

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E. 3404

Sayfa : 5

ÖZLEYİŞ

BİLİM - SANAT - ÜLKÜ

İÇİNDEKİLER

Türkçülük	Necati AKDER
Türkçülüğümüze dair	Dr. Şerif KORKUT
Dr. Fahri Kurtuluş'un beyanâtı	ÖZLEYİŞ
Bugünkü Türkçülüğün esaslarına doğru	Hüseyin Namık ORKUN
Çanlar	Arif Nihat ASYA
Aşk acısı (şiir)	Selâhattin ERTÜRK
Orhun Âbideleri	Şevki BERKER
Türkçülük gözüyle beynelmilel hayat	Erhan LÖKER
Özlediğimiz dünya ve özlediğimiz insanlık	Hikmet TANYU
Kuşbakışı	Orhan GÖKOVA
Lânet olsun !	Fahriye YILANLIOĞLU
İdeal ve ideoloji	ÖZLEYİŞ

SAYI : 7

KASIM - 1947

25 KRŞ.

KUŞ BAKIŞI

Bir mevzua lâıyk olduğu değeri verememiş ve onu ehemmiyetle tetkik edememişsek, (şöyle bir kuş bakışı gördüm) diyerek anlayamayışımızdaki gafleti bu affettirici sebeple izaha yelteniriz.

Halbuki: Kuş bakışı çok nafiz bir görüştür, zira; Kuşlar bu bakışları ile maksatlarına uygun avları en gizli yerlerde bu suretle görürler.

Kuş o ufacak beyninin idrâkini bu bakışla tamamlar; Biz koca kafamızın imkânlarını bu bakışla kısırlaştırırız.

Bu bakir memlekt ufuklarında uçakla seyahat edenlerin, Anadolu bozkırlarında veyer kümeleşen köyleri hangi gözle gördüklerini (bu çeşit seyahatleri imkân ve salahiyet sahipleri yaptığına göre) Kuş gibi uçmanın zevkini Londra radyosundan yurddaşlarına duyuran zat'ın ifadesi ile daha eyi anlamış bulunuyoruz.

Memleketimizde tetkik seyahatları bu görüş ve bu bakışla hudutlanmışa benziyor, şayet Türk milliyetçiliğini de böyle anlamış ve anlatmışlarsa; kabahat Kuş bakışındadır.

Orhan GÖKOVA

Lânet olsun!

Değerli yazarımız Fahriye Yılanlıoğlu, Ergenekon Gazetesinde yayınladığı ve aşağıda aynen iktibas ettiğimiz yazı dolayısıyla ağırceza mahkemesine verilip tevkif olunmuştu. Savcılıkça muameleye konularak, üçüncü yavrusuna yedi aylık hâmile bulunduğu halde, tam üç ay kadar mevkuf tutulan bu cesur ve gerçek idealist Türk kadını, âdil ve hakşinas Türk hâkiminin beraet kararıyle hürriyete iade edilmiş bulunuyor. Aziz yazarım , her idealistin âmentüsü mahiyetinde olan "Kuştan korkan dari ekmez", atasözünü hatırlatır ve gazasını tebrik ederiz.

Maddî zevk ve şahsi menfaatlerin pençesi altında benliğini kaybedip maneviyata kıymet vermiyerek şekil ve gösterişin esiri olan şaşkın zavallılara,

Asırlık işleri yıllara sığdırıp ben yaptım veya yapacağım diye öğünen ve milleti kandıran şarlatanlara,

Kendisine millet hâmililiğini lâıyk görüpte milletin namusunu lekeliyen ve ona tecavüz ederek milletin manevi temelini yıkan namussuzlara,

Dün milletin gözüne girmek için camilerde vaiz edip te, bugün camie giderek ULU TANRI'ya ibadet eden temiz yürekli insanları irtica damgasile damgalayıp onları yıkağa çalışın çirkef ruhlu sahtekârlara,

Millete verdiği sözde durmayıpta, milletin itimadını kaybettiikten sonra milletin başında duracağım diye türlü dalaverelere

Yazan :

Fahriye YILANLIOĞLU

başvuran muhteris ve adi ruhlu iktidar cambazlarına

Milletbaşı'nın etrafını sarıp onun her yaptığı icraatı alkışlayan, söylediği her sözü ve cize diye millete yutturmağa çalışın, ona insanların üstünde bir kıymet vererek ondan mucize ve ilham bekleyen dalkavuklara,

Fakir milletin parasını vicdanı sızlamadan yiyen, meteliğine varıncaya kadar hesaplamağan sarfeden vicdansız hırsızlara,

Ulvi ihtirastan mahrum olup süfli ihtirastan milletin başına geçerek şahsi menfaatlerinin tahakkuku için uğraşan muhterislere,

Milletin manevi imarını ihmal ve hayati ihtiyaclarını görmezden gelipte milyonlara

TÜRKÇÜLÜK

Yazan :

Necati AKDER

Süleyman ve Vefik Paşalarla ilmi karakter göstermiş bulunduğu halde sonraları hissi edebî hareket şekline inhisar etmiş olan Türkçüük, Ziya Gökalp'de felsefî tekemmüle erişmek üzere tekrar ilmi ve metodik bir cereyan haline girmiştir. Bu tarihi oluş aynı cereyanın şimdiki ve gelecekteki durumunu aydınlatıp istikametlendirecek değerdedir. Gökalpin ölümünü takip eden devrede Türkçülüğün sırf heyecan sermayesi olarak kalması ve Atatürkün dil-tarih hareketleriyle bu hareketlere müvazi tarih-dil yayınları kısmen istisna edilirse, Gökalpde tesadüf ettiğimiz terkibi zihniyete dayanmaması yeni nesillerin içtimai şahsiyet şuurunu tehdit eden telâkkileri serbest bırakmıştır. Ondandır dolay zamanımızın meşru bir fikir intibahına ihtiyacı kesindir. Ancak intibahın verimli olmasını temin edecek çare doğru tayin edilmelidir. Kanaatimce Türkçülüğün, bir hayat cereyanı olarak, his ve heyecan unsurlarından mahrumluğu zarurî olmamakla beraber, insanın mümeyyiz vasfını, mânevî tekâmül seviyesini tespit eden idrâk kanunlarına kayıtsız davranılmamalıdır. Bu mümeyyiz vasıf ve tekâmülî seviye ise imanın anlayışa, ülkünün bilgiye dayanmasıyla belirmektedir. İmanı heyecana, ülküyü vecidliliğe teadül ettirerek anlayış iktidarı dışında, hattâ ona rağmen, tutundurmayı güden temayüller, tekrar edelim,

malolan binalara fakir milletin parasını acımadan sarfeden fikirsiz gösteriş düşkünlerine,

Kendisini unutupta Atalarının karşısında dizçöken dünün zayıf ve bugünün kuvvetli devletleri karşısında milletin şeref, haysiyet ve itibarını koruyamayan diplomatlara,

Milletin parasiyle milleti kandırıp onu aptal yerine koyan siyaset cambazlarına,

Hakiki yurtseverleri tehditle susturup hakikatler üzerine siyah perde çekip bütün millete yalanları yutturmaya çalışan satılmış kalem cambazlarına,

LÂNET OLSUN!!!

Türkçülüğün mahiyet ve hakikatine üç sebeple aykırıdır :

1 — Türkçülüğün temeli tarihî ve içtimai varlık şuurunun ilmi surette desteklenmesi ihtiyacı olmuştur.

2 — Ziya Gökalp bu şuurlaşma ihtiyacını bütün içtimai müesseseleri hars ve medeniyet zümreleri şeklinde inceleyen bir sosyoloji metoduna bağlayarak daha tam ilmîleşmeğe götürmüştü; ilmi hakikatlere sırtını çevirmiş, santimentalist milliyetçiliğin anakronizmine dikkatimizi çekmiştir.

3 — Nitekim Türkçülük, Gökalpin tavsiye ettiği müsbet sahadan uzaklaştırılarak heyecan ve edebiyat mevzuu mahiyetine sokulur sokulmaz, kuvvetini modern ilimlerde, ezcümle fizik, ekonomi ve sosyolojide arayan ideolojilerin politik tepkilerine uğramıştır. Ohalde, Gökalpin vaktiyle teyit ettiği noktayı, yani insanın tekâmülî karakteriyle teessüriyeti arasında uçurum açmamak fikri aksiyon, imanla ilim, bilgiyle ülkü tesanüdünü, korumak prensipini değerlendirmeliyiz. Türkçülük, alelâde bir gurur, boş bir övünüş metası gibi değil, en insanî mânâda hayatî, tarihî, biyolojik, psikolojik, sosyolojik bir gerçeğin ifadesi olarak benim senmelidir. Esasen de öyledir. Herhangi bir fizik, ekonomik, sosyolojik hakikatten korkmak şöyle dursun, bilâkis bu hakikatlerde delil ve müeyyidesini bulması mukadder olan bir beşerî vakiadır. Zamanımız mütefekkirinin büyük vazifesi meseleyi tarihî yürüyüşüne aykırı bir sübjektivizme sürüklemeyerek, Gökalpin müdafaa ettiği zeminde işleyip geliştirmektir. Yalnız unutulmaması gereken cihet Gökalpi, devrinin mevzî yahut geçici vaziyetleriyle tefsir edip sınırlamamak, cansız bir put derekesine indirmiyerek, temsil eylediği hayatî dinamizmaya göre ilmi bir hürriyet iradesi içinde yaşatmak vecibesidir.

Türkçülüğümüze dair

İrkçılık hakkında lehte veya aleyhte yapılan neşriyatı göz önüne alarak bir Türk milliyetçisi sıfatıyla kendi düşüncelerimi açıklamaya karar verdim.

Ben Türkçülüğü sadece milliyetçilik mânâsında anlıyor ve büyük Türk mütefekkeri Ziya Gökalp'in tarif ettiği çerçeve içinde kabulleniyorum. Tefsir suretiyle veya temel-pen yeni bir "Türkçülüğün esasları,, , milliyetçi Türk mütefekkerleri tarafından hazırlanıncaya kadar bu tariften ayrılmayı muvafık bulmam. Kanaatımca bu tarif, bugünkü dünya gidisine bakılarak da kabul edilebilir. Bu mevzuda Türk mütefekkerlerinden, Türk gençlerinden ilmî araştırma yapmalarını beklemek her Türkün hakkıdır.

Tab'ımın hususiyeti beni yazmaktan ziyade iş görmeğe, sessiz sedasız düşüncemi örmeğe sevketmektedir. Bu itibarla ihtisas ve mesleğimin dışı yazı yazmayı itiyad edinmedim. Selâhiyetli olmadığı mdan böyle bir şey yazmak ta istemem. Fakat Türk milliyetçiliğini nemâdan alıkoymağa çalışan komünist neşriyat; meydanda fol yok yumurta yokken (İrkçılık, Turancılık, faşizm) diye diye devamlı surette yapılan demagoji artık kabak tadı verdi. Hissiyatımı taşıran bu neşriyat beni bu satırları yazmağa sevketti.

Damarlarımızdaki kandan bahseden Atatürk, elbette mutlak ırkçılıktan bahsetmez. Dominan ırk olan Türkün kanının katıldığı uzviyette yarattığı hakim benliği ifade etmekle nisbî bir ırkçılık bahis mevzuu oluyor demektir. Kırksekiz kromozonun verâset yolu ile bize getirdiği hususiyetlerden ve egosantri'den bahis açar ve buna terbiye tarikiyle kisbiyatı da ilâve edersek düşüncelerimizin selâmeti meydana çıkar. Anglosakson ırkı nordik ırk vesairenden bahseden muhtelif milletlere mensup yazarlar, mutlak ırkçılık diye, Hitlervâri ifadede bulunmuyorlar. Mutlak ırkçılık benim milletime mal olamaz. Akıncı ve pastoral bir vasıf taşıyan milletime, hayvanları ilk önce ehlileştirilmiş, hayvan sırtında dünyayı dolaşmış bir millet olan Türk'e dört duvar

Yazan :

Dr. Şerif KORKUT

Burdur Milletvekili

arasında kalmış, kimseden bir damla kan almamış, gözlerle dahi dünyayı araştırmıyarak göz yolu ile olsun beynine bilgi katmamış iptidai bir millet telâkki olunmağa varan bir hüviyet isnad edilemez. Bu akıncı millet dünyayı dolaşırken, kahramanlık destanları yaratırken elbette mayii mukattar olarak kalmamıştır. Elbette kesâfeti en çok yükselen bir millet haline geleceği pek tabiidir. Komünizm nasıl gayri tabii bir "izm" ise aynı şekilde mutlak ırkçılık da bir gayri tabiiliğin ifadesidir. Milliyetçi temiz Türk gençliğinin müphem ifadelerden kurtularak ırkçılığı bu mânâda anlaması lâzım gelir. Bu hususların esaslı surette tenviri bu vâdinin adamı olmayan bana düşmez; aksini iddia etmek de tıp ve sosyoloji ilimlerine vâkıf bulunmadan psikoloji profesörü olmağa benzer ki, temelsiz bina yapılmış olur. Bununla beraber şu suali sormaktan kendimi alamıyorum: Her millet kendi kişi adedini çoğaltmak için, muhtelif yollarla kütleleri kendi milletinden yapmağa uğraşırken, desensiyum tarikiyle yabancı kanı arayarak mutlak ırkçılık gütmek Türklüğe ve Türkçülüğe aykırı olmaz mı?

Azıcık ta Turancılık diye yaygaralanan hususlardan bahsetmek isterim: Pekâlâ akıldiği halde millî hislerine hâkim olamıyarak Türk sınır taşlarını sırtlarında gerilere taşıyıp güyâ hudud içine girmiş olmakla avunan hür Türkü görünce, kurban edecek bir şeyi olmadığı için oğlunu kurban etmeğe kalkan; hacdan dönerken Türk büyüklerinin isimlerini ezberlemek için günlerce İstanbulda kalan taşra Türklerinin durumları ile alâkalanmamayı kabul edemem. İşte bu gibi olaylar, diğergâmlığımızın yüksek dozu icabı, kendi milletimizden olmayan milletlerin felâket ve ıstıraplarına iştirâk ederek gösterdiğimiz yakınlıktan mahrum bırakılan taşra Türklerinin

(Sonu 13 üncü sayfada)

Rize Milletvekili
Dr. Fahri Kurtuluş'un
ÖZLEYİŞ'E BEYANATI

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E.3404

Türkçülük nedir? — Komünistlikle nasıl mücadele etmeli — Hasan
Âli Yücel ve Komünizm — İctimai ve iktisadi kalkınma nasıl
sağlanır? — Siyasi hayata atılan yeni nesil.
Şükrü Kaya ve Türk halkı . . .

Milletçe giriştiğimiz yeni demokrasi çığı-
rında yol almağa çalışıyoruz. Yapılan inki-
lâpların kökleştirilmesi bahanesiyle devam
ettirilegelen uzun bir diktatörlük devrinin,
aziz milletimizi kendi gölgesinden ürkecek
derecede sindirdiği, korkaklaştırdığı
sanılırken, bu şerefli vatanın
bağrından milliyet, hürriyet ve içtima-
i adalet ülkülerine yürekten bağlı, yepyeni
iman, düşünce ve tecrübelerle malik, genç ve
zinde kıymetlerin doğup gelmesi ne büyük
saadettir. Bu olay, bunca yıllık hürriyetsiz-
lik rejimine rağmen, Türk milletinin şahsi-
yet ve fazilet sahibi, değerli evlâtlar yetiştir-

tirme kabiliyetini kaybetmediğine ve bin-
lerce yıllık şanlı mazisine lâyık bir hayati-
yete halen de malik bulunduğuna kesin bir
delil değil midir? Aziz milletimizi, lâyık ol-
duğu şerefli ve hür, refahlı ve istismarsız
bir hayata ulaştıracak, millî bir demokrasi
rejimini özleyen «ÖZLEYİŞ», son iki yıllık ge-
lişmelerin bu en önemli vâkiasını böylece
tespit etmiş olmaktan bahtiyarlık duyar. Bu
yeni çıkışın en önde ve zinde mümessille-
rinden biri olan Rize Milletvekili Dr. Fahri
Kurtuluş'un dergimiz için rica ettiğimiz be-
yanatını, bu düşüncelerle, okuyucularımıza
sunarken duyduğumuz zevk az değildir.

- ÖZLEYİŞ -

Türkçülük telâkkiniz nedir?

Bence Türkçülük, bugünkü Türk Vatanı-
nın: düşüncede, savunmada, her köyünün
mahrum olduğu saadet ve refahı ve mede-
niyet vasıtalarını ve sıhhi yaşama şartlarını
bir an evvel düzenlemek ve tekâmül ettir-
mek ülküsüdür. Bu ülküyü ancak; Türk
olanların başaracaklarında hiçbirimizin şüp-
hesi olmamak lâzımdır.

Bu memlekette (Türkçülük — Milliyetçi-
lik — Turancılık — İrkçilik) bilmediğim tür-
lü sebeplerle birbirine karıştırılmıştır. Temiz
hisli bir milliyetçi hemen (İrkçi) damgasını
yiyor. Damgalamak bu kadar kolay olduktan
sonra, eserleri, notları ve tuttukları yollar

çok açık surette komünist olduklarını gös-
teren insanlar niçin serbestçe gezebiliyor-
lar? Çünkü birçok zavallılara göre onlar - ya-
ni komünist temayüllü ve inançlı olanlar -
ilim yapıyorlar!

İrkçilikle alâkası olmayan, sadece bu
memleketin iyi bir zihniyetle idare edilme-
sini isteyen ve komünist faaliyeti göstermiş
olan unsurların işbaşında bulunmamalarını
arzu eden ve birer Türk Milliyetçisi olduk-
larında aslâ şüphem olmayan bir avuç Türk
evlâdını - elimdeki vesikalardan anladığıma
göre - türlü bahanelerle ve ithamlarla türlü
tazyikler altında bulundurmuş olmamız, de-
mokrasi ve kanaat serbestliği ve milliyetçi-

lik bakımından affedilecek bir olay değildir.

Türkçülük bende, bütün hücrelerime kadar, bu memleketin dâvalarına, bu köylüye her zaman her harekette lâyık olmak duygusuyla yaşayan bir ülküdür. Benim anladığım Türkçülüğün yedi göbek kanla kat'iyen alâkası yoktur. Lâkin Türkçülük edebiyatı bir tarafa bırakılırsa, her meselemizde bizi daima uyanık bulundurması icabeden bir ülküdür. Ne mutlu bu mücadelede kalem aşındırmış olanlara.

Komünizm ve komünistlerle nasıl mücadele edilmelidir? Bu mücadelede matbuata ve adalet cihazına düşen ö lev nedir?

Bence komünizmle her sahada çok ciddi ve devamlı olmalıdır. Esasen lâubalilik bir cemiyeti iflâsa götüren başlıca âmillerden biridir. Fikir bakımından kuvvetli bir «sathı müdafaa» kurmak lâzımdır. Lâkin dünyanın her yerinde her nevi fırsat ve ıstıraplardan istifade etmesini (kendilerine mahsus usullerle) çok iyi bilen komünistler fikir mücadelesinden aslâ ders almazlar ve yine de bildiklerini okurlar. C. H. P. Kurultayında komünizmle ve komünistlerle mücadele ve komünist olanları tasfiye için - Amerika'da olduğu gibi - sayın Hüseyin Cahit Yalçın'ın başkanlığında bir heyet kurulmasını teklif edeceğim. Bu heyet teklifim üzere İstiklâl mahkemesi salâhiyetiyle çalışacaktır. Memlekette 1919 dan beri bu yolda çalışmış kim varsa bunları eserleri, yazıları üzerinde tesbit edecek ve bu gibilerin halk hizmetinde çalışmalarına kanunî bir hükümle mâni olacaktır. (Tabii bu teklifim Kurultay azalarının kabul edilirse bu iş kuvveden fiile çıkacaktır.) Maamafih Meclisde de bu dâvanın peşini bırakacak değilim. Benim kafamda, (vaktiyle komünist olmuş, o yolda yazılar yazmış, fakat bugün ne yapabilir ki, esasen tecrit edilmiş bulunuyor. Zaten hayatında bir defa bunu düşünmemiş münevver yoktur.) gibi sudan mülâhazalarla bu adamları affetmek, munis görmek diye bir fikir yaşamıyor.

Bu memleketin 1923 yılında, milli davamızı tutaçak namuslu ve eli kalem tuta

insanlara ihtiyacı varken; milletin atıldığı kurtuluş mücadelesine tamamen bigâne ve duygusuz kalıp, komünizm lehinde bir satır değil, sayfeler dolusu yazı yazanlar, bugün âmme hizmetinde, üniversite hizmetinde bulunamazlar. Bunlar üzerinde konuşacağım günler gittikçe yaklaşıyor.

Bu konuda matbuata düşen vazife; ırkçılığa gitmeyen bir anlayış içinde komünizmle ilmi sahada mücadele etmek; bu çeşit yazıları yazarlarından ısrarla istemek ve komünizmle mücadele eden eserlerden muntazam fasıllarla tenkit ve tahliller ve iktibasla yaparak bahsetmektir.

Adalet cihazına düşen vazife ise; İstanbul, İzmir ve Ankara gibi gazetesi ve fikir hareketi bol olan yerlerde bu kabil suçlara ve matbuat suçlarına bakmak üzere kültürü, bu kabil felsefi meslekler ve edebiyatlar ve onların şifreli ibarelerini kavramaya müsait ve mükemmel olan birer yargıçlı mahkemeler açmak ve bunların müstakilen bu suçlara bakmasını temin etmektir. Bazen; suç unsuru olmadığı iddia edilen bir şiir veya hikâyede, kullanılan komünist şifreleri bütün maksadı açıklamaya kâfi geldiği halde, musarrah maddeye girmiyor diye cezaî hükümle neticelenmiyor.

Genç arkadaşların, Sayın Hüseyin Cahit Yalçın'ın vaktile çıkardığı Fikir Hareketlerindeki selâhiyetli kalemlerin komünizmle yaptıkları mücadeleleri ve son günlerde bu yolda çıkan bazı kitapları ve bilhassa bir Rus kaleminden çıkan (Hürriyeti Seçtim) kitabını okumalarını tavsiye ederim. Bu kitap, Dil - Tarih ve Coğrafya Fakültesinin sabık profesörlerinden Muzaffer Şerif Başoğlu'nun (İrk psikolojisi) diye yazdığı meşhur (!) ilim (!) kitabının 94 üncü sahifesindeki Dr. Vilyama atfen Rusya'yı methetmesini de tekzip etmesi bakımından cidden şayanı tavsiyedir.

Bizler için okumak, çok okumak ve 1843 denberi tenkit edile edile paçavraya döndürülmüş olan ve ikdisadî mezhepler tarihinde hakkile cemiyet içindeki itibarı ve notu tayınl edilmiş bulunan Marksizmi, bu memlekette hiçbir kafada, bu memleketin bünye-

sinde tatbik için tutunamayacak bir hale getirmek lâzımdır.

Ancak bu sâyededir ki, bizim için mel'un olan bu telâkki Türk Tarihinin, Türk milliyetçiliğinin kudreti karşısında pes edüp yere serilir.

Büyük Millet Meclisinde Köy Enstitüleri hakkında sorulan bir soruya Milli Eğitim Bakanı tarafından cevap verilirken, oturduğunuz yerden" Bunların hesabını Hasan Ali gelsin versin, nerede, kendisini göremiyoruz?" dediginiz matbuata aksetti; doğru mudur?

Meclis zabıtlarına geçmiş olan bir sözümlü elbetteki burada tasdik edeceğim. Hasan Ali kendi devrinde milliyetçilik aleyhine işlediği bir çok hataların farkına zandedim ki bugün varmıştır. Meclis, Parti Grubu, Milli Eğitim Encümeninde, kendi devrine ait olayların müzakeresi sırasında yapılan hücumlara bizzat cevap vermesi gerekirken bu sıralarda her nedense bulunmuyor. Kanaatımca mes'uliyet sandalyalarına oturanlardan - kendi devirlere ait işlerden - hayatlarının sonuna kadar icab ettiğinde hesap sorulur. Zannederim, bir bakıma demokrasi galiba budur.

İçtimai ve iktisadi yurt mes'eleleri karşısında ne gibi islâh çareleri düşünüyorsunuz?

İktisadi sahada devletçiliği fazla ileri götürdük. Devlet gazoz, domates suyu ilâh... yapacak kadar ileri gitti. Devletçiliği kitaplarda yazıldığı ve tarif edildiği gibi, vatan-
daşın yapmak iktidarında olmadığı konulara inhisar ettirmek lâzımdı. Vatandaşa ticaretle rekabet yapmak ve o nisbette kazanmak imkânlarını vermelidir.

Devlet müesseselerinin çoğu kârda değildir. Bu gibi ticarî müesseselerde memur, mesai saati ile çalışıp muvaffak olmak yolunu tuttuğu için, birçok müesseseler zarar halindedir. Memur adedi de fazladır. Belki hususî şirketler aynı müesseseleri daha az memur, deha az maaş ile idare edip ortaklarına sermayeleri nisbetinde kârlar da temin edebilir.

Sosyal hayat, refah ve vatandaş sıhhati ile sıkı alâkası olan bir problemdir. Türkiye de henüz, ailenin, ticaret odalarınınca tanzim

edilen geçim cetveline göre yaşadığı görülmemiştir. Hayat pahalıdır. Sosyal değerlerin hakikat olması için fazla gelir lâzımdır. Köyü kalkındırmak, köyü her şeyile modern bir halde kurmak lâzımdır. Sıhhat bakımından büyük bir garanti içinde değiliz. Veremli hastalarımız çok, diğer hastalıkların yekûnu da fazladır. Her ailenin mutlaka bir sıhhat cüzdanı olmalı ve bu cüzdanda bütün sıhhi vukuatı yazılı bulunmalıdır. Hepimiz kudretin ve tesadüflerin tesiri ile yaşıyoruz. Köyü modern kuralım diyorum. Lâkin 25 senedir, modern Ankara'nın henüz kanalizasyon işinin yapılmaya başlandığını görünce iptidailiğimiz beni inkisara sevk ediyor. Bu şehir kurulurken ve paranın para olduğu devirlerde bu kanalizasyon işi acaba ne için ihmal edilmiştir? Bugün bu iş milyonlara mal olmuştur ve olacaktır. İlk evvel yapılacak işi en sonra yapmış olmak acaba ne mânâ ifade ediyor?

Eski Bakanlardan Şükrü Kaya Cümhuriyet'e yazdığı bir makalede genç neslin iş başına getirilmesi aleyhinde bulunmuş ve tanınmamış isimler etrafında halkın sempati duymadığını ileri sürmüştür. Bu mütaleayı doğru buluyor musunuz; halkla temasınız fazla olduğuna göre bu hususta makale sahibinin görüşünde bir hakikat payı var mıdır?

Bay Şükrü Kaya için fazla bir şey söylemeyeceğim. Bu konu çok sahifeler yer. Ancak, şu kadarını cevap olarak söyleyeyim:

Bay Şükrü Kaya'nın iş başında iken ve ayrılıncaya kadar memlekete iyilik diye yaptıklarını, bugün meclisin içinde bulunan ve beğenmediği genç milletvekillerinden herhangi biri derhal yapmağa ve daha büyük bir anlayış içinde başarmağa hazırdır. Lâkin, onun iş başında iken yapıpta aleyhine kaydedilen bir çok olayları, hayatının sonuna kadar - ne kadar tekâmül etseler de - yine Meclisdeki genç milletvekillerinden hiç biri yapmaya kendilerinde cesaret göremiyorlar. Bunu acı da olsa anlamasını ve vatan hizmetinde yaşlı olmanın bir meziyet farkı yaratamayacağını kabul etmesini ve kendisi iş başında iken rahmetli Ağaoglu Ahmet'in

Bugünkü Türkçülüğün esaslarına doğru...

Ziya Gökalpdenberi Türkçülüğün esasları üzerinde umumî olarak duran olmamıştır. Bundan dolayı esasta hiç bir ihtilâf olmadığı halde teferruatta Türkçüler arasında görüş farkları olmuştur. Türklüğü siyasi hudutlar içinde görece kadar dar düşüncelileri bir tarafa bırakacak olursak bu ihtilâfin da pek büyük olmadığı göze çarpar. Fakat ihtilâf ne kadar küçük olursa olsun muhaliflerin ve bilhassa düşmanların eline silâh vermiş olmaktayız. Bundan dolayıdır ki kendi Türkçüklerini zayıf görenler Türkçüleri ırkçı, gizli ve açık düşmanlar da faşist damgasıyla damgalamağa yeltenmektedirler. Bütün bu manasız iftiralar karşısında milli idealin esaslarını bir an evvel bir araya toplayarak neşretmemiz gerektir.

Türkçülerin gizli kapaklı hiç bir şeyi yoktur. Hiç bir taraftan ilham almazlar. Onlar için tek gaye Türklüktür. Bu yüce soy için fedakârlıkla çalışan her insan onların takdir ve yardımına mazhar olur. Türkiyede demokrasinin gelişmesi Türkçülüğün zaferini temin edecektir. Çünkü her Türkçü şahsın menfaatini değil, milletin mefaatini gözönünde tutarak çalışır. Demokrasi de milletin menfaatini, milletin iradesini yerine getirmiyor mu?

Bu memlekette ideal olarak şimdiye kadar iki cereyan vardı. Biri Türkçülük diğeri

kendisini tenkit eden bir yazısı üzerine Atatürk'le - Ağaoğlu Ahmet arasında geçen muhavereyi lütfen hatırlamasını rica ederim.

Bay Şükrü Kaya'nın kültürü, her halde bir çoklarından iyidir; lâkin yaşlı milletvekili saltanatını müdafaa edeceği ve halkın tanınmamış isimler etrafında, sempatik olmadığını söyleyeceği hatıra gelmezdi. Bizler, kendimizi halka tanıtmak ve sevdirmek için, yeni bir Sakarya, yeni bir Dumlupınar mı yaratalım? İcabederse bunlar yaratılacaktır. Lâkin biz, kendimizden evvel, milleti düşünerek yaşayacağız.

TDVİSAM

Kütüphanesi Arşivi

No 2E.3404

Yazan :

Hüseyin Namık ORKUN

onun tersi olan bolşeviklikdir. Her kanş toprağını dedelerimizin kanı ile suladığımız bu yurdun kimseye satılmasına müsaade edemeyiz. Bizim tersimiz olanlar bu maksatlarına erişebilmek için buna ancak cesedlerimizi çigniyerek vasil olabilirler. Türkçüler yurt üzerinde maddi ve manevi istiklâlimiz bahsinde pek titiz olduklarından gerek içerideki ve dışarıdaki hakiki düşmanları bir çok gaffillerden daha iyi bilmektedirler. Bundan dolayıdır ki Türkçülüğü sadece Türklüğün kalınması ideali olarak görmemekteyiz. Aynı zamanda Türkçülerin Türklüğün ve mukaddes yurdumuzun amansız düşmanları ile de uğraşması bir zarurettir. Bu hareketi siyasi Türkçülük telakki etmiyoruz. Çünkü her Türk, hatta azıcık milliyet hissi olan her şuurlu insan, yurdunu yabancılara satmağa çalışan bir alçağa karşı lakayd kalamaz.

O halde her Türkçünün, her milliyetçinin iki hedefi vardır. Biri vatani yabancılara teslim etmeğe çalışan alçaklarla uğraşmak, diğeri de milli idealinin temellerini, esaslarını çizerek Türklüğü lâyük olduğu ilmi, iktisadî seviyeye çıkarmaktır.

Türkçülüğün tarihine bakacak olursak bu hareketin bir Türk milliyetperverliği olduğunu görürüz. Asırlardanberi bir çok sebeplerden dolayı soyunu hakir gören, Türk adını tahkir makamında kullanan Türk gaffletten uyandı, kendi adını iftihar ile söylemeğe başladı. Asırlardanberi öz dili de yabancı istilâsına uğramış, kendi dilini kaybedecek hale gelmişti. Bu yabancı sözleri atarak öz diline kavuşmak lüzumunu duydu. Milli tarihini bilmiyordu. Ona da sarılmak lâzımgeldiğini hissetti. Bütün bu hareketler kendi benliğini duyuş, milli varlığına sarılış, aşağılık duygularından nefret edip bu duyguları aşağılık

Çanlar

"Nazilerin top dökmek için topladıkları çanlardan ayakta kalanlar Kulelerine iade edilecek - Gazeteler,"

Dünkü sergerdeler bütün dünya çanlarının :
— Doyçland, Berlinnn.. Doyçland, Berlinnn..
diye çalmasını istemişlerdi, Bu günküler ise :
— Leninnn... Kremlinnn... Kremlinnn...
Diye çalmasını istemektedirler. Çanlar o dili öğrenmediler, bu dili de öğrenmeyeceklerdir.
Çanlar, c'ünküler için olduğu gibi bu günküler için de :
— Ölümnnn... Ölümnnn... Ölümnnn...
demesini bileceklerdir

Tuncundan top dökülmesi düşünölmüş bu çanları şimdilik sacayaklara oturtunuz.. Altıtarına ateş yakınız /.. Avrupanın yüz milyon açına çorba kaynatınız bu çanlarda...

Ve dünyayı fethede çıkan sergerdeler insansalar, bu çorbaya iki avuç suyla bir avuç pirinç gönder' sinler....

Arif Nihat ASYA

Aşk acısı

Yiğit başa sevda gelip çattı mı?
Neden bilmem zevk acıdan seçilmez!
Kalpten köklü olur ölkü bağırdı,
Candan geçilir de ondan geçilmez.

Şu benim gönlümün sultanı kamu,
Yaman bir zevk olur acısı, gamı.
Görünmez kuvveti tutar adamı
Bir kerre konduktan sonra uçulmaz.

Dert ile inleir, çile çektirir,
Dermansız bırakır, yaşlar döktürür.
Ne belâdır bu hal candan bıktırır!
Gönle düşmüş odu ondan kaçılmaz.

Ne hükmü var? Belâ olsun, dert olsun.
İstemem ben uçmak, bana yurt olsun.
Duygun pençesinde kıvrandır usun,
Ne tatlı derttir o ele açılmaz!

İçimde kükreleyen sesi dinledim,
Aşkın pençesine düştüm, inledim.
Anladım, anladım artık anladım
Şu aşk acısına değer biçilmez...

Selâhattin ERTÜRK

olanlara bırakış demektir. O halde Türkçülük esas itibarile Türk milletinin kalkınmasıdır. O, kalkınırken kendi varlığına, milli benliğine dayanacak, kendi kudreti ile, kendi zekâsı ile, her şeyi başaracaktır. Ziya Gökalp da «Türkçülük, Türk milletini yükseltmek demektir.» diyor. Öyle ise Türk milletinin kalkınması için bu idealden başka bir ideal olamaz. Şu tarif çerçevesi içinde Türkçülük idealine her düşman olan adam Türk düşmanı demektir.

Kalkındırılacak millet Türk milletidir. Türk milleti denince onu geopolitik hududlar içindeki insanlar telakki etmemektöyiz. Tarihimizin, dilimizin, soyumuzun müşterek

olduğunu bildiğimiz insanlar hep Türktür. Türk milleti kalkınırken maddi kültürü batı medeniyetinden, manevi kültürü de Türk milletinden, Türk köylüsünden alacaktır.

Milli kalkınmanın ilk şartı ileri bir cemiyet vücude getirmektir. Bunun için bizce tek çare şudur :

Her işde, her bilgide, her sanatta velhasıl her alanda cemiyet içindeki en müstaidi kullanmak, onu bularak lâıyk olduğu mevkie getirmek.

Bütün bu izah ettiğimiz anahatların daha taferruatlı bir şekilde izahı, bir kitap halinde ortaya konması zaruridir.

Orhun Abideleri ve Ortazaman Türklerinde Devlet teşkilâtı

Türk milleti ve Türk büyükleri dahilde adalet ve asayişe, hariçte Milletlerarası kardeşlik münasebetlerine büyük bir önem vermişlerdir.

İlk zamanlarda olduğu gibi, Ortazaman tarihinde de Türkler devletçi ve medenî idiler. Eski Türklerdeki devlet teşkilâtını, Çin kaynaklarından başka, Cök Türkleri esas tutarak Orhun âbidelerinden anlayabiliriz. Âbidelerdeki yazıların iyi bir «tarihi intikad ve inşası» bu sahada gereken bilgiyi kısmen verebilmektedir.

Tarihi öneminden ve konumuzla ilgisinden dolayı Orhun kitabelerinden (1) biraz bahsedelim :

Orhun nehri kıyılarındaki ve Koşu Çaydam gölü civarında esas itibarıyla üç taş üzerine kazılan bu âbideler, ilk defa Rus arkeoloğu Jadrinzew tarafından 1889 tarihinde bulundu. Ve Radloff'un başkanlığı altında ilmî bir heyet tarafından atlası neşrolundu. Fakat Âbideleri okuma şerefi, Danimarkalı Prof. Wilhelm Thomsen'e aittir. Âbidelerden biri Göktürk hükümdarlarından Bilge Ha-

Yazan :
Şevki BERKER

kan ve diğeri de kardeşi Kültekin adına VIII. yüzyılda dikilmiştir (732—735). Kitabeler Thomsen, Radloff, ve Melioranski gibi bilginler tarafından okunup Fransızca, Almanca ve Rusca tercümeleriyle yayınlanmıştır,

Âbideler oldukça büyük, bir temel üzerine dikilmiş bir halde iken ikisi de yıkılıp yere düşmüş ve birincisi aynen kalmış ise de ikincisi parçalanmıştır.

Birinci «âbide büyük dikkatle yontulmuş, dört taraflı ve yukarıya doğru biraz daha incelesen, bir nevi kireç taşı yahut fena, saf olmıyan mermerden yapılmış olup 3,75 metre yüksekliğindedir (2). Eni aşağıda 1,32, yukarıda ise 1,22 metre ve kalınlığı da 46, yukarıda 44 santimetredir. Birinci âbide

[1] Wilhelm Thomsen, Orhun kitabelerine ait eserini *Inscriptions de l'Orkhon* adıyla Helsingfors'da 1896 yılında yayınlanmıştır.

Bizde ise bu sahada Şemseddin Sami'nin basılmamış eserinden sonra Prof. Necip Asım tarafından pek eski Türk yazısı ve nihayet Orhun âbideleri [İst.1341] adlı malûm eserler yayınlandı. Necip Asım'ın neşrettiği Orhun âbideleri' kısmen yanlış olmakla beraber Arap harfleriyle basıldığı için metin kısımlarının iyi okunması bakımından da mahzurlu idi. Nihayet *Türkiyat mecmuası*'nda [c. III İst.,] Thomsen'in Mogolistan'daki türkçe kitabeler adlı kıymetli yazısı neşredilmiş ve 1936 yılında da Hüseyin Namık Orkun tarafından Orhun âbideleriyle diğer kitabelere Eski Türk yazıtları, adıyla itinalı bir şekilde çalışmış. Eski Türk yazıtları Orhun âbideleri ile diğer kitabelerin hem metnini ve hem de tercümesini ihtiva ettiğinden iki taraflı bir faydayı sağlamıştır.

Orhun kitabelerine ait olan bu eserlerden başka Prof. Fuat Köprülü'nün Türk edebiyatı tarihi ile Prof. Şemseddin Günaltay'ın *Mufassal Türk tarihi*'

nde (c. IV) ve Prof. Sadri Maksudi'nin *Türk dili için adli eserinde*, Ahmet Caferoğlunun *Ülkü mecmuasında* (Sayı : 42, 53, 54) ve Abdülkadir İnan'ın *Türkoloji ders hülâsalarında* Orhun kitabelerine dair malûmat vardır.

Gök Türk kitabelerine ait tanınmış bazı kaynakları şunlardır :

I. Marquart, J. *Die Chronologie der alttürkischen Inschriften*. Leipzig 1938 (*Eski Türk Kitabelerinin Kronolojisi*).

II. Radloff, W. *Atlas der Altertümer der Mongolei*. (Orhun ekspedisyonunun faaliyetine dair atlas, kitabeler ve orada bulunan eşyanın fotoğrafları) St. Petersburg 1892

III. Radloff, W. *die alttürkischen Inschriften der Mongolei*. 4 cilt.

IV, Thomsen. V. *Inscriptions de l'Orkhon Helsingki* 894.

(2) Thomsen, *Mogolistan'daki türkçe kitabeler ; Türkiyat mecmuası c. III s. 93*).

bugün yine eski yerinde dikili olarak bulunmaktadırlar.

İkinci âbide (3), şekli ve durumu itibarıyla hemen birincinin aynıdır. Fakat her cephesinde bir kaç santimetre daha yüksek olduğu için cephesi 41, ve dar cephelerden her biri 15 şer satırlıdır. Kırılan İkinci âbide, birkaç büyük parçaya ayrılmıştır; bu cihetle ölçülmesi mümkün olamamıştır. Âbidelerin her dört yüzü yazılı olduğu gibi, yukarıdan aşağıya doğru dar şekilde kesilen köşelerde de yazı bulunmaktadır. En çok yazılı olan cihet, doğu tarafıdır.

Batı tarafında da Çin yazısı ile yazılmış bir sayfa ve yanında yine bir kaç satır Türkçe yazı bulunur. Kırılan ikinci âbidenin yazıları bir çok yerde silik ve bozuk ise de âbide yazılarının çoğu birincinin aynı olduğundan telâfisi mümkün olabilmektedir.

Avrupa bilginleri, bu yazıların fotoğrafla resimlerini, stampa ile kalıplarını almışlar ve çözüme başlamışlardır. Bu hususta Finlandiya Fin-Uygur İlim Cemiyeti ve Rus akademisi bir hayli çalışmıştır.

Orhun kitabelerinde kullanılan alfabe, Türklere mahsus en eski yazıların biridir (4).

Orhun âlfaresinin 39 harfi vardır; yazılı sağdan sola ve yukarıdan aşağıya doğru yazılır. M. Ö. IV. yüzyıldan itibaren türlü Türk kolları tarafından kullanılan bu alfabe IV. yüzyılda Yenisey Kırgızları, VIII. yüzyılın ilk yarısında da Gök Türkler tarafından kullanılmıştır. Orkun yazıları bir kısım Uygurlar arasında yayıldıktan sonra bırakılmış ve yerine Uygur alfabesi konmuştur.

Üçüncü kitabeyi teşkil eden Tonyukuk kitabesi, öncekilere yakın bir yerde, Bayın Çoktu mevkiinde bulunmuştur. Tonyukuk, Doğu Gök Türk Devletinin yeniden kurulduğundan sonra (681) iki hakan zamanında iş görmüş ve Çinlilerce tanınmış bir devlet adamı idi. Hattâ Çin kaynaklarına göre Bilge hakan, Budist mabedi yaptırmak istediği

(3) 735 te dikilen Hakan âbidesi.

(4) Thomsen, 1916 da Turcica adıyla neşrettiği broşürde Orhun âbidelerine ait ilk tercümenin tefsiri ve tadilini yapmış ve 1922 de daha doğru ve mükemmel bir şekli neşretmiştir.

zaman, Tonyukuk, devletin menfaati namına buna engel olmuştu.

Tonyukuk kitabesi henüz dikili olan iki taş sütun üzerine yazılmıştır. Her iki taş üzerinde yazılı Orhun kitabelerinde olduğu gibi şakulî istikamette yazılmıştır; fakat aralarında bir fark vardır, satırlar Orhun kitabelerinde sağdan sola gittiği halde burada soldan sağa gidiyor. Süsleri de Orhun kitabelerinde olduğu kadar sanatlı değildir; yukarıya doğru bir hatime gibi birşey burada yoktur (5) » .

Orhun âbideleri, Avrupa bilginleri tarafından büyük bir öylemlerle karşılandı. Bilhassa W. Thomsen'in bu «esrarengiz» yazıları okumasından sonra kitabenin değeri bir kat daha arttı.

Thomsen, 22 Kasım 1893 tarihinde yazıların okumaya muvaffak olduktan sonra bu keşfini, aynı yılın 15 Aralık ayında Hollanda İlimler Akademisine sundu (6). Raporu, 1894 de «Orhun ve Yenisey yazılarının deşifresi» adıyla yayınlandı. Ve metinlere ait ilk tercüme Rodloff yaptı (1894). Sonradan Thomsen de metinlerle tercümelerini yayınladı.

1899 da Rus bilginlerinden Molioraski Kültekin âbidesinin metni ile Rusça tercümelerini yayınladı.

Thomsen önce, Finlandiya - Fin - Uygur Cemiyetinin yayınladığı Yenisey kitabeleri üzerinde çalışmıştı. Fakat Orhun yazılarının keşfi ile Çince metnin tercümesi, onun çalışma sahasını daha çok arttırdı.

Thomsen ilk önce, 38 harften dördünün sesli, otuz dördünün sessiz olmasına hayret etmiş ve fakat sesin türlü şekillerde söylenişinin ahenk kaularından ileri geldiğini anlamıştı.

Orhun ve Yenisey yazılarının menşei hakkında başlıca altı nazariye vardır (7).

(5) Thomsen, Mogolistan'daki Türkçe Kitabeler, Türkiyat mecmuası "c.III., s. 110."

"6." Thomsen, ilk defa 25 Kasım 1895 tarihinde Tengri, Kültekin, Kök tenri, Türk, dört, gün, yirmi kelimelerini okudu.

"7." Bu hususta tafsilât için bk. Fuad Köprülü, Türk Edebiyatı tarihi "İst., 1928.", Aynı müellifin, Türkiye tarihi "İst., 1933.", Ahmet Caferoğlu, Yenisey ve Orhun harflerinin menşei "Ülkü, Sayı, 42."

I. Helsingfors Üniversitesi profesörlerinden Geykel tarafından kurulan birinci nazariyeye göre, Orhun harfleri « Run » harflerinden doğmuştur. Türkler bu harfleri, memleketlerini istilâ ettikleri İskandinavyalılardan almışlardır. Geykel nazariyesinin gerek Orhun ve gerekse Run harflerinin bitişik olarak değil, ayrı ayrı yazılışlarından ileri geldiği anlaşılmaktadır. Fakat bu nazariye, bugünkü bilim dünyasınca hemen hemen kabul edilmeyen bir nazariye gibidir.

II. İkinci nazariyeyi kuran Donner, Orhun yazılarının Eti, Friky ve Likya yazılarıyla aynı cinsten olduğunu söylemektedir.

III. En çok kabul edilen üçüncü nazariye, bizzat Thomsen'in nazariyesidir. Thomsen'e göre Yenisey Orhun yazıları ya doğrudan doğruya arâmî, veya aynı menşeden Pehlevî harflerinden meydana gelmiştir. Fakat Thomsen, sonradan bu nazariyesinden vazgeçmiş, Orhun yazılarının aslen Soğd yazılarına bağlı olduğunu ileri sürmüştür. Bununla beraber yine şüphe içinde kalmış Arâmî, Pehlevî ve Soğd yazılarının hiç birinden tamamiyle vazgeçmemiştir. Thomsen'in ilk nazariyesi değerini kaybetmemiş ve en çok türkçe eserlerde rağbet bulmuştur.

IV. Hiçbir taraftar bulamayan ve Radloff tarafından kurulan dördüncü nazariye, âdeta birinci ile üçüncü nazariyeyi birleştirmektedir. Radloff, bir taraftan Orhun yazılarının Arâmî asıldan olduğunu ve diğer taraftan da Run harflerinin tesiri altında kaldığını söylemektedir.

V. Aristov ve Mallitsky taraflarından ileri sürülen beşinci nazariye, millî tarihimize daha uygun bir şekildedir. Bir hayli rağbet kazanan bu nazariye, Orhun harflerinin menşesini Türk damgalarına götürmektedir. Fakat maalesef bu nazariye henüz ilmî bir şekilde izah edilememiştir.

VI. 1904 yılında Sokolov tarafından ileri sürülen bu nazariyeye göre, Yenisey ve Orhun harfleri Arâmî asıldan olup sonradan Türk damgalarından istifade suretiyle millî bir şekle sokulmuştur. Bu suretle Sokolov,

üçüncü ve beşinci nazariyeyi birbiriyle birleştirmiş oluyor.

Bu nazariyelerin hepsi incelenecek olursa Thomsen nazariyesinin - kurucusu tarafından yıkılmasına rağmen - hâlâ rağbette bulunmasının sebepleri anlaşılır.

Avrupa bilginleri, Orhun kitabeleri üzerinde sürekli inceleme ve düzeltmelerde bulunmaktadırlar. Meselâ, Radloff lügatına ve yine aynı bilgin tarafından yayınlanan Yenisey ve Orhun âbidelerine göre, eski Yeniseylilerde Bel adında bir Tanrı vardı. Fakat bu Bel kelimesi Yenisey yazılarında El olarak okunacaktı ve bu husustaki esas Thomsen tarafından 1913 te keşfedilmişti.

Vesikacı bilgin Barthold da Radloff gibi aynı yanlışı yapmış El'i Bel okumuştur (8). Barthold, 1926 da İstanbul Üniversitesinde verdiği konferansında şöyle diyor :

« Şüphesiz Tükyu Türkleri Şamanî idiler. Bununla beraber umumiyetle Türk dilinde Şaman kelimesine mukabil kullanılan kam kelimesi âbidelerde hiç kullanılmamıştır. Yenisey yazılarında ise « tenri » kelimesiyle beraber bir de « Bel » kelimesine tesadüf ediliyor. Şüphesiz bu da Şamanîlerin hürmet ettikleri ruhlardan (cinlerden) biri olmalı, fakat Orhun Yazılarında bu kelime yoktur. » (9). (Sonu var)

«8., Tafsîlât için Abdülkadir İnan'ın, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi yayınlarından Türkoloji ders hûlasalarına müracaat etmelidir.

TEŞEKKÜR:

Çıkmadığımız aylarda dahi yayınladıkları gazete ve dergileri yollamaktan geri kalmıyan Trakya postası, Zonguldak, Porsuk, Hür millet, Bayrak, Damla, Ocak, Doğu, Toprak İş, Altın Işık, Serdengeçti, Nur ve Ergenekon'a pek çok teşekkür ederiz. ÖZLEYİŞ.

Türkçülük gözüyle Beynelmilel hayat

Erhan LÖKER

Ziya Gökalp Malta adasından, Osmanlı İmparatorluğu'nun sönen hayatına bakarak, kızı Seniha hanıma yaydığı mektupta: «... İnsaniyet artık daimi ıstıraplardan kurtulacaktır. Böyle buhranlı zamanlar, büyük mefkûrelerin büyüüp yayılacağı bir zamandır. İnsanları kurtaracak mefkûrelerdir. Mefkûre her memleketi bir cennet yapacak, her millet kendi cennetinde hür ve mesut yaşıyacaktır. İstikbalde artık haksızlık, âdaletsizlik

TÜRKÇÜLÜĞÜMÜZE DAİR

(Başı 4 üncü sayfada)

bu atâkasızlıklara rağmen, Türkiyeye karşı duydukları bağlılığın canlı birer ifadesidir. Binaen aleyh "Divide et impera = Parçala ve hükmet" kaidesine uyarak "séparatiste = iftrakçı", ayrılık ta'afatı cereyanlar yaratmak da, maalesef, ancak komünizme hizmet olur. Turancılığı bir heyülâ imiş gibi gösteren komünistlerin, bu usulleri, Türk'ü parçalamak için bir mekanizma olarak kullandığına kanım. Karşımızda, ilmi tamamen emrinde kullanan, gizli ve çok kuvvetli bir teşkilâta dayanan bir komünizm propağandası bulunmakta ve bu kamufle tehlike, Türk milletçiliğinin nemâsına mâni olmak için her düşünce sahibinin arkasında yer almaktadır. Bu itibarla, uzlaşamadığımız her fikrin gerisinde nifakçı bolşevigi görmekteyim.

Hümanizmden komünizme kayan, kamüfle sol düşünceliler «insan, insan..» diye binlerce kilometre uzaklarındaki henüz tekâmül devresine dahi girmemiş kitlelerle meşgul olurken, bazı milletler de sömürge yaratmak vâdisinde zekâ eseri gösterirken kendi kanımızın, kendi dilimizin, kendi âdât ve ahlâkımızın insanı olan muhtarlıkların gördükleri felâketlerle alâkalanmamak için insan olmamak gerekir. Son olarak şunu da kaydedeyim ki, Türkçüler, kendilerine isnad edilen «Turan» hayaliyle -aslâ- malûl değildirler. Fakat kabuğunun içine büzülerek ölüme mahkûm olmak da istemezler.

13 - 6 - 1947

hürriyetsizlik yoktur.» (1) diyordu. Büyük Türkçünün bu fikirleri, onun ihsas ettiği istikbali beklemektedir. Yazıldığından bu güne kadar yıllar geçti. Bütün dünyayı ateşe veren ikinci bir cihan harbi yaşadık. Daha ağır şartlarla, daha büyük mahrumiyet ve fedakârlıklarla geçen altı savaş yılı.

İkinci dünya harbi Gökalp'in istediği mefkûreyi işbaş na getirebildi mi? Mihver devletlerinin mağlûp yeni nizam fikrini herkes bilir. O fikrin karşısına çıkan ve bu gün milletler arası hayatta en önemli yeri tutan karşıt fikir de «Birleşmiş milletler» dir. Bu teşekkülün içinde çıkan ihtilâflar ise, öyle bir vaziyet yaratmıştır ki, Birleşmiş Milletler özlenen netice olmaktan çıkmıştır. Böylece beynelmilel hayatta yeniden halle muhtaç meseleler doğmaktadır. İşin siyasi cephesini politika yorumcularına bırakıyoruz. İdeolojik bakımdan hadisenin mahiyeti şudur: Beynelmilel hayatın nizamlanması hususunda iki ayrı fikir, bu gün tam mânâsiyle çarpışma hâlinindedir. Bunların anlaşmalarına da hiç bir şekilde imkân yoktur. Şu halde zarurî olarak ergeç bir tasesinin ifna edilmesi gerekecektir.

Bunlardan birincisi, Sovyetler Birliği tarafından tutulan «Komünizm beynelmilelciliği» yoludur. Sovyetler komünist beynelmilelciliğini, ellerinde bulunan yerlerde fiilen tatbik ettikleri gibi, nihaî gaye olarak bütün dünya hakkında da gerçekleştirmek istiyorlar. Komünizmin ne olduğu düşünülürse bu gayenin tahakkuku insanlığın mahvı olacaktır. Milletler için esaret, fertler için gene esaret vadeden bu rejim bütün dünyada lâ-yık olduğu mukabeleyi bulmaktadır.

Dünya nizamı hakkında mevcut fikirlerin ikincisi de; her milletin istiklâl hakkına riayetkâr olmak, hürriyetleri ellerinden alınan milletlere hürriyetlerini iade etmek, millî egemenliklerine sahip olmıyan milletlerin egemenliklerini kurmaktır.

Şimdi yeniden Birleşmiş milletlere döner.

(1) Ali Nüzhet: Ziya Gökalp'in hayatı ve Malta mektupları. Sayfa 105 - İstanbul 1931

Hatta ıztırabımız, mazlum ve mahkûm milletler, halklar için bir ve bütündür. Bize göre, sömürülen bir Hotantolu, ezilen bir Endenozyalı, şu veya bu sömürgelerlerde bin bir hile ile mücadeleye sürülen veya sefahate gömdürülen, kültürel ve insanî gelişmesine engel olunan ülkelerin insanları, veya kızıl barbarlığın, iğrenç ve canavar metotları altında kan kusturulan zavallılar aynı derecede üzgünlükle görüşmesi gereken ve kuruluğu özlenen olaylardandır.

Hak ve hürriyetin âdil, mâkul ve en ileri nizam ve ahengiyle kurulması gereken dünya üzeri için en iyi dilerlerle, en temiz insanlık duygularıyla dolu olduğumuzu sanıyoruz.

Bu gelip geçici âlem üzerindeki ömrün her insan varlığı için, saadet ve huzurlu hatıralar ve olaylarla akmasını istiyoruz. Saldırgan, zalim, istismarcı rejimlerden ve ülkülerden iğrentimiz insanlık çamiası için tefrik kabul etmez. Eğer Türklük âlemiyle, onların ıstırap ve dertleriyle, ilgileniyorsak ve hürriyete kavuşması yolunda uğraşıyorsak bu bölünmez insanlık hak ve adaletinin, Türklerden esirgenmesi için bir sebep göremeyişimizden ve onlarla meşgul olmak lüzumunu hissetmeyen sözde insanîyetçilerin ihmallerini gidermek arzusundan ileri gelmektedir.

Ekonomik, cinsî, fıkri ve mefkûrevî faaliyetlerle temayüz eden, ve irsî uzvî amiller içtimaî ve fizikî muhitte şekillenen insanların, mevziî ve mahallî dar ahlâk, hukuk, indî adalet anlayışına değil, cihanşümül ve rasyonel bir adalet, hak ve hürriyet anlayışının lüzum ve zaruretine, fayda ve iyiliğine inanmış bulunuyoruz. Cennetleştirilmiş bir insanî dünya nizamını, gerçek manasında hür ve eşit milletlerin orijinal içtimaî ve h rsi topluluklarının karşılıklı samimî ve saygılı ahenk ve işbirliğinde görüyoruz.

Milletlere eşit hak, milletlere eşit hürriyet bizim prensibimizdir. Vahşî ihtiraslar, zalim pozlarla yürütülen mezbaha sistem ve nizamlarını yalnız gayri ilmî, gayri insanî değil, aynı zamanda iğrenmeye ve takbihe değer de buluyoruz.

Gerek içerisinde bulunduğu cemiyeti istismar eden ve gerek diğer cemiyetlerde pa-

zarlar temini ve çeşitli mücadeleler kışkırtıcılığı yapan ve fert kabiliyet ve emeğini sömüren, ailevî veya zümrevî sefahat ve lüks içinde yaşama faaliyetine devamı adalet ve hak anlayışıyla süsleyip, maskeleyemeye çalışan egoist ve istismarcı kapitalizmin, salt insanlık ahlâk ve kültürüne, ekonomik refahına dolayısıyla tabii ve insanî gelişmesine engel olduğunu ve onun istikametini marazî sistemler ve işlere çevirdiğini çeşitli müşahede ve tecrübelerle dayanarak göstermek güç değildir.

İstismar, istibdat ve taassubun yerine, içtimaî adalet, hürriyet ve toleransı vazeden, haki ki manasında mümkün ekonomik ahenk ve adaletle, içtimaî ve siyasî alanlarda hürriyetle gelişmiş, ve şahsiyet sahibi ahlâklı, müstakar iyi ve doğru hareket tarzını bilen, inanan, tatbik eden fertlerin karşılıklı saygılı davranış ve vardımlaşmasıyla tertiplenmiş, ilmî faaliyet ve çalışmaların yer yer beslenip serpiştiği, şarlatanlıktan, gösterişten ve riyadan uzak, tertemiz, güzel ve şirin bir dünyayı; insan adına lâıyk hale getirilmiş insanlığın hakiki ve gerçek hak ve hürriyetini şuur ve gönül hoşluğuyla özleyenlerdeniz.

BAYİLERİMİZİN DİKKAT NAZARINA

Maalesef bazı bayilerimiz, hesaplarını muntazam görmemektedirler. Birkaç bayimiz ise, bugüne kadar hiç hesap görmemiştir. Bu cihetleri gözönüne alarak gelecek sayımızda bazı isimleri teşhir ve ifşa etmek zorunda kalırsak, mâzur görülmeliyiz. İş ahlâkımızın bu kadar bozuk ve düşük olduğunu zannetmek dahi istemiyoruz.

- ÖZLEYİŞ -

OKUYUCULARIMIZA

Burada anlatılması uzun olan birçok sebepler yüzünden dergimizi tam altı ay yayınlamadık. Tahmini güç olmayan bu sebepleri mazur göreceklerinden emin olarak bütün okuyucularımızdan ve bilhassa abonelerimizden özür dileriz. ÖZLEYİŞ

Özlediğimiz dünya ve özlediğimiz insanlık

Mutant ve muhteşem bir seyirle, biraz da garabet ve muammalar yolculuğunda ilerleyen, mahiyeti henüz meçhul dünya üzerinin insanca yaşamaya lâyık bir içtinâf nizam ve intizam içinde onartılıp yükseltilmesine dair ümitlenmeler, özlemeler pek de boş sayılmamalıdır.

Mümkün olan ilmî bir plân üzerinde millet ve dolayısıyla insanlığın iyiliği ve yücelişi için fikrî ve maddî gücünün yettiği kadar gayret gösteren "Özleyiş" in ne özlediğini birdefa daha tekrarlamak faydasız olmayacaktır kanaatindeyiz, Şunu en halis samimiyetle belirtmek isteriz ki, mesut ve müreffeh bir insanlık dünyasının özlemini içten duymanın

lim. Bu teşekkül, sadece, istiklallerini ellerinde tutan milletlerin istiklâl haklarına riayet etmektedir. (1) Sovyet Rusyanın nüfuzu altında bulunan devletlerin kaybolan istiklallerine seyircidir. Bundan başka, hürriyeti elinden almış milletlere bu hürriyetlerini iade etmemiş olduğu gibi, egemenlik hakları çignenmiş olan milletlerin yardımına da koşmamıştır. Bu bakımdan, Birleşmiş Milletler henüz noksandır. Sovyetler Birliğine safları arasında yer vermekle gayesine aykırı hareket etmiştir.

Türkçülük bakımından Birleşmiş Milletler, tekemmül ve tükâmüle muhtaç bir teşekkül olarak görünmektedir. Garbın emperyalist müstemlekeçiliği henüz yaşarken, Bolşevikler Sovyetler birliği dahilinde yaşayan bütün milletlere kan kustururken, gene Sovyet işgali altında bulunan memleketlerde zorla, kukla - komünist diktatörlük hükümetleri kurulurken, en acil tedbirlere ihtiyaç gösteren bu meseleler karşısında susan Birleşmiş Milletlere nihai bir teşekkül gözüyle bakamayız. Ziya Gökalp'in bundan senelerce evvel Milletler Cemiyeti hakkında dediği gibi: «İstikbalde Milletler Cemiyeti, şimdiki gibi yalandan değil, gerçekten teşekkül ederse bunun en samimî azası hiç şüphesiz Türkiye devleti ve Türk milleti olacaktır. Çünkü istikbale ait bütün tekemmüller çersûme ha-

Yazan :

Hikmet TANYU

hazzına başka bir eş gösterilemez. Basit ve cüce bir dünyayı keyfi sömürme ve baskıya ezmelere tabi tutmanın ne derece bayağılık ve aşağılık ifade ettiğini görebilmek için fazla basiretli olmaya lüzum bile yoktur.

Sefalet, cehalet, manevî ızdırap, hatta bundan çok daha fecî esaret işkencesi altında inleyen milyonlarca bedbaht Türklerin hak ve hürriyet yolunda şerefli insanlık vasfına lâyık mevkii alabilmesinin ne kadar devamlı, azimkâr, feragatkâr, ve pervasız çalışmalarına bağlı olduğunu kavrayanlardanız,

linde Türkün eski hürsında mevcuttur » (2) Bundan ötüü gene o istikbali beklemekteyiz. Bunun tahakkukuna da bütün dünya milletleri ile birlikte çalışacağız. «Türk miliyetçiliği, Türk cemiyetinde içtinâf adaletin gerçekleşmesini ne kadar özlemekteyse, bütün milletlerin hür ve müstakil bir hayata kavuşmasını da, insanlık âleminin saadet ve selâmeti yönünden aynı özlemle arzu etmektedir. »

Profesör Remzi Oğuz Arık, İdeal ve İdeoloji isimli eserinde Fransız Maurras'ın «Milletler olmadan beynelmilelik olamaz» sözünü naklederek, beynelmilel hayatın millet haline yükselmiş topluluklarla mümkün olabileceğini söylüyor. (3) Ne kadar doğru ve haklıdır. Bütün bunları şöylece hülâsa edebiliriz :

Biz komünizmin milletsiz beynelmilelciliği karşısına istisnasız bütün milletlerin hürriyet istiklâl ve egemenlik haklarına sahip bulunduğu yeni bir beynelmilel hayat anlayışıyla çıkıyoruz. Bu gayeyi tahakkuk ettiren, Milletlerarası teşekkülün adı, ister Milletler Cemiyeti, ister Birleşmiş Milletler, her ne olursun, Türk milleti onun en samimî azası olacaktır.

(2) Ziya Gökalp: Türkçülüğün esasları. Sayfa 132. İstanbul.

(3) Prof. Remzi Oğuz Arık: İdeal ve İdeoloji. Sayfa 36. İstanbul 1947.

İdeal ve ideoloji

YAZAN : REMZİ OĞUZ ARIK

Bu kitapta değerli arkeolog ve mütefekkirimiz Prof. Remzi Oğuz Arık umumi kültür sahasında gençliğe rehber hizmetini göyerek yeni bir eser daha vermiş oluyor. Kitap I.) İdeal ve ideoloji, II.) Milliyetçiliğimiz olmak üzere iki büyük parçaya ayrılmıştır. Birinci parçada 6 fasıl 1) Ahlâkın çerçevesi, 2) Efkârı umumiye, 3) İdeal ve İdeoloji, 4) ilimcilik, 5) Demokrasi, 6) Milliyet ideolojisi incelenmiştir.

İkinci büyük parçada 1) Bizim milliyetçiliğimiz, 2) Milliyetçiliğimize dair, 3) Milliyetçiliğimizin merhaleleri, 4) Köylerimiz ve köycülüklerimiz, 5) Türkiyenin yükseltilmesi ile ilgili görüşler açıklanmıştır.

Çoğu muhtelif tarihlerde yayınlanmış makalelerin bir araya getirilmesinden doğmuş olan bu eserdeki vah let isbat ediyor ki, değerli bilginimizin fikrî hayatı sıkı bir insicama maliktir ve mevzu, tarih farkları ne olursa olsun aynı zihni istikameti tedrici surette inkişaf ettirmektedir.

Biz burada 96 büyük sayfaya sıkıştırılmış olan zengin meseleleri teker teker tasvir edemediğimize müteessiriz. Fakat esasen Remzi Oğuz Arık'ın edebî kıvraklıkla ilmî sağlamlığı bir araya getiren üslûbundaki vecizliğe dar sütunlarımızda rekabet etmeğe imkân bulunmadığını tak-

dir ediyoruz. Fakat şunu tekrar söylemekten kendimizi alamayacağız ki, yazar her meseleyi incelerken içtimai bir yaramızı bir operatör maharetiyle deşebilmiştir. Milliyetçiliğimizi tarif ederken bostan korkuluğu haline getirilmiş olan ırkçılık iftirasının da üstüne parlak bir zekâ ve vicdan meşâlesi tutmuş ve hakikatin sesini sokak yaygaralarının üstüne çıkartmıştır. Ona göre milliyetçiliğimizin düsturu «Soy aslına dayanan kültür birliğinin vatanı gibi aldığımız Türkiyel» olabilir. Fakat bu «milletlere belâ olan einsten» bir ırk emperyalizmi olmadığı gibi, Türklüğü dar bir Anadoluculuk taassubunda boğan kör bir rejyonizm de değildir. Bununla birlikte realite gözden kaçırılmamalıdır: «Türkiyenin çocukları; yurtlarını yükseltmek için gerçekten eşsiz zorluklarla dolu bir zaman ve bir mekân mirasına konmuşlardır, bu çetin devir, bu sonsuz zorluklar, hele geçiş devirlerinde sık raslanan nankörlükler, anlaşılammalar.. insanı yıldırabilir.»

Fakat şunu unutmayınız; dünyada esaslı orijinal şey vermemeğe mahkûm olan nesil; her şeyi hazır bulan hazıra konan nesildir. Türkiyemizin asıl dâva adamları teşekkür etmelidir ki, böyle çetin bir zamanda, böyle eşsiz zorlukların mirasına konmuşlardır.

ÖZLEYİŞ

ABONE ŞARTLARI

(Sayı hesabıyla.)

12 Sayı . . . 300 Krş

6 » . . . 150 »

İLÂN ŞARTLARI

İdare ile kararlaştırılır.

SAHİBİ: SOFUOĞLU

M. Zeki Özgüt

Yazı işlerini fiilen idare eden :

ÇIVICIOĞLU

Hikmet Tanıu

Dizgi: GÜVEN Basımevi

Baskı: KOŞAL Basımevi

Muhabere ve Havale adresi :

ÖZLEYİŞ

Posta Kutusu: 303 - Ankara

İDAREHANE

*Bayram Caddesi, Etizafar
Sokağı Nu. 14 - ANKARA*

Neşir tarihi: 19 Kasım 1947

15966

--İstanbul İtina Noterliğine--

--Cumhuriyet Gazetesine İkinci, Üçüncü Cevap--

Yazan: Rize Milletvekili Dr. Fahri Kurtuluş

Abadi İkinci Bahkenede....

İstanbuldaki Cumhuriyet Gazetesinin 8. Haziran. 1949 tarihli nüshasında şahsım alükedâr eden 8. Kanife 8. sütündeki üçüncü cevabımın altında, gazetenin cevabına karşı, ikinci cevap teşkil eden yazısına karşı, cevap olan yazıma tanzime tiğin serlâvha kısımlı ile, birlikte, Cumhuriyet gazetesinin ilk çıkacak sayısında aynı kanife, aynı sütünde, aynı punto harflerle ve tanzim edilmiş serlâvha ile yayımlanmasını arzubaat karurundan Dr. Maddesinin beni bahşettiği salihiyete dayanarak istediğinden: İşbu mektubumun bir nüshasının İstanbulda Cumhuriyet gazetesini yazı işleri müdürlüğüne, bir nüshasının dışrenimde hıfzı ile, üçüncü nüshasının tebliğden sonra beni idesini rica ederim.

Rize Milletvekili

Patih Büyük Karasaa Caddesi

NO: 30

Fahri Kurtuluş
Dr. Fahri Kurtuluş

29. Haziran 1949

*Bu nüshası talep dairesinde
Kısıtlıdır ve ibret alınmaz.*

İstanbul Noterliği
BAMDI SELOUK

TDVİSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E. 3404

15486

-İstanbul Altınca Noterliğine-
-Cumhuriyet Gazetesine İkinci,Altınca Cevap-

Yazan: Rize Milletvekili Dr.Fahri Kurtuluş

Mugalâta yapmayın,aka,kara,karaya,ak diyen yok.İşte size;gazetenizin
baldır bacak musabakasından bahseden o zamanki şiirlerden bir parça:

(... Döker sahifelere allı mavi salgalar
Yayar sütünlara kollar,göğüsler,kalçalar...
Milleti getirip cusu huruşa
Satar Türk güzellerini beşer kuruşa.)

Kâfi mi? mabadi mahkemede okunacaktır.

İstanbuldaki Cumhuriyet gazetesinin 8.Haziran.949 tahli nüshasında şahsım alâkadar eden 5.Sahife 3.sütündeki gazeteye cevap olan yazımın altında, gazetenin cevabıma karşı ikinci defa cevap teşkil eden yazısına karşı, cevap olan yazım tanzimettiğim serlâvha kısmı ile birlikte, Cumhuriyet gazetesinin ilk çıkacak sayısında aynı sahife, aynı sütünde, aynı punto harflerle ve tanzim edilen serlâvha ile yayınlamasına matbuat kanununun 48.Maddesinin bana bahsettiği salâhiyete dayanarak istediğimden: İşbu mektubumaun bir nüshasının İstanbuldaki Cumhuriyet gazetesi yazı işleri müdürlüğüne, bir nüshasının dairemizde hafız ile, üçüncü nüshasının, tebliğden sonra bana iadesini rica ederim.

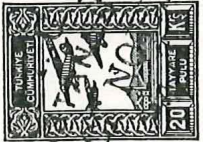
Fatih Büyük karaman
caddesi NO:30

Rize Milletvekili

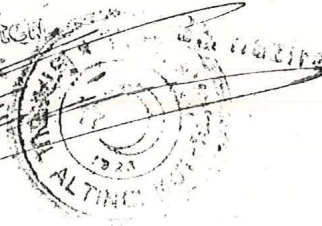
Dr.Fahri Kurtuluş

Tebliğlerden bu nüshası talep dairesinde
keşide ~~tebliğ~~ tebliğ olunur.

İstanbul Altınca Noterliği
HAMDI Sİ...

İSTANBUL
ALTINCI NOTERLİK

-İstanbul Altıncı Noterliğine-

L. 15487

-Cumhuriyet Gazetesine İkinci, Yedinci Cevap-

-Yazan: Rize Milletvekili Dr. Fahri Kurtuluş

Sizler, Benim kelimelerimi ve ruhumu anlasığ olmak için, Cumhuriyet gazetesinin masisine sahip olmaktan kendinizi kurtarmanız lâzamdır.

Onlan sonra kelimelerimin yaldızlı olmadığını belki, anlayabilirsiniz.

İstanbuldaki Cumhuriyet gazetesinin 8. Haziran. 949 tarihli nüshasında şahsımı alakadar eden 5. Sahife 3. sütündeki yedinci cevabımın altında, gazetenin cevabıma karşı, ikinci defa cevap teşkil eden yazısına karşı cevap olan yazımı tanzimettiğim serlavha kısım ile birlikte, Cumhuriyet gazetesinin ilk çıkacak sayısında aynı sahife, aynı sütünde, aynı punto harflerle ve tanzimedilen serlavha ile yayınlanmasını matbuat kanununun 48. Maddesinin bana bahsettiği salâhiyete dayanarak istediğimde: İşbu mektubusun bir nüshasının İstanbuldaki Cumhuriyet gazetesi yazı işleri müdürlüğüne, bir nüshasının dairenizde hıfız ile, üçüncü nüshasının, tebliğden sonra bana iadesini rica ederim.

Fatih Büyük karaman
caddesi NO:30

23. Haziran 1949

Rize Milletvekili

Dr. Fahri Kurtuluş

Tebliğlerden bu nüshası talep dairesinde,

Kayıtlarında edilmek tebliğ olunur.

İstanbul 6ncı Noterü
HAMDI SELÇUK

23. Haziran 1949

23. Haziran

İSTANBUL
ALTINCI NOTERLİK

Sayı 1

1. 15584

T. C.
İSTANBUL
ALTINCI NOTERLİK
Sayı 1

-İstanbul Altınca Noterliğine-
-Cumhuriyet Gazetesine İkinci, Sekizinci Cevap-

Yazan: Rize Milletvekili Dr. Fahri Kurtuluş

Vesika istemiye hakkınız yok, çünkü vesika istemenize yarayacak şekilde konuşmadım. Almanya hesabına yardımlık ettiğinizden bahsettim. Şayet bu hususta millet nazarında beraat etmek istiyorsanız, vesikaları benden değil, herhangi bir yangında yanmamışsa, alakalı dairelerden istemelisiniz.

İstanbuldaki Cumhuriyet gazetesinin 8. Haziran. 949 tarihli nüshasında şahsımı alakadar eden 5. Sahife 4. Sütündeki Sekizinci cevabımın altında, gazetenin cevabına karşı, ikinci defa cevap teşkil eden yazısına karşı cevap olan yazımı tanzimettiğim serlâvha kısımla birlikte, Cumhuriyet gazetesinin ilk çıkacak sayısında aynı sahife, aynı sütünde, aynı punto harflerle ve tanzim edilen serlâvha ile yayınlanmasını matbuat kanununun 48. Maddesinin bana bahsettiği salâhiyete dayanarak istediğimden: İşbu mektubunun bir nüshasının İstanbuldaki Cumhuriyet gazetesi yazı işleri müdürlüğüne, bir nüshasının dairenizde hafız ile, üçüncü nüshasının, tebliğden sonra bana iadesini rica ederim.

Fatih Büyükcarmaman caddesi No. 30

Rize Milletvekili

[Signature]
Dr. Fahri Kurtuluş

Kişilerden *[Signature]* talep dairesinde
Keşide *[Signature]* edilecek şekilde olunur.

İstanbul Gen. Noteri
HAMDI SELÇUK

24. Haziran 1949

T
15585
-İstanbul Altınca Noterliğine-
-Cumhuriyet Gazetesine İkinci, Dokuzuncu Cevap-

Yazan: Rize Milletvekili Dr. Fahri Kurtuluş

İşinize geldiği zaman, yazılarımdan mana çıkarmamak yalnız,
Cumhuriyet'e mahsustur. Millet ve edebiyattan anlıyanlar cevaplarımdan çıkaracağı
manayı çoktan çıkarmış ve öte tarafa bile geçmişlerdir.

İstanbuldaki Cumhuriyet gazetesinin 8. Haziran. 1949 tarihli nüsha-
sında şahsımı alâkadar eden 5. Sahife 4. Sütündeki Dokuzuncu cevabıma altında
gazetenin cevabıma karşı, ikinci defa cevap teşkil eden yazısına karşı, cevap
olan yazıyı tanzimettiğim serlâvha kısma ile birlikte, Cumhuriyet gazetesinin
ilk çıkacak, sayısında aynı sahife, aynı sütünde, aynı punto harflerle ve tanzimedi-
len serlâvha ile yayınlamasını Matbuat Kanununun 48. Maddesinin bana bahsettiği
salâhiyete dayanarak istediğimden: İşbu mektubumun bir nüshasının İstanbuldaki
Cumhuriyet gazetesi yazı işleri müdürlüğüne, bir nüshasının dairenizde hıfzı ile
üçüncü nüshasının, tebliğden sonra bana iadesini rica ederim.

Fatih Büyüklü Karaman caddesi No. 30

Rize Milletvekili

Dr. Fahri Kurtuluş

Noterliklerden *bu* nüshası talep dairesinde
Keşideceğine *istisna* tebliğ olunur.

İstanbul Gaz. Noteri
HAMDI SELÇUK

24. Haziran 1949

15674

-İstanbul Altıncı Nöterliğine-
-Cumhuriyet Gazetesine İkinci, Omuncu Cevap-

Yazan: Rize Milletvekili Dr. Fahri Kurtuluş

Öteki mahkemede malumatımın yarım olup olmadığını çok güzel görecek ve utanmamak için mahkeme divanlarına yalvaracaksınız.

Sizleri isnadlarla değil, gazetenizin mazisi ile mahvedeceğim.
Ne demeye hakkınız var ?

İstanbuldaki Cumhuriyet gazetesinin 8. Haziran. 949 tarihli nüshasında şahsım alâkadar eden 5. Sahife 4. sütünde başlayıp 5. sütünde biten Omuncu cevabının altında, gazetenin cevabına karşı, ikinci cevap teşkil eden yazısına karşı, cevap olan yazımı tanzimettiğim serlâvha kısmı ile birlikte, Cumhuriyet gazetesinin ilk çıkacak, sayısında aynı sahife, aynı sütünde, aynı punto harflerle ve tanzim edil-en serlâvha ile yayınlamasını Matbuat kanununun 48. Maddesinin bana bahsettiği salâhiyete dayanarak istediğimden: İşbu mektubumun bir nüshasının İstanbuldaki Cumhuriyet gazetesi yazı işleri müdürlüğüne, bir nüshasının dairenizde hafza ile üçüncü nüshasının, tebliğden sonra bana iadesini rica ederim.

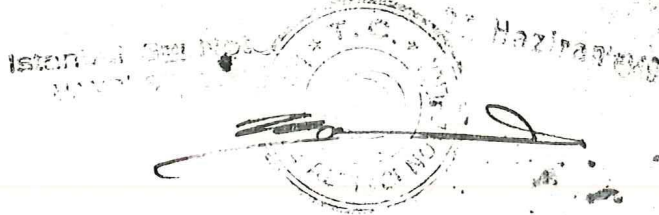
Fatih Büyük Karaman caddesi
NO: 30

Rize Milletvekili

Dr. Fahri Kurtuluş

Mebliğlerden bu valesi adresinde
Kefiliniz için alırım.

15315 T

-İstanbul Altınol Noterliğine-
-Cumhuriyet Gazetesine İkinci, Onbirinci Cevap-

Yazan: Rize Milletvekili Dr. Fahri Kurtuluş

Yine işinize gelmediği için ne dediğimi göya(!) anlamamışsınız.
Okuyucularınıza anladıktan sonra mesele yok. Paraya ait meşhur hikâyeyi
bilmiyor musunuz ? Yazak.

İstanbulda Cumhuriyet gazetesinin 8. Haziran 1949 tarihli nüshasında şahsına alakadar eden 5. sahife 5. sütündeki onbirinci cevabının altında, gazetenin cevabına karşı, ikinci cevap teşkil eden yazısına karşı, cevap olan yazıyı tanzim ettiğim sorulmuş kâğıt ile birlikte, Cumhuriyet gazetesinin ilk çıkacak sayısında aynı sahife, aynı sütünde, aynı punto harflerle ve tanzim edilen sorulmuş ile yayınlamasını matbuat kanununun 43. maddesinin bana bahsettiği salâhiyete dayanarak istediğinden: İşbu mektubunun bir nüshasının İstanbuldaki Cumhuriyet gazetesi yazı işleri müdürlüğüne, bir nüshasının dairenizde hıfza ile üçüncü nüshasının, tebliğden sonra bana iadesini rica ederim.

Fatih Büyük Karaman
caddesi NO: 30

25. Haz

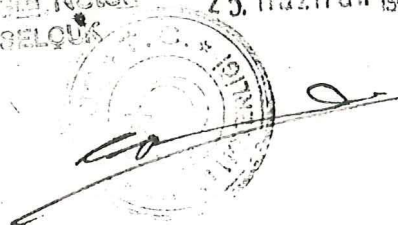
Rize Milletvekili

Fahri Kurtuluş
Dr. Fahri Kurtuluş

Tebliğlerden bu talep dairesinde

Kepiyle incele edildi tebliğ olunur.

İstanbul Altınol Noterliği
HAKKI SELÇUK 25. Haziran 1949

15743

-İstanbul Altıncı Noterliğine-
-Cumhuriyet Gazetesine İkinci, Üçüncü Cevap-

Yazan: Rize Milletvekili Dr. Fahri Kurtuluş

Vah biçare diyo, kime denilebileceğini diğer mahkemede öğrenecek-
siniz.

İstanbuldaki Cumhuriyet gazetesinin 8. Haziran. 1949 tarihli nüshasında
geçen yıl alışı kadar eden 5. sayfa, 5. sütundan başlayıp 6. sütunda biten üçüncü
cevabının altında, gazetenin cevabına karşı, ikinci cevap teşkil eden yazısına
karşı, cevap olan yazıyı tanzim ettiği serlavha kısmı ile birlikte, Cumhuriyet
gazetesinin ilk çıkacak sayısında aynı sayfa, aynı sütunda, aynı punto harflerle
ve tanzim edilen serlavha ile yayınlamasını matbuat kanununun 48. maddesinin
bana bahsettiği salâhiyete dayanarak istediğinden: İşbu mektubumun bir nüshasının
İstanbuldaki Cumhuriyet gazetesi yazı işleri müdürlüğüne, bir nüshasının daireniz-
de hıfzı ile, üçüncü nüshasının tebliğden sonra bana intesini rica ederim.

Fatih Büyük Karaman cad. No. 30

Rize Milletvekili

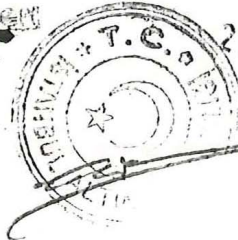
Dr. Fahri Kurtuluş

27. Haziran 1949

İşlerden bu nüshası talep dairesinde
Keşide işinde adıyla tebliğ olunur.

İstanbul 6. Noterlik
MAMUR SELOUK

27. Haziran 1949

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E. 3404

ERLİĞİ

7/2

-İstanbul Altıncı Noterliğine-
-Cumhuriyet Gazetesine İkinci, Onikinci Cevap-

15742

Yazan: Rize Milletvekili Dr. Fahri Kurtuluş

İkinci, Sekisinci cevabım buna da cevaptır. Lütfen O'ma okuyunuz.

İstanbuldaki Cumhuriyet gazetesinin 8. Haziran. 949 tarihli nüshasında şahsımı alâkadâr eden 5. Sahife, 5. sütündeki Onikinci cevabımın altında, gazetenin cevabına karşı, ikinci cevap teşkil eden yazısına karşı, cevap olan yazıyı tanzim ettiğim serlâvha kısmı ile birlikte, Cumhuriyet gazetesinin ilk çıkacak sayısında aynı sahife, aynı sütünde, aynı punto harflerle ve tanzim edilen serlâvha ile yayınlanmasını matbuat kanununun 43. Maddesinin bana bahşettiği salâhiyete dayanarak istediğinden: İşbu nektubumun bir nüshasının İstanbuldaki Cumhuriyet gazetesi yazı işleri müdürlüğüne, bir nüshasının İYKMMKMMKMM dairenizde hıfza ile, üçüncü nüshasının, tebliğden sonra bana iadesini rica ederim.

Rize Milletvekili

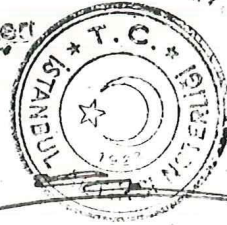
Fahri Kurtuluş
Dr. Fahri Kurtuluş

Fatih Büyükc karaman cad. No. 30

Tebliğlerden *bu* münasip talep daftresinde
Kepsideceğe mülde edile (tebliğ olunur.)

İstanbul On İki Noter
HAMİDİ SELÇUK

27. Haziran
ALTINCI NOTERLİK

T. C.
İSTANBUL
ALTINCI NOTERLİK

Sayı :

-İstanbul Altıncı Noterliğine-

-Cumhuriyet Gazetesine İkinci, Onbeşinci Cevap-

Yazan: Rize Milletvekili Dr. Fahri Kuruluş

15881

Ulus gazetesinin başmakalesini matbuatta görülmemiş şekilde yalan yere istismar eden size karşı, Kavuz'a yalvaracak adam Ben olacağım. Ulus gazetesi sizi, bilmeden hangi sebeple cevaplarınızla başmakalele kâfi derecede himaye etmiştir. Öyle ya, bir parti gazetesi sizin için ancak, bu kadar bitaraf olabilir. Yoksa Beni, Ulus'a da gereken yazıyı yazmaktan çekinecek bir adam mı zannediyorsunuz ?.

İstanbuldaki Cumhuriyet gazetesinin 8. Haziran. 1949 tarihli nüshasında şahsıma alâkadar eden 5. Sahife 6. sütündeki Onbeşinci cevabımın altında, gazetenin cevabına karşı, ikinci cevap teşkil eden yazısına karşı, cevap olan yazımı tanzimettiğim serlâvha kısmı ile, birlikte, Cumhuriyet gazetesinin ilk çıkacak sayısında aynı sahife, aynı sütünde, aynı punto harflerle ve tanzim edilen serlâvha ile yayınlamasını matbuat kanununun 48. Maddesinin bana bahsettiği salâhiyete dayanarak istediğinden: İşbu mektubumun bir nüshasının İstanbulda Cumhuriyet gazetesi yazı işleri müdürlüğüne, bir nüshasının dairenizce hıfzı ile, üçüncü nüshasının tebliğden sonra bana iadesini rica ederim.

28
Fatih Büyük karaman caddesi No.30

Rize Milletvekili

Fahri Kuruluş
Dr. Fahri Kuruluş

Tebliğlerden *Bir* nüshası *İzmir* dairesinde

Kesideciye tebliğ olunur.

İstanbul Altıncı Noter

TDVİSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E. 3404

15880

-İstanbul Altıncı Noterliğine-

-Cumhuriyet Gazetesine İkinci,ondördüncü Cevap-

Yazan: Hızo villetvekili Dr.Fahri Kurtuluş

Sizler varken,başkasına nasıl,savallı diyebiliyor sunuz ?

İstanbuldaki Cumhuriyet gazetesinin 8.Haziran.1949 tarihli nüshasında şahsıma alakadar eden 5.Sahife 6.sütündeki Ondördüncü Cevabın altında,gazetenin cevabına karşı,ikinci cevap teğkil eden yazısına karşı,cevap olan yazını tanzimettiğim serlâvha kısmık ile birlikte,Cumhuriyet gazetesinin ilk çıkacak sayısında aynı sahife,aynı sütünde,aynı punto harflerle ve tanzim edilen serlâvha ile yayınlanmasını matbuat kanununun 48.maddesinin bana bahşettiği salâhiyete dayanarak istediğinden: İşbu mektubusun bir nüshasının İstanbuldaki Cumhuriyet gazetesi yazı işleri müdürlüğüne,bir nüshasının dairenizde hıfzı ile,üçüncü nüshasının tebliğden sonra bana iadesini rica ederim.

Patih Büyük karaman cad. No. 30

28. H

Sıze villetvekili

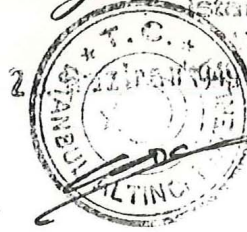
[Handwritten signature]
Dr.Fahri Kurtuluş

Tebliğlerfor *Bir* nüshası talep dairinde

Resideciye tebliğ olunur.

İstanbul 6. Noteri

BELOLUK

TDVİSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E. 3404

T. C.
İSTANBUL
ALTINCI NOTERLİK

İstanbul Altıncı Noterliğine-
Cumhuriyet Gazetesine İkinci, Onaltıncı Cevap-

Yazan: Rize Milletvekili Dr. Fahri Kurtuluş

L. 15955

Sümbat Fak'e verdiği cevaptaki:
(Dahleden dininize bari Müslüman olsa ?)

Meşhur edebî mısraındaki -Müslüman- kelimesini, nasıl oluyor da
büyük kültürünüze rağmen, Müslüman olarak yazıyor sunuz ?

Yoksa bu hataya bilerek yapıp ta, okuyanlar, meşhur bir mısra
Kurtuluş, yanlış biliyor muydunuz desinler diye mi bunu yaptınız ?

Vah savallı Edebiyat yoksulları vah...

İstanbuldaki Cumhuriyet gazetesinin 8. Haziran 1949 tarihli
nüshasında şahsıma alâkadar eden 6. sahife 6. sütünde başlayıp yedinci sütünde
biten gazeteye verdiği cevapta pek fahiş bir hata yapan gazetenin, hatasını
tashihi maksadıyla cevap olan yazımı tanzim ettiği serlâvha kısmı ile, birlikte
Cumhuriyet gazetesinin ilk çıkacak sayısında aynı sahife, aynı sütünde, aynı punto
harflerle ve tanzim edilen serlâvha ile yayınlannasına matbuat kanununun 46. maddesi-
nin bana bahsettiği haklara dayanarak istediğinden: İşbu mektubumun bir nüshasının
İstanbulda Cumhuriyet gazetesi yazı işleri müdürlüğüne, bir nüshasının dairenizde
hıfzı ile, üçüncü nüshasının tebliğinden sonra bana iadesini rica ederim.

Fatih Büyük karaman caddesi
NO: 30

Rize Milletvekili

[Signature]
Dr. Fahri Kurtuluş

28 Haziran 1949
[Signature]
50 LİRA PULU
50

tebliğlerden Bu nüshası talep dairesinde
Kendeciye iade olur tebliğ olunur.

20 Haziran 1949
[Signature]
NOTERLİK

- İstanbul Altıncı Noterliğine-

-Cumhuriyet Gazetesine Cevap-

Yazan: Rize Milletvekili Dr.Fahri Kurtuluş

15156

Gazetenizin 7.Haziran.949 tarihli nüshasındaki (Bugünkü Basın Kanunu

ve Bir Mahkûmiyetimiz) serlavhali yazınızı, size mahsus kamunî hümratsızlıkların yeni bir nümunesi olarak okudum.

Ben ve bütün kanuna saygısı ve kanun terbiyesi yerinde olanlar bilirler, ki bir mahkeme kararından sonra taraflardan hiçbir şurada burada ve hatta gazete sütunlarında mahkeme kararı üzerinde ve mahkemece tatbiki istenen madde üzerinde konuşmak salâhiyetine malik değillerdir. Taraflardan diyecek bir sözü olanlar varsa, teyize baş vururlar.

Bu, herkesin bilip reayet ettiği usul ve prensipe sizler; elinizde Cumhuriyet gazetesi vardır, diye reayet etmemelik edemezsiniz. Sizlere kanun terbiyesi nedir, kanunun emirlerine nasıl hümrat edilir, hukuk devleti ve hukuk anlayışı nedir, bunları birkaç kere daha mahkeme huzurunda izah ve isbat edeceğim.

Matbuat kanununun 48.maddesinin 2.fıkrası mucibince cevaplarımı hiçbir ilâve ve tayedilmeksizin ve aynı, sahife, aynı sütünde, aynı punto harflerle nesretmeğe mecbur olduğunuzu bildiğiniz halde, yine kendinize mahsus zavallı bir hukuk anlayışı içinde, cevaplarımdan evvel, manasız bir başlangıç yapmaya ve cevaplarımı meşhur küfürlerinizin çıktığı aynı sütünlarda basmamaya acaba neden lüzum gördünüz?

Lâkin; bu kanunu atlatmak istiyen hareketlerinizle, yakalarınızı elimden kurtaracağınızı zannediyorsanız, acırım sizlere...

Demokrasi ve fikir hüriyeti şampiyonları; sizler kanun anlayışı ve hukuk devleti fikri devrine nasıl ve ne zaman gireceksiniz ?

Şunu çok iyi biliniz, ki cevap hakkım üzerinde kanunî tam manasiyle tatbik ettirmek için; bütün kanunî yollara baş vuracak ve sizlere kanunun ne olduğunu daima isbat edeceğim...

Anayasamız mucibince, mahkeme kararları üzerinde konuşmak; B.M.M.de bile kabil değildir. O Meclis kürsüsü, ki bütün meselelerin, bütün derdlerin apaçık konuşulduğu ve Meclis dışından hiçbir kendini bilmez adamın aslâ bu kürsüyü tehdit edemeyeceği bir yerdir.

Sizin bu pek meşhur(1) Cumhuriyet gazeteniz, Anayasamızın en mutlak hüriyet içinde Milletvekilleri vasıfı yaptırıldığı bu millet kürsüsünden; münakaşa ettirtmediği mahkeme kararı üzerinde, durup lâf etme sıfat ve salâhiyeti Meclisten üstün olarak nereden buluyor ??

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E. 3404

-İstanbul Altınca Nöterliğine-

-Cumhuriyet Gazetesine İkinci, Beşinci cevap-

Yazan: Rize Milletvekili Dr. Fahri Kurtuluş

15368

18.Şubat.949 tarihli başmakalenizde, Matosyan matbaasından bahsederken: (İstiyenler 23.Mart.924 tarihli resmî tutanaklarla karşılaştırabilirler) diye yazan siz değil miyiz ?

İşte Ben, Bu karşılaştırmayı yaptım ve zabitleri tahrif ettiğinizi isbat ettim. Şimdi siz, gazete koleksiyonlarından aldım diyorsunuz. O zamanki Tevhidifkâr'da, yazdığınızı şekilde olmayıp şöyledir:

(Handeler, şiddetli alıklar, hediye edilmiştir sadaları.)

Mamafî üzülmeysin, Matosyan matbaasına ait Meclise yeni bir soru verdim.

Kanunsuz muamele ile hazineyi zarara soksak ne işi, size, milletime ve hükmete gösterip isbat edeceğim. Matosyan matbaası, kamunun emirleri ihlâl edilerek satılmışsa, şiddi geri vermeğe razı mısınız ?

Matosyan matbaası için Refik Halit (Bir Avuç Saçma) da:

(...Ben, Senin yerinde olsaydım Yunus balığına hatırlıyarak, yutulur korkusu ile, Cumhuriyet idarehanesine giremezdim. Matosyanın çelik ve demir tabii makine-lerini, kaşla göz arasında midesine indiren bu akülülhırdavat, Seni kaynaklı rahatlokum gibi, çiğnemenen yutardı.)

Demiyor mu ?

Gerisini, Mecliste ve Mahkemede konuşunca anlarsınız....

İstanbuldaki Cumhuriyet gazetesinin 8.Haziran.949 tarihli nüshasında şahsımın alâkadâr eden 5.Sahife, 2.Sütündeki gazeteye cevap olan yazımın altında gazetenin cevabına karşı ikinci defa cevap teşkil eden yazıma karşı, cevap olan yazıma tanzimettiğim serlâvha kısas ile birlikte Cumhuriyet gazetesinin ilk çıkacak sayısında aynı sahife, aynı sütünde, aynı punto harflerle ve tanzimedilen serlâvha ile yayınlanmasına matbuat kanununun 48.Maddesinin bana bahsettiği salâhiyete dayanarak istediğimden, işbu mektubumun bir nüshasının İstanbuldaki Cumhuriyet Gazetesi yazı işleri müdürlüğüne, bir nüshasının dairenizde hıfzı ile üçüncü nüshasının, tebliğden sonra bana iadesini rica ederim.

Fatih Karaman Caddesi
NO: 30

27. Haziran

Rize Milletvekili

Dr. Fahri Kurtuluş

Kepideki maddelerle

İstanbul 27. Haziran 1949
KAMU GELİRLERİ

27. Haziran 1949

Anlaşıyor,ki bu melekete sizler gibi gazeteciden evvel,kanuna,
hürriyete,demokrasi anlayışına sahip insanlar lazım.

Şimdi;cevaplarımın altına koyduğunuz manasız,yersiz,ibarelerinize
cevaplarımı vereceğim... 18.Haziran.949

İstanbuldaki Cumhuriyet gazetesinin 7.Haziran.949 tarihli nüshasında
şahsımı alakadar eden Birinci sahifenin altında ve ikinci,üçüncü ve dördüncü
sütündeki (Bugünkü Basın Kanunu ve Bir Mahkûmiyetimiz) adlı yazıya karşı cevap
olan yazımı,tanzimettiğim serlâvha kısmı ile birlikte Cumhuriyet gazetesinin
ilk çıkacak sayısında aynı sahife,aynı sütünde,aynı punto harflerle ve tanzimedi-
len serlâvha ile yayınlanmasını matbuat kanununun 48.maddesinin bana bahsettiği
salâhiyete dayanarak istediğimden;İşbu mektubumun bir nüshasının İstanbuldaki
Cumhuriyet gazetesi yazı işleri müdürlüğüne,bir nüshasının dairenizde hıfzı ile
üçüncü nüshasının tebliğden sonra bana iadesini rica ederim.

Konut

İstanbul Fatih Büyükd karaman
saddesi No. 30

Rize Milletvekili

Dr. Fahri Kurtuluş

Herbiri... lu... dairelerinde
Kezide... ında edilmiştir.

İstanbul Noteri
BANDI SELÇUK

20 Haziran 1949

-İstanbul Altıncı Noterliğine-

15214

-Cumhuriyet gazetesine İkinci, Birinci Cevap-
Yazan: Rize Milletvekili Dr. Fahri Kurtuluş

Size sahte diploma taşımak suçunu atfeden bir cümle yoktur. (Sınıf geçerler), umumî sözümü ne hakla (Sınıfı geçerler) yapıyorsunuz ? Yazılarımı tahrif edip, istediğiniz manayı çıkaramazsınız.

Kaba telah, Cumhuriyet gazetesi ve meşhur Ankara muhabiri ve başyazarı varken, biz, terbiye sahibi insanlara atfedilemez. Yazılarının seviyesi, başyazarının başının üstünden geçecek kadar üstün gidiyor ve başyazarınız o seviyeye ulaşamıyorsa günah benim mi ?

İstanbuldaki Cumhuriyet gazetesinin 7. Haziran. 949 tarihli nüshasında şahsımı alâkadar eden Birinci sahifede başlayıp 5. sahifenin birinci, ikinci ve üçüncü sütununda devam eden yazının altındaki, gazetenin yazıma ikinci defa cevap olan yazısına karşı; cevap olan yazımı, tanzimettiğim serlâvha kısmı ile birlikte Cumhuriyet gazetesinin ilk çıkacak sayısında aynı sahife, aynı sütunda, aynı punto harflerle ve tanzim edilen serlâvha ile yayınlanmasını matbuat kanununun 48. Maddesinin bana bahsettiği salâhiyete dayanarak istediğimden; işbu mektubumun bir nüshasının İstanbuldaki Cumhuriyet gazetesi yazı işleri müdürlüğüne bir nüshasının dairenizde hıfzı ile üçüncü nüshasının tebliğden sonra bana iadesini rica ederim,

Fatih Büyük karaman cad. No. 30

Rize Milletvekili

Dr. Fahri Kurtuluş

İSTANBUL
NOTERLİĞİ
26/6

Tezisi: ... talep dair
Keside işlemler yapılmıştır

İstanbul Altıncı Noterliği
M. Kemal Bulvarı
No: 100
34090

-İstanbul Altıncı Noterliğine-

-Cumhuriyet Gazetesine İkinci, İkinci Cevap-

15215

Yazan: Rize Milletvekili Dr. Fahri Kurtuluş

Almanya'ya medheden yazılarınız yüzünden kapatılan gazetenizle, tek parti devrinin alâkası yoktur. Çünkü; gazeteniz tek parti devrinde hürriyet ve demokrasi- nin değil, dalkavukluğun müdafii idi.

6. Ağustos. 1940 günü devlet reisi sayın İnönü, Ankara istasyonunda kendisini karşılayanlar arasında bulunan babanızın elini sıkıyarak:

(Yunus Nadi Bey, bu memleketi gazeteciler mi idare edecek, yoksa biz mi ?.

Memleket siyasetini, gazetesi menfaatına alet eden bir adamın elini sıkıyarak...ilh.) şeklinde herkesin içinde söylediği sözlerinden sonra babanız perişan olmamış mıdır ? Babanız bundan sonra acaba niçin halk partisine Milletvekili adayı gösterilme miştir ?.

Acaba, sayın devlet reisini bu şekilde konuşmağa mecbur eden, o şartlar içindeki malûmat ne idi ?.

Belki bir gün kudretim; beni resen böyle malûmat alacak hale getirir.

O zaman nasıl kondulup, nasıl hareket edileceğini çok güzel görürsünüz.

İstanbuldaki Cumhuriyet gazetesinin 7. Haziran. 1949 tarihli nüshasında şahsıma alâkadar eden 5. sahifinin 4. Sütununun altındaki gazetenin, yazıma ikinci defa cevap olan yazısına karşı, cevap olan yazımı, tanzimettiğim serlâvha kısmı ile birlikte Cumhuriyet gazetesinin ilk çıkacak sayısında aynı sahife, aynı sütunda aynı pnto harflerle ve tanzimedilen serlâvha ile yayınlanmasını matbuat kanununun 48. Maddesinin bana bahsettiği salâhiyete dayanarak istediğimden; işbu mektubumun bir nüshasının İstanbuldaki Cumhuriyet gazetesi yazı işleri müdürlüğüne, bir nüshasının dairenizde hafız ile, üçüncü nüshasının tebliğden sonra bana iadesini rica ederim.

Fatih Büyük karaman cad.
No. 30

Rize Milletvekili

Dr. Fahri Kurtuluş

Keşideciye iletildi

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E. 3404

T 15280

-İstanbul Altıncı Noterliğine-

-Cumhuriyet Gazetesine İkinci,Üçüncü Cevap-
Yazan: Rize Milletvekili Dr.Fahri Kurtuluş

Erkeklik ve vazife duygusuna sahip olmak sizce hastalık mıdır ?.
Kimlerin ne hastalığına tutulduğunu yeni mahkemede öğreneceksiniz.

İstanbuldaki Cumhuriyet gazetesinin 7.Haziran.949 tarihli nüshasında şahsımı alâkadar eden 5.Sahife 7.Sütununda Gazeteye yazdığım üçüncü cevabımın altında bulunan gazetenin yazıma ikinci defa cevap olan yazısına karşı,cevap olan yazımı,tanzimettiğim serlâvha kısmı ile birlikte Cumhuriyet gazetesinin ilk çıkacak sayısında aynı sahife,aynı sütünde,aynı punto harflerle ve tanzimedilen serlâvha ile yayınlanmasını matbuat kanununun 48.Maddesinin bana bahsettiği salâhiyete dayanarak istediğimden;İşbu mektubumun bir nüshasının İstanbuldaki Cumhuriyet gazetesi yazı işleri müdürlüğüne,bir nüshasının dairenizde hıfzı ile üçüncü nüshasının tebliğden sonra bana iadesini rica ederim.

Fatih Büyük karaman caddesi
NO:30

Rize Milletvekili

Dr.Fahri Kurtuluş

Mühürlerden bu nüshası talep dairesinde

Kesildikten sonra tebliğ olunur.

İstanbul 6. Noterliği
HAMDI SELÇUK

21. Haziran 1949

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E. 3404

NOTERLİK
Sayı 4

-İstanbul Altınca Noterliğine-
-Cumhuriyet Gazetesine İkinci, Dördüncü Cevap-

15201

Yazan: Rize Milletvekili Dr. Fahri Kurtuluş

Meclis kürsüsünün hürriyetini, bu memlekette ne bir Cumhuriyet gazetesi, ne bir zülm, katıyen baskı altında tutmak iktidarına aslâ hâiz değildir ve olamayacaktır. Bu memleket, nazıssuzlukları şurada burada değil, Meclis kürsüsünden söyliyecek adaalara muhtaçtır.

İstanbuldaki Cumhuriyet Gazetesinin 7. Haziran. 1949 tarihli nüshasında şahsımı alâkadar eden 6. Sahife 7. Sütümünde gazeteye yazdığım dördüncü cevabının altında bulunan gazetenin, yazıma ikinci defa cevap olan yazısına karşı, cevap olan yazımı, tanzimettiğim serlavha kısmı ile birlikte Cumhuriyet gazetesinin ilk çıkacak sayısında aynı sahife, aynı sütünde, aynı punto harflerle ve tanzimedilen serlavha ile yayınlanmasını matbuat kamununun 48. maddesinin bana bahsettiği salâhiyete dayanarak istediğinden; işbu mektubumun bir nüshasının İstanbuldaki Cumhuriyet gazetesi yazı işleri müdürlüğüne, bir nüshasının dairenizde hıfız ile, üçüncü nüshasının tebliğden sonra bana iadesini rica ederim.

Fatih büyük karaman
caddesi NO:30

Rize Milletvekili

Dr. Fahri Kurtuluş

Tebliğlerden bu nüshası talep dairesinde
Kafideki içinde edildi tebliğ olunur.

İstanbul 6ncı Noteri
HAMDI SELÇUK

7. Haziran 1949

TDVİSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E. 3404

Vesika No: 444

14.5.947

Millî Emlâk Kontrolörü

Sinan Erdal

- Menkûl Emval -

1-. Vahan Matosyan'dan metrûk Fincancılar yokuşunda kâin Matosyan namı ile maruf matbaada mevcut alât ve edevat, kitap demirbaş eşya ve sairye 1181 No: lu kararla 10.10.339 tarihinde vaziyed edilmiştir.

2-. Matbaa binasında mevcut bazı kütübü mukaddesenin Amerikan Misyoner cemiyetine ve Robert Kollej'e ait olduğü tahakkuk ederek mezkûr cemiyete teslim edilmiştir.

3-. Alâtı sabite ve müteharrikesi ve diğere eşya 15.Mart.340 tarihli mukavele-name ile 7 Sene müddetle senesi 600 lira karşılığında Cumhuriyet gazetesi naşiri ve sahibi imtiyazı merhum Yunus Nadi'ye icara verilerek, matbaasına badelnakil 10.10.1340 tarihinde matbaa yanarak bu alât ve edevatından bir kısmının tamamen yandığı ve istifadesi mümkün olanlar 4914 liraya Yunus Nadi'ye satılarak parası 13.8.934 tarih ve 403479/1279 sayılı makbuzla tahsil edilerek bu bahis kapanmıştır.

4-. Osmanlı Bankasının firarî madam Dora Matosyan'dan alacağı olan 4547 liranın hükmen tahsili için hazine aleyhine dava ikame edilmiş, neticesi belli değildir.

5-. Bu mevzu hakkında bakanlıkla carî muhabere sona ermemiştir.

4 ve 5.maddelerdeki hususatin neticelendiğı anlaşıldığı takdirde dosyanın hıfzı, aksi halde mukteza tatbiki lâzımdır.

Not: Dosyada adları geçen Narlıyan, Armanak, Pol Mişel, Piyer ve Dora Matosyan'a ait:

3/1214, 3/5811, 3/2432, 3/4738 No: dosyaların mevcudiyeti evrak üzerinde şerhlerden anlaşılmıştır.

T.M.

Avni Baysal

İmza

S.Kalıklı

14.3.949

Not: Dosyada adı geçen Narlıyan, Armanak, Pol Mişel, Piyer ve Dora Matosyan'a ait:

3/1214, 3/5811, 3/2432, 3/4738 sayılı dosyaların mevcut olduğü dosya tasfiyeden geçerken tasfiye memurunun notundan anlaşılmaktadır. 18.3.949

İmza

L.Kanalay

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E. 3404

Aslı gibidir

Adliye yangınında yanan komünistlere ait dosyalar

Meclisin dünkü toplantısında Adalet bakanı bu soruya cevap verdi

Fahri Kurtuluş halen devlet teşkilâtında ve üniversitede vazife almış bulunan komünist temayüllü kimselerin tasfiyelerini istedi

Ankara, 1 (Telefonla) — Meclis, bugün saat on beşte Feridun Fikri Düşünselin başkanlığında toplanmıştır.

Celse açılır açılmaz başkan, pazar-tesiden itibaren gelir vergisi tasarısının müzakeresine başlanacağını, bir hayli yüklü olan bu vergi ile tasarı-ların vaktinde sonuçlandırılabilmesi için Meclisin bundan böyle saat on dörtte ve perşembe günleri de top-lanmasını teklif etti. Oya konu ve

kabul edildi.

ABDULHAMİD VERESEİ HAKKINDAKİ SORU

Günlerden beri bir hayli tepki uyandırmış olan Remzi Yüregirin ikinci Abdülhamid veresei hakkın-daki sorusuna Maliye Bakanı cevap verecekti. Kürsüye gelen Maliye Ba-(Devamı 3 üncüde)

kani Aksal, soru sahibi ile mutabık kaldıklarını ve buna 18 nisan oturu-munda cevap vereceğini bildirdi.

ADALET SARAYINDA YANAN BAZI DOSYALAR

İstanbul Adalet Sarayı yangınında yanan bazı dosyalar hakkında Fahri Kurtuluşun sorusuna Adalet Bakanı Fuat Sirmen cevap verdi.

Bakan bu cevabında soru sahibinin yedi madde üzerine tesbit ettiği hu-suslara ayrı ayrı temas etti ve ezcüm le şunları söyledi:

1 — Ankara İstiklâl mahkemesi 12 Ağustos 1941 tarihinde Şefik Hüsnü ve 55 arkadaşını gizli cemiyet teşkil etmek suçu ile yargılamaya başla-mıştır.

2 — Bu dosya Meclisten İstanbul'a gönderilmiştir. Birinci Ağırceza mah-kemesi tarafından o zaman İstanbul'da aynı suçtan sanık Nâzım Hikmet ve bir kaç arkadaşının muhakemesi için istenmişti.

3 — Bu dosyalar mahkeme tara-fından Meclise de istenmediği için iade edilmemiştir.

4 — İstanbul adliye yangını olduğu sırada bu dosyalar da yanmıştır. Biz-de dosyaların herhangi bir sebepten dolayı iade edilmediğine dair hiç bir kanaat yoktur.

5 — Diğer ağır ceza evrakı arasın-da muhafaza edilmekte idi.

6 — Hükümet, Meclisten şimdiye kadar seksen küsur dosya istemiştir. Bunlardan 49 zu iade edilmiş olup, otuz küsuru iade edilmemiştir.

7 — Maamafih bu dosyaların kayit leri çıkarılmıştır. İstendiği takdirde iade edilecektir.

Kürsüye gelen Fahri Kurtuluş bu sorusunu 30 Ocak tarihinde Cumhu-riyet gazetesinde Şevket Süreyya An demir tarafından yazılan «Komünis-tin tarihi» adlı yazı dolayısıyla verdi-ğini bildirmiş ve Şevket Süreyya hak-kında da şunları söylemiştir:

«Bu zat 933 yılından 925 yılına ka-dar Türk inkılabından ziyade Sov-yet ihtilalini metheden ve komüniz-min sistemli propagandasını yapan «Aydınlık» mecmuasının daimî yazar ları arasında bulunmakta idi. Aynı zat İstiklâl mahkemesi kararı ile de on sene küreğe mahkûm edilmişti... İşte bu zata ait böyle bir yazı görün ce, Meclisteki dosyasını aramak ist-edim ve maalesef bulamadım.

Devam eden Fahri Kurtuluş, is-tiklâl mahkemesi kararı ile yedi se-ne hüküm giyen Sadrettin Celâlin de halen İstanbul üniversitesinde pe-dagoji profesörü olduğunu, keza Ha-san Ali Edizin de İstanbul gazete-lerinde yazılar yazmakta bulundu-ğunu hatırlatmış ve şöyle demiştir:

«Yirmi beş senedenberi gelip ge-çen hükümetlerin komünizme kar-

kadar gelip geçen hükümetlerin eid-di çalışmaları sabit olmuş olsaydı, bugün devlet hizmetinde çalışan (deoloji sapıklığına müptelâ olan) a-rın halk partisi kurultayında da bir önerge ile teklif ettiğim gibi, tes-tiyesi işi kudretli ve azimkâr bir hü-kümetin mevcudiyetini beklemezdi.

Şayet, bu azimkâr el, Günaltayın eli ve hükümeti işe, ki o kanaatte-yim, ne mutlu bize!

Milliyetçilik ideolojimiz ile ileri fikir, ileri hürriyet adına aslâ oy-natmıyacağız.»

Fahri Kurtuluş, hükümetin bu dosyaların yeniden ihyası için ne tedbir aldığına dair Adalet Bakan-ının cevap vermediğini hatırlatarak, sözlerini bitirdi.

Tekrar kürsüye gelen Adalet Ba-kanı, meclisten dışarıya çıkarılmış ve gelmemiş olan dosyalar hakkın-da yeniden izahat vererek, bunların kayıtları çıkarıldığını belirtti.

Fahri Kurtuluş bir daha kürsüye geldi ve bu dosyaların ihyası için başkanlığa bir önerge verildiğini söyledi.

Başkan da, Fahri Kurtuluşun ö-nergesinin alındığını, mecliste çıkan dosyaların meclise iadelerinin zaru-ri olduğunu bildirdi.

Vesika No: 108

T. C.

Maliye Vekâleti Millî Emlâk
Müdürlüğü

11.5.936

Sayı: 32164/52/11474

İstanbul Millî Emlâk Müdürlüğüne

Lef: İki parçadan ibaret
liste

11.5.936 tarihli ve 1058 sayılı tahriratinize cevaptır:

13.Eylül.331 ve 15.Nisan.339 tarihli tasfiye kanunlarına tevfikeyen vaziyed edilmiş olan veya mezkûr kanunlar mucibince vaziyed edilmesi lâzımgeldiği halde 24.Eylül.923 tarihinden itibaren İtalyan tabiiyetini iktisap ve Türk tabiiyetini izae eylemelerine binaen malları kâdilerine veya vekili kanunilerine iade edilen eşhasın hakkında verdiğiniz izahat ve gönderilen iki kıta liste tetkik olundu.

Aznavur ailesine ait listede yazılı menkûl ve gayrimenkûl malları hangi tarihte vaziyed edildiği gösterilmemiştir. Bu işte aranılan cihet: Vaziyed tarihinin tayinidir. Bu tarihler işaret edildikten sonra iade olunmak üzere bu bapta liste ilişik olarak iade kılınmıştır.

Azaryan ailesinden İtalyan tabiiyetini iktisap etmiş olanların 24.Eylül.339 tarihinden evvel vaziyed olup ta bu tarihten sonra iade olunmuş malları var ise bunun için de aynı vecihle bir liste tanzim ederek gönderiniz.

Vahan Matosyan ile zevcesi Dora Matosyan hakkında evvelce memuriyetinizden hazineye yazılmış olan 6.11.929 tarihli ve 2432/3/432 sayılı tahrirata nazaran Vahan Matosyan ve Dora'ya ait menkûl ve gayrimenkûl mallara'da vaziyed edildiği anlaşılmaktadır. Fakat; vaziyed tarihleriyle cinsleri ve iade tarihleri temamiyle anlaşılamamaktadır. Zikrolunan gayrimenkûller hakkında da bu malûmatı havi bir listeyi gönderiniz.

Onnik Papazyan'a ait olup Boğazlıyan kaymakamı Kemal'e temlik olunan beyoğlunda Hüseyin Ağa mahallesinde şişli sokağında kâin 4 No:lu hane hakkında da bir muhabere geçtiği evvelce memuriyetinizden hazineye yazılan 11.1.930 tarihli ve 262/11/3 sayılı tahrirattan anlaşılmaktadır.

Bu tahriratın No:su delâletiyle buldurulması ve İtalyan tabiiyetine geçtiği iddia olunan Onnik Papazyan emvali hakkında cereyan etmiş olan muhabere ve muamelenin ne neticeye müncer olduğunu da bildiriniz.

Maliye Vekili Y.

İmza

3/1274 sayılı dosyadaki aslının aynıdır

R.Sarıoğlu

Aslı Gibidir

Vatan 2. Nisan 1949

Adliye Sarayında yanan bir dosya

Doktor Fahri Kurtuluş'un takririne, dün, Mecliste Adalet Bakanı cevap verdi

Ankara, 1 (Telefona) — Büyük Millet Meclisi bugün Feridun Fikri Düşünselin başkanlığında toplandı. Doktor Fahri Kurtuluşun İstanbul Adliye sarayı yangınında yanan dosya hakkındaki sual takririne Adalet Bakanı cevap verdi

Bakan, bu dosyanın İstiklâl mahkemesince komünistlik suçundan mahkûm edilmiş olan Şefik Hüsnü ve arkadaşlarına ait olduğunu söyledi ve ezclümle dedi ki:

«— Bu dosya Meclis arşivinden, Şefik Hüsnü ve 55 arkadaşının İstanbul ağırceza mahkemesinde devam eden davaları dolayısıyla alınmıştır. Bu 55 kişi arasında Nâzım Hikmet, arzu edilirse isimlerini sayabileceğim diğer bazı şahıslar vardır. Anayasayı tâdil için gizli cemiyet kurmak suçundan dolayı açılan bu dava 14 ocak 928 de hükme bağlanmış, ve 18 Eylül 928 de Temyiz tarafından tasdik edilmiştir. İstanbul ağırceza mahkemesince celbedilen İstiklâl mahkemesine ait bu dosya işi bittikten sonra Meclise iade edilmemiş, Adalet sarayı yangınında da yanmıştır. Hükümetin şimdiye kadar Meclisten aldığı bu kabill dosyaların adedi seksendir. Bunlardan kırk dokuzu Meclise iade edilmiş, verilen bir takrir üzerine diğerlerinin de iadesini temin için harekete geçilmiştir. Yalnız bu dosyaların bazılarının mahiyeti içabi iadesi mümkün görülmemektedir. İstanbul Adalet sarayında yanan dosyanın herhangi bir maksat tahtında iade edilmiş olduğunu zannetmem. O zaman İstanbul ağırceza reisi Sami Bey, sayıcı da Kenandı.»

Takrir sahibi Fahri Kurtuluş, 3 ocak 949 tarihinde bir gazetede Seyket Süreyya Aydemir imzasıyla çıkan ve komünistliğin tarifini yapan bir yazının nazarı dikkatini çektiğini, bu şahsın Aydınlık mecmuasının daimi yazarlarından olup Sovyet inkilabının propagandasını bu mecmuaya yazdığı yazılarda yaptığını İstiklâl mahkemesinde, (Benim peygamberim Lenindir) şeklinde konuştuğunu ve on sene küreğe mahkûm olduğunu söyledi ve:

«— Bu makale ve bu mazi dolayısıyla İstiklâl mahkemesinin dosyasını

görmek için Meclis arşivine müracaat ettim. Fakat bu dosya yerinde yoktu.» dedi.

Hatip, İstanbul Üniversitesi pedogoglarından Sadrettin Celâlin yedi, muharrirlik yapan Hasan Âli Edizin de 15 sene küreğe mahkûm olduklarını, bu dosyaların da Meclis arşivinde mevcut olmadığını, bu şahısların af dilemelerinin İstiklâl mahkemesi kararlarının hatırlanmasına mâni olmayacağını, cürmün ortadan kalkmadığını, mühim vazifeler ifa eden bu kimselerin dosyalarının mutlak surette Meclis arşivine girmesi lâzım geldiğini anlattı ve dedi ki:

«— Komünizm dünyâ üzerinde kuvvetini kaybediyor diye mücadelemizi yavaşlatamayız. 25 senedenberi komünizmle ciddi bir mücadele yapıldığını görmedim. İdeoloji sapıklarını yola getirecek azımlı elin Şemsettin Günaltay kabinesi olmasını istiyorum. Türkiyeyi her çeşit belâdan kurtaracak olan milliyetçiliktir.»

Tekrar kürsiye gelen Bakan, Meclis arşivinden alınıp da iade edilmeyen İstiklâl mahkemesi dosyalarının celbi yolundaki çalışmalardan tekrar bahsetti. 36 dosyanın iade edilmediğini, arşivden dosyaların herhangi bir şahıs hakkındaki vesaiki ortadan kaldırmak için alınmadığını söyledi. Takrir sahibi, İstanbul Adalet sarayında yanan dosyanın Emniyet Umum müdürlüğü, olmazsa karar veren ve halen sağ bulunan İstiklâl mahkemesi azalarından birinin yardımıyla yeniden ihdasında ısrar etti ve:

«— Tarih safahatı mazinin tozları altında kalmamalıdır.» dedi.

Reis Feridun Fikri Düşünsel, Meclis arşivinden alınan dosyaların iadesinin esas olduğunu söyleyerek gündem diğer maddelerine geçildi.

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E. 3404

-İstanbul Altıncı Noterliğine-
-Cumhuriyet Gazetesine Cevap-

L. 15369

Yazan: Rize Milletvekili Dr. Fahri Kurtuluş

8.Haziran.949 tarihli nüshanızdaki ikinci ve üçüncü sütünde bulunan (Basın Kanununun bizi neşre mahkûm ettiği cevaplar) adlı yine kamuna,yine kamun terbiyesine aykırı yazınızı okudum. O kadar gaflet,o kadar perişanlık içindesiniz,ki ne yazdığınıza bilmiyor bir ilkokul talebesi kadar plsun hadiseleri soğuk kanlılıkla gözden geçiremiyorsunuz.

Meclis kürsüsünden isnad yapmak,Cumhuriyet Gazetesinde küfretmek kadar kolay değildir.Meclis kürsüsünden ne söylemişsem,hepsi mahkemede tekrarlanacak ve 25 senelik olaylar,gazete kolleksiyonları dile getirilecektir.

Sizi gidi demokrasi şampiyonları,maksadınız Meclis kürsüsünü böyle yaygalararla baskı altında tutup Milletvekillere,hiçbir namussuzluğu ağza aldirtmak değil mi ?.Lâkin,hiçbir hususta kendisinden korkmayan Milletvekillere böyle tosladıkça,gereken dersleri mütemadiyen alacağınızdan şüpheniz olmasın.

Yalnız,evvelâ mugalata yapacağınıza,şu matbuat kamununa hürmet etmeği ve 48.Maddesini iyi anlamayı öğrenseniz çok daha iyi olurdu.

Fikir münakaşası kim,sizler kim ?.Daima ve her zaman büyük kelimeleri söyleyip,hiçbir şartına ve sıfatına reayet etmemek âdetinizdir.

Siz,fikir münakaşasının en küçük ofendiliğine ve memleket duygularına ve anti-komünist faaliyet malûmatına ve hakikî milliyetperverlik duygusuna sahip sahip insanlar olsaydınız,komünist propagandası yapan bir film,Türk milletine küfreden,Türk varlığına hakaret eden ve önsözünde Türk çocuklarına yazılmış en ufak bir ikaz bulunmayan ve devlet hazinesinden tercüme ettirilen bir kitap için,Meclis riyasetine ve C.H.P.Meclis grubuna önerge veren bir milletvekili hakkında öyle mi konuşurdunuz ?.

Şahıslarınıza ve gazetenizin mazisine dair,gazete kolleksiyonlarında öyle yazılara tesadüf ettim,ki onların yanında benim grup ve Meclis konuşmam çok hafif bir tenkit kalıyor.Acaba onlara karşı,böyle bir namus şahlanmasını niçin yapmadınız da,bana karşı o ancak kendinize mahsus küfürlerinizi sarfettiniz!

Bunu siz umumî efkâr önünde izah edemezsiniz.Fakat ben mahkemede izah edeceğim. Ey okuyucu,kanunun emrini aynen yerine getirmiyen bu zengin baylarla Ben,bir fikir münakaşasına girişilebileceğini katıyen zannetmiyorum.Baksanıza işleri güçleri kanunu atlatmak...

İstanbuldaki Cumhuriyet gazetesinin 8.Haziran.949 tarihli nüshasında şahsımı alâ-kadar eden birinci sahife ikinci ve üçüncü sütündeki,gazeteye cevap olarak yazdığım yazılara karşı,gazetenin ikinci defa cevap mahiyetinde olan yazısına karşı,cevap olan yazımı tanzimettiğim serlâvha kısmı ile birlikte Cumhuriyet gazetesini ilk çıkacak sayısında aynı sahife,aynı sütünde,aynı punto harflerle ve tanzim edilen serlâvha ile yayınlanmasını matbuat kanununun 48.Maddesinin bana bahsettiği salâhiyete dayanarak istediğimden;işbu mektubumun bir nüshasının İstanbuldaki Cumhuriyet gazetesi yazı işleri müdürlüğüne,bir nüshasının dairenizde hafız ile,üçüncü nüshasının tebliğden sonra bana iadesini rica ederim.

Fatih Büyük Karahan caddesi
NO: 30.

Rize Milletvekili

Dr. Fahri Kurtuluş

Vesika No: 75
T. C.

Maliye Vekâleti Millî Emlâk
Müdüriyeti

5.11.930

Husufi No: 5054

İstanbul Millî Emlâk Müdürlüğüne

C: 28.10.930 tarih ve 346 No:lu tahrirata

15.3.340 tarihli mukavelename mucibince Cumhuriyet gazetesi sahibi Yunus Nadi beyefendiye icar edilmiş olan Matosyan matbaası makine alât ve edevatına ait dosya tetkik ve mütalâa olundu.

1.11.340 tarihinde Cumhuriyet matbaahanesinde vukubulan yangını hükûmete intikal eden ve Osmanlı sigorta kumpanyasına sigortalı bulunan kırmızı konak namı ile maruf binanın ahır ve matbah dairesini teşkil eylemekte bulunmuş iken bilâhare Yunus Nadi beyefendi tarafından dahilen ve haricen tadilatı lâzime biliora bunların ittisalına müceddeden inşa ettirilen mürettiphane ve matbaahaned-en zuhur eylediği ve yangın esnasında emvali metrukeye ait makine alât ve edevatin-den bir kısmının tamamen yanmış ve bir kısmının harap olmuş bulunduğu 2. Teşrinievvel.340 tarihli bir arzuhal ile Yunus Nadi beyefendi tarafından hadisenin defterdarlığa ihbar olduğu ve 4. Teşrinievvel.340 tarihinde de hasarat beyannamesi verildiği ve bunun üzerine mahallinde tetkikat yapmak üzere emlâki milliye müdür muavini Hasan Tahsin ve ser mühendis Yusuf beylerin izam kılındığı ve muameleyhima tarafından tanzim kılınan 4. Teşrinievvel.340 tarihli bir Rapor'da yanan ve harap olan makine ve alâtın berayı tamir ve tathir sökülmiş olmasına mebni bunların hangisinin ne makinesi olup, hangi makine aksamından bulunduğu tefrik ve tayini mümkün olamadığı cihetle bahriye veya Âmire matbaalarından makine ve matbaacılıktan anlayan memurlardan münasipleri tarafından tetkikat yaptırılmasına lüzum gösterildiğini ve bu müzekkerenin arkasına emlâki milliye muhasebe kalemince yazılan 16. Teşrinievvel.340 tarihli derkenarla, harikten mütevellit hasar bedeli hakkında sigorta şirketine müracaat edilmiş olmakla listesinde muharrer menkûl matbaa alâtının emvali metrukeden olmasına binaen muamelei lâzimenin ifası beyanı ile tasfiye kalemine tevdi kılındığı ve 6. Teşrinievvel.340 tarihinde bahriye matbaasından gönderilen iki mütehassis ile Cumhuriyet matbaası idare memuru ve emlâki milliye müdüriyetinden bir memur taraflarından tanzim olunan raporda, yanan ve hasara uğrayan makine ve edevatın hasar bedelinin tahminin mümkün olamadığı yazılı bulunduğu ve diğer taraftan "Kumpani dasürans/general" sigorta şirketi 8. Teşrinievvel.340 tarihli bir tezkere ile defterdarlığa müracaatla, tezkerenin yukarısında yazılı alât ve edevat bedelinin Yunus Nadi bey tarafından istenildiği ve halbuki bu alâtın emvali metruk'e ait olduğu hakkında ceraidi yövme ve bazı fıkralara tesadüf edildiğini ve eşya bedelinin sahibi hakikisine veya kanunen bu sıfatı haiz olanlara verilmesi lâzım geldiğinden tezkerenin yukarısında cins ve neveleri yazılı emvale, defterdarlıkça hakkı tasarruf iddiasında bulunulup bulunmadığını sormuş, buna cevaben yalnız, Cumhuriyet gazetesine icar olunan alât ve edevatın bir listesinin gönderilmiş olduğu ve bundan başka hazine hukukunun herhangi bir suretle takip ve mukavelenemenin Dördüncü maddesi mucibince bedeli icarların da tahsiline tevessül edilmediği anlaşılmıştır.

B. Fahri Kurtuluş'a göre

Daha sonra Rize Milletvekili Dr. B. Fahri Kurtuluş söz almıştır. Heyecanlı bir lisanla konuşan B. Fahri Kurtuluş, birinci konu olarak yüksek tahsil gençliğinin yurt ihtiyacı üzerinde durmuş, onbeş sene evvel ortaya atılmış olan yurt meselesinin hâlâ halledilememiş bulunduğunu, gençliğe bir kışla hayatı yaşatılması taraflısı olmadığını, fakat böyle bir yurdun şefkatle, himaye ile idare edilebileceğini, Türk gençliğinin partiden bu alâkayı şım diye kadar görmediğini söylemiş, "üniversite heyecanı bir milletin muhtaç olduğu milli heyecanın remzidir" demiştir.

B. Fahri Kurtuluş bundan sonra Ankara Üniversitesine geçmiş, üniversitenin muhtariyetini pekâlâ takdir ettiğini, bir üniversitenin elbette şunun bunun tesirinden uzak kalması lâzımgeldiğini kaydetmiş, "fakat, bütün felsefi mesleklerin Türk görüşüne göre okutulmasını istemek de benim hakkımdır" demiştir.

Hatip, Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesindeki solcu profesörler meselesinin hâlâ bir neticeye bağlanmadığını, tahkikatın bir senedir sürüncemede bırakıldığını, Senatörün bu sefer de meseleyi gene bir hükme, bir karara bağlamadan Meclise göndermekte olduğunu anlatmış, üniversitenin kendisine kanunen verilmiş olan haklardan faydalanarak solcu profesörleri çıkarmak için harekete geçmemiş olmasını şiddetle tenkid etmiştir.

Hatip demiştir ki:

"Arkanızdan gelen nesil her şeyden evvel kuvvetli milliyetçi olarak yetiştirmek lâzımdır. Fakat milliyetçiliğin sınırlarının parti kanalından izahı ve tarifi de şarttır. Çünkü, bu vuzuhsuzluk yüzünden en masum milliyetçi gençlere ırkçı damgası vurulmuş, işkenceler yapılmıştır."

Hatip, komünizm mücadelesinin sıkı tutulmamış olmasını da tenkid etmiş, bu meseleyi kurultayın partiye ciddi bir vazife olarak vermesini teklif etmiştir.

Bugün Amerikan demokrasisinin dahi komünist temayüllü kimseleri devlet hizmetinden uzaklaştırdığına işaret eden B. Fahri Kurtuluş, bizde de bu yolda tedbirler alınmasında ısrar etmiş, "bu gibiler, üniversiteden, resmî müesseselerden ve devlet hizmetlerinden atılacaklardır, arkadaşlar."

Hatip, alkışlarla karşılanan bu

Dr. B. Fahri Kurtuluş

sözlerinden sonra en büyük zaafımızın hatır ve gönüle bakarak iş görmemiz olduğunu, mesuliyet fikrini kafalarda yaşatmak gerektiğini bir partiçilik gayretiyle kimseyi himaye etmemek lâzım geldiğini söylemiş, "iltimas yapmıyacağız. Herkesin müsavî muamele gördüğü hakikatının bütün kafalarda yaşaması lâzımdır" demiştir.

B. Fahri Kurtuluş, parti gazetele-ri konusuna geçtiği zaman mütalâalarını (Ulus) üzerinde teksif etmiş, partimizin cidden gazetesiz olduğunu, (Ulus) un zihniyet değiştirmesi gerektiğini ileri sürmüş, "bu gazete- de çalışanların idare müdüründen en

küçük memuruna kadar değişmesi lâzım geldiğini söylemiş, (Ulus) un sayfaları milliyetçi yazılara açık olacaktır" demiştir.

B. Fahri Kurtuluş bu haksız ve ağır ithamının sebebini de izah etmiş, kendi söylediği bir nutuktan milliyetçi bir cümlelin gazeteye konulmadığını ileri sürerek bunun kasten yapıldığı kanaatinde olduğunu ima eder yollu bir ifadeye bulunmuştur.

Bu sırada salonda bazı gürültüler olmuş, hatip sözlerine şöyle devam etmiştir:

"Çünkü Ulus gazetesi, (iddianemem) adlı eser neşredildikten ve satışa çıkarıldıktan sonra onu tefrika etmeği kendisine meslek edinmiş bir gazetedir."

İtiraz sesleri ile karşılanan bu sözlerden sonra hatip milliyetçiliği yaşıyacak gazete ve mecmualara ihtiyacımız olduğunu söylemiş, bir partinin gençliğe dayanmadan yaşayamayacağını, ideal bahsinde işbirliği yapmak lâzımgeldiğini anlatmış, basın hürriyeti konusuna geçerek matbuatta çıkan doğru tenkidlere hak vermek ve üzerinde durmak lâzımgeldiğini söylemiş, bir demokrasi kendisine hizmet için kurulmuş olan basından istifade etmezse o demokrasinin inkişaf edemeyeceğini belirtmiş, fakat basın yalan yazdığı zamanlarda da bununla meşgul olmak, yalanlarını yüzüne vurmak gerektiğini ilâve etmiştir.

Hatip sözlerini şöyle bitirmiştir:

"Dünyanın hiçbir yerinde muhalefet matbuatı iktidarı tenkid için söz bulamamış değildir. Fakat biz tenkidleri azaltmağa çalışacağız. Söyle-

ecek söz azalınca, ma-
imkânını, yalanlamak
bol bulabiliriz."

Ulus 23. Kasım. 1947

Vesika No: 47
İstanbul Tasfiye Komisyonu Riyaseti
No:38
Mahremdir

24/Mart/340

Makamı Valâyı Defterdariye

Cumhuriyet gazetesi sahibi Yunus Nadi beye furuht edilmiş olan M a t o s y a n matbaasının alât ve edevatının esmanı olan Beşbinbir liranın mumaileyh tarafından 73885 ve 73886 ve 6/Şubat/340 tarihli iki kıta makbuz mıcibince Anakarada veznei umumiye teslim edilip velâyattan mehuzat hesabına kaydedilmiş olan Yedibin üçyüz otuz sekiz liradan bilmahsup emvali metrûke hesabı carisine irad kaydı ile İkibin üçyüz otuzyedi liranın Yeni Gün gazetesi idare müdürü Fahreddin beye taslimi 9/Mart/340 tarihli ve 28 No:lu tezkereti âcizleri ile rica edilmişti.

Maliye Vekâleti Celilesinden bu kere alınan 16/Mart/340 tarihli ve 2793 No:lu tezkerede mezkûr alât ve edevatın Cumhuriyet gazetesine satılmasından sarfı nazarla senevi 600 lira bedel ve 7 sene müddetle icarı tensip edildiği emrû iş'ar buyurulmuş olmakla, mumaileyh Fahreddin beye evvelce verilmiş olan İkibin üçyüz otuzyedi liradan mada bu kere de emvali metrûke hesabı carisinin iradından tenzil suretiyle Dörtbin dörtyüz bir lira daha itası lâzım geldiğinden mumaileyh Fahreddin beyden alınacak senet mukabilinde mablağı mezburun kendisine iadesinâ hususunun icap edenlere emir ve tebliğ buyurulması rica ve bilvesile teyidi ihtiram olunur efendim.

24/Mart/340

İstanbul Tasfiye Komisyonu

Reisi

İmza

Faruk

binası kasden yakılmıştır. Diyarbakır lisesi sınıfta kalan bir öğrenci tarafından kasden yakılmıştır. Öğrencinin muhakemesi ne devam edilmektedir.

Kısmen veya tamamen yanık bu 188 bina ile içindeki eşyanın tahminen beş milyonu aştığını İçişleri bakanı ifade etmiştir. Sözlerine devamla bunların yirmi yedisinin sigortada bulunduğunu, bir miktar para alındığını söylemiş, yangınlara karşı alınan tedbirlere dair izahat vererek bu iş için hazırlanan talimatname esaslarını anlatmış, bacaların borularının her iki ayda bir temizlendiğini, kovalarda daima su bulundurulması, hizmetlilerin arasına

miştir.

İzmir ve Adanadaki yangınlar

Bunu müteakip Fahri Kurtuluş söz alması, İzmirde hububat ambarrının kasden yakıldığını, bu yangının bir miktar da akaryakıt dökmekle suretiyle vuku bulunduğunu, mesullerinin halen muhakeme edilmekte olduklarını söylemiş ve binada her türlü vesaitin hazır bulunmasına rağmen gösterilen ihmalden dolayı bu vasıtaların kullanılmasına imkân olmadığını bildirmişti. Diyarbakırdaki lise yangını, Ankaradaki otobüs garajı hakkında izahat veren Fahri Kurtuluş:

« — Adanadaki fabrika yangınına da işaret ederek bu fabrikanın kasden yakıldığını bakan da itiraf etmiştir. Fabrikayı yakanların komünist temayüllü kimseler olduğu anlaşılmaktadır. Amlî makamlar bunlar hakkındaki cezayı vermekte gecikmiyecektir. » Demmiştir.

Fahri Kurtuluş, memurların yangın mevzuu üzerinde fazla yet etmiş ve bu şartlar içinde hassas bulunmamalarından şikâsetine içinde 188 binanın yanabileceğini, 5 milyon küsur lira zarara uğruyabileceğimizi, bu bakımdan yeni tedbirler almak mecburiyetinde olduğumuzu söylemiş, her resmî dairede bundan böyle nöbetçi memur bulundurulmasını istemiştir. Ceza kanunundaki müeyyidelerin kâfi olmadığına bildiren Kurtuluş, bu maksatla kanunda tâdilât yapılmasının çok yerinde olacağını kaydetmiş, bir çok kimselerin men'î muhakeme kararı alarak yakayı kurtardıklarını beyan etmiştir.

Millî Eğitim Bakanlığı yangına hakkında görüşlerini açıklayan Kurtuluş, hiçbir şeyin kurtulmadığını, durumun ciddi olduğuna söylemiş, verilen izahatta tezad bulunduğuna işaret ederek « — Önce verilen raporda yangının elektrik kontağından vuku bulunduğu bildirilmiş, daha sonra yangının sobadan çıktığı söylenmiştir. İkinci rapor bendenizi tatmin etmemiştir. Nasıl oluyor da kıvılcım kirişi yakıyor, oradan bir yangın çıkıyor, bunu anlamadım. Yangının bu başlangıcı orada toplantı halinde bulunanları ikaz edebilirdi. » demmiştir.

İçişleri bakanının izahatı.

Bundan sonra, İçişleri bakanı tekrar söz almış:

« — Mühim bir mesele karşısında bulunuyoruz. Fakat vaki olmuş bir yangın hâdisesini hiç bir zaman ihmal etmeyiz. Bunu umumî efkârın bu şekilde bilmesi lâzımdır. Eğer ellerinde bir vesika varsa bunu derhal vermelidirler. »

Bu delili ortaya koymadıkları takdirde kendileri için bir kaba hat olur. Tekrarlıyorum, idari ve ya adli bir kasıt yoktur. Bunu umumî efkârın bilmesi lâzımdır. Bugün adliye vaziyeti tesbit etmiş ve kararını vermiştir. Arkadaşım! Bu kararı gösterebilirim. O bu karara inanmak istemiyor. O hâlde neye inanacağız. »

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E. 3404

Vesika No: 63

Kumpani Dasürans General
Harik Sigorta Şirketi
Tarihi teessüsü 1819

8.T.Evvel.340

Istanbul Vilâyeti Canibi Âlisine

<u>Cinsi</u>	<u>Markası</u>
1)Gazete tabına mahsus Döner makine ve teferrüatı	Jan Dorye Pari
2)Kitap tabına Mahsus bir adet maki.	Feninks Bravt
3)Kitap " " "	" . Avsburg
4)Kitap " " "	" . Jülyen
5)Bir adet ayak makinesi	" . Pedal
6)Kâğıt kesmeğe mahsus iki adet Bıçak	
7)Bir adet yaldız makinesi	Kravz
8)Defter Dikmeğe mahsus bir adet makine	Brekman
9)Mukavva kesmeğe mahsus bir adet Bıçak	Kravz

vesair bir takım makineler,matbaa teferrüatı,kayış,tesisatı muhtelif, hurufat,hurufat kasaları,kâğıt,matbaa mürekkebi ve levazımatı muhtelife.

Muhterem efendim;

Istanbulda Diyunuumumiye karşısında kâin Cumhuriyet matbaasında vücudu iddia olunan ve şirketimize muhterem Yunus Nadi beyefendi namına sigortalı bulunan cins ve nevi ve vasfı balâda muharrer matbaacılığa müteallik alât ve edevat ve levazımı müteferria geçen 1.Teşrinievvel.340 tarihinde vukubulan harikte duçarı hasar olduğundan bahisle,bedeli sigorta talep edilmekte ise de; Sigorta ahkâmı mucibince talip ya emvali muhterikanın sahibi hakikisi veyahut sıfatı kanuniyeyi haiz bulunması lâzimededen bulunmuş ve halbuki emvali mezkûrenin emvali metrûke komisyonuna aidiyeti yolunda ceraidi yövmiyede bazı fıkârata tesadüf edilmiş bulunmakla lütfen cins ve nevi ve vasfı balâda münderiç emvali mezkûreye emvali metrûke komisyonuna kaim makâmı âlilerince bir iddia ve hakkı tasarruf mevcut olup olmadığının zahrı istidaya derkenaren tarafımıza iade buyurulması müstediadır efendim hazretleri.

Pul ve imza

8.T.Evvel.340

Kumpani Dasürans General Harik Sigorta
Şirketi Türkiye Müdüriyeti Hususiyeye

Arzuhal

1013

Emlâki Milliyeye

8.

Serian Emvali Metrûke kalemine

8.

Istanbul Masasına

8.

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi

No 2E. 3404

le Genelbaşkan
ste son söz sahi-
a edecektir; parti
ğini sandırmak
ceden kararlaştı-
n mürekkep, her
ri» diyecek bir
ktir; belki görü-
in onların arasın-
akaşacının bulun-
tat edilir.

şında Bay Recep
a, haklı haksız,
ntilaf haline gir-
yen biri bulunur
önü'nün Demok-
şüp o bir takım
söylentileri ortada
elbaşkanın, onun
nın yetkileri üze-
ya değerdi; çün-
ütün bu Kurul ve
yandan da hükü-
rer kuvveti ifade
cereyanları tem-

Recep Peker ö-
niştir, fakat Bay
Kurultayı açış
erin de alkışları-
zde olduğu için
rcilik gayet canlı
adır. Bu yüzden
ı Bay Recep Pe-
ayrılıp onun fi-
miş olanlara ka-
ayın ezici çoğun-
rsiz «kerencilik»
a birlik kurması
u gibi bütün yet-
elbaşkana bırak-
almayı ve ondan
mu: Sa. 4, Sü. 1 de)

C.H.P. Kurultayının dünkü toplantısı

F. Kurtuluş "Hudut dışındaki Türk- lerle alâkadar olmak lâzımdır,, dedi

C.H.P. Büyük Kurultayı dün
saat 15 de Şemseddin Günaltay'ın
başkanlığında toplanarak mesaisi-
ne devam etti. Oturum açılıp, mev-
cut evrak havale edildikten son-
ra evvelki gün okunan hesap ko-
misyonu raporu olduğu gibi onay
landı.

Bunu müteakip program tasarı-
sının müzakeresine geçildi ve dev-
let idaresi hakkındaki birinci mad-
deye «Kuvvetlerin birliği esası»
kaydının ilâvesiyle madde tadilen ve
onu takip eden maddeler olduğu
gibi kabul edildi.

Milliyetçilik piresibini belirten
5 inci maddede muhtelif hatipler
söz almışlar ve Dr. Fahri Kurtuluş
milliyet piresibinin vuzuhla ta-
yin edilmesi zaruretinden bahse-
derek Hüseyin Cahit Yalçının baş-
kanlığında on kişilik bir heyet ku-
rulmasını, bu heyete 1919 dan bu
yana komünizm ile alâkalı şahsi-
yetlerin dosyalarının verilmesi
ve yapılacak tetkikat neticesi mah-
(Sonu: Sa. 4, Sü. 5 de)

Kudret:
2. Aralık. 1947

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E. 3404

e çıktı

dünkü Akşam'ın
na) sütununda
bir takım kim-
İalk Partisi için
el altından yürü-
hareketin; Ana-
tisinin eski prog-
notesine

C H. P. Kurultayının dünkü toplantısı

(Baş tarafı 1 inci sahifede)

keme kararlarıyla de teyit edil-
dikten sonra bu gibilerin resmî,
hususî bütün müesseselerden çıka-
rılmasını veya Türkiyeye yakışmı-
yan insanlar olarak vasıflandırıl-
masını teklif etmiştir.

Vesika No: 44

Maliye Vekâleti Emlâkı
Emiriye Müdüriyeti

15.Mart.340

- Mukavelename-

Türkiye Cumhuriyeti namına hareket eden Maliye vekili Mustafa Abdülhalik beyefendi hazretleri ile Yeni Gün gazetesi sahibi imtiyazı ve Mentêşa mebusu Yunus Nadi beyefendi arasında İstanbulda Mevcut Matosyan matbaası alât ve edevatının sureti icarı hakkında şeraiti atıye dairesinde aktimukavele olunmuştur:

Madde-1-. Vekili müşarileyh hazretleri merbut cedvelde muharrer mezkûr matbaa alât ve edevatını yedi sene müddetle ve senevi ALTIYÜZ lira bedeli icar mukabilinde mebusu müşarileyhe icar eylemiş ve müşarileyh tarafından da olsuretle isticar olunmuştur.

Madde-2-. Bedeli icarın her sene bervechi peşin tesviyesi meşruttur.

Madde-3-. Alât ve edevati mezkûrenin halihazırda bir noksanı olmayıp müddeti icar zarfında hüsnü istimal edilecek ve müddeti icar hitamında yine noksansız ve kabili istifade bir halde hazineye iade ve teslim olunacaktır.

Madde-4-. Bozulmak, kırılmak gibi her türlü avarızın tamirâtı müsteciri müşarileyhe ait olacak ve hitamı müddeti icarda arızalar ve nekayis görüldüğü veyahut müfredatı muharrer eşyadan ziyat vukubulduğu takdirde müstecir tazmine mecbur olacak ve şu kadar, ki keyfiyeti ziya'dan Yedi senelik bedeli icar'a aslâ hâlel gelmeyecektir.

Madde-5-. Müsteciri müşarileyh gerek bedeli icar'ın evkatı muayyenede tesviyesi ve gerek DÖRDÜNCÜ maddede muharrer tazminatın temini için hazinesi maliyece şayanı kabul ve kefaletnamesi kâtibi adilce musaddak bir kefil irae edecektir.

Madde-6-. İşbu mukavelename nüshateyn olarak 15.Mart.340 tarihinde Ankara'da imza ve teati kılınmıştır.

Müsteciri müşarileyh Yunus Nadi beyefendinin mukavelenamede muharrer bedelâtı icarenin evkatı muayyenede itasına ve Üçüncü ve Dördüncü maddelerde mezkûr tazminatın tediyesine kefil bilmal ve zaminim.

Pullar ve İmzalar

15.Mart.340

Maliye Vekili

Mentêşa

Sirkeçide Meseddet

Mustafa Abdülhalik

Yunus Nadi

hanında 22-23 No:2

İstanbul 4.Kâtibi adil dairesinin malûm formalite tasdiki ve mühürü ve şerhi vardır.

tüccardan Sabur Sa

-Binüçyüz kırk senesi Ağustos ayının dokuzuncu Cumartesi günü tasdik olunur-

Şahidler: 1-. Beyoğlunda Kumbaracı yokuşunda Adil bey Ap.3 No:lu dairesinde muki Ali ef.Bini Fahreddin -İmza-

2-. Kadıköy'ünde Moda'da meydancıkta 22 No:lu hanede mukim Hadi ef.Bin Kâzım -İmza-

Eğitim Bakanlığı yangını

F. Kurtuluş Savcılığına neler söyleyecek?

30. Aralık. 1947

Başka cemiyetler için bir tekâmül, kolaylık ve refah vasıtası olan elektrik, bizde bu kontak bahtsızlığı devam ettikçe bizim cemiyet için bir felâket, bir ıstırap vesilesi oluyor.

Dr. Fahri Kurtuluş

Millî Eğitim Bakanlığı binasında çıkan yangın ile ilgili olarak beyanatta bulunan Rize milletvekili Fahri Kurtuluş'u Savcılığın bazı hususlar ve bildiklerini söylemesi için davet edeceği söylenmekte idi. Dün bir arkadaşımızı Fahri Kurtuluş'a göndererek bu husustaki bilgisini rica ettik. Arkadaşımız şu suali sordu:

— İstanbul gazetelerinde, gençlerle yaptığınız Komünizme ait görüşmelerde «Sırası gelince seri halindeki yangınların ve bu hususlarda dönen manevraların teker teker nasıl tertiplendiğini, kimlerin yataklık ettiğini, açıklıyacağım» dediğiniz yazılmaktadır. Bunlar ne dereceye kadar doğrudur?

— Gençlerle komünizm hakkında yaptığım konuşmada onlara komünizmle mücadelede; 1 — İlim yolu; 2 — Komünistliği sabit olanların hiç bir hizmette kullanılmamaları cihetini anlattım. Ve Amerika'da bu işle uğraşan komitenin reisi Mister Tomas'ın (Evnig Star) gazetesinde vaki beyanatını gençlere aynen okudum.

— Komünist kimdir sorusuna cevap verirken onu karakterize ettim ve komünist: Öyle bir adamdır ki, yanımıza gelir dertleşir. Bakarsınız sizin gibi memleket meselelerini duyar, zannedersiniz ki milliyetçidir. Çünkü o, su gibi bulunduğu kabın şeklini alan bir mahlûktur. Nerede ve nasıl görülmesi lâzımsa o hüviyetle görünür. Aldığı emri ne zaman tatbik edeceğini bilemezsiniz.

— İzmir'de yangın mı lâzımdır? Çıkarır. Adana fabrikasında sabotaj mı yapmak lâzımdır? Yapar.

— Bu sırada gençler Millî Eğitim Bakanlığını da (onlar) yaktılar. diyerek görüşlerini belirttiler. 25 tarihli Vatanda hâdisenin muhabir tarafından bu şekilde yazıldı. (Soru: Sa. 4, Sâ. 1 de)

masından sonra bende bu işe ait vesika olup olmadığı yine aynı muhabir tarafından soruldu.

Sahsi kanaatimin komünistlerin bu binayı yaktığı merkezinde olduğunu, vesika olmadığını, ben İstanbul'da iken yangının Ankara'da çıktığını, malûmatımın gazetelerin yazdığından ibaret olduğunu, fakat sırası gelince, İçişleri Bakanlığının bu manevraların nasıl tertiplendiğini, kimlerin bu işlere yataklık ettiğini elbette açıklıyacağımı belirttim.

İçişleri Bakanı olmadığım için (kimlerin yataklık ettiğini açıklıyacağım) şeklinde bir ifade realiteye zaten uygun değildir ve böyle bir beyanatta bulunmama da imkân yoktur. Ama, her münevver gibi, benim de okuduklarıma göre komünistlerin kim ve ne olduklarına ve ne kadar şerefsizce çalıştıklarına dair, bildiklerim vardır. Fakat bunlar vesika demek değildir.

Bu itibarla çok kesin bir ifade arzeden, 26 tarihli Vatandaşlık yanlısı çıkan beyanattan sonra

haklı olarak Ankara C. Savcılığı malûmatıma müracaat edecekmiş. (Gizli harpler) kitabını okuduktan ve (Büyük casuslar) filmi gördükten sonra bu kabil feci olaylar ve Millî kayıplar üzerinde hüsnüniyetle duracak değilim.

Yangının 3 yerden birden kontak suretiyle meydana gelmesi benim fiziki malûmatıma aykırıdır.

Başka cemiyetler için bir tekâmül, kolaylık ve refah vasıtası olan elektrik, bizde bu kontak bahtsızlığı devam ettikçe bizim cemiyet için bir felâket, bir ıstırap vesilesi oluyor.

Bundan sonraki durumu elbetteki Adli ve İdari tahkikat aydınlatacaktır.

C. Savcısının benden isteyeceği malûmata bunlardan başka bir şey ilâve edeceğimi de zannetmiyorum.

TDVİSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E. 3404

V. 45

- Mukavelename'ye İlişik Liste -

Adet	Lira	Cins ve Eşya	
1	20	Galvano Pres	
2	4	Mum Plâkası	
1	10	Destere Makinesi	
1	10	Plânya	
1	2	Pres	Galvano Odasında
5	15	Strotip takımı	
1	10	Fırça deposu galvano	
1	15	Transmisyon	
1	15	Yazıhane)
1	5	Etajer)
1	10	Kerevet)
1	10	Arabesk sigara sehpası ma ayna)
1	8	Yazıhane)
1		Koltuk)
1	10	Sandalye)
3	5	Elestor perde ve ma kornej)
1	1	Hokka takımı)
3	20	Yazıhane)
1	10	Dört ayaklı masa)
1	5	Koltuk)
1	10	Kopya makinesi ma masa)
1	3	Ufak Dolap)
1	30	Salamandra soba ma teferruat)
3	6	Sandalye)
1		Koltuk)
1	10	Kütüphane)
1	5	Soba)
1	7	Saat)
1	5	Uzun tahta masa)
2	6	İskemle)
1	600	İngiliz hurufat makinesi ma Transmisyon	
1	150	Fransız hurufat makinesi Jülyen Marka	
1	700	Avsburg hurufat makinesi	
1	500	Vorçburg makinesi	
1	300	Litograf makinesi	
1	700	Vorçburg hurufat makinesi	
3	250	Pedal makinesi (Küçük)	
1	70	Pedal makinesi (Büyük)	
	350	Tahminen bin kilo kadar hurufat ve kasaları	

Ulus. 30. Aralık. 1947

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E. 3404

Dr. Kurtuluş elinde hiç bir vesika olmadığını söylüyor

"Aşağıdaki Vatan gazetesinde çıkan beyanatıma ait tavzihim neşri ni rica ederim.

1— 25 tarihli Vatan'da 24 tarihinde İstanbul'da gençlerle yaptığım konuşma olduğu gibi çıkmıştır.

2 — 26 tarihli Vatan'daki (Sırası gelince bu manevraların teker teker nasıl tertiplendiğini, kimlerin yataklık ettiğini açıklayacağım) şeklindeki beyanat tarafımdan verilmiş değildir. Vatan muhabiri konuşmada hasıl olan havadan sonra bana sorduğu suallere verdiğim cevabı yanlış aktarmış. Esasen bu hususta 27 tarihli Vatan'ın 3 üncü sayfasında tavzihim vardır.

(Başı 1 inci sayfada)

3 — O şekildeki beyanati kanaatimce ancak İşçileri Bakanlığı kadrosunun başında bulunan İçişleri Bakanı yapmağa yetkilidir. Bu da gösterir ki, ben bugünkü durumumda böyle bir beyanatta bulunamam.

4 — Bende bu yangın işine ait vesika yoktur. Çünkü ben yangın olduğu zaman İstanbuldaydım. Umumi mânada sabotajlar hakkında okuduklarıma göre malumatım olabilir. Fakat bunlara nasıl vesika diyebilirim?

5 — Şahsi kanaatim bu yangının sabotaj olduğu mahiyetindedir. Bu kanaat da vesika değildir. Kontak şeklini nedense bir türlü kabul edemiyorum.

6 — Bakanlık bütün dosyalarını kaybetti. Bundan ancak komünistlik isnadı altında bulunanlar ve bir de cemiyetin bir az daha fazla dedi-kodu içinde çalkanmasını isteyenler ıstırahın biraz daha fazla artmasını can ve gönülden arzu eden komünistler memnun olabilirler. Bunun içindir ki, kanaatimce sabotaj kontakktan evvel gelir....

Celal Akilhan?

Aurkara

30. Aralık. 1947

Dr. Fahri Kurtuluş bende vesika yok, diyor

"Aşağıdaki Vatan gazetesinde çıkan beyanatıma ait tavzihim neşri ni rica ederim.

1— 25 tarihli Vatan'da 24 tarihinde İstanbul'da gençlerle yaptığım konuşma olduğu gibi çıkmıştır.

2 — 26 tarihli Vatan'daki (Sırası gelince bu manevraların teker teker nasıl tertiplendiğini, kimlerin yataklık ettiğini açıklayacağım) şeklindeki beyanat tarafımdan verilmiş değildir. Vatan muhabiri konuşmada hasıl olan havadan sonra bana sorduğu suallere verdiğim cevabı yanlış aktarmış. Esasen bu hususta 27 tarihli Vatan'ın 3 üncü sayfasında tavzihim vardır.

3 — O şekildeki beyanati kanaatimce ancak İşçileri Bakanlığı kadrosunun başında bulunan İçişleri Bakanı yapmağa yetkilidir. Bu da gösterir ki, ben bugünkü durumumda böyle bir beyanatta bulunamam.

4 — Bende bu yangın işine ait vesika yoktur. Çünkü ben yangın olduğu zaman İstanbuldaydım. Umumi mânada sabotajlar hakkında okuduklarıma göre malumatım olabilir. Fakat bunlara nasıl vesika diyebilirim?

5 — Şahsi kanaatim bu yangının sabotaj olduğu mahiyetindedir. Bu kanaat da vesika değildir. Kontak şeklini nedense bir türlü kabul edemiyorum.

6 — Bakanlık bütün dosyalarını kaybetti. Bundan ancak komünistlik isnadı altında bulunanlar ve bir de cemiyetin bir az daha fazla dedi-kodu içinde çalkanmasını isteyenler ıstırahın biraz daha fazla artmasını can ve gönülden arzu eden komünistler memnun olabilirler. Bunun içindir ki, kanaatimce sabotaj kontakktan evvel gelir....

Vesika No: 34

21.Şubat.340

	<u>Adet</u>	<u>Lira</u>	<u>Cins Ve Eşya</u>
	" 1	20	Galvano Pres
	" 2	4	Mum Plâkası
	" 1	10	Destere makinesi
Galvano	" 1	10	Plânya
Odasında	" 1	2	Pres
	" 5	15	Stötıp takımı
	" 1	15	Fırça deposu Galvano
	" 1	15	Transmisyon
	" ..	<u>91</u>	Yekûn
	1	15	Yazihane
	1	5	Etajer
	1	10	Kerevet
	1	10	Arabesk sigara sehпасı ma ayna
	1	8	Yazihane
	1)	10	Koltuk
	1)		Sandalye
	3	5	Elestor perde ma korniş
	1	1	Hokka takımı ma teferrüat
	3	20	Yazihane
	1	10	Dört ayaklı masa
	1	5	Koltuk
	1	10	Kopye makinesi ma masa
	1	3	Ufak dolap
	1	30	Salamandra soba ma teferrüat
	3)	6	Sandalye
	1)		Koltuk
	1	10	Kütüphane
	1	5	Soba
	1	7	Saat
	1	5	Uzun tahta masa
	2	<u>6</u>	İskemle
		272	Yekûn

Fincancılar'da kâin Matosyan matbaası derununda bulunan kıymetleri
hızalarında muharrer eşyaları tasfiye komisyonundan ehz ve tesellüm ettim.

21.Şubat.340

Pul ve İmza

Yeni Gün ve Cumhuriyet
gazeteleri idare memuru

İmza

Fahreddin

Naciyenin kundak soktuğu olayet edilen iki taleheyi gördüğü zaman haber verdi mi? sualimize:

— Hayır cevabını vermiş ve sigara içmenin mektep dahilinde yasak olduğunu söyleyerek daha 15 gün evvel sigara içtikleri için 2 talebeye 15 gün tard verildiğini söylemiştir.

Mimar Mehmet Alinin bu işte bir rolü olup, olmadığını sorduğumuzda:

— Mehmet Ali tertemiz bir şahıstır, demiş ve sigaranın yangına sebep olmadığından bahisle:

— Sigaranın yangını yapsa 2 saatte yapacağını belirtmiştir.

Bütün bunlardan sonra yangında bir kasıt olup olmadığı sorusuna da:

— Bu suale cevap veremeyeceğim» demiştir.

Burhan Toprak'a göre Akademi bütün müstemilâtile birlikte 250.000 liraya sigortalıdır. Fakat diğer alâkahlar bu sene sigorta işinin yapılmadığını söylemekte, buna sebep olarak da Bakanlar Kurulunun bu sene bir karar alarak resmî devairin sigorta yapılmasını lüzumunu göstermesi ve Millî Eğitim Bakanlığının da bu kararı bir tamimle teşkilâtına bildirdiği gösterilmektedir.

Vali Dr. Lütfi Kırdar bunu teyid ederek böyle bir tamimin İçişleri Bakanlığından kendisine de geldiğini nitelikim bu sene Vilâyet Konağının da bu vaziyet karşısında sigorta edilmediğini söylemiştir.

Murad Uraz'ın beyanatı

Millî Eğitim Müdürü Murat Uraz diir: Güzel San'atlar Akademisine giderek yanmayan binalarda tetkiklerde bulunmuştur. Bu hususta kendisinden malûmat isteyen bir arkadaşımıza müdür demiştir ki:

«— Mektebin bir an evvel faaliyetine geçilmesi için tedbirler almakla uğraşıyoruz. Şimdilik mimarî kısmı hariç olmak üzere diğer şubeler Akademinin yanmayan kısımlarına yertestirilecek, mimarî kısım da civardaki bir ill-

...ki kişiyi tesbit ederek soruya çekmişlerdir. Bu iki kişiyi talebe olup olmadıkları tahkik edilmektedir. Fakat Akademinin kuyudatının büyük bir kısmının yanmış olması kurtulanların ise henüz tasnif edilememiş olmasından bu hususu tesbit etmek henüz mümkün olmamıştır.

Birinci Şube, içlerinde Akademi tedris heyetine mensup bir kişi de olmak üzere dün akşam yeniden onbir kişiyi nezaret altına almıştır.

Fahri Kurtuluş bir sual takriri verecek

Öğrendiğimize göre Rize milletvekili Dr. Fahri Kurtuluş yangın hakkında bir sual takriri hazırlayarak Meclis Başkanlığına göndermiştir.

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E. 3404

Vesika No: 35

23/Şubat/340

1/581 6185

Emvali Metrûke Tasfiye Komisyonu Riyaseti
Aliyesine

Beyefendi Hazretleri;

Fincancılar yokuşunda kâin Amerikan " Amerikan Beybl Havz " nam müessesemizin malûm bir kısmının müsteciri bulunmuş olan Matosyan efendinin matbaası 19/Teşrinievvel/339 tarihinde emvali metrûkeden addi ile dairi aliye-leri canibinden gelen memurlar tarafından temhir edilmiş ve bu ana kadar mesdüt bulunmuştur.

Bu kere derununda mevcut alât ve edevat dairi aliye-leri canibinden ahere satılmış olduğundan dolayı müşterisi olan zat alât ve edevatı mahalli ahere nakl için söktürmekte olduğundan ebniyece bir takım tahribat vuku bulmuş ve vuku bulmakta olduğundan görülmüştür.

1-. Vaziyet tarihi olan mezkûr 19/Teşrinievvel/339 tarihinden itibaren binanın şimdiye kadar işlemiş Dört aylık kirası bulunan Bin liranın tarafı âcizaneme itasıyla beraber ileride tarafımıza hini teslimine kadar işliyecek bedeli icarların dahi mahmah itası zımında iktiza edenlere emri kat'f verilmesi istirham eylerim.

2-. Binada şimdiden husule getirilmiş ve ileride daha husulü tabif bulunacak olan tahribat mikdarının sureti âdilânede tayin ve mikdar zararımızın takdir ve tesbiti için şimdiden komisyonu âlilerinin kararı ile bir veya iki mütenassısın tayin buyurulmasıyla tarafı âcizanemden irae olunacak erbabi vukuf ve ehlihibrenin birlikte işe başlamalarını rica ederim.

Elhasıl işlemiş Dört aylık Bin lira kiranın şimdiden itası ve binamızın tarafımıza hini teslimine kadar işliyecek bedeli icarların her ay hitamında itası ve tahribattan husule gelmiş ve gelecek ve demirbaş eşyanın noksan teslim olunacağından naşi vaki olacak zarar ve ziyanlarımızın takdiriyle tutacağı meblağın da itası esbabının istikmal buyurulmasını rica ve istirham eylerim efendim hazretleri.

İstanbulda Fincancılar yokuşunda
Amerikan Beybl Havz Müdürlü Dr.Vilyam Pi

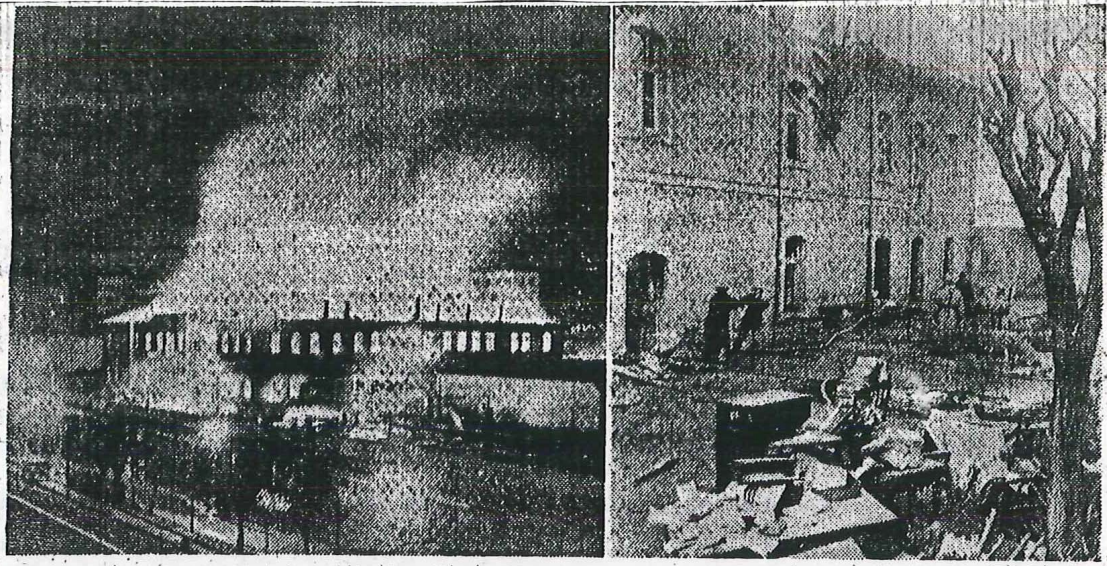
Pul Ve İmza

388

Komisiyona

23/Şubat/340

3765

Millî Eğitim Bakanlığı binası yanarken ve yangından sonra

Eğitim Bakanlığındaki yangın tahkikatı

5. Ocak. 947

Ankarada yapılan yeni bir ihbar üzerine Savcılık tahkikata girişti

Yangından takriben 48 saat evvel Ankarada bir lokantada
dört şahıs arasında bazı görüşmeler olmuş

Ankara 4 (Telefonla) — Öğrendiğime göre Ankara Savcılığı, Millî Eğitim Bakanlığı, yangını ile alakalı yeni bir ihbar üzerinde tahkikata geçmiş bulunmaktadır. İhbara göre Ankarada bir lokantada yemek yemekte olan dört şahıs, Millî Eğitim Bakanlığı binası yangını hakkında aralarında bazı görüşmelerde bulunmuşlardır. Bu müsahabe, yangın-

dan takriben 48 saat önce olmuştur. İddiaya göre bu şahıslara yakın bir masada olan diğer müşteri, kulağına çalınan bu konuşmalara o zaman ehemmiyet vermemişse de yangının vukuu üzerine bunu bazı kimselere anlatmıştır. Nihayet mesele savcılığa intikal etmiş ve bu görüşmeleri işittiği ileri sürülen berberden

— Arkası: Sa. 3, Sü. 2 de —

bazı malûmat alınmıştır.

Tahkikatın müteakib safhaları bu iddianın ne dereceye kadar doğru olduğunu gösterecektir.

Fahri Kurtuluşun takriri

Diğer taraftan öğrendiğime göre Rize milletvekili Fahri Kurtuluş da Meclisin açılışında verilmek üzere yangın mevzuu ile alakalı bir takrir hazırlamaktadır. Fahri Kurtuluş, İç İşleri Bakanından 946 dan itibaren memlekette meydana gelen büyük yangınlar hakkında şimdiye kadar ne gibi malûmat elde ettiğini, ele geçen delillerin veyahud varılan neticelerin nelerden ibaret bulunduğunu sormaktadır. Rize milletvekili bu yangınlar hakkında umumî mahiyette bir soruşturmanın mühim neticeler vereceği kanaatindedir.

Cemal Hüseyin

5. Ocak. 947

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E. 3404

Tan Gazetesi 26.İlkteşrin,1937

Sayı: 896

No: 49

Sahife:5, 3-4-5 Sütün:

"Yunus Nadi" küfürlerinin efkârıumumiyede bıraktığı akisler.

Yunus Nadi'nin malûm yazıları, birçok muhitlerde nefret uyandırmaktadır, tiksinti vermektedir. Bu adamın kaleminden keriz gibi akan o iğrenç küfürnameleri okumaktan, şüphesiz bütün vatandaşlar müşteki.

Okuyucularımızın telefonla, mektupla ve telgrafla yaptıkları sayısız müracaatlar karşındayız. Bu okuyucular "Yunus Nadi" nin küfürbazlığı karşısında derin bir tessür ve nefret duyduklarını bildiriyorlar. Bu galiz ve iğrenç yazılar karşısında diğer refiklerimiz de harekete geçmek mecburiyetini duymuşlardır.

"Nadi" nin yazıları, efkârıumumiye tarafından olduğu gibi, refiklerimiz tarafından da takbih ediliyor.

Netekim "Haber" gazetesi, "Nadi" nin salyalı yazıları karşısında dünki sayısında: "Efkârıumumiye Açık Mektup" başlıklı bir yazı neşretmekte, bunda bu adamın derebeğlik hastalığının nihayet bulmasını istiyerek bilhassa şöyle demektedir: "Nadi ,336 ncı malî yılındanberi kendisinde zaman zaman ârazi görülen bu hastalıktan kurtulmanın bir yolunu bulmalıdır. Kemalist ideolojinin teşrifatında kendisi gibi, ~~onbinler~~ onbininciler arasında ancak yeri bulunabilecek bir vatandaş mütemadiyen:

— Ben!Ben!Ben!

deyip durursa, efkârıumumiyeye nihayet gına gelip:

— Eh...İllallâh senden !..

diye bir nâraya muhatap olması gayet tabiidir."

X

Haber Gazetesi, bundan sonra, Yunus Nadi'ye dilini iyice ayar etmesini tavsiye etmekte, Nadi'nin Londrada, Ankara murahhas heyeti arasında bulunduğu sıralarda, Malta mevkuflarını kurtardığı iddiasının da doğru olamayacağını ileri sürdükten sonra, şunları ilâve ediyor:

"Velev bir kalem hatası ile de olsa "Malta mevkuflarını ben kurtardım" diyebilen Yunus Nadi'nin, yarın bundan daha başka mevzularda ve iddialarda bulunabileceği de hatıra gelebilir.

Nadi'nin "Cumhuriyet" i bir gazetedir. Bu "Cumhuriyet" in hudutları birbirine karıştırılmamalıdır.

Efkârıumumiye de, üzerinde sayısalık sıfatını taşıyan ve Cumhuriyet başmuharriri olan Yunus Nadi'nin, bir meslektaşına ağza alınmıyacak kelimeler sarfetmiş bulunması kendisinin de hoş görmeyeceği bir kanaatin doğmasına sebebiyet vermektedir. Yani "Acaba Yunus Nadi, bu şekilde hareketi teşrif masuniyetine güvenerek mi yapıyor ?..." gibi bir kanaat.

Sovyet Şartları

Dostluk maaşesini yenilemek için bizden Karsla Ardahan ve boğazlarda intiyaz istediler.

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E. 3404

-Rus isteklerine ne Nadir Nadi imzalı ve ne de diğer bir imza ve Cumhuriyet imzası ile bir cevap verilmemiştir.-

-Babalarının vefatını bildiren 29.Haziran.945 tarihli nüshada Babalarının soyadı Abalıoğlu olarak yazılmıştır. Halbuki kendisi soyadlarının Nadi olduğundan bahsetmiştir.Ne garip şey.-

12.İkinci Kânun.940

Sayı:5629

No:60

Başmakale:-Asıl Tehlike-

(Bitaraf olsun,gayrimuharip olsun,hemen bütün milletler kalben demokrasilere bağlı bulunuyorlar.Hepsi de kuvvetle tahmin ediyorlar ki,Almanya harbi zaferle bitirdiği takdirde diğer milletleri rahat bırakmayacak,ilk fırsatta onların da işini bitirecektir.)

(Milletlerin karşısında,birinciden hiç te aşağı kalmıyan başka bir tehlike duruyor ki,iyi görüşlü devlet adamlarını şimdiden derin derin düşündürmektedir:Komünizma !)

-Nadir Nadi-

26.Mart.941

Sayı:5972

No:61

Birkaç sözTarih bir meseledir.

(Ne mutlu Türk milletine ki her sahifesinden nur fıskıran,dünyanın ortasında bir yanardağ heybetiyle parlıyan mukaddes bir tarihe maliktir.)

-Nadir Nadi-

9.Nisan.941

Sayı:5986

No:62

Birkaç Söz (Birinci Sahife)

-Dünya meseleleri ve bazı münevverler-

(Üstelik okuduklarını yahud dinlediklerini tenkid tahtasında kontrolden de geçirmezler.

Dışardan gelen her intibâ gümrüksüz olarak kafalarına girer.

Bundan dolayı devamlı,mustakar bir vanaatleri yoktur

17.Aralık 946

Sayı:8021

No:72

Başlık: İki komünist partisi ile bunlara mensup altı gazete ve mecmua kapatıldı

Sıkıyönetim komutanlığının,bölgesinde genel güveni sağlamak endişesiyle dün aldığı tedbirler.

Kapatılan partilerin liderleri ile bir kısım mensupları yakalandılar.

Parti merkezlerinde yapılan araştırmalarda birçok mühim vesikalar ele geçti.

Vesika No: 42

10/Mart/340

1/581 6185

Beyoğlu İkinci Kâtip adillığı

Umum No: 2575

Hususi : 320

İstanbulda Fincancılar yokuşunda Amerika hanında "H. Matosyan matbaası" denmekle maruf matbaa âcizlerinin olup, âcizleri müddeti medidedenberi İsviçre'de mütihakkin olduğumuzdan mezkûr matbaayı müdür ve vekillerimiz marfetiyle iader edilmekte iken âcizlerinin Dersaadette bulunmadığımız bahanesiyle firarî addolunarak mezkûr matbaa derunundaki cesim ve son sistemde olan makine-lerle alât ve edevatı mütenevvia ve kalıp ve hurufat ve saire ve bunlara müteferri bilcümle eşyayı ticariyeye Dersaadet Tasfiye Komisyonunca vaziyed olunarak tahtı temhire alınmış ve bu kere dahi mezkûr makine ve alât ve edevat ve eşya Bilmizayede usulen furuhta lüzum görülmeksizin hotbehot mezkûr matbaadan çıkarılarak mahalli ahere nakledilmekte olduğu müşahede olunmaktadır.

âcizleri müddeti medidedenberi İsviçrede Lozan şehrinde ikamet etmekte olduğumuz ve her zaman Türkiye sefaret ve şebenderliği ile temasımız muhafaza ve vezaifi tabaiyetimiz tamamen ifa eylemiş bulunduğumuz, yedimizde mevcut mezkûr sefaret ve şebenderlikten musaddak vesaiki resmiye ile sabit ve mütihakkin olduğu ve bir günâ cürmî siyasi ya adf ile maznun ve mahkûm olmadığımız ve bir günâ gaybubet ve firar gibi usulle marûz bulunmadığımız defaten ve keraren bilvasıta makamâtı aidesine arz ve beyan ve bigayrı hak, vaziyet usulüne, yed'in refini talep ve istirham edildiği halde metalibi muhikkemiz bir neticeye müncer olmadığı gibi haklı olup olmadığımız dahi bildirilmemiştir.

İleride marûzatımızın hakiki olduğu tezahür edeceği tabif olup Seksenbin lirayı Türki kıymeti hakikisi olan mezkûr matbaa makine ve alât ve edevatının bilâ sebep tarumar edilmesi yevmiye Otuz Lirayı Türki zarar ziyân intaç ve bu suretle dört hane halkının evlâdları ile zaruret ve perişaniyete düçar edilmesi muvafıkı nisfet ve maadelet olamayacağı derkârdır.

Senelerdenberi pederimiz tarafından tesis olunup Umum Türkiye' de ve Avrupa ve Amerika'ya kadar ismi tanınmış ve büyük şöhret kazanmış olan bu matbaanın bilâ sebep mahvedilmesi, âcizlerine telâfisi gayrikabil zararı ve iadesi mümkün olamıyan hasarı mucip olduğu cihetle mezkûr makine ve alât ve edevat ve eşyayı ticariyenin yevmi zaptındaki balâda muharrer temenni ve bundan mütevelit bilcümle zarar ve ziyân ve hasarı külliyemizi arayacağımız tabif ve zarurî olduğu malûm olmak üzere işbu protesto varakamız dört nüsha olarak tanzim ve takdim klındı. Bir nüshasının kalemimahsusta hıfzıyla, bir nüshasının Ankarada Maliy vekâleti Celilesine ve bir nüshasının Dersaadet tasfiye komisyonu riyasetine ve bir nüshasının dahi tasdiklen tarafı âcizanemâze iadesi talep ve istirham olun efendim. 10/Mart/340

Vahan Matosyan

Araksi Matosyan

Azino Matosyan

Anuş Şahbazyan

Vartohi Harotinyan

Pullar ve İnzalar

serian tahrirata Rauf beye 18/Mart/340

Millî Eğitim Bakanlığını komünistler mi yaktı?

30. Aralık 1947 Cumhuriyet
Dr. Fahri Kurtuluş bugün Ankara
Savcılığında dinlenecek, fakat doktor
kendisinde vesika bulunmadığını söylüyor

Ankara 29 (Telefonla) — Öğrendiğime göre, Rize milletvekili Dr. Fahri Kurtuluş, yarın Ankara Cumhuriyet Savcılığına giderek, İstanbul'daki konuşmasında açıkladığı noktalar üzerinde malûmat verecektir. Fahri Kurtuluşun, Millî Eğitim Bakanlığı binası da dahil olmak üzere, muhtelif binaların komünistler tarafından yakıldığı ve elinde, bunları isbat edici vesikalar bulunduğu yolundaki sözleri üzerine, Ankara Savcılığı tarafından davet edildiğini bildirmiştir.

Bu sözler, Meclisin dünkü müzakerelerine de aksettmiş ve İç İşleri Bakanını Münir Hüsrev Göle, muhtelif yangınlar arasında irtibat bulunmadığını, Ankara'daki son yangına da kontağın sebeb olduğunu bildirmiştir.

Dr. Fahri Kurtuluş

Ayrıca öğrendiğime göre, Fahri Kurtuluşun, bu hususta izahlarda bulunması için C.H.P. Meclis Grupuna da bir önerge verilmiştir. Ancak Dr. Fahri Kurtuluş, bu beyanatının yanlış aksettmiş olduğunu söylemektedir. Bu mevzu üzerinde kendisiyle görüştüm. Bana şu izahlarda bulundu:

«— İstanbulda ayın 14 ünde gençlerle yaptığım konuşma, ertesi günü olduğu gibi intişar etti. Bu konuşmamda, komünizmle ne şekilde mücadele gerektiğini ve komünistlerin, fenalık namına neler yapmağa muktedir olduklarını açıklamıştım. 26 tarihli bir gazetede, «sırası

gelince bu manevraların teker teker nasıl tertiblendiğini, kimlerin yataklık ettiğini açıklayacağım» şeklindeki beyanat — Arkası Sa. 3, Sül. 2 de —

nat, tarafından verilmiş değildir. Gazetenin muhabiri konuşmada hasıl olan havadan sonra bana sorduğu suallere verdiğim cevabı yanlış aksettirmiştir. Zaten bu hususta aynı gazetenin ertesi günkü sayısında bir tazvihim de vardır. Bu şekilde beyanatı, kanaatimce ancak İç İşleri kadrosunun başında bulunan Bakan yapmağa yetkilidir.

Bu da gösterir ki, bugünkü durumunda böyle bir beyanatta bulunamam. Bende, bu yangın işine aid vesika yoktur. Esasen yangın olduğu zaman İstanbulda idim. Umumi manada sabotajlar hakkında okuduğularım göre malûmatım olabilir. Savcının, bunlara ihtiyacı varsa, söyleyebilirim. Fakat bunlara nasıl vesika diyebilirim!

Bugünkü şahsî kanaatim, bu yangın sabotaj olduğu mahiyetindedir. Bu kanaat de, vesika değildir. Kontak şeklini, nedense bir türlü kabul edemiyorum. Açık ile müşahede ediyorum ki, Bakanlık, bütün dosyalarını kaybetti. Bundan

ancak komünistlik isnadı altında bulunanlar ve bir de cemiyetin biraz daha fazla dedikodu içinde çalkanmasını isteyenler, ıstırapın biraz daha artmasını can ve göntülden arzu eden komünistler memnun olabilirler. Bunun içindir ki kanaatimce sabotaj, kontakten önce gelir. Bütün cemiyetler için bir tekâmül, kolaylık ve refah vasıtası olan elektrik, maalesef bu kontak arzısı devam ettikçe bizim cemiyet için bir felâket, bir ıstırap vesilesi oluyor. Buna, her Türk gibi ben de hayret ediyorum. Biraz da elektriğin kontaksızını istiyorum.

Gizli harbler kitabını vaktile okuduktan ve bir de Amerikan emniyet teşkilâtının yardımı ile çekilmiş olan Kanada atom bombasının 97 numaralı formülünü çalmak üzere çalışan casuslara aid büyük casuslar filmi gördükten sonra memleketimde meydana gelecek olan bu kabil feci olaylar ve millî kayıplar üzerinde hüsnü niyetle duracak değilim. Tahkikatın inkişafını, ben de merakla bekliyorum.»

Çekin Altan?

Cumhuriyet
30. Aralık 1947

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E. 3404

Bir cemiyetin büyümesi, içine yeni unsurlar alması ve inkişaf etmesi demektir. Bugün her modern cemiyet yeni ferdleri kendi kültürüne uydurmak için sayısız fedakârlıklar yapmakla meşguldür.

Bunun aksi şekli adam ve enerji kaybetmek ve bir Tıbet muhitinin iptidailiğine dönmeği istemektir.

Cedleri, üçyüz senedenberi Türk ve Müslüman camiası içinde devlet^e hizmet eden, kendisinin memleket ve mesleğe olan hizmetleri arasında Cumhuriyet gazetesinin bütün gayretlerine rağmen ilişilecek hiçbir nokta bulunmıyan bir Türk'e:

"Sen'in Türk'lüğünde Şüphe var. Çekil, Git !"

diyen adam, Kirli İşlerinin Çorap Söküğü gibi Meydana Çıkmasından Korkan Bir Yumuş Nadi Olabilir.

Bütün sağtığı çamurlara rağmen Nadi'ye kızmadım, kızamadım. Benimle beraber gazeteyi okuyan bir arkadaş köpürüyordu. Ben'deki sükûnetin sebebini sordu, dedim ki:

Eski bir İngiliz âliminin bir hikâyesi var. Ben de O'nun gibi hareket ediyorum. Bu âlim hiç kızmazmış. Sebebini sormuşlar şu cevabı vermiş:

"Centilmen olan adam Ben'i kızdıracak bir şey yapmaz. Centilmen olmıyanın söylediğine ve yaptığına da Ben kızmam."

-Ahmet Emin Yalman-

Vesika No: 9

Osmanlı Bankası
Galata İdare-i Merkeziyesi
1/581

8.Kânunuevvel.339

TDVİSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E. 3404

Dersaadet-i Tasfiye Komisyonu Riyaseti Câmîbi Âlisine

Reis beyefendi hazretleri;

İstanbulda Rıza paşa yokuşunda kâin ve (Matosyan Matbaası) namıyla maruf olup Mösyö Vahan Matosyan'a ait bulunan matbaanın komisyonu Âlileri canibinden haczedildiğini istihbar eylediğimizi 26.Eylül.339 tarihli istidiamıza zeylen arz ederiz.

Mösyö Vahan Matosyan bankamıza bir hesabı cariden dolayı 4547 (Dörtbin-beşyüz kırkyedi) lira 47 (Kırkyedi) kuruş deyni bulunan " Robikmalyon " nam tuhafiye mağazası sahibi madam Dora Matosyan'ın sureti musaddakası merbut 1 Temmuz.926 tarihli kefaletname mucibince kefilî bulunduğundan; işbu meblağın ahkâmı kanuniyeye tevfikeyn muamele-i kaydiyesinin ifasını rica eyleriz efendim hazretleri.

1495 Tahrirata

10.K.evvel.339

Aslı Gibidir

Roufa beye
10.) 2783

Pullar Ve İnzalar

8.Kânunuevvel.339

Şarl Rid B.Keresteciyan

Vesika No: ~~3/8~~ 8

5/Kânunuevvel/339

Maliye Vekâletine

C. 3/Kânunuevvel/339 ve 1111 tele:

Üç matbaaya alât ve edevatiyle vaziyed olduğu 28/Teğrinisani'de arz edilmiştir.

İnza

Vesika No: ~~3/11~~ 11

20/Kânunuevvel/1339

Maliye vekâleti Celilesine

20.Kânunuevvel.339 tarihli ve 1723 No:lu tezkerei aliyei vekâletpe-nahileri cevabıdır:

Firari bazı kesane ait olup vaziyed edilmiş olan matbaalardan derununda mevcut alât ve edevata ehli vukuf tarafından takdir olunan kıymeti muhammine cedveli merbuten takdim kılınmış ve bazı taraflardan mezkûr makinelerin bir bedel mukabilinde icarı ve diğer taraflardan makinelerin mübayaası hakkında müracaatler vaki olmakta olduğundan, iktizasının tayin ve inbası müstarhamdır efendim hazretleri.

İnza

V. 14

Liste : B

Beyoğlunda Tokatlıyan oteli civarında (Proiba) matbaasının derunundaki alât ve edevat:

Adet	Lira	Çins ve Eşya
1	3000	İngiliz markalı çifte kazanlı hurufat makinesi
10	100	ya hurufat
	3100	

Dün Habip Edib'e verilmiş bir mektuptan bahsetmiştik. Bu mektubun verilmesine saik olan hadise şudur:

Nadi, gazete ve matbaasını bir milyon liralık bir şirkete devretmeye teşebbüs ediyor.

Ecnebilerle temas işini Habip Edip gördüğü için mektubu ona yazıyor.

Yalnız bu mektup Nadi'nin alınına sürülmüş öyle bir lekedir, ki bunu ömrünce temizlemeye muktedir olamayacaktır.

Pek iyi tahmin edileceğini üzere, liste tamam olmaktan uzaktır. Çünkü "Nadi" nin FİL İSTİHASINI TATMIN ETMEK BASİT BİR İŞ DEĞİLDİR.

"Nadi" Bana, birkaç sene evvel İngilterede tasfiyeye uğratılan muazzam bir rezaleti hatırlatıyor:

Bartelmes isminde bir İngiliz mebusu vardır.

Koyu milliyetperver bir haftalık gazete çıkarırdı. İngiliz milliyetperverliğini inhisar altında tutar gibi bir tavrı vardı. Atak bir adamdı. Bitün muhiti susturarak gemisini yürütmenin yollarını buluyordu.

Nihayet bir gün geldi KX , Bartelmes yakayı ele verdi. O zaman kirli iş'leri çorap söküğü gibi ortaya çıktı. Yıldızlar içinde geçen ömrü suçlu sandal-yesinde sonuna vardı...

-A.E.Y.-

Birinci Sahife; Sütun:4

(Bir yazı için verilen hüküm)

(...Bilmelisiniz ki (Açık Söz) karanlık ve kirli bir cevabın remzidir.Bu paçavra son günlerde başmuharririmiz Yunus Nadi'ye öne almış ve mütemadiyen bir takım kirli,çirkin sözlerle manasız resimlerle ondan bahsetmeğe başlamıştır.)

(... Bu herifler böyledir,para dilenmişlerdir.Para veremeyenlerin aleyhinde bulunmuşlar,para verenleri medhü sena etmişlerdir.Bu küstahların bütün Türk milletine karşı böylece tanınması içindir ki bu birkaç satırı yazdık.)

XX

Birinci Sahife;Sütun: 1-2

(Müfteri,şimdi de inklâp ve rejime saldırıyor.)

(Müfterinin,son yazısı ile beni değil,benim yaptığımı iddia ettiği karışık işlere onbeş senedir göz yumduğunu anlatmak istediği rejimi,inklâbı itham ettiği çok açık ve çok sariftir.) (İnklâba,rejime,partiye,Kemalizme candan bağlı bir yurçdaş sıfatıyla bana düşen tek bir vazife vardır.Bu herifin bana hücum eder gibi görünerek asıl sinsî hedef ve maksadının rejim ve inklâba saldırmak olduğunu,memleket efkârıumumiyesine bir defa daha arz etmek isterim.

İnklâbın ve kanunun hâkim olduğu bu memlekette," Yunus Nadi'nin yıllardanberi şüpheli işlerden baş alan yegâne belâlı olduğunu" söylemek ve iddia etmek te başka hiçbir mana yoktur.

-Yunus Nadi-

Birinci Sahife;Sütun:5-6

Almanyanın Koenisberg kravözörü İspanya sularında.

(Resim içinde Alman Gamalı haçlı bayrağı bir resim hilesi olarak tam orta yere konmuş ve kravözörden daha büyük ebattadır.Bu da aşikâr Alman propagandasına bir misaldir.)

Birinci Sahife; sütun:5-6

(İki ve Üç numaralı Arif Oruçlar !)

(...O gazetesinde yazılan bu yazılara temamiyle iştirak eder,ve bundan aleyhine vukubulabilecek taarruzlara,geçen kervana ürüyen köpekler kadar bile ehemmiyet vermez.)

(...Hayatta O'nun görüp geçirdiği tecrübelerine göre bu köpek havlamasının sivrisinek kadar bile tesiri yoktur.)

(... İnklâp fırkasının alemdarı olarak Cumhuriyet gazetesinin ve Yunus Nadi'nin bütün hesapları kendilerinin açık hesap vermek mecburiyetinde oldukları millî makamlarca temamiyle malumdur.)

XX

Tan Gazetesi 26.İlkteğrin.1937

Sayı: 896

No: 48

Sahife: 5 Günün Meseleleri:

-Kavganın Faydası-

Tan ve Cumhuriyet arasındaki kavganın bugünlük tahakkuk eden ilk faydası şu olmuştur:

Okuyucu artık küfre tahammül edemiyor.

Eskiden dayayı kazanmak için küfür en kuvvetli silâh olabilirdi. Fakat bugün artık okuyucu, küfrü okuyamıyor. Hele gazete sütunlarında küfre cevaz vermiyor. Kaç kışiden, gazeteyi aldığı halde küfür savuran sütünlara göz atmadığını isittim.

Şimdilik gazeteler arasındaki kavganın ortaya koyduğu misbet hakikatlerden biri budur. Ve gazetecilik namına bunu sevinçle kaydetmek lâzımdır.

-M.Zekeriya-

17.Nisan.937

Sayı:4642

Başmakale:(Avrupa ve dünya siyasetinde Sovyetler Rusyası)

(...Zaman zaman ve yeryer Sovyetler Rusyasını ihmal etmeğe mütemayıl bazı siyasetler göre geldiğimiz malumdur.Buna Sovyetler Rusyasına Komünizm aleyhdarlığı perdesi altında açıkça husumet gösteren bazı yeni siyasetleri de ilâve etmek lâzımdır.Sovyetler Rusyasını hakiki kıymeti ile ölçemiyen bu siyasetler bir iki hakikatten şaşılacak bir kayıdsızlıkla gaflet gösteriyorlar.)

(...Sulhün tecezzi kabul etmez bir kül olduğunu ilk iddia eden memleket Rusya oldu.Bu itibarla da Sovyetlerin büyük bir kıymet arzetmekte olduğunda şüphe yoktur.Avrupanın sulhe ve sükûna müştak siyasetinde Rusyadan kâfi derecede istifade olunmamakta bulunması teessüflerelâyiktir.)

(...Komünistliğe husumet dolayısıyla gösterilen Rus aleyhdarlığı bazı memleketlerin dahili siyasetlerinden azmış sakat bir neticedir.)

-Yunus Nadi-

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No ZE. 3404

2.Mart.937

Sayı:4596

Başmakale: (Bir harp kehanetini tahlil)

(...Almanya;öyle zan ve tahmin edildiği kadar saffetle yeni bir harbe atılamaz,Almanyanın Çekoslovakya'ya saldıracağı rivayeti,ara sıra ortaya atılan müheyyiç bir kehanet ve propandadan başka bir şey değildir.)

-Abidin Daver-

20.Eylül.937

Sayı: 4797

Sahife:7

- Nurenberg kongresinde ecnebi sefirler.-

(Resimde Alman Gamalı Haç Nazi bayraklarının çokluğu ve büyük ebatta olmaları ister istemez nazarı dikkatle celp ediyor.)

7.Eylül.937

Sayı: 4784

Birinci Sahife,Sütün:4

Nurenberg kongresi bugün açılıyor.

Bolşevizm aleyhdarı sergi dün büyük merasimle

açıldı.(Büyük Gamalı haç Alman bayrağı)altında:

-Kongrenin içtima edeceği büyük stadyumda divarlara asılan dev âsa bayraklar-

22.Temmuz.938

Sayı: 5097

Birinci Sahife Sütün:5-6

-Bir Yahudi davasına tahammül edemeyiz.-

Bir okuyucu gazeteye yazdığı mektubunda,konuştuğu bir yahudi ile aralarında geçen konuşmayı gazete yazmış yahudi bu okuyucuya:

- Biz Cumhuriyet () okumayız,bu gazete YAlman

Son Telgraf Gazetesi 20.Eylül.1948 Sayı: 4234

No: 60

Başmakale: (Küçük Nadi bey yanılıyor !)

(Biz fakirler kendimizin değil, Yunus Nadi beylerin yükünü omuzlarımızda taşıyarak C.H. partisinin manevî bütünlüğünü müdafaa ederken, ha-
nçerin küçük Nadi bey tarafından sırtımıza saplanması hakikaten çok ibret
ve hüznün vericidir.)

- Etem İzzet Benice -

" Cumhuriyet halk partisinin genel seçim kararı almasını istiyen ve hatta lüzümlü bulanların arasında Nadir Nadi de var. Fikir, görüş ve kanaatlere daima hürmet edenlerdeniz. Demokrat parti liderinin yakın refakatçisi halini almış olan bu meslekdaşın ilhamını aynı zamanda baba dostu olan Celâl bayardan almış bulunduğu şüphe olmamakla beraber mühasıran kendi gördüğü eseri olsa dahi kendisine bu yönden herhangi bir itiraz veya mukabelede bulunacak değiliz. Ancak, gerek kendisinin, gerek neşir ve yayın hizmetini gördüğü demokrat partisinin genel ve ara seçimler bakımından ihtiyar ettiği hareket tavrı ve müdafaa eylediği fikirlerdeki tezaatlarla yazılı bir ithamı bizi hayretten hayrete düşürüyor."

" Fakat bu hakikati itiraf ettiği gün demokrat partinin poletika sırrına hakim tilsim çözülür ve (Cumhuriyet) in daima menfaat poletikası istikametinde ayarlanan tutumu felce uğrar ."

" Nadir, genel seçim lüzumunu müdafaa ederken C.H. Partisinin omuzunda verilmesi gereken yirmibeş yıllık bir hesap mevcut olduğunu da ifade etmektedir. Hayret !

Biz öyle sanırdık ki, C.H. Partisinden herhangi bir yüz kararı teşkil edecek bir hesap sorulmasından en fazla telaş, endişe duyacaklardan biri de küçük Nadi bey olacak ve bu gibi bahislerin memlekette açık açık konuşulmasını önliyeceklerin başında yine bizzat kendisi ve gazetesi gelecektir. Meğer yanılmışız, bizim gibi, küçük Nadi bey de yanılıyor.

Kendilerinden hesap isteneceklerin karşı safa geçip te, hesap istemeleri kadar hayret verici bir hayat ve poletika cilvesi ile karşılaşmak hakikaten acı !

C.H. Partisinin yirmibeş yıllık hayatı içinde menfaat düşkünlükleri ile, vurgunları ile, sağı solu haraca bağlamaları, birçok iş imtiyazlarını kapatmakla itham edilmek mevkiine girmiş olan bir zümre bir zaman hakikaten mevcuttu.

Tasfiyesi çoktan tamamlanmış olan bu zümrenin müterakim serveti gerçek bir incelemenin tabii emri içinde bulunurken "Yavuz hırsız ev sahibini bastırır) kabilinden bunların C.H. Partisinden hesap sormaları ve hele küçük Nadi beyin sorması akıllara hayret vermez mi ?.

"Son Telgraf" ın Halk Partisi gazetesi olduğu hakkındaki hükmü de yalandır. Çünkü, halk partisinin İstanbulda filen yardım ettiği muhtelif sekillerdeki ianeleri ile desteklediği ve gereğinde üzerinde tasarruf ve hak iddia edebileceği tek gündelik gazetesi vardı: "D.N." nin yani Doğan Nadi'nin babası merhum Yunus Nadi'nin miras bıraktığı gazete ve müessesedir ki adı: Cumhuriyet'tir.

C.H.Partisi genel başkanı ebedî şef Atatürkün ilk nakdî yardımı ve C.H.Partisi hükümetlerinin hediye halinde Yunus Nadi merhuma bahşettiği "Kırmızı Konak" ve "Matosyan Matbaası" ile kurulan "Cumhuriyet" filhakika bugün Yunus Nadi'nin değil varislerindedir. Varislerden biri de: "D.N.B."dir. Yanlış söyledim: "D.N." dir ve Cumhuriyetin C.H.Partisi ve iktidarı ile hiçbir madde ve mana bağıllığı kalmamıştır. Genel seçim sırasında C.H.Partisine sabotaj yapmış, muhalefete kaymış, şimdi de muhalefeti açık açık destekliyen gazete olmuştur.

Hoş, bunu biz değil "Vatan" ve "Tasvir" başta olmak üzere muhalefet gazeteleri düşünürler !

Fakat, insanın aslını inkâr etmesi ne kadar çirkinse ve düşüklüğün ifadesi ise bu "D.N." nin de veraset hissesinin aslını, C.H.Partisi ve hükümetleri ile olan mazideki münasebetlerini unutup bizi C.H.Partisinin teyveli gazetesi halinde efkârıumumiye arzemesi o kadar düşük karakterliktir. Biz, yani "Son Telgraf gazetesi" Cumhuriyet halk partisinin malı değildir. On yıllık mazisi içinde C.H.Partisinden en küçük bir madde ve nakit yardımı almamıştır.

.....
"D.N." ile farkımız bu. O ve o gibiler gazeteciliği: Vurgun, ticaret vasıtası, milyona milyon katmak, memleketi bulandırmak, halk efkârını bulandırmak ve her doğruyu, her iyiyi baltalamak ve sadece yüksek tiraj davası ve mesleği sayıyorlar. Netekim bu iddiamızın en canlı isbatı Yunus Nadi merhumun bugün her vesileden faydalanarak bize satılan küçük milyoner oğlu Doğan Nadi ve gazetesidir.

—23 yıl içinde Kemalist, Nazist, Anarşist gömleklerini giyinen ve şimdiki halde sırtındaki gömleğin hangi markayı ve zihnindeki ülkünün hangi ideolojiyi güttüğü pek belli olmıyan "D.N." inanmış, fedakâr bir azası ve halisiyete desteklediğimiz bir gazetesi olarak şeref duyduğumuz C.H. Partisi aleyhinde şahıslarımızı ve gazetelerimizi ileriye sürerek efkârıumumiye jurnal fıkraları sunacağı yerde en önce kendi zimmet, gırtlak ve cebinde bulunan C.H.Partisinin ve hükümetlerinin hesap ve haklarını iade etmeli ve ondan öteye "Meydanı muhalefet" e atılmalıdır.

Fahri Kurtuluş Cumhuriyet dâvası

yeni Salıhaç

10. Ağustos 1949
69

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E. 3404

Rize milletvekili Dr. Fahri Kurtuluş tarafından gönderilen tekliflerin usulüne göre neşre edilmediği iddiasıyla Cumhuriyet gazetesi mesulleri aleyhine açılan matbuat dâvasına dün de devam edilmiştir.

Saat tam 15. de celse açıldığı zaman yalnız dâvalardan Cevat Fehmi ile dâvalılar vekili avukat Haydar Türker'in mahkemede hazır bulunduğunu müdahil Fahri Kurtuluş ile vekillinin dâvalılardan Nadir Nadi'nin henüz gelmemiş oldukları görülmüştü.

Duruşmaya devam karar verilerek tanık ve ehli-vukuf Arslan Tufan Yazman çağırıldı. Bu sırada dâvalılardan Nadir Nadi de geldi ve duruşmaya alındı.

Mahkemeye alınan tanığa, hüviyeti tesbit edilip yemin ettirildikten sonra yargıç şöyle dedi:

«— Ehli-vukuf tâyin olunmuşsunuz. Bir rapor verdiniz. Fakat raporunuzun mahkemenin sorularına cevap teşkil etmediği kanaatine varıldı. Cevaplarınızın tavih ve tasrih edilmesi gerekiyor. Mahkemece sizden daha ziyade teknik vaziyette açık cevaplar isteniliyor.»

Bu sırada müdahil Fahri Kurtuluş da geldi ve duruşmaya alındı.

Tanık, mahkemenin sorularına verdiği cevaplar hakkında kanunun ruhu ve lâfzı bakımından kısaca izahatta bulunduktan sonra:

«— İstenildiği şekilde de cevap verebildim!» dedi.

Söz alan Fahri Kurtuluş da:
«— Sayın ehli-vukuf tetkiklerini kanunun ruhu ve lâfzı üzerinde ayrı ayrı durarak yapmışlar. Kendilerine tahmil edilen vazife ne ise onu yaptılar. Sorulara gerektiği şekilde cevap versinler. Ben kanun hükümünün yerine getirilmesinden başka bir şey istemiyorum!» dedi.

Bu sırada müdahil vekili avukat Halûk Uluğ da mahkemeye gelmiş bulunuyordu.

Bundan sonra ehli-vukufa, 13/7/1949 tarihli kararda da sarahaten kendisinden sorulduğu gibi, gazetede çıkan cevapların, taallük eylediği yazıların çıkmış olduğu sayfa, sütun ve puntosile aynı olup olmadığının ayrı ayrı bildirilmesi, tâ'vîl ve ilâve mevcut olup olmadığının da keza işaret edilmesi ve bütün cevapların bu şartlar dahilinde bir nüshada neşrinin kabil olup olmayacağı ve kabil değilse kaç nüshada neşrinin mümkün olabileceği hususunda, açıkça bildirir mütalâasını havi bir rapor hazırlaması ve en kısa zamanda bu raporunu vermesi tenbih edildi.

Müteakiben savcının da talebiyle bilirkişiye raporunu hazırlamak üzere mühlet verilmesine ve duruşmanın 18/8/1949 saat 14'e tâlikine karar verildi.

Tâlik tarihi kararlaştırılırken, Fahri Kurtuluş intihap dairesine hareket etmek üzere olduğunu, oradaki tetkiklerinin 15 Eylül'e kadar devam edeceğini, bu yüzden müteakip celselerde bulunamayacağını beyan etti.

Eğer H.Partisinin madde ve mana haklarını kendisine iade etmek gerekirse o hakkı İstanbulda tek başına omuzlarında taşıyan ve günün içinde gasıp vaziyetine düşen bu küçük milyonerin C.H.Partisine hissedarı bulunduğu "Cumhuriyet" gazetesini, matbaasını, kırmızı konağı, apartıman ve arsalarını iade etmesi birinci şart olur.

Çünkü "D.N." bu mirası gelişi üzerine tüneyerek muhalefet ve şirretliğin borazancılığını yapmaktadır.

Daha bitmedi.

Yarın da konuşacağız.

Ki, bu memleket halkından gizli hiçbir şey kalmasın !.

- Etem İzzet Benice -

10 ncu Asliye Ceza Yargıçlığına

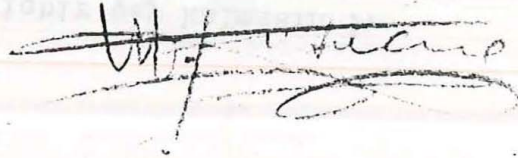
Geçen Celse okunan Ehli Vukuf Raporu hakkında itirazlarım Aşağıdadır:

- 1-. Raporda cevapların 48 nci maddenin sarıh hükümleri dairesinde basılıp basılmadığı tasrih edilmemiştir.
- 2-. Kanun üzerinde tefsir yapmak, ehli vukufun işi değil, Büyük Millet Meclisinin hakkıdır.
- 3-. Cevapların kanun hilâfına iki nüshada basılması gazete tekniği bakımından gazetecinin ve cevapların sırasıyla neşrolunması da müdahilin lehine imiş.. Ehli vukufun salâhiyet ve vazifesi dışında ve kanunun sarıh hükümleri hilâfına olan bu mütalâası yersiz ve ehli vukufun vazifesini iyi yapmamasına bir delildir.
- 4-. Cevaplarımdaki daktilo hatalarından bahseden ehli vukuf, bu hataların tashih edilerek gazeteye basıldığından bahsettiğine göre; acaba bu raporunu hazırlarken gazeteye gidip yazılarımı görmüş müdür, yoksa gazeteden herhangi bir zatla mı görüşüp bu hususu raporuna kaydetmiştir ?
- 5-. Cevaplarımda bazı kelimeler ~~unutulmuş~~ basılırken unutulduğu gibi, bir yerinde de (Dahleden dinimize bari müselman olsa) mısraındaki, müselman, kelimesi yanlışlıkla ve kasden Müslüman şeklinde yazılmıştır. Acaba daktilo hatalarının düzeltildiğinden bahseden ehli vukuf bu çok büyük gazeteye ait edebî hatayı görmemişler midir ?
- 6-. Kanunun emri, verilen cevapların, taallük ettiği yazının çıktığı aynı sahife, aynı sütünde, aynı punto harflerle basılacaktır. Şeklinde olduğuna göre, cevaplarımdan hiçbiri kanunun bu emri ve sarahati dahilinde basılmamıştır. Ehli vukuf bu husus için acaba ne düşünmektedir?

Son sözüm şudur:

Kanunun emrini aynen ve cevapların yeniden kanun hükümlerinde tasrih edildiği şekilde aynı sahife, aynı sütünde ve cevaba esas olan yazının çıktığı aynı yerde basılmasına karar verilmesini ve gazete sahip ve mesullerinin tecziyelerini ve para cezalarının tecil edilmemesini arz ve talep ederim.

Müdahil
Rize Milletvekili
Dr. Fahri Kurtuluş

Tan Gazetesi 23.İlkteşrin.1937
Birinci Sahife,Sütün 6:

Sayı: 893

No: 43

Derebeği Nasıl Düşünür ?

Yunus Nadi Kendi Kendisini Teshir Ediyor !

Okuyucularımızın pek iyi takdir ettikleri gibi "Tan" sen ve ben kavgalarından daima uzak durmuştur. Biz gazete sütunlarının okuyucuya ait olduğuna kanımız. Kendi kin ve infialimizi ifade maksadı ile bu sütünlara tasarruf etmek hakkını kendimizde görmeyiz.

Gazete münakaşalarına karışmayı ancak umumî menfaata taallûku olan meseleler bakımından kabul ederiz. Türk gazetelerinin haklı tenkitlerine ve tabii hissiyatına karşı "Cumhuriyet" gazetesinin bir yabancı davaya avukatlık ettiğini görünce bu mesele üzerinde ancak bir memleket meselesi şeklinde durduk. Bay Nadi, menfaatına dokunulan ve nikabı çıkarılan adam sıfatıyla, çok tabii olarak, köpürdü ve tepindi. Dün de öyle bir yazı yazmıştır, ki derebeğlik ve mürteci ruhluluk noktalarındaki ittihamlarımızı en açık bir şekilde teyit etmiş ve bu sıfatları ile kendi kendini teşhir etmiştir.

Maksadı, üst perdelere çıkarak Ben'i susturmak ve evvelki gün tarif ettiğim klâsik derebeğlik usulünün icabı olarak ortalığı toza, dumana boğmaktır. Bay Yunus Nadi'ye haber vereyim, ki bu gayesine kavuşamamıştı. Muayyen bir tip gazeteciliğin memleketten kalkmasını istemeği, meslek namına ve memleket namına en mühim bir vazife tanıyorum.

Gazetecilik vazifemden de hiçbir zaman şahsî rahatsızlık endişeleri ile kaçmadım. Bu bakımdan Nadi'nin gazeteciliği hakkında bir iki gün evvel bir yazı hazırlamış ve gazeteye göndermişim. Bu yazıda Bay Nadi'nin gazeteci sıfatıyla bir portresini çizmiye çalıştım. Yazıda Nadi'nin iyi tarafları da gösterilmiştir.

Cumhuriyette dün çıkan yazıyı okuduktan sonra infiale kapılarak ilk yazımı tadil etmek ihtiyacını hiç duymadım. Çünkü; şahıs ile değil, mesele ile uğraşıyorum.

-Ahmet Emin Yalman-

(Yunus Nadi'nin Gazetecilik Portresini bugün beşinci sahifemizde okuyunuz.)

Sahife:5, Sütün:2-3-4-5:

- Türk Gazeteciliğinin Halle Muhtaç Bir Davası -

~~TÜRK GAZETECİLİĞİNİN~~ Gazeteci "Nadi" iş adamı "Nadi" yi Cumhuriyet matbaasından kapı dışarı etmeli !

Bizim bütün temennimiz, bütün "Nadi" lerin idealist gazeteci "Nadi" nin reisliği altında bir toplantı yaparak vaziyeti tetkik etmeleri ve gazeteci "Nadi" yi Türk gazeteciliğine kazandırmak yolunda berrak bir karara varmalarıdır. İdealist "Nadi" iş gazetecisi "Nadi" yi "Cumhuriyet" matbaasından kapı dışarı ettiği gün, Türk gazeteciliğinin manevî seviyesi birdenbire yükselcektir.

Vesika No: 90
İstanbul Vilâyeti Defterdarlığı
Eminönü Mal Müdürlüğü
Sayı: M.F. 538/3223

24.7.932

TDVİSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E. 3404

Cumhuriyet Gazetesi sahibi Yunus Nadi beyefendiye

15.Mart.340 tarihinde ba mukavelename senevi Altıyüz lira bedel mukabilinde zatiâflilerine icar ve teşrinievvel 340 tarihinde zuhur eden yangında tamamen hasara uğrayan ve kısmen yangından müteessir olan Matosyan'dan metrük matbaa alât ve edevatı hakkında maliye vekâleti celilesinden şerefvarid olan 25.6.931 tarihli ve 855 No:lu tahrirâtı aliyede sağlam kalan alât ve edevatın,bütün alât ve edevat için evvelce verilmiş olan 600 liranın icar bedelinden yangın tarihinden sonrasına ait 275 liranın bittenzil birinci sene icarına altı senelik icardan kabili istimal kısımlara ait miktarın ilâvesiyle hasıl olan 1165 lira icara 2024 lira mülkiyet bedeli ile kısmen yangından müteessir olmuş bulunan ve teslimi vazne olunması lâzımgelen alât ve edevat bedeli olan 1725 liranın da ilâvesiyle ceman 4914 liranın defaten ve nakten alındıktan sonra mezkûr alât ve edevatın alel-usul teslim ve tesellüm muamelesinin ifası emir ve iş'ar buyurulmuş olduğundan; mephusinan 4914 liranın mal sandığına tesviye buyurulmasını ihtiramatıma terdifen rica eylerim efendim.

Eminönü Mal Müdürü
İmza

Aslı Gibidir

Vesika No: 92

İstanbul Defterdarlığı
Eminönü Mal Müdürlüğü
Sayı: 712 , 17324

13.9.932

İstanbul Yüksek Defterdarlığı Yüksek katına

21.7.932 tarih ve 12964-3223 tezkerei âciziye zeyildir:

Matosyan'dan metrük olup 15.Mart.340 tarihli mukavele ile Yunus Nadi beyefendiye icar edilen matbaa alât ve edevatının icar ve satış bedeli olan 4914 liranın tesviyesi lüzumu 30.7.932 tarihinde imza mukabilinde tebliğ edildiği halde meblağı mezbur elân tesviye edilmemiştir.

Tahsili için ne suretle hareket edileceğinin emir ve tayini tasvipli samilerine arz olunur efendim.

Eminönü Mal Müdürü
İmza

Aslı Gibidir

Vesika No: 93

İstanbul Defterdarlığı
Eminönü Mal Müdürlüğü
Sayı: 21413/1065
932/12964

24.10.932

Defterdarlık Yüksek Katına

Metrük Mallar Amirliği:

Matosyan'dan metrük olup Cumhuriyet matbaası sahibi Yunus Nadi beye icar olunan matbaa alât ve edevatı hakkında yazılan 21.7.932,13.9.932 tarih ve 12964-3223,17324-712 No:lu tezkerei âcizi cevabının tesrii hususuna müsaadei samilerinin istihbaratını emir efendim.

Eminönü Mal Müdürü
İmza

Şarlo'nun Şehir Işıkları filminde çok garip bir insan tipi yaratılmıştır. Bu tip, çifte şahsiyetli bir milyonerdir. Akşamları Şarlo ile buluşup beraberce bir, iki kadeh parlatınca dünyanın en iyi adamı kesilir. Dostuna: "Dile Benden ne dilersin !" der. Fakat ertesi gün ayık halde Şarlo'ya rast gelince kendisini katiyen tanımaz. Azametli bir milyoner hissi ile hareket ederek: "Bu adam da kim ?" gibi bir tavır takınır.

Şarlo, bu buluşu ile çok ince bir psikoloji meselesine dokunmuştur. Tanındıklarınıza göz gezdirirseniz görürsünüz ki her insanda az çok böyle ikilikler var. Yalnız kimi insan katı şeklini almış olan şahsiyetinden pek az uzaklaşır; kimi insan da birbirinden çok aykırı birkaç şahsiyete kalıp hizmetini görür.

Birden fazla şahsiyet sahibi çok adam gördüm. Fakat Cumhuriyet gazetesi sahibi bay Yunus Nadi kadar dağınık ve zıt şahsiyetleri aynı vücutta birleştiren bir insana hiç rastlanmadım gelmedim. Belki de bu noktada dünya rekoru bay Yunus Nadi'dedir. İyi bir arkadaş, idealist bir gazeteci, mükemmel bir baba, hassas bir insan; sonra iş meselelerinde gözü kararan ve sağını solunu görmeyen derbeği ruhlu haşın bir adam, rekabete hiç tahammülü olmıyan dar düşünceli bir gazeteci, aynı ~~vücut~~ vücut içinde yan yana yaşar durur.

Cüsse itibariyle vaziyet müstesna olmamakla beraber bu kadar muhtelif şahsiyet aynı vücut içinde nasıl yer bulur ?

Günün muhtelif saatlerine ait rolleri taksim suretiyle nasıl uslu uslu yan yana yaşarlar ?

Yunus Nadi, curcuna haline düşülmesine meydan kalmadan nasıl bunlar arasında muvazene ve ahenk yürütür ? Bence dünyanın en meraklı muammalarından biri budur. Yunus Nadi, bir vakitler Ahmet Ağaoğlu'nun yaptığı gibi "Ben kimim ?" diye bir yazı serisi yazmaya kalkışırsa bu yazılar gazetecilik ölçüsüyle paha biçilmez bir kıymet arzedecektir.

Nadi ile uzun seneler meslektaşlık ettim. Kendisini dünyanın en iyi arkadaşı ve en iyi adamı sandığım dakikalar oldu. Bazen de aynı adamı gözü dönmüş, rakibini arkadan bıçaklamıya müheyya bir hırs ve kin adamı vaziyetinde gördüm.

Bu son nevi adama karşı ne zaman nefis müdafaasının en asgarî icaplarını yapmak mecburiyetinde kalmışsam yüreğim sızladı.

Gözü dönmüş, fena rakibe ve iş gazetecisine atılan ok ya hassas arkadaşına ve idealist gazeteciye rast gelirse ! İşin içinde nihayet bir saat meselesi var.

Nadi'nin hangi şahsiyetinin hangi saatte iş başında olduğunu nasıl katiyetle kestirmeli ?

Tan'ı birkaç arkadaşla beraber almıya teşebbüs ettiğim sıralarda bir akşam Ankara treninde bay Yunus Nadi ile karşılaştım. Bana rekabet meselesinden bahsetti. Dedi ki:

— Rakipsizlikten çok rahatsızlık duyuyorum. Diğer gazeteler makale sütunünü temamiyle kaldırmışlardır. Günün meseleleri hakkında fikir yürütmek hususunda insan tek başına kalınca iyi olmuyor. "Acaba bir başkax gazeteci bu meseleyi nasıl bir gözle görür ?" diye insana bir yalnızlık ve boşluk hissi geliyor, meslek meselelerinde beraber çalışılacak, mesleke candan bağlı arkadaşlara mutlaka ihtiyaç var. "Ne kadar geniş düşünceli adam!" diye düşündüm. Hayran Kaldım.

İstanbul Millî Emlâk
Müdürlüğü
No: 7766

13.11.930

İstanbul Vilâyeti Aliyesine

Firarî Matosyana ait olup 340 senesinde Cumhuriyet gazetesi sahibi Yunus Nadi beyefendiye icar edildiği ve 2.Tegrinievvel.340 tarihinde harika uğrayan matbaa makinelerinden halen kabili istimal olanlarının kıymetlerinin belediyede mevcut makine mütehassısana takdirle raporunun itası hususunun lâzım gelen mahalle havalesine müsadde buyurulması arz olunur efendim.

M.F.Md.
İmza
Rıza

M

* 8629

Belediye Fen işleri Müdürlüğüne
23.11.930Kumpani Dasürans General
Yangın Sigorta Şirketi

İstanbul 31.Kânunevvel.1930

No:

İstanbul Emvali Metrâke Müdüriyeti Aliyesine

Efendim, D.No:6185
K.No:8267

No ve 930/12 tarihli tezkereyi aliyelerine cevaptır

İstanbulda, Diyunuunumiye karşısında kâin Cumhuriyet matbaasında mevcut ve muayyen makine ve levazımı tabiiye kendi tahtı temellükünde bulunduğunu beyan buyuran Yunus Nadi beyefendi namına olarak 26.Ağustos.924 tarihinden itibaren bir sene müddetle şirketimizce sigorta edilip 1.Tegrinievvel.924 tarihinde kazaen vukua gelen yangın dolayısıyla husule gelen hasarat icra kılınan ekspertizle tesbit ve sigorta bedeli sahibi müşarileyh Nadi beyefendiye tesviye edilmiştir.

Mahalli mezkûrle idarei aliyelerine aidiyet ve mevcudiyetinden bahs ve tasrih edilerek müdüriyeti aliyeleri nam ve hesabına gerek mekama âlilerince ve gerekse müşarileyh tarafından şirketimize hiçbir sigorta yaptırılmadığı cihetle talebi âlilerinin varid olamayacağını tabif bulunduğunu arz ve bilvesile takdimi hürmet eyleriz efendim.

Emvali Metrâke
27Lâstik Vühür: Kumpani Dasürans general
Türkiye Müdüriyeti husu-
siyesi İmzaM.H.S.
3.1.1931Aslı GibidirVesika No: 8/
İstanbul Emvali Metrâke Müdüriyeti
No: 6185/ 124

6.1.931

Cumhuriyet gazetesi sahibi Yunus Nadi beyefendiye

Senevi 600 lira bedeli icar mukabilinde ve 15.Mart.340 tarihli bir kıta mukavelename mucibince zatîlilerine icar edilen ve bilâhère vukua gelen harikte duçarhasar olan Matosyan matbaasına ait alât ve edevat hakkında maliye vekâleti celilesinden alınan 5.11.930 tarih ve 5051 No:lu tahriratıaliyede:

(Evvelemerde makamın bozulmak, kırılmak gibi her türlü avarızının tamiratının müstecire ait ve müddeti icarın hitamında arızalar ve noksanlar görüldüğü veyahut müfredatı yazılı eyyadan ziyat vuku bulduğu takdirde müstecirin tazminine mecbur olacağını ve keyfiyeti ziyadan yedi senelik icar bedeline aslâ halel gelmeyeceğini bildiren 4.Maddesi mucibince mütebaki altı senelik icar bedellerinin geçen günlerin nizami faizi ile birlikte tahsili ve müddeti icarın hitamında alât ve edevatın hali hazırlarıyla tesbit ve istirdadı)

İş'ar buyurulmuş olduğundan bermucibi emir ve iş'ar tarihi icardan itibaren bu ane kadar altı senelik bedeli icarı olan 3600 liranın ma faiz baliğ olduğu 4230 lira 58 kuruş'un idaremize tesviyesi ricasıyla teyidi hürmet olunur ef.

Gazetecilik meslekine taallûku olan bazı işler vardı. Trendeki konuşmamızdan bir iki ay sonra Cumhuriyet matbaasında bunlar hakkında bir toplantı tertip edildi. Rakipsizlikten rahatsızlık duyan, meslek meselelerini elbirliği ile halle taraftar olan "Geniş düşünceli adamın" matbaasının bir odasında, günlerce evvel tayin edilen bir saatte, bütün gazetecilerin salâhiyetli mümessilleri buluştular. Epeyce bekledikten sonra ev sahibinden şöyle bir haber geldi:

— Kendi aralarında konuşsunlar. Bay Yunus Nadi şimdi çok meşgul. Kendilerini kabul edemeyecek.

Arkadaşlar çok acı hislerle Cumhuriyet matbaasından ayrıldılar. Aradan zaman geçti. Bir akşam yine Ankaraya treninde bay Yunus Nadi ile karşılaştım. Bay Nadi yemekte, kültür gazeteciliği diye bir meseleyi diline doladı.

Kültür gazeteciliğinin manasını, hudutlarını tarif ettikten sonra kendisinin kültür sahibi bir gazeteci sıfatıyla elde ettiği muvaffakiyetleri anlattı.

Sözün neticesi şuraya varıyordu ki, bay Yunus Nadi memleketin yegâne kültürlü gazetecisidir; hiçbir eşi yoktur.

Bay Nadi'nin, büyüklük ihtiyacını kültür sahasında tatmine çalışmasına memnun oldum. Evvelden kararlaştırılmış bir saatte kendi matbaasında toplanan gazete sahiplerini lütfen huzuruna kabul etmiyen, kendine gazeteciliğin imtiyazlı bir derebeği süsünü veren başka bir bay Nadi'yi göz önüne getirdim. Karşımdaki bay Nadi'nin kültür hakkındaki iddiaları, öteki Nadi'yi nisbetle her halde iyiye doğru bir inkişaf demektir...

İki üç hafta evvel geçen bazı hadiseler, rekabetin telâkki şekli bakımından gazeteleri imtihandan geçirdi. Bu arada rakip ihtiyacı duyan geniş düşünceli Nadi'yi ve "yegâne ve eşsiz" kültür sahibi gazeteci Nadi'yi hatırlamak için fırsatlar eksik olmadı.

Gazetecilik bütün mesuliyetleri ve vazifeleri ile beraber aynı zamanda bir spordur. Gazeteciliğin böyle bir centilmence spor tarafı ve atlatmak zevki olmasa, bu meslekin dertleri ve yorgunlukları çekilir belâ değildir.

Bir sporcu, kendi şahsında bir muvaffakiyet elde edince hakikî sporcular kendisini candan tebrik ederler ve elini saf ve samimîduygularla sıkırlar.

İçinden "Şuna arkadan bir bıçak çeksem de bir rakibi ortadan kaldırırsam" diye düşünen adam, sporcudan çok başka ve çok uzak ünvanlara lâîk olur.

26 Eylül pazar sayımızda gazetecilik ölçüsü ile iyi bir atlatma hadisesi vardı. Bütün memleketin alâka ile beklediği bu hadise iyice takip edilmiş, toplanmış, okuyucular arasında berraklık ve birlik uyandıracak bir şekilde ortaya konulmuştu. Bütün gazeteci arkadaşlar bu hareketi meslek bakımından tebrik ettiler. Hele Akşam sahibi Kâzım Şinasi Dersan bunu çok geniş bir sporcu ve centilmen ruhu ile yaptı. Diğer tarafta kültür sahibi gazeteci Yunus Nadi atlatma hadisesini katıyen hazmedemedi. İki, üç gün Cumhuriyet gazetesinin bütün sütunlarında ve bütün mesamelerinden kin, hırs, düşmanlık, kıskançlık gibi hisler sızdı ve taşıtı.

Bir gazetenin halini sahibine aksettirecek bir ayna olsa ve iyi Nadi'lerden biri o aynada Cumhuriyet gazetesini olduğu gibi görebilse her halde iftihardan çok uzak hisler duyacaktı.

Vesika No: 74

T. C.

Maliye Vekâleti Millî Emlâk

Müdüriyeti

Sayı: 5081

5.11.930

Acele

İstanbul Millî Emlâk Müdürlüğüne

C: 28.10.930 tarih ve 346 sayıya

1-. 340 senesinde Cumhuriyet gazetesi sahibi Yunus Nadi beyefendiye icar olunan Matosyan matbaasına ait makine alât ve edevatından 1.Taşrinievvel. 340 tarihinde vukubulan yangın neticesinde yapılmış olması lâzım gelen tahkikatte kasden veya kazaen mi olduğunun

2-. Alât ve edevattan ne kadar kıymetteki hangilerinin bilküllüye istimalden sakıt bulunduğu işarı ve mevcut alât ve edevatın hâli hazırlarıyla tesbit edildikten ve satılmalarına muvafakat edildiğine dair müstecir Yunus Nadi beyefendiden bir taahütname alındıktan sonra alelusul bilmüzayede satılmaları beyan olunur efendim.

Maliye vekili N.

İmza

Rüşü

9.11.930

Millî Emval Müdüriyeti
360

Vesika No: 99
İstanbul Millî Emlâk
Müdüriyeti

Sayı: 10850

7.8.934

Cumhuriyet Gazetesi Sahibi Yunus Nadi Beyefendiye

15.Mart tarihinde ba mukavelename senevi Altıyüz lira mukabilinde zat-ıâlilerine icar ve Taşrinievvel.340 tarihinde zuhur eden yangında tamamen hasara uğrayan ve kısmen yangından müteessir olan matbaa alât ve edevatı hakkında maliye vekâleti celilesinden şerefvarid olan 25.6.931 tarihli ve 855 No:lu tahrirata aliyede sağlam kalan alât ve edevatın bütün alât ve edevat için evvelce verilmiş olan 600 lira icar bedelinden, yangın tarihinden sonrasına ait 275 liranın bittenzil birinci sene icarına altı senelik icardan kabili istimal kısımlara ait mikdarın ilâvesiyle hasıl olan 1165 lira icar 2024 lira mülkiyet bedeli ile kısmen yangından müteessir olmuş bulunan ve teslimi vezne olunması lâzım gelen alât ve edevat bedeli olan 1725 liranın ilâvesiyle ceman 4914 liranın defaten ve nakten alındıktan sonra mezkûr alât ve edevatın alelusul teslim ve tesellüm muamelesinin ifası emir ve iş'ar buyurulduğu ve keyfiyetin Eminönü Mal müdürlüğünün 20.7.932 tarih ve 3223 No:lu tezkeresiyle zatıâlilerine tebliğ kılındığı halde; meblağı mezburun teslimi vezne edildiğine dair bir kayde tesaduf edilememiş olduğundan; meblağı mezburun hangi mal sandığına teslim edilmiş ise, makbuz, tarih ve No:sunun inbasına müsaade buyurulması ve şimdiye kadar tesviye edilmemiş ise bir an evvel idaremize tesviyesi hususunun sonsuz saygılarımla rica ederim efendim.

Millî Emlâk Müdürü

İmza
Münir

Aslı Gibidir

Vesika No: 100

13.8.934

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi

No 2E. 3404

Matbaa ve edevatı satış ve icar bedeli olan 4914 lira Yunus Nadi beyden tahsil edilmiştir.

Vilâyet M.si Makbuzu: 403479/1279

13.8.1934

Cumhuriyetin birçok sütunlarını dolduran düşmanca yazılarda eski Babâli caddesinin, şuna buna çatmak ve saldırmak hakkında klâsik usullerinin bütün icapları vardı. Sen ve Ben kavgası en çirkin şeklinde açılmış, en ciddi fikirleri tahriife uğratılmış, " Sen cahilsin, Ben üstünüm" yolundaki iddialar sıraya dizilmişti. Kavga malzemesinde hiç eksik yoktu.

Gazetemiz bir kazaya uğramıştı, ki tekrar çıkmaya başladıktan sonra bunun mahiyetini açık bir şekilde anlamıştık. (Cumhuriyet), pek basit mahiyetini bir gazetecinin pek kolay ölçebileceği bu kazayı, memlekete karşı fena niyetle mürettep bir suikast şeklinde göstermek için eski devirlerde gömülü kaldığını sandığımız bütün dilleri dökmüş ve vasıtaları kullanmıştır.

Bu manzara karşısında Nadi hesabına teessüf duydum. Yunus Nadi her şeye rağmen mesleğe bağlı bir gazetecidir. Hiçbir mevki ve faaliyet ondaki gazetecilik damarını uyuşturamamıştır.

Gazeteye ait en küçük bir haber için bir muhbir gibi çalışmak, uykusunu ve rahatını feda etmek istidat ve zevkini temamiyle muhafaza etmiştir.

İyi bir gazeteci çok güç yetişir. Nadi gazetecilik hakkındaki bazı telâkkilerini değiştirirse memleketin iyi gazetecilerinden biri olabilir.

Bunun için iyi Nadi'leri fena Nadi'lerin tesirinden kurtarmaya çalışmak mesleğe bir hizmet demektir.

Harp sonlarında idi. Matbuat cemiyeti bir gün Nadi'nin reisliği altında toplanmıştı. Arkadaşlardan biri ortaya bir mesele attı:

Bir gazeteci, tıpkı bir avukat gibi şunun bunun işini makale ve havadis sütunlarında müdafaa edebilir mi ? ve umumî menfaat yaftası taşıyan sütunlarında hususî menfaatlere alet olabilir mi ?.

Çok konuşmağa lüzum kalmadan ittifakla şu neticeye vardık, ki bir gazetenin satış ve açık ilândan başka kazanç kaynağı olamaz ve bir gazete sahibine ve başkalarına ait hususî menfaatlere hiçbir şekil ve surette alet edilemez.

Bu arkadaş bu meseleyi, meslek hesabına berrak ve dost bir vaziyet yaratmak maksadı ile ortaya atmıştı. Çünkü bazı memleketlerdeki gazetecilik telâkkisi hiç şüphe yok, ki bu ölçüye uygun değildir. Böyle memleketlerde gazetelerin hususî menfaatına alet olmaları o kadar umumdur, ki halk bunu adeta tabif görmeğe alışmıştır. Şu kadar, ki bu gibi memleketlerde gazetecilik halkın gözünde kıymet ve tesirini kaybetmiş, bir propaganda aleti veya vakit geçirmek vasıtası haline düşmüştür.

Efendim;

7.Ağustos.934 tarih ve 6185/10850 No:lu mektubunuza cevaptır:

15.Mart.340 tarihinde ba mukavele isticar edilmiş olan Matbaa alât ve edevatının icar bakiyesiyle mülkiyet bedeli olarak maliye vekâleti celilesinin 25.6.931 tarihli ve 855 No:lu emri mucibince 4914 lira 403479 No:lu makbuz mukabilinde 1279 yövmiye sıra No:la İstanbul vilâyeti mal sandığına teslim edilmiş olduğundan;mezkûr alât ve edevatın alelusul teslim ve tesellüm muamelesinin ifasını temenni ve hürmetler ederiz efendim.

Pul ve imza

14.8.934

Yunus Nadi Beyefendi vekili

M.Lütfi

Nabi beye
14.8.934

Metredke kalemi
12082

Vesika No: 102

İstanbul Millî Emlâk Müdüriyeti

Sayı: 11372

15.8.934

Cumhuriyet gazetesi sahibi Yunus Nadi beyefendiye

14.8.934 tarihli ve 1082 kayıt No:lu istidanıza cevaptır:

Bedelini tesviye ettiğiniz anlaşılan Vahan Matosyan'dan kalma matbaa alât ve edevatının teslimi için idaremez memurlarından Şefik bey izam kılınmıştır.Bilvesile teyidi ihtirammat olunur efendim.

Nabi

Millî Emlâk Müdürü

İmza

Münir

Aslı Gibidir

Teslim edilmiş ve tesellüm cedveli ile birlikte bir kopya vekâletname rapt olunmuştur. 18.8.934

Berayı hıfz
Sait beye

İmza
Şefik

Vesika No: 103

Diğer vesikalardan birinde bulunan gazetenin tanzimettiği listedeki eşya aynen yazılmış ve altına şu şerh verilmiştir:

15.Mart.340 tarihinde ba mukavelename senevi 600 liraya icar edilip T.-evvel.340 tarihinde zuhur eden yangında tamamen hasara uğrayan kısmından başka kurtarılan müfredatı balâda yazılı matbaa alât ve edevatı bedeli, icar ve mülkiyet fiyatı olmak üzere ceman 4914 liraya müsteciri Cumhuriyet gazetesi sahibi Yunus Nadi beyefendiye temliki maliye vekâleti yüksek makamının 25.6.931 tarihli ve 855 No:lu emirnamesi icabından olmasına mebni meblağ mezbur bu kere 13.8.934 tarihli ve 403479/1279 No:lu makbuz mukabilinde vilâyet mal sandığına teslim edilmiş olmakla mezkûr alât ve edevat tamamen ve aynen teslim kılınmıştır. 16.8.934

Tesellüm ettim

Cumhuriyet gazetesi ve matbaası sahibi
Menteşe mebusu Yunus Nadi beyefendinin
ba vekâletname vekili umumisi

Pul ve imza 18.8.934

M.Lütfi

Teslim ettim

İstanbul Millî Emlâk
Müdüriyeti memurlarından

İmza

Şefik

Dördüncü noterden musaddak 18.8.934 tarih

9043/201 No:lu vekâletname merbuttur.

İş gazeteciliğinin memleketimizde hiçbir hayat hakkı yoktur. Bir tek gazetenin bu yola sapması, bütün gazeteleri halkın gözünden düşürmeğe kâfidir.

Halbuki, inklâp Türkiyesinde halkın ve hükümetin hürmetine ve itimadına lâıyk, dürüst bir gazeteciliğe şiddetle ihtiyaç vardır.

"Cumhuriyet" gazetesinde vakit vakit çok açık iş gazeteciliğinin izlerine tesadüf ediliyor.

Gazetecilerden mürekkep bir haysiyet heyeti "Cumhuriyet" gazetesinin kolleksiyonlarını karıştırırsa, iş gazeteciliğinin türlü türlü izlerini ile karşılaşacaktır.

Bizim bütün temennimiz, bütün Nadi'lerin idealist gazeteci Nadi'nin reisiği altında bir toplantı yaparak vaziyeti tetkik etmeleri ve gazeteci Nadi'yi Türk gazeteciliğine kazandırmak yolunda bir karara varmalarındır.

İdealist Nadi, İş gazetecisi Nadi'yi Cumhuriyet matbaasından kapı dışarı attığı gün;

Türk Gazeteciliğinin Manevî Seviyesi Birdenbire Yüksелеcektir.

-Ahmet Emin Yalman-

Vesika No: 105
T. C.
Maliye Vekâleti İstanbul Vilâyeti
Muhakemat Müdürlüğü

21.10.935

Sayı: 824

4389/211

Millî Emlâk Müdürlüğüne

Osmanlı Bankası Fırarî Madam Dora Matosyan ile kefilî Vahan Matosyan'dan (4547) lira alacağı olduğundan mecelle birinci ticaret mahkemesinde 927/195 No: ile dava etmiş ve mahkemei mezkûrece işin mahsubu umumî kanununun dairesi umumîlüne dahil addi ile müddeti hafiyesi zarfında müracaat edilmediğinden dolayı işbu dava redolunmuştu.

Banka bu kararı temyiz etti. Mahkemei temyiz bozdu. Mahkemei asliye bozma kararına ittiba etmiyerek eski kararında ısrar eyledi. İş heyetiumumîyeye gitti. Heyetiumumîye temyizîni noktâî nazarını tasvip etti ve mahkemei asliye de tabiatîyle ittiba eyledi. Temyizîni nakzîni kaçakların hazînece vazîyed edilmiş malları olduğu takdirde meblağı müddeabihden O'nun tahsiline mütedair olmasına göre fırarîler namına mukayyed mal ve para mevcut olup olmadığının ve bu bapdaki mevcut malûmetin çabucak bildirilmesini saygılarımla dilerim.

Metrûke kalemine

22324

Tahsin'e

Müdür

İmza

Aslı Gibidir

23.10.935

Vesika No: 105
İstanbul Millî Emlâk Müdürlüğü
Sayı: 16948

Aceledir

11.11.935

İstanbul Muhakemat Müdürlüğüne

21.10.935 günlemeçli ve 824 sayılı tezkereleri cevabıdır:
Dora Matosyan'ın beyoğlunda doğru yolda Pıkmalyon mağazasındaki eşyayı tüccariyesine 4.Eylül.339 günlemecinde vazîyed edilerek bilmüzayede satılmış ve büyük Ada'da karanfil sokağında 3 No:lu ve Fıstıklı sokağında 2 No:lu evlerdeki 50/144 hisselerine de 23.Kânunevvel.339 günlemecinde hazînece vazîyed edilip bu evler icareteyinli evkaftan olması hasebiyle o zamanki ahkâma göre evkaf idaresine devredilmiş ve evkaf idaresinden de bilmüzayede taliplerine ihale edilmiştir.
Vahan Matosyan'ın Fincancılar yokuşunda Amerikan beybl havz binası arkasında Masuh ağa hanı sokağında bulunan Matosyan matbaasının alât ve edevatına da 10.T.evvel.340 günlemecinde vazîyed edilerek Cumhuriyet matbaasına satılmıştır.
Fırarî olduğu tebeyyün eden ve tasfiye kanunları ahkâmı mucibince tam mülkiyetleri hazîneye intikal etmiş olan bu mallar, eski sahiplerinin herhangi bir şahsı hakikî ve hükmiye olan borçlarından dolayı mahallî istifa olamayacağı derkâr olmakla ana göre gereğinin yapılmasını ve neticenin bildirilmesini saygılarımla dilerim.

M.E.Md.

İmza

Aslı Gibidir

Vesika No: 106
T. C.
Maliye vekâleti Millî Emlâk
Müdürlüğü

25.3.936

Sayı: U: 32164/52

6365

İstanbul Millî Emlâk Müdürlüğüne

13.Eylül.1331 ve 15.Nisan.1339 tarihli tasfiye kanunlarına tevfiikan vazîyed edilmiş olan veya mezkûr kanunlar mucibince vazîyed edilmesi lâzımgeldiği halde 24.Eylül.1923 tarihinden itibaren İtalyan tabiiyetini iktisap ve Türk tabiiyetini izae eylemelerine binaen malları kendilerine veya vekili kanunilerine iade olduğu muhaberati cariyyeden anlaşılmakta olan Ohannes Papazyan, Nersis Narlıyan, Matosyan azaryan ve Aznavuryan ailelerinin iade edilen gayrimenkûllerinin cinsini ve vazîyed tarihlerini gösterir her şahıs için ayrı ayrı birer listenin tanzim ve irsalî ve iade keyfiyetinin hangi tarih ve No:lu tahriratımıza müstenit bulunduğu nun da gönderilecek listelerin mülâhazat sütununda gösterilmesi tavsiye olunur.

Varide: 690

Aslı : 3/5811 dosyada

Matosyan: 1/6183, Nersis Narlıyan: 1/5811

Maliye Vekili

İmza

Mustafa Abdülhalik

Aslı Gibidir

Tan Gazetesi 22.İlkteşrin.1937

Sayı: 892

No: 42

Birinci Sahife,6 ncı Sütün:

"Cumhuriyet" in yazılarının şuurlu vatandaşlarda akisleri

Her taraftan tavsiyeler:"Şu cevabı yaz,şu serlâvhayı koy..."
(Ankarada bulunan Başmuharririmizden):

Cumhuriyet gazetesinin gerilik ve muhafazakârlık duygularını,okşıyacak tarzda yazdığı yazılar inkılâp prensiplerini benimsiyen bütün uyanık vatandaşlar arasında derin bir infial uyandırmıştır.

Her taraftan şu gibi sözlere muhatap oluyorum:"Şiddetle cevap ver","Fîlân serlâvhayı koy.Şu ve şu sözleri yaz..."

Bu yoldaki tavsiyeler "Cumhuriyet" gazetesinin Fasistçe yazılarının Türk münevverleri arasında uyandırdığı tesirlerin ifadeleri olduğu için yazılma tavsiyesi ile söylenen sözlerin başlıcalarını aşağıya yazmaya kıymet vardim.

- 1-. Muhatap Maarif vekâletidir.
- 2-. Enebilerle teması tekfir.
- 3-. Telâşlı yazıların saiki.
- 4-. Nikaplı adam kim ?.

Diğer bir vatandaş ta (XX) diye imzâatan ve hüviyetini ışık karşısına çıkarmağa cesaret edemiyen nikaplı adam kimdir ?. diye bir yazı yazmağı tavsiye etmiştir.

5-. Haricî ve Dahilî siyasette

Diğer bir mütalâada şudur:

"İnkılâp rejiminin çok açık ve berrak bir haricî ve dahilî siyaseti vardır.Cumhuriyet,gazetesi bunu bir türlü kavramamış veya kavramak istememiştir.

İspanya işinde meylimiz hükûmet tarafındadır.Çünkü bu hükûmeti resmen tanıyoruz.Halâ Madrid'de sefaretimiz vardır.Sonra,daima meşrû hükûmetlerle beraberiz.Bilhassa haricin yardımı ile yapılan hükûmet taklip teşebbüslerinin taraftarı olamayız.

Halbuki Cumhuriyet gazetesi iptidadanberi açıktan açığa Franko tarafını tutmuştur.

Biz,milletler cemiyeti idealine taraftarız.Tecavüz ve istilâ fikirlerini haydutluk diye telâkki edilmesi ve dünyada sulh ve emniyet hüküm sürmesini candan isteriz. Halbuki Cumhuriyet gazetesi Japonyanın Çin'e tecavüzünde Japonlar lehine tarafgirlik gösteren bir lisan kullanmaktadır.

Almanya ve İtalya ile dostluk beslemeği istemekle beraber,sulh meselesi de onların gittiği yolun katiyen taraftarı değiliz.

Vesika No: 61
İstanbul Emvali Metrûke

24.Şubat.926

Müdüriyeti

Eminönü Polis Merkezi memuriyeti valâsına

D.No: 6185

H.No: 459

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E. 3404

Fincancılar'ın yokuşunda Amerikan hanında (Beybl Havz),ki Matsoyan ve Samoel Harotinyan'a ait matbaadan bazı mühim matbaa alât ve edevatının Samoel ef.Tarafından kendi matbaasına nakolunduğu istihbar edilmiştir. Sureti mahremenede tahkikat ve tetkikat icarsı ile mezkûr matbaa alât ve edevatından mumaileyh tarafından kendi matbaasına kaldırılmış birşey olup olmadığının tahkiki ve ihbarı vaki,tahakkuk eylediği takdirde cins ve mikdarını gösterir zabıtnamenin irsali rica olunur efendim.

Emvali Metrûke Müdürü Namına

İmza

Eminönü

4462

vurudu 2.Mart.926 Ziya efî

Ahmet Tevfik

Mezkûr matbaa alât ve edevatı emvali metrûke tarafından tahtı teahire alınarak en ufak aletine kadar furuht edildiği ve bu müddet zarfında merhum Samoel Standard gaz kumpanyasında memur bulunduğundan katiyen matbaaya gelmediği gibi mumaileyhe ait matbaaya dahi hiçbir şeyin nakledildiğini gören bulunmadığı gibi ~~matbaaya~~ hafiyyen icra kılınan tahkikattan anlaşılmağla takdim kılınır ef. (EM.Met.Md.tak.11.Mart.926 Ser.Kom.İmza Mühür) polis Ziya 1439 İmza

İstanbul meşasına 16 Mart 926

Vesika No: 69

927
10.Mart.927

Matosyan matbaasından Cumhuriyet matbaasına icar edilen alât ve edevatın senevi bedeli icarı olan Altıyüz liradan şimdiye kadar tahsilât vuku bulup bulmadığının tetkiki ve müterakim bedeli icarın bir tahsildar marefetiyle talep edilmesi zımında işbu dosyanın bi emri bimaî müdürü hesap masasınatevdii lâzım gelir. 9.Mart.927

Emvali Metrûke Md.Namına

Ahmet Tevfik

vurudu

26.Mart.927

Dosya memuruna

27.Mart.927 verilmiştir.

İ.Hilmi

Vesika No: 70

T. C.

Maliye Vekâleti

No: 4164

6.10.930

İstanbul Defterdarlığına

Cumhuriyet gazetesi sahibi Yunus Nadi bey tarafından verilen bir istidada 340 senesinde idarelerine icar edilen Matosyan matbaası alât ve edevatının zuhur eden harikten dolayı ziyaa ve hasara uğrayan kısmının tesbit edilerek tanzim kılınan listeninin idarenize tavdi edildiği ve 2966 liraya baliğ olan hasaratın evvelce teslim edilen eşyanın kıymeti aslıyesi olan 5001 liradan tenziline dair bir karar ittihaz kılınacağına dair bugüne kadar tarafına bir tebliğ vaki olmadığından hasara uğrayan kıymetin mahsubu ile bakiye bedelinin iadesi talep olunmaktadır.

Yedi sene müddet ve 600 lira bedel ile icar edildiği anlaşılınan alât ve edevatı mezkûrenin yangın neticesinde vuku bulan miracaat üzerine ziyaa uğrayan ile kabili istimal olan aksamının,aletmüfredat tesbit ve kıymetleri tayin edilerek tesellüm muamelesi ifa ve bedeli aslıyeden tenzilât icra edilip edilmediğinin ve aktedilen mukaveleye müstecirler tarafından temamiyle reayet edilip edilmediğinin iş'arı ve bu bapta ittihaz edilmiş bir karar mevcut ise,suretinin teslim ve tesellüm zabıt varakasıyla irsali beyan olunur ef.

(...an aynidir 2

...suf imza)

Maliye Vekili Namına

Bu noktada Rusya ile uzun senelerin tecrübesinden geçmiş bir yoldaşlığımız vardır. Halbuki Cumhuriyet gazetesi Nazi ve Faşist tarafını tutmuş ve Rusya ile münasebetlerimizi sarsacak yazılar yazmıştır.

Dahilî siyasette de Türkiye inkılâpçı demokrat, ileri şiarlı bir memleket tir. Halbuki "Cumhuriyet" gazetesi, hele son yazılarında temamiyle Faşist muhafaza-kâr ve geri bir yol tutmuştur.

Almanya ve İtalyada teknik bilgi seviyesi, okuma nisbet ve seviyesi biz'den elbette çok ileridedir. Buna rağmen bu memleketler dahilî davalarını hallederken fikir ve münakaşa hürriyetini yok etmişler ve halkın temsil haklarını yıkmışlardır.

Atatürk en süratli ve muazzam içtimai inkılâplarda Türkiyede fikir hürriyetini kurmağa muvaffak olmuş ve ilk gündenberi mevsümsüz tek bir adım atmamıştır.

Bizim Almanya ve İtalyadan bu sahada öğrenecek bir şeyimiz yoktur.

Memleketin mukadderatını halk ile beraber ve halk için idare etmek ve münakaşa hürriyetine kıymet vermek bakımından Onlar Biz'den Ders almalıdırlar.

-Ahmet Emin Yalman-

Millî
İstanbul Emlâk Müdüriyeti
No:346

Maliye Vekâleti Celilesine

Defterdarlıktan muhavvel 6.10.930 tarih ve 4164 No:lu tahrirata
aliyeye cevaptır:

1-. Matosyan matbaasına ait muhtelif makine ve edevat maliye vekâletince 10.Mart.340 tarih ve 8112/153 mukevele mucibince Yunus Nadi Beyefendiye icar edilmiştir.

2-. Harik 1.Tegrinievvel.340 tarihinde vuku bulmuş,2.Tegrinievvel.340 tarihinde Yunus Nadi beyefendi tarafından ba istidaname müracaatta bulunulmuş ve 4.Tegrinievvel.340 da hasarat beyannamesi verilmiştir.

3-. 8.Tegrinievvel.340 tarihinde kompani dasürans jenerali sigorta şirketi müracaat ederek muhterik ve hasarzedede olan makinelerin ciheti aidiyetinin iş'arını talep eylemiş ve kendilerine icar olunan makinelerin listesi verilmekle iktifa olunduğu dosyanın tetkikinden anlaşılmıştır. Sigorta şirketi bedeli hasarın envali muhterikanın sahibi hakikisinden veyahut bu sıfatı konunıyeyi haiz olanlardan başkasına verilmesi mümkün olmayacağını tasrih eylemekte idi.

4-. Mukavelenamede,harik zuhurunda yapılacak muameleye dair bir kayıt yoktur. Beyannameye nazaran teslim olunan makine ve edevatın bedeli 5001 lira bundan tamamen muhterik olanların bedelleri 1252 kısmen harap olanların hasar bedeli 1725 bakiye kalan eşya kıymeti 2024 liradır.

5-. Müstecirten peşinen 600 lira bedeli icar tahsil edilmiş ve harikten sonra başakaca bir muamele yapılmamış bulunduğ'u.

6-. Bu bapta dosyasında mevcut yeti 7 kита evrak ve teferrütat yine iade buyurulmak üzere leffen takdim kılınmıştır efendia. 28.10.930

Millî Emlâk
Müdürlü
İmza

TDVİSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E. 3404

Tan Gazetesi 19.İlkteşrin.1937
Sahife:5 Orta Sütün:

Sayı: 889

No: 40

Biz Telâş ediyoruz,doğru...Fakat Siz,niçin telâş ediyor-
sunuz ?.

Nurenberg'te toplanan Nazi kongresinde Alman propaganda nazırının,Nazi davasının Türkiyede de ilerlemekte olduğu hakkındaki nutku üzerine vaki neşriyatımız "Cumhuriyet" gazetesini telâşa düşürmüştü. Dün,adeta Göbels'in vekâletini yapar gibi bir eda takınarak,Almanyanın yalnız komünizme karşı bayrak açtığını,bizim için korkacak bir şey olmadığını söylüyor.Ve: (1).

Yunus Nadi gibi görüşü keskin,dünya hadiselerine vukufu geniş,mantık kuvvetli,memleket meselelerinde fevkalâde hassas ve titiz bir üstadın elindeki gazetenin bu kadar saf,bu kadar basit bir düşünce ile işi kapatmak istemesi bizi tatmin etmedi.

Propagandanın ne kadar tehlikeli ve kuvvetli bir silâh olduğunu,bütün hayatını gazetecilikte geçirmiş olan Yunus Nadi Biz'den daha iyi bilir.Fakat nedense memlekette Nazi propagandasının yapılmasından korkmuyor görünüyor.

Alman siyasetinin Türkiyede tahakkuk etmesine mani olmayı millî bir vazife biliyoruz.Onun için de Almanyanın memlekette bu siyasetini tahakkuk ettirmek için giriştiği propagandanın kesilmesi lüzumunu müdafaa ediyoruz.

Biz Telâş Ediyoruz,Çünkü Nazi propagandasının bazen sinsî sinsî,bazen küstahça ve açıkça matbuatımıza kadar girdiğini,irfan müesseselerimize kadar sokulduğunu görüyoruz.

Bundan bir müddet evvel,Cumhuriyet sütunlarında istiyerek istemiyerek Alman propagandasının sokulduğuna delâlet edecek yazılar çıktığını işaret etmiş ve Cumhuriyet refikimizi bu kabil propagandalara âlet edilmesine karşı uyandırmaya çalışmıştık. Fakat,o vakittenberi Cumhuriyetin bu kabil yazılara sütunlarında yer vermemesi söyle dursun,bilâkis açıktan açığa Nazi ve Fasist propagandası telâkki edilecek yazılar nesrettiğini görerek müteessir olduk.Onun için telâş ediyoruz ve telâşta haklı olduğumuzu sanıyoruz.Fakat Siz Niçin Telâş Ediyorsunuz ?.

Bütün bunları siz de bizim kadar,hatta bizden iyi bildiğiniz halde,Nazi propagandası aleyhinde vaki olan neşriyatımızdan dolayı Siz neye telâş ediyorsunuz ?.Memleket ve rejim meselelerinde gayet hassas ve titiz olduğunuz halde,Alman propaganda nazırının Türkiyede Nazizmi yaymakta olduğunu ilân etmesi karşısında yalnız lâkayt kalmakla da iktifa etmiyerek O'nu müdafaaya geçişinizi anlamıyoruz. Bizim bu titizliğimiz Sizi neye sinirlendiriyor ve neye Almanya propaganda nazırının Türkiye işlerine müdahalesine karşı memleketin ve rejimin bir müdafii gibi ortaya atılmıyorsunuz ?.Neden bilâkis gazetenizin sütunlarına Fasist ve Nazi propagandasına delâlet edecek yazıların girmesine göz kaplıyorsunuz ?.

İşte Biz de Burasını Anlamıyoruz ?.

Vesika No: 40

8/Mart/340

Maliye Vekâleti Celilesine

C: 6/Mart/340 tele

Fahri beye Matosyan matbaası makine alât ve edevatı ile ya takımı olarak 5001 liralık eşya teslim edilmiştir.

Makineler sökülürken vukuu melhuz hasaratın masarifi tamir ile tarihi tesâllümden sonra işliyecek bedeli icarın tesviye olunacağı dair taahüt senedi mukabilinde teslimattan mütebaki 2337 liranın bur maileyhe iade olunacağı marûzdur.

İmza
Faruk

Vesika No: 41

9/Mart/340

Makamı valâyı defterdariye

İstanbulda neşrolunacak Cumhuriyet gazetesi sahibi Yunus Nâ malîye vekâleti celilesinin emri mucibince furuht edilmiş olan emvali den Matosyan matbaasının alât ve edevatı esmanı cema 5001 liraya baliğ miri munaiyleh tarafından 73885,73886 No:lu ve 6/Şubat/340 tarihli iki mucibince veznei umumîye teslim olunup vilâyetten hesabına kayded olacağı anlaşılın 7338 liranın vekâleti mşarileyhanın 6/Şubat/340 tari 1374 No:lu emirnamesi mucibince hazineye irsalât hesabına masraf kaydi bundan 5001 liranın emvali metrûke hesabı carisine irad kaydi ile mah buzunun irsali ve 2337 liranın elyevm Dersaadette bulunan Yeni Gün gaz iader müdürü Fahreddin beye taslimi zımında mezkûr makbuzlar leffen g miş olmakla malûmat itası temenni olunur efendim.

9/Mart/340

İmza
Faruk

Vesika No: 42

9/Mart/1340

Tasfiye Komisyonu Riyaset Aliyesine

Ankara'da müntezir Yeni Gün gazetesi sahibi Yunus Nâdi beyefendi tarafından m. a. edilen Matosyan matbaasındaki makinelerle sair alât v

"Cumhuriyet" bize sudan bir cevap verdi, fakat propaganda yazılarının arkası bir müddet için kesildi. Şimdi birdenbire Göbels'in avukatlığı yolunda (XX) imzalı bir yazının "Cumhuriyet" in başmakale sütünü doldurduğunu görüyoruz.

Arkadaşımıza tekrar tekrar hatırlatmak isteriz, ki yürüdüğü yol gazetecilik ölçüleri ile caiz görülmemesi lâzım gelen bir yoldur. Göbels "Nazi İdealleri" diye tarif ettiği bir davanın Almanyada zaferle neticelendiğini söylüyor ve aynı davanın İtalyada, Japonyada, Avusturyada, Macaristanda, Lehistanda, Brezilyada, Türkiyede ve Portekizde "Göze Görünür" derecede kökleştiğini anlatıyor. Nutuk, "Adolf Hitler bize yolu gösteriyor!" sözleri ile bitiyor. Göbels bu sözleri ile bizi Kemalizm ile tabab tabana zıd bir cephenin malı diye gösteriyor ve bizi katiyen yol arkadaşı olmadığımız bir takım memleketlerin yol arkadaşı yapıyor.

Kemalizm maceradan uzak, barış ve istikrar taraftarı, milletler cemiyeti ve müşterek emniyet ideallerine bağlı, demokrat ve inklâpçı bir rejimdir.

Ne Göbels'in bahsettiği cephe ile ne de diğer ifrat tarikiyle alâkası yoktur. Kendi yolunu kendi ihtiyaçlarının ve menfaatlerinin icabına göre tayin etmek istiklâl ve hürriyetinde pek çok hassastır.

Bu idtiklâle, ne tarafta olursa olsun, bir tecavüz istidadı görürsek buna karşı bekçilik etmek, en titiz ve hassas bir surette davranmak her Türk gazetesinin vazifesidir. "Cumhuriyet" gazetesini Göbels'in avukatlığını etmek gibi bir ihtiyaç duymakla bu vazifenin temamiyle zıddını yapmıştır.

Almanya ile olan münasebetlerimizin anlaşmazlıklardan kurtulması ve her memleketle aradığımız samimî dostluğun Almanya ile de kurulması için Almanların şu noktayı anlamaları lâzımdır:

Türkiye propaganda ile doldurulacak bir boşluk değildir. Alman propagandasının bütün nikapları bizim için şeffaftır. Biz Almanyanın kendi gideceği yolu tayin etmesini ne kadar tabîf görürsek Almanlarında bizim aynı hakkımıza hürmet göstermelerini ısrarla bekleriz.

Meselâ, İstanbulda bulunan bir Alman fırka gazetecisinin tarih kongresi hakkında bir yazısını bu bakımdan en büyük bir hürmetsizlik sayarız. Bu gazeteci, Türkiyenin kendi kültürleri ile meşgul olmasını çok görerek: "Tarih kongresine sarfedilen para İstanbulun hususî işlerine sarfedilseydi, daha faydalı olurdu." demek gibi bir cürette bulunmuştur. Biz de bir taraftan Almanya "Kış Yardımı" adı altında para toplarken ve aklıktan bahsederken bir taraftan da olimpiyatlar için veya Musolini'yi parlak bir surette karşılamak için paralar sarfettiğini tenkit etsek, acaba Almanlar ne düşünürler ?

Kendi haklarında elbette çok çirkin bulacakları bir hareketi, bize reva görmeğe nasıl cüret ediyorlar ? Almanlarla berrak ve dostça bir münasebet tarzına varmanın yolu, millî uyanıklığımızı ve hassasiyetimizi katî bir şekilde Almanlara anlatmaktır. Buraya Varmamanın yolu da "Cumhuriyet" gazetesinin yaptığı gibi, Almanların çirkin hareketlerini örtmek ve onlara avukatlık etmektir.

-Ahmet Emin Yalman-

Zabıt Varakasıdır

Fincancılarda Beybl Havz arkasında kâin Matosyan matbaası derununda bulunan alât ve edevatı Dersaadette neşrolunacak Cumhuriyet gazetesi heyeti tahririyesine i'vae edilmiş ve mezkûr matbaa tekrar komisyon mühürü ile temhir edilmiş olduğunu mübeyyin işbu zabıt varakası tanzim kılındı. 11/Şubat/1340

Tasfiye Komisyonu memuru
Feirt

Polis
2178
İmza

Heyeti ihtiyariye namına
Mühür
İbrahim

Vesika No: 37

Matosyan Matbaasının hesabı:

Lira

6000

73885/3077 No:lu ve 6/Şubat/340 tarihli

makbuzla gönderilen

1338

72886 No:lu makbuzla gönderilen

7338

teslim edilen alât ve edevat ikmalı:

1338

3391

272

39001

5001

2337

İadesi lâzım gelen.

Vesika No: 38

5/Mart/340

T. C.

Maliye Vekâleti

Emlâki Emiriye Müdüriyeti

No:2768

İstanbul Tasfiye Komisyonu Riyasetine

8/Mart/340 tarihli ve 94 No:lu telgrafnameye cevaptır:

Matosyan matbaası alât ve edevatı ile eşyasından teslim edilenlerin alelmüfredat cinsi ve bedellerini havi bir cedvelin de israsi beyan olunur ef.

Maliye Vekili Namına

Mehmet Muhlis

Vesika No: 39

Telgr. Ankara 6/Mart/340

Dersaadette Tasfiye Komisyonu Riyasetine

Zeyil 20/Şubat/40 ve 1919 tele:

Şimdiye kadar ne gibi eşya verilmiş ve bedelleri neye olmuştu para ahz veya red olunmuş mudur hemen inbası

Tan Gazetesi 21.İlkteğrin.1937
Birinci Sahife, 2-3 sütün:

Sayı: 891

No: 41

Muhafazakârların ve Mürtecilerin Eski Silâhı Sudur:
Menfi Hisleri Kabartmak ve Taşırmak, Asıl Davanın İzini
Kaybettirmek...

(Ankarada bulunan Başmuharririmiz) diyor, ki:

Yeniçeriler, şirretlik etmek ve bir adamı susturmak istedikleri zaman (Dine Sebbeti) diye yaygarayı basarlarmış.

Türk gazetecileri arasında eskidenberi derebeğlik iddialarında bulunan "Cumhuriyet" gazetesi de tıpkı öyle yapıyor. Bugün tayyare postasıyla gelen sayısında, bizim yazılarımıza cevap makamında yazılan iki yazıyı gördüm. Her ikisinde de takip edilen usul "Millî Hislerimizi Tahkir etti" şeklinde iddialarla heyecanlı bir hava uyandırmaktır.

X

Başmuharririmizin bu yazısının tam ~~metni~~ metni bugün beşinci sahifededir. Sahife: 5 Orta Sütün:

Muhafazakârların ve Mürtecilerin Eski Silâhı:

Menfi hisleri kabartmak ve taşırmak, asıl davanın izini kaybettirmek... Ankara, 20. (Başmuharririmizden)-.

Yeniçeriler, şirretlik etmek ve bir adamı susturmak istedikleri zaman (Dine Sebbeti) diye yaygarayı basarlarmış. Türk gazeteleri arasında eskidenberi derebeğlik iddialarında bulunan "Cumhuriyet" gazetesi de tıpkı öyle yapıyor.

Bugün tayyare postasıyla gelen sayısında, bizim yazılarımıza cevap makamında yazılan iki yazıyı gördüm. Her ikisinde de takip edilen usul "Millî hisleri tahkir etti." şeklinde iddialarla heyecanlı bir hava uyandırmaktır. "Cumhuriyet" gazetesi, bu sayede ortalığı sise boğacağını, bir ecnebi propaganda nazırına avukatlık yolundaki, müdafaası çok güç hareketinin izini kaybettireceğini ümit ediyor.

Bu gazeteğe şurasını hatırlatmak isteriz, ki Baba Tahir devrinde değiliz. İnkılâpçılığı, Anayasanın temellerinden biri mevkiine koyan Atatürk Türkiyesindeyiz. Muhafazakârlık, Ecnebi düşmanlığı, ifrat cereyanlarını teşvik yolunda açmağa çalıştığı çığır, Faşistliğin koyusudur. İnkılâp rejiminin açık ve berrak gayelerine taban tabana zıddır.

Birkaç gün evvel Cumhuriyet gazetesinde Üniversiteyi tenkit vesilesiyle ecnebi profesörler aleyhinde bir yazı çıktı. Üniversitede ve ecnebi profesörlerin usullerinde ve veriminde tenkit davet eden noktalar vardı.

Biz de Üniversite hakkında yaptığımız röportajda bunların üzerinde uzun uzadıya durduk. Fakat, Cumhuriyet'in sözleri, şahsî telkin neticesinde masa başında yazılmış, haksız bir hücumdan ibaretti. Bu gazete ile müsbet bir mesele münakaşa etmek mümkün olduğunu zannederek yanlışlarını anlattık ve meseleyi derinleştirmesini tavsiye ettik.

Netekim, bir gün sonra hükümet tarafından neşredilen resmî tebliğ de hükümetin Üniversite talim heyetinden ve bu arada ecnebi profesörlerden memnun olduğunu söylüyerek Cumhuriyet gazetesindeki haksız iddiaları esasından çürüttü.

Vesika No: 64

İstanbul Millî Emlâk
Müdüriyeti
Sayı: 1/581 , 6185

TDVİSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E. 3404

12.T.evvel.340

Asirans General Harik Sigorta Şirketi Müdüriyeti Behiyesine

8.T.evvel.340 tarihli tezkerenizin cevabıdır:

Maliye Vekâleti celilesiyle Cumhuriyet matbaası sahibi Yunus Nadi beyefânî beyinde teatf edilen mukavelenamemix mucibince matbaai mezkûreye emvali metrukeden icar edilen alât ve edevatın puslası leffen irsal kılıldığı beyaniyle teyidi ihtirammat olunur efendim.

M.E.Md.
İmza

Aslı gibidir.

Vesika No: 71

T. C.

Maliye Vekâleti İstanbul Vilâyeti

20.10.930

Defterdarlığı

Umumî No: 43100

Hususî : 9073

İstanbul Millî Emlâk Müdürlüğü Canibi Valâsına

Cumhuriyet gazetesi sahibi Yunus Nadi beye icar edilmiş olan Matosyan matbaası alât ve edevatı hakkında maliye vekâleti celilesinden gelen 6.10.930 ve 4164 No:lu tahriratın bir sureti için taallûkuna binaen ifayı muktezası zımında raptent tevdi olunur efendim.

Defterdar
İmza

Vesika No: 65

İstanbul Emlâki Milliye

Müdüriyeti

No: 140

19/Teşrinievvel/340

İstanbul Tapu Müdüriyeti Aliyesine

Pincancılar yokugunda Amerikan hanında kâin Matosyan matbaası binası hakkında Mercaan Maliye Şubesi tahakkuk memurları tarafından yazılan 8/1yıld/340 No:lu tezkerenin 63/295 No ve 9 tarihli ile müdüriyeti aliyelerine gönderilmiş olduğu cihetle muktezasının sürati ifa ve neticesinin iş'arı temennisiyle teydi ihtiram olunur efendim.

İstanbul Emlâki Milliye Müdürü

İmza
Macit

Bu gazete, bugün tayyare ile gelen sayısında benim Üniversite hakkındaki yazımda hiç söylenmiyen sözleri bana söyleterek bu muayyen sözlere donkişot usulü pala sallıyor ve bir Üniversite kurmak için hükûmetin uzun tecrübelerden ve esas tetkiklerden sonra müracaat ettiği usule karşı en iptidaf muhafazakâr duyguları kabartmağa ve taşıрмаğa çalışıyor.

Diğer bir sütününde çıkan bir yazıda da bizim çok tabif bir millî hassasiyetle ortaya attığımız davayı yani bir ecnebi propaganda nazırına avukatlık etmek meselesini temamiyle bir tarafa bırakarak bize komünistlik emelleri atfetmeğe uğraşiyor. Bir münakaşada acz haline düşen bir derebeğinin diğer tarafa bir hafta yapıştırmağa çalışarak dava yerine, dava sahibini çürütmeğe çalışması muhafazakârların ve mürtecilerin klâsik usulüdür.

"Cumhuriyet" gazetesinin şunu bilmesini isteriz, ki burası inklâp Türkiye-sidir. En ileri fikirleri cesaretle kabul eden ve İttihatçıların berbat usulleri ile eski ile uzlaşma şeklinde yarım ve menfi düşüncelere ve tedbirlere hiçbir zaman kıymet vermemiş bulunan bir ileri muhittir. Burada meselâ:

"Doktorluğu devletleştirmek doğru mu ?"

yolunda halkın sağlığına taallûku olan bir mesele pek güzel ileri sürülebilir ve fayda ve mahzurları münakaşa kabul eder.

Cumhuriyet gazetesi "memlekette Faşistlik propagandası olsa biz derhal buna hücum ederdik," diyor.

Bu gazeteye tavsiyemiz, ayna karşısına geçmesi ve kendi kendini seyretmesidir. Görecektir, ki yazıları baştan aşağı Faşist ölçü ve düşüncelerine uygundur. Eğer çidden Faşistlikle mücadele etmek istiyorsa yapacağı şey ayna karşısında kendi kendisiyle çarpışmaktır.

Cumhuriyet gazetesi, eskidenberi kendi kendine hükûmetimize ait düşüncelerin sıkı bir neşir vasıtası süsünüm veriyor.

Üniversite hakkında hükûmetimizin neşrettiği tebliğ, bu iddiayı kökünden tekzip edecek bir vesikadır.

Cumhuriyet, bir taraftan hulûskâr görünmek, bir taraftan halkın muhafazakâr duygularını okşamak, ara sıra da zayıf sandığı dairelere çatarak okuyucularına münekkit ve celâdet sahibi görünmek şeklinde üç taraflı bir oyun oynamağa çalışıyor. Biz, bu şekilde bir gazetecilik tipini inklâp ölçülerine uygun bulmuyoruz.

Bunun ideal Türk gazeteciliğinin çerçevesinde yeri olamaz.

Biz öyle düşünüyoruz, ki millî siyasetin ancak bir ölçüsü ve bir tefsir şekli olabilir. Taban tabana zıd tefsir ve yazılarla halkımızda tereddüt uyandırmak caiz değildir. Umumî hayatımızın berraklığa ihtiyacı vardır. Bunun için zıd tefsirler ve "Cumhuriyet" in derebeği zihniyetine göre hiçbir müsbet noktaya varamıyacak münakaşalarla vakit kaybetmektense, "ULUS" arkadaşımızın başmuharriri Falih Rifkî Atayı asıl inklâp gayelerini tariff ederek ortalığı tenvir etmeğe davet ediyoruz. Falih Rifkî Atay, senelerdenberi inklâpçı bir fırkanın gazetesinde başmuharrir olması dolaşısıyla millî meselelerle teması çok sıklıdır. Aynı zamanda Türkiye Basın kurumunun reisi sıfatiyle matbuat cephesindeki ahenkte yakın bir alâkası vardır. "Cumhuriyet" gazetesi zihniyetinde bir gazete ile münakaşadan hiçbir müsbet netice çıkamaz. Fakat, Falihin yazıları ortalıkta berrak bir hava esmesine pek çok hizmet edebilir.

Tan: 21. İlkteşrin. 1937

-Ahmet Emin Yalman-

Tasfiye Komisyonu Riyaset Aliyesine

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E. 3404

Anakarada müntezir Yeni Gün gazetesi sahibi Yunus Nadi beyefendi tarafından mübayaa edilen Matosyan matbaasındaki makinelemlerle sair alât ve edevat sairenin nakli zımında tarafımıza teslim edilen mezkûr matbaa binasında gerek makinelerin nakli dolayısıyla ve gerek sair herhangi bir suretle bir güne hasar ve zarar husule gelirse işbu zarar ve hasarı tazmini komisyonu âlilerine ait olmayıp doğrudan doğruya bize ait olacağını ve böyle bir zarar ve hasar vukuunda bina sahibinin memnuniyetini bir şekilde derhal tarafımızdan tamiratının icrasını zamin ve müteahhit olduğumuzu ve makinelerin tarafımıza teslimi tarihi olan 20/Şubat/340 tarihinden itibaren mezkûr binanın bedeli icarının da tarafımızdan tesviye edileceğini mübeyyin işbu taahhütname İstanbul tasfiye komisyonuna takdim kılındı. 9/Mart/340

Pul ve İmza

Yeni Gün ve Cumhuriyet gazeteleri
idare memuru Fahreddin

İstanbulda Diyanu umumiye merkezi
karşısında kırmızı konakta dairi mahsusa
da mukim Fahreddin bey

Ali efendi

2153/73

Noter Mühürü pullar ve imzalar

Vesika No: 66
İstanbul Emlâki Milliye
Müdüriyeti

28/Teşrinievvel/340

No:

1/581 6185

Huzuru Âlii Defterdariye

Pincancılar yokuşunda Amerika hanında kâin olup derununda bulunan ve firarî Vahan Matosyan'a ait olan matbaa ve alât ve edevatına mülga tasfiye komisyonunca vaziyed edilerek mezkûr matbaa alât ve edevatının Cumhuriyet gazetesine icar edilmişti. Mezkûr binanın Amerika Protestan misyoner şirketi namına mukayyet olduğu yüksek İstanbul tapu müdüriyetinden bilmuhabere alınan cevapta bildirilmiş olmakla elyevm tahtı temhirde bulunan mezkûr binanın kendilerine iade ve teslimi şirketi mezkûre tarafından ifade ve talep edilmekte bulunduğundan mezkûr binanın şirketi mezkûreye teslimi ve firarî Vahan Matosyan matbaası hesabına mezkûr matbaaya vaziyed olunan telefon makinesinin de şirkete teslimi telefon şirketi tarafından verilen arzuhalde talep ve istida edilmekte bulunduğundan mezkûr telefon makinesinin de şirketi mezkûreye teslimi icap ederse de mahalli mezkûre bir memur izamiyle Matosyan'a ait olmak üzere elyevm orada alât ve edevat var ise anları tesbit etmek ve icap ederse yedi emin sıfatıyla mahalli mezkûrde alıkonmak veyahut mahalli ahere nakledilmek şikkından hangisi,rehin kabul buyurulduğu takdirde olvechile ifayı muamele olunması istizan olunur efe.Hz.leri.

Emlâki M.Md.

Macit

Vesika No: 67

1/581

6185

1/Teşrinisani/340

Pincancılar yokuşunda kâin Matosyan matbaası ittihaz edilmiş bulunan ve Amerikan(Beybl Havz) a ait bulunan binayı bu kere emvali metrûke idaresinden izam buyurulmuş olan Ziya beyefendi tarafından teslim edilmiş bulunduğunu mübeyyin bu baptaki zabıt varakasında gerh verildiği gibi işbu ilmi haberimiz ita kılındı.

Aşağı kattaki ufak oda derunundaki eşya için muvakkaten temhir ile bırakılmıştır.

1. Teşrinisani. 340
Pul ve imza

Amerikan Beybl Havz Md.

Dr.Vilyam Pit

Tan Gazetesi 19.İlkteşrin.1937
Başmakale:

Sayı: 889

No: 39

-Çok Lüzumlu Bir Hassasiyet-

Soruyoruz: Bir Türk Gazetesinin Alman Propaganda Nazırına Avukatlık Etmesi Caiz mi, Değil mi ?.

(Ankarada bulunan Başmuharririmizden Telefonla)-. Bugün Tayyare ile buraya gelen "Cumhuriyet" gazetesinde:(Bir nutuk üzerinde koparılan lüzumsuz gürtlüler) selâvhalı bir yazı var.Yazıyı nikaplı biri yazmış (XX) diye imza atıyor. Yazıda da birçok nikaplı cümlelere tesadüf ediliyor.Fakat buna rağmen asıl gaye,çok şeffaf bir surette ortada duruyor.Bu gaye,Alman propaganda nazırı hay Göbels'in avukatlığını etmektir.

Bir Türk gazetesinde böyle bir yazı nasıl çıkar ?.Alman propaganda nazırının her Türkün millî hislerini yaralayacak mahiyette olan sözlerine avukatlık etmeği bir Türk gazetesi nasıl reva görebilir ?.

Bu sözler karşısında sırf millî Türk siyasetinin istiklâline ait endişelerle hassasiyet ve titizlik gösteren arkadaşlara bir Türk gazetesi nasıl arkadaşan hücum edebilir ?.

Bu sualleri büyük bir teessür içinde kendimize soruyoruz.Türkiyede bir gazetenin hayat hakkı ancak millî davaları ve umumî menfaatleri müdafaa etmeğe kaimdir.Ecnebî davalarına avukatlık etmeğe bir Türk gazetesinin hakkı yoktur.Eğer bizim Alman propaganda nazırının sözleri hakkındaki tefsirimiz yanlış haksız ise bunu varsın Almanlar izah etsinler.Ellerinde propaganda ve neşir vasıtalarının türlü türlü türüsü vardır.Onların vekili ve avukatı sıfatiyle hareket etmek her halde bir Türk gazetesine düşmez.

Nutuk,haftalarca evvel söylendiği halde cevabın şimdi verilmesi bir mesele imiş gibi "Cumhuriyet" gazetesi bu nokta üzerinde uzun uzadıya duruyor.Nuremberg kongresi hakkında telgraf havadisi olarak neşredilen haberler arasında bu nutkun tafsilâtı yoktu.Tafsilâtı okur okumaz Göbels'in cümlesi karşısında teessür duyduk ve bu teessürü,çok tabîî bir hassasiyetle,ortaya koyduk.

"Cumhuriyet" gazetesi Alman propaganda nazırının sözlerini tevil için birçok diller döktükten sonra diyor,ki:

"Türkiyede Faşizm propagandası yapıldığını bahsen bizim nazarı dikkatimize çarpmamıştır."

Arkadaşımızın görüş ufkunun çok dar olduğuna hükmedeceğiz.Çünkü bu propaganda tükendi sütunlarından bazılarına kadar sokulmak imkânını bulabilmiştir.

Nuremberg kongresi sıralarında bu neşriyat çok sıklaştı.Bir gün bir Alman bayrağı resminin "Nuremberg kongresi binası önünde dalgalanan bayraklardan biri" diyerek "Cumhuriyet" in ilk sahifesinde çıktığını gördük,diğer sayılarda da propaganda kokulu yazı ve resimler sıklık görülmeğe başladı.Bunun üzerine Bizde,"ULUS" arkadaşımız da "Cumhuriyet" gazetesini arkadaşça bir lisanla ikaz ettik.

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E. 3404

Vesika No: 57
İstanbul Polis Müdüriyeti
Üçüncü Şube
No: 28031

25/Ağustos/340

İstanbul Emlâki Milliye Müdüriyeti Aliyesine

Fincancılar yokuşunda Amerika hanında kâin Matosyan matbaası sahibi firarî Vahan Matosyan'ın Dersaadette şeriki olmayıp mezkûr matbaa bundan otuz sene ekdem vefat etmiş olan pederi Agop Matosyan'dan tevarîsen merkume ve üç hemşiresine intikal ettiği ve bunların da kendisiyle birlikte İsviçreye firar eylediği ve isimlerinin tahkiki kabil olamadığı anlaşılmıştır efendim. 25/Ağustos/340

Polis Müdürü Namına
İmza

Vesika No: 58

4/Eylül/340

Mercan Meliye Şubesi Tahsil Memurluğuna

Fincancılar Yokuşunda Amerika hanında kâin Matosyan Matbaasının vergi kydi ile hasılatı gayri safiyesinin ve elyevm kimlerin tahtı tasarrufunda bulunduğu beyan ve derkenarından sonra deruhte kaydinin de ihracı ile âcilen doğruca emlâki milliye tasfiye kalemine gönderilmek üzere İstanbul tapu müdüriyetine tevdiî tavsiye olunur efendim.

İmza

İmza

İmza

Vesika No: 59

8/Eylül/340

670

Maliye Vekâleti Celilesine

Emlâki Milliye müdüriyeti ifadesiyle şerefvarid olan 31/Ağustos/34 tarihli ve 8366 No:lu tahriratı aliyel vekâletpenahileri cevabıdır

Fincancılar yokuşunda Amerika hanında kâin Matosyan matbaası sahib firarî Vahan Matosyan'ın Dersaadette şeriki olmayıp mezkûr matbaa bundan otuz sene ekdem vefat etmiş olan pederi Agop Matosyan'dan tevarîsen merkume ve üç hemşiresine intikal ettiği ve bunların da kendisiyle birlikte İsviçre'ye firar eyledikleri ve isimlerinin tahkiki kabil olamadığı polis müdüriyetinden bildirilmiş olduğu arz olunur efendim hazretleri.

İmza

Vasika No: 36

26/Şubat/340

İstanbul Defterdarlığı Canibi Alisine

Fincancılar yokuşunda Amerikan Beybl Havz müessesesi binasının bir kısmında firarî Matosyana ait matbaanın komisyon tarafından furuht edilen makinelerinin esnayı ihraç ve naklinde vuku bulduğu iddia edilen tahribatı mahallinde keşfi için komisyon tarafından gönderilen memurla birlikte bulunmak üzere heyeti fenniyeden bir zatın izamına misade buyrulması rica olunur efendim.

İmza
Paruk

Göbels'in cümlesi üzerinde kopan gürültü bu kadarla kalsaydı muharrire herkesin bildiği bu hakikatleri hatırlatır ve üzülmemesini, telâş etmemesini tavsiye ederek sözümüzü keserdik.

Fakat, aynı gazetede dün aynı fasileden başka bir muharrir:

"Her Göbels doğru söylüyor." başlığı altında yazdığı bir yazıda, bir ay evvel Nurenberg'te sarfedilen cümleyi ele alarak öteki muharrirden daha telâşlı bir lisanla Türkiyede Faşizm propagandası yapıldığından, bu hususta birçok broşürler basıldığından, yabancı memleketlerde tahsil eden gençlerimizin yüzde sekseninin Almanyada okuduğundan ve bu gençlerden birçoğunun devlet mekanizmamızı işleten merkezlere kadar yayılmakta olduklarından acı acı şikâyet ediyor. Bu muharrir, yarın için memleketimizde Faşizm mikroplarının kök salması tehlikesinin mevcut olduğunu yazmaktan çekinmemektedir.

Bu yazıyı, birincisinden daha münasebetsiz buluruz. Çünkü doğru olmıyan iddiaları ileri sürmektedir.

Türkiyede Faşizm propagandası yapıldığına, şahsen bizim dikkatimize çarpmamıştır. Türklerin yüzde sekseninin Almanyada okudukları iddiası yanlıştır. Hükümetimiz, avrupada, sovyet rusyada dahil olduğu halde heft memlekette yüzlerce genç okutmaktadır ki bunların birçoğu Fransada bulunmaktadır. Eğer muharririn iddiası doğru olsaydı, diğer avrupa şehirlerinde hiçbir Türkün bulunmaması ve Fransadakilerin mikdarının da çok daha az olması icap ederdi.

Hem Kemalizmin ve Yurt sevgisinin ne olduğunu öğrenmiş bir Türk çocuğunun şu veya bu propaganda tesiri ile değişebileceğini düşünmek Türk seciyesinin ne olduğunu hiç amma hiç bilmemek demektir.

Türkiyede Faşizme dair broşürler çıkarılıyor mu bilmiyoruz. Eğer bu gibi neşriyat yapılıyorsa bunların, matbuat kanununun çizdiği hudutları aşmamalarını alâkadar makamlar elbet temin ediyorlar.

.. Matbuatın Almanyadan da, İtalyadan da, Sovyet Rusyadan da çok daha serbest olduğu bir memlekette dünya fikir cereyanları hakkında neşriyat yapılması kadar tabif ne olabilir ?

Türkiyede Faşizm propagandası yapıldığından şikâyet eden muharrir, bizzat Materyalizm Historik hakkında, Karl Marx ve Engels hakkında sürü sürü kitabımsı broşürler bastırmamış mıdır ?

Biz Türkiyede komünizm hakkında, makale sahibinin broşürlerinden başka insana bir teşkilât tarafından idare ediliyormuş hissini verecek kadar bol neşriyat yapıldığını; komünizme tövbe ettiklerini söylemiş bir takım insanların nasılsa bazı devlet dairelerine yerleştiklerini bildiğimiz halde; hiçbir endişeye mahal görmüyoruz.

Çünkü herhangi bir propagandanın endişeye düşmek için o propagandanın karşısında zayıf ve âciz bulunmak lâzımdır, ki bizde vaziyet böyle değildir.

Velhasıl Nurenberg'te Alman nazırının söylediği nutuk üzerine burada bir ay sonra çıkan bu yazıların, içlerinde saklıyamadıkları telâş ve heyecan temamiyle lüzumsuz ve yersizdir.

Vesika No: 53

6/Ağustos/340

T. C.

Maliye Vekâleti
Emlâki Emiriye Müdüriyeti
No: 7504

TDVİSAM
Kütüphanesi Arşivi
No ZE. 3404

İstanbul Defterdarlığına

26/Temmuz/340 tarihli ve 321 No:lu tahrirata valâlarına cevaptır:

Pincancılar yokuşunda kâin Matosyan matbaası sahibinin yalnız Vahan Matosyan'dan ibaret olup olmadığının ve başka hissedarları var ise bunların isimlerinin ve İstanbul'dan müfaretat eyledikleri takdirde suretî ve tarih müfaretatlarının bittetik izahaten ve müsaraten inbası beyan olunur efendim.

Maliye Vekili Namına
İmza
Mehmet Muhlis

Vesika No: 51

7/10/Nisan/340

T. C.

Maliye Vakâleti
Emlâki Emiriye Müdüriyeti
No: 3650

İstanbul Tasfiye Komisyonu Riyasetine

Pincancılar yokuşunda Amerika hanında kâin olup bazı alât ve edevatı Cumhuriyet gazetesine icar edilmiş olan Matosyan matbaası eshabının hangi tarihte ve ne suretle müfaretat ve gaybubet eylemiş olduklarının bittahkik inbası beyan olunur efendim. 7/10/Nisan/340

Maliye Vekili Namına
Mehmet Muhlis

tahrirata
12/Nisan/340

Rauf beye/
4306

Kayd
80

Vesika No: 52

26/Temmuz/340

1/581 6185

Maliye Vekâleti Celilesine

Emlâk müdüriyeti ifadesiyle şerefvarid olan 7/10/Nisan/340 tarihli ve 3650 No:lu tahriratı aliye vekâletpenahileri cevabıdır:

Pincancılar yokuşunda Amerika hanında kâin Matosyan sahibi Vahan Matosyan, ikametgâhı olan Sürp Agop Apartmanının 8 No:sunda iken misafereten mukim bulunduğu Nişantaşında çay caddesinde Meserret aptımanının 4 No:sundan sekiz on mah mukaddem (4/Teşrinisani/338 tarihinden sonra) ma aile ecnebi pasaportu ile Ceneve'ye gittiği Polis müdüriyetinden bildirilmiş olduğu anlaşıl-
dığı marûzdur efendim hazretleri. 26/Temmuz/340

İmza

İstanbul Defterdarı
İmza

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E. 3404

Mevzu bahs mahal 22/Eylül/307 senesinde deruhte tarihle Fincancılar yokuşu ve Yusuf paşa sokaklarından 31/16 No:lu yekdiğerine kalp "270.000" kuruş kıymetli han Amerika devleti tabaasından Vilyam ~~W~~ Mis ve saire uhdesinde ve tahriri ceditte 50/1 No tahtında ve "31.800" kuruş varidatı gayrisafiye ve yüzde dokuz nisbetle kârgir matbaa olarak Amerika Protestan Misyoner şirketi namına tesbiti defter edildiğini edilen tetkikatı kuyudiyeden anlaşılmiş olmakla İstanbul vilâyeti tapu müdüriyeti aliyesine takdim kılındı. 9/Ağustos/340

Istanbul Mercan Maliye
Şubesi
Mühür ve İnza

Maliye Vekâleti Celilesine

Emlâki Milliye Müdüriyeti ifadesiyle şerefvarid olan 6/Ağustos/340 tarih ve 7504 No:lu tahriratı aliyei vekâletpenahileri cevabıdır:

Matosyan matbaası hakkında milga tasfiye komisyonuna vuku bulan ihbar ve tahkikat yalnız Vahan Matosyan namına olup başkaca hissedarı hakkında bir muamele cereyan etmemiş ve mahaza bu bapta tahkikat icrasiyle keyfiyet iş'arı bu kere polis müdüriyetine bildirilmiş olmakla neticesinin ayrıca iş'ar kılınacağı marûzdur efendim hazretleri.

İnzalar

Istanbul Tasfiye Komisyonu

Riyaseti

No: 437

1/581

6185

Istanbul Polis Müdüriyetine

Fincancılar yokuşunda Amerika hanında kâin Matosyan matbaası sahibi firarî Vahan Matosyan'ın başkaca şerik ve hissedarı olup olmadığının ve var ise isim ve adresinin bittahkik serian iş'arı hususunda lâzım gelenlere emir ve havale buyurulması temennisiyle teyidi ihtiram olunur efendim.

Komisyon Reisi
İmza
Faruk

Muharrirlere, Türk efkârı umumiyesiyle daha yakından alâkadar olmalarını, Türk camiasının Kemalizme karşı beslediği sarsılmaz bağlılığı görmelerini, Türkiye'nin milletler arasında bu rejim sayesinde elde ettiği sağlam mevki hesabına katmalarını ve ondan sonra kendilerine güvenerek telâşlanmadan kalem kullanmalarını tavsiye ederiz.

Yok eğer Göbels'in nutku üzerinde geçten sonra merhaba kabilinden bu kadar yazı yazarların başka maksad ve emelleri varsa o ayrı bir bahis ve ayrı bir hesaptır.

XX

İmza: XX dir.

Başmakale:

Bir Nutuk Üzerinde Koparılan Lüzumsuz Gürültüler

- Kemalizm,her rejimle dost geçinebilecek ve hiçbiri ile mücadeleye lüzum görmeyecek kadar olgun,kuvvetli ve asıldır.Muharrirlere Türk camiasının Kemalizme karşı beslediği sarsılmaz bağlılığı görmelerini tavsiye ederiz.-

Bundan bir ay kadar evvel Nurenberg'te toplanan nasyonal sosyalist partisi kongresinde Alman propaganda nazırı Göbels'in kullandığı bir cümle,şu günlerde İstanbulda,dört beş hafta geciktiği için değil,fakat lüzumsuz olduğu için tuhaf kaçan bazı fikirlerin gazete sütunlarında boy göstermelerine sebep oldu.

Göbels,Nurenberg'teki kongrede irad ettiği nutkunda,nasyonal sosyalist Almanyanın otoriter bir devlet halinde komünizm cereyanlarına karşı açmış olduğu mücadelede yalnız kalmadığını isbat etmek isterken:

"Davamız,Lehistan,Avusturyada,Bulgaristanda,Sırbistanda,Türkiyede muvaffakiyetle yürümektedir." demiştir.

İşte söylendiği tarihten haftalarca sonra İstanbulda aynı gazetede çalışan muharrirlerden iki tanesini ürkiten,telâşlandıran ve gazetelerinde birbiri ardı sıra makaleler yazmağa sürükliyen cümle !

Bu muharrirlerden birincisi,Alman propaganda nazırının"Bütün bu saydığım memleketler nazi olmuşlar ve bizim emrimiz altına girmişlerdir." demek istediğini zannederek,sanki sahiden böyle bir ihtimal olabilirmiş gibi gülünç bir telâşla protesto ediyor,memleketimizin harpten evvel ve harp esnasında o zamanki politikacılarımızın hataları yüzünden Almanlardan çektiğini anlatıyor ve Göbels'i fikrini açıkça izah etmeğe davet ediyor.Makaleyi okuyan gazeteci arkadaşlarımızdan biri bir akşam gazetesinde bu muharririn korkusundaki ve fikirlerindeki isabetsizliğe işaret ederek Göbels'in sarıh olan cümlesinden ne mana çıkarılabileceğini ve komünizmden uzak kalmanın hiçbir zaman faşist olmayı icap ettirmeyeceğini makûl bir lisanla anlattı.

Asrımızın modası olan parti kavgalarını ortadan kaldırarak her cereyanın fevkinde millî irade birliğini yaratan Kemalizmin,Hitler rejiminden çok daha evvel kurulduğunu,başta Hitler olmak üzere bütün dünya bilirken,sebebi anlaşılamiyan ürpermeler geçirerek "Vay bizi Faşist sanıyorlar,tavzih etsinler,tarziye versinler!" demek ağır başlı bir Türk gazetecisine yakişmiyacak kadar komik bir hareket olur.

Hitler,Alman camiasını komünizm tehlikesinden kurtarmak için meydana getirmek istediği rejimin esaslarını tasarladığı sıralarda Kemalizmi uzun uzun tetkik ettiğini söylemiştir.Bunu da başta Göbels olmak üzere birçok Almanlar bilirler.Fakat,buna rağmen Kemalizmin Hitlerizmle alâkası olmadığı da malûmdur.

Kemalizm,Sovyet Rusya ile mücadele eden bir rejim değildir,ki Faşist olsun;kapitalizmi yıkmak gayesini gütmeyen,ki komünist olsun,Kemalizm,her rejimle dost geçinebilecek ve hiçbiri ile mücadeleye lüzum görmeyecek kadar olgun,kuvvetli ve asıldır.

Vesika No: 46

TDVİSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E. 3404

Türkiye Cumhuriyeti
Maliye Vekâleti
Emlâki Emiriye Müdüriyeti
No: 2793

16/Mart/340

İstanbul Tasfiye Komisyonu Riyasetine

Matosyan matbaası alât ve edevatının Cumhuriyet gazetesine satılmasından sarfı nazarla teslim edilmiş olan alât ve edevat ve sairinin listesi mucibince senevi 600 lira bedel ve 7 sene müddetle kendilerine icarı tensip edilmiştir.

Mukavelenamesi tarafınıza derdesti tısyar olduğundan defterimahasusuna ana göre kaydinin icrası beyan olunur efendim.

Maliye Vekili
İmza

Mustafa Abdülhalik

Kayıt 68

Muhasebeye
20/Mart/340

Vesika No: 47

24/Mart/340

Maliye Vekâleti Celillesine

Emlâki milliye idaresi varid olan 8/Mart/340 tarih ve 2768 No:lu emirnamei vekâletpenahileri arıza cevabiyesidir:

Matosyan matbaası alât ve edevatı ile eyyasından Cumhuriyet gazetesi namına idare memuru Fahreddin beye teslim edilenlerin alelâmfredat cinsi ve bedellerini mübeyyin tanzim olunan cedvel leffen takdim kılınmıştır efendim hazretleri.

Tasfiye Komisyonu Reisi

İVZA

Faruk

Vesika No: 49

Telgr. Ankara

İstanbul Tasfiye Komisyonu Riyasetine

Emlâk mükerreren irsali bildirilen Matosyan matbaasına ait cedvelin isrası ehemmiyetler

Maliye Vekili Nemina

Muhlis

Vesika No: 50

Telgr. Ankara 30/Mart/340

İstanbul Tasfiye Komisyonu Riyasetine

20/Mart/340 mektuba

Rededilecek mebalizin oraca Fahreddin beye tesviyesi

Emlâki Emiriye

Muhlis

Almanyadan geldi. Bütün bir memleketin varlığı ile Alman siyasetinin lehine bir kumar oynamış olan harp hükümetinin sadrâzamı Talât paşa, Almanyada öldürüldüğü zaman katil, Alman mahkemelerinde bir kahraman muamelesi gördü. Beraetle neticelenen bu dava Türkiye aleyhinde yazılara yeni bir vesile oldu.

Mütarekeden sonra acı tecrübelerimiz devametti. Bir vakitler hürriyetin ebedî bayraktarı diye hasretini çektiğimiz İngiliz siyasetinin, bizi ruhsuz bir vücut şeklinde yedeğe alabilmek için, eskiden Çarlık Rusyasının oynadığı irtica rollerine sahip çıktığını gördük. Fransız siyaseti de bizi yedekte yürütmeği ne manada anladığını o acı günlerde çok açık bir surette gösterdi.

Duymak, görmek, sevk ve idare kabiliyeti çok yüksek bir Türk, Atatürk, yedekte gitmenin manasını merkesten çok evvel, en şuurulu bir şekilde duydu.

Müstakil Türk siyasetini yarattı ve kurdu. Mazinin bütün acı derslerini millete duyurdu ve Türk milletine kendine güvenmek imkânını ve hakkını verdi.

Bu berrak İstiklâl yolundan yürüdük, Türk davasından başka dava tanım-
adık. Yedekte yürümeğe ait her telkini ve imayı varlığımıza karşı en büyük düşm-
anlık saydık. Bu esaslara bağlılık sayesinde de muvaffakiyetten muvaffakiyete v-
ardık. Türk milletinin bu gidişindeki yegâne ideal, kendi millî davasına sıkı sı-
kıya sahip olmaktan ibaret değildir.

Atatürk, müşkül bir dakikada bir milletin başına geçenlerden hiçbirinin yapamadığı ve tasavvur edemediği bir şeyi yapmıştır. Diktatörlüğün ve keyfî idar-
enin her şekline karşı nefret göstermiş ve tâ mektep sıralarında demokrasi ve mü-
nakaşa hürriyeti namına açtığı mücadeleye en derin bir sevgi ve samimiyetle sadık
kalmıştır. Bugün Türkiyede demokrasi ve barışa doğru yol alan, maceradan kaçan, ya-
rını Türk milleti için hesap edilir bir hale koyan muvazeneli, ahenkli, inklâpçı
bir rejim vardır. Türkiyede yalnız Türk taraftarı devlet adamlarına ve Türk dav-
asından başka dava bilmiyen bir millete tesadüf edilebilir.

Böyle temellere dayanan Türk davasına karşı Türkiyede muvaffakiyetle
yürütülen (Nazi) davası nerededir ? Hangi sahada muvaffakiyetle yürütülmüştür ?

Bay Göbels'in propaganda teşkilâtının buna verecek müsbet cevabı bul-
duğunu zannetmiyoruz. Dünyanın her yerinde propaganda, başkalarını aldatmak iç-
in yapılır. Fakat propagandanın bir hususiyeti de sahiplerini aldatmaktır.

Muayyen bir iş görmek için kurulan ve elinden bol para geçen bir teş-
kilât, daima: "İş gördüm, devamız yürüyor. Muvaffakiyetten muvaffakiyete gidiyoruz."
iddiasında bulunmaya mecburdur. Dünyanın en iyi istihbar ve propaganda teş-
kilâtı olan İngiliz Entelijans servisi bile hiçbir zaman aynı hatadan kurtulma-
mıştır. Mütareke günlerinde İngiliz siyasetini ne kadar yanlış yollara sevketti-
ğini gözümüzle gördük.

Almanyanın siyasî bünyesindeki ihtiyaç ve zaruretlerden doğan Alman
rejiminin Almanyaya faydaları ve zararları dokunmuştur. Almanyada anarşinin önü-
ne geçmiş, Alman milletinin maruz bırakıldığı haksızlıklarla çarpışmış, bir takım
haksız zencirleri kırmıştır.

Vesika No: 28 17/Şubat/1340

Galvano ve Stotiphanede bulunan eşyalar:

Adet	Lira	Cins ve Fışya
1	20	Galvano pres
2	4	Kıyma plâkası
1	10	Desetere makinesi
1	10	Plânya
1	2	Pres
5	15	Strotip takımı
1	15	Furça deposu Galvano
1	15	Transmisyon
	91	Yekûn

Fincancılar'da kain Matosyan matbaası der munda kapalı bir odada bulunan eonası balğda m harrer makine alât ve edevata, tarafından dokoo bir lira kıymet takdir edilmiştir. 17/Şubat/13

Matbaai âmiri ser mak
nisti
ismail Hakki
İmza

Vesika No: 29 31
1/581
6185

19/Şubat/1340

3/396 P.

Maliye Vekâleti Celilesine

Cumhuriyet gazetesi için emvali metrâke'den Matosyan matbaasında mevcut alât ve edevattan merbut iki kıta listede muharrer olanlarına da fiyat takdir ettirilerek hizalarına işaret kılınmış olmakla her iki listede muharrer eşya ve levazım mecmu bedeli olan 272 lira mukabilinde alât ve edevatı mezkûrenin furuhtu rehini tensibi samii vekâletpenahileri olduğu takdirde iktizası ifa kılınmak üzere emir ve iş'arı marûzdur efendia hazretleri. 19/Şubat/1340

Tasfiye Komisyonu Reisi

Perit

İmza

İmza

İmza

Vesika No: 29 32

Telgr. Müstaceldir

20/Şubat/340

İstanbul tasfiye komisyonu riyasetine

Emlâk 13/Şubat/340 ve 1641 tahrirata zeyildir:

Matosyan matbaasında bulunan yazıhane masa salamandra soba ile Stotipi takımlarının da Fahreddin beye bitteslim bedel miktarı buraca istenilmek üzere inbası

Maliye Vekili Namına
Mehmet

Muhasebeye

21/Şubat/340

Bundan başka maddî ölçü ile Almanyada birçok yenilikler ve tekemmüller yaratmıştır.

Fakat bunun bedeli olarak dünyanın en kabiliyetli ve çalışkan bir milletini iradesiz köle haline indirmiş ve dünyaya nur saçan Alman bilgi hürriyetini ve Alman bilgi müesseselerini yok etmiştir.

Elde edilen müsbet neticelerle ödenen bedel arasında kıyaslar yapmak Biz'e düşmez. Bu Almanların bileceği bir şeydir.

Biz Alman milletinin bazı kusurları ile beraber meziyetlerini de yakından öğrendik. Pek çoklarımızın Almanyaya irfan bakımından borçlarımız vardır.

Almanları her şeye rağmen sever ve haklı emellerinde muvaffak olmalarını isteriz.

Fakat Almanyanın Türkiyeye; yabancı bir kültür ve yabancı bir dava ile doldurulabilecek bir boşluk gözü ile baktığını, burada öz Türk davasına karşı ithalât eşyası şeklinde bir yabancı davayı yürütmek istediğini görürsek böyle bir hareketi Türk milletine karşı en açık bir düşmanlık saymak, her Türkün tabii borcu ve vazifesidir.

- Ahmet Emin Yalman -

Tasfiye Komisyonu Riyaseti Aliyesine

Efendim Hazretleri;

TDVİSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E. 3404

Müslim taliplere ecnebi lisanlarını ve garımüslim taliplere lisanı Türki'yi suhuletle tâlim için ihdas ettiğim bazı eşkâli cedide ile muhtelit lâtin hurufatı imal ve irsalını Paris'te meşhur Debreni dökümhanesine buradaki komisiyoncu MÖsyö Lakrua vasıtasıyla sipariş etmiş ve defvumunda bedelini tediye ve tesellümden sonra burada imal ettirdiğim iki kasa derununa vaz ve Matosyan matbaasına tevdi eylemiş idim. Harbün ilânı ve bunun neticesi olarak gittikçe tezayüt eden buhranı mali ve galayı fiyat bu bapta neşrini tasnım ettiğim asarın tab ve temessülüne mani olmuştur.

Bu defa Matosyan matbaasına emvali metrûke resmen vazıyed edildiğini haber almış olduğumdan;lütfen marûlzikir iki kasamın havi oldukları hurufatımla maen bendelerine iadesini istida ederim efendim. 12/Şubat/1340

Pul ve İmza
Mahkemei temyiz şualığından müteakik
ve Türkiye Cumhuriyeti Darülfünun
müdürrislerinden
İstefan Karayın

Komisiyona
13/Şubat/1340
Tahkiki

Zabıt Varakasıdır

Fincancılar'da Matosyan matbaası derununda bulunan eşyaya şehremanetli mezad idaresinden gelen muhammin Tevfik efendi tarafından merbut liste mucibince (181) lira kıymet takdir edilmiş ve mezkûr matbaa tekrar tahti temhire alınmış olduğunu mübeyyin işbu zabıt varakası tanzim kılındı. 16/Şubat/1340

Tasfiye Komisyonu Memuru
Ferit

Polis(623)
Akif

Heyeti İhtiyariye M.
Mühür

Vesika 1 : 26 33

İst Katın:

21/Şubat 140

Demirbaş eşya meyanına da-
hii

- 1 Bıdın Galvanesi1
- 2 Yerli Dolap
- 1 Kurşun Kazanı
- 1 Camlı dolap
- 1 Dezenfekte tulumbası
- 1 Bileği taşı
- 6 Tahta masa
- 1 Camerân
- 1 Tahta dolap
- 1 Sabit parmaklıklılı paravana
- 7 Tahta masa -Makine dairesinde-
- 2 Divanda Göz
- 2 Sabit Dolap

Fincancılarda Matosyan matbaasında makine dairesinde bulunan ecnası balda muharrer eşyalar emaneten ahz ve şâhîm tesellim ettim.
Matbaayı tahliyesi müteakip işbu eşyayı aynen tasfiye komisyonu emrine tade eteceğim.

21/Şubat/140
Yeni Gün ve Cumhuriyet Gazetesi
İdare memuru
Pul ve İmza
Fahreddin

Netice şuraya varır ki "Yunus Nadi" gemisini daima yürütür.

Bu gemi içinde neler var ?. Buna şöyle bir bakalım:

İlk göze çarpan nokta "Yunus Nadi" nin kendi gazetesini bir İŞ GAZETE' si diye idare etmesi, satış ve ilâm şeklindeki meşrû ve itiraf edilebilecek kâr' dan başka, Maddî istifadeler arkasında koşmasıdır.

"Cumhuriyet" gazetesini kolleksiyonları bu bakımdan dikkate değer vesika- larla doludur.

Fakat asıl şüpheli iş'ler, gazeteyi bir kuvvet diye kullanarak hariçte görülmektedir. "Nadi" resmen gazetecidir. Tüccar değildir. Fakat ticaret işlerine ait hangi taş kaldırılırsa altından "Nadi" çıkar. Muayyen bir nevi şirketlerde ya idare meclisinin reisi veya âzasıdır, yahut ihtisası olmıyan bu işlerde "Yunus Nadi" den bu şirketlerin beklediği himayesi ve nüfuzudur.

Bu "Nadi" bu kadar yaman bir tüccar mı ki tecrübesinden ve fikrinden istifade için ecnebî, levanten ve diğer beyoğlu şirketleri kendisine kârlarından bir pay vermek ihtiyacını duyuyorlar ?. İş şuradadır:

"Nadi" levanten piyasada her işin altından kalkacak bir mütehassıs diye yer tutmuştur.

Hiçbir Türk şirketi ve müessesesi ile alâkası yoktur. Çünkü onlar bu nevi iş yapmaz ve böyle bir yardıma ihtiyaç duymazlar. Fakat birçok ecnebî ve levanten şirketler, verdikleri BAÇ mukabilinde hizmet temin etmeği usul ittihaz etmişlerdir.

"Nadi" kimi yere hulûs çıkar, kimi yeri TEHDİT eder ve korkutur, daima iş'lerini yürütür. Muhtelif unsurlara mensup Tazı'ları vasıtasıyla de piyasadan bir düzeye yeni AVLAR kaldırır.

"Nadi" nin gazete haricinde yaptığı işlerin listesi bile müazzam bir cild tutar. Umumî bir fikir vermek için bir kaçının mahiyetini kısaca anlatalım:

1-. Soğuk hava deposunu terhin suretiyle mevhum bir şirket, emniyet sandığından (20) bin lira borç para almıştır. Bu muamele Nadi'nin nüfuzu ile yapılmış, 0'nun ısrarlı yalvarmaları ile, defalarla yenileştirilmiştir. Şimdi; sandık alacağını tahsil için muhatap bulamıyormuş, ortada şirketin kanunî mümessili yokmuş. Depoya gelince; onun makineleri ile müstemilâtının rehine dahil olmadığı söylenerek tezvirlenmiş ve satılmasına imkân verilmemiş.

2-. Nadi bu depoya alâka bağladıktan sonra BUZ isini parmağına dolamış Belediye'ye bir kar ve buz inhisarı yaptırmamak maksadı ile bir aralık Muhiddin Üstündağ aleyhine gazetesinde batarya ile ateş açmıştır.

3-. İki, üç sene evvel hükümet ham petrol inhisarı yapmak için bir proje hazırladığı zaman, "Nadi" buna karşı şiddetli nesriyatta bulundu. Çünkü bu petrol işi ile yakından alâkası vardı. Zaten bu petrol işinde geniş kaçakçılık da olduğu duyulmuştu. Bunun izlerini ortadan kaldırmak için şirketin petrol tasfiye fabrikası yakılmış, fakat vesikaların yanmadığı söyleniyor.

Vesika No: X 20

6/Şubat/1340

T. C.

Maliye Vekâleti
Emlâki Emiriye Müdüriyeti
No: 1376

İstanbul Tasfiye Komisyonu Riyasetine

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E. 3404

Bin üçyüz yetmişdört No:lu ve 6/Şubat/1340 tarihli tahrirata zeyildir

İstanbulda neğrolunacak Cumhuriyet gazetesi için Emvali metrukeden Matosyan matbaasının alât ve edevatından mürsel listede muharrer bulunanlar Yunus Nadi beyefendiye furuht olunarak bedeli olan binüçyüz otuz sekiz lira tamamen ahzedilmiş olduğundan bunların Yeni gün gazetesi idare müdürü Fahreddin beğe teslimi beyan olunur efendim. 6/Şubat/1340

Maliye Vekili Namına
İmza
Mehmet Muhlis

Muhasebeye
10/Şubat/1340

Vesika No: 21

Telgr. 6/Şubat/340

İstanbul tasfiye komisyonu riyasetine

C: 19/Kâmunusani/340 ve 25 gönderilen cedvelde Proğdos matbaasına ait ve Altı Bin lira kıymet gösterilen ve rotatif Marnbolü fabrikasının huru- fat makinesi denilen makine, neden ibaretse Altı Bin lira mukabilinde Yunus Nadi beyefendiye furuhtu ve buraca esmanı istifa edilmiştir. Mezkûr makinenin vekilleri Zekeriya beye teslimi, 6/Şubat/340

Maliye Vekili Namına
Muhlis

Vesika No: 22

6/Şubat/340

T. C.
Maliye Vekâleti
Emlâki Emiriye Müdüriyeti
No: 1375

İstanbul Tasfiye Komisyonu Riyaseti Aliyesine

İstanbulda neğrolunacak Cumhuriyet gazetesi sahibi Yunus Nadi beyefendiye furuht edilmiş olan emvali metrukeden Proğdos matbaasındaki rota- tif Marnbolü fabrikası mamulâtından hurufat makinesi bedeli olan Altı Bin lira veznel umumice bittesellüm mukabilinde ita olunan 73885/3077 No:lu ve 6/Şubat/ 340 tarihli makbuz leffen irsal kılınmış olduğundan; meblağı mezburun hazineye irsalât hesabına masraf ve emvali metruk hesabı carisine irad kaydiyle muamele i mahsubiyesinin ifası ve mahsup ilmi haberinin hemen tisyarı beyan olunur efendim. 6/Şubat/340

Maliye Vekili Namına
İmza
Mehmet Muhlis

Muhasebeye
10/Şubat/340

"Yunus Nadi" nin iş dolaplarından birkaç misal daha:

SOMA Madeni

PETROL ve

BUĞDAY İş'leri

"Yuttuğun lüpü fil yutsa çatlardı..."

(Ankara,25) -Başmuharririmizden -

Bugünkü tayyare postasiyle gelen "Cumhuriyet" gazetesinde "Nadi" nin yazılarını gördüm.Ankara treninde bana memleketin yegâne kültür gazetecisi olduğunu söyleyen adamı hatırladım ve güldüm.Gazete sütunları,Ali Kemal'in günlerinde bile her halde bu kadar yakası açık küfrü bir arada görmemiştir.Zavallı kültür adamı !..

Ortalığı gürültüye ve sise boğmak,kirli iş'lerinin izini gözden kaybettirmek maksadı ile bastığı küfürler kâfi gelmeyince "Nadi" köpürüyor,perdeyi her gün biraz daha yükseltiyor.

Kendi kendini teşhirden başka birşey yapmadığını,bütün bu küfürlerin kendi üzerine düştüğünü farkedemiyor.Çünkü tehlikeye düşen kurulu dolapların tesiri ile gözü dönmüştür.

Bunlar öyle dolaplardır ki kıymetli ve hassas bir şairimize:

" Yeter,fıkırdama rezalet Tursusunun KÜPÜ

Yuttuğun LÜPÜ Fil yutsa çatlardı..." sözlerini ilhametmişti:

Yunus Nadi,evvelâ Sait Mollaların,Pehlivan Kadri'lerin yaptığı gibi hususî memfaatlerine ait ifşaları "Dönme" sözü ile durdurmaya çalışmıştır.

Memleket kendine ait bir çiftlikmiş ve istediğini asar,istediğini kesermiş gibi bir tavırla bu softa silâhını kullandıktan sonra kendini Baba Tahir'in zamanında sanmış ve ilk gazetecilik üstadından öğrendiği usullerle jurnallar tertip etmiştir.Bu jurnallar 12 sene evvelisine aittir.Zavallı adam şurasını bilmiyor ki Atatürk,velev yanlış ta olsa kanaat meselelerinden ileri gelen,şahsî bir menfaata taallük etmiyen kanaat hatalarını daima affeder.

Fakat Benim "Nadi" hakkında teşhir etmekte olduğum hafif menfaat davaları esasen Kemalizm'in ahlâk ve fazilet aneleri ile taban tabana zıddır.

Atatürk'ün böyle bir hareketi affetmesine ihtimal tasavvur edilemez.

Benim,eski sevdiğim mesleğime avdetimi muvafık gördüğü sırada Ben dünyanın en yüksek saydığım manevî mahkemesinin huzurunda muhakeme oldum.

Eski günlere ait görüş hatalarım bulunduğunu,fakat bu hatalarım yaparken en en saf memleket endişelerinden başka bir saike tabi olmadığımı arzettim.

İnkılâbı yaratan ve yürüten,uzak ve geniş görüşlü büyük şef:

"Buna kani olmasaydım,Sana söz söyler miydim ?." dediler.

Liste : A

Matosyan Matbaasındaki Alât ve edevat:

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E. 3404

	<u>Adet</u>	<u>Lira</u>	<u>Cins ve esya</u>
	1	600	İngiliz Hurufat makinesi
	1	150	Fransız Jülyen Hurufat makinesi
	1	700	Avsburg Hurufat makinesi
	1	500	Voçburg Hurufat makinesi
	1	300	Litograf Makinesi
	1	700	Voçburg Hurufat Makinesi
	3	250	Pedal Makinesi
	1	70	Pedal Makinesi (Büyük)
Tahminen	1000 Kilo	350	Hurufat ve kasası
	1	25	Prova tezgâhı
	1	40	Silindir
	1	25	Kırma Makinesi
	1	20	Perforaj
	1	5	Su ile Müteharrik Pres Makinesi
	1	5	El Presi
	1	10	Bıçak
	1	8	Kenarları yuvarlatmağa mahsus Makine
	3	100	İstampa Makinesi
	1	20	Cilde ait kanbur makine
	1	6	Cilde ait kanbur makine
	2	30	Makas
	2	100	Bıçak
	3	200	Pres
	1	30	Cilt için yuvarlak makine
	1	30	x Bıçak makinesi
	2	100	Kâğıt katlama makinesi
	1	100	Dikmek makinesi
	2	50	Tel makine
	1	5	Cilt için Destere makinesi
	50	<u>200</u>	Hurufat kasası ma hurufat
		4729	

1338

3391

Tan Gazetesi
Başmakale:

25. İlkteşrin. 1937

Sayı: 895

No: 46

Ortada Mühim Bir Rejim Davası Var !

Siyasî nüfuzunu Menfaat için kullanan, Süpheli İş'lerden BAC aldığı söylenen veğâne Belâ'lıdan hesap aramak lâzımdır.

(Ankarada bulunan Başmuharririmizden):

Gazeteler arasındaki münakaşaları kimi okuyucu dedikodu diye zevkle okur, kimisi de sert sözlerle münakaşalar yapılmasından rahatsızlık duyar ve münakaşanın kesilmesini ister.

Bütün okuyucuların şu noktayı hatırlamalarını dilerim ki bu defaki münakaşanın bize ait cephesi, çirkin bir Sen ve Ben kavgası değildir. Ortada açık ve mühim bir hedef vardır:

Öz da inkılâp rejiminin dürüstlüğüne ve temizliğine çok aykırı düşen bir vaziyeti tasfiye etmektir. Bunun için biraz rahatsızlık çekmeye değer; çünkü dava, zannedildiğinden çok mühimdir.

İşin içinde rejimin halka görünüşü manzarası vardır. Bu görünüş ufku üzerinde "Yunus Nadi" nin bulunuşu hükümet ve fırka ile halk arasındaki ahengi bozan en büyük sebeptir.

Atatürk, büyük eserinin temiz kalmasında ve rejimin en yüksek ahlâkî prensipler üzerinde kurulmasında son derecede hassastır. Bunu daima isbat etmiştir. Hükümet de, siyasî nüfuzun şahsî emellere alet edilmemesi, bir fedakârlık ve ideal mesleği olması lâzımgelen siyasetle ticaretin birbirinden temamiyle ayrı tutulması noktasında daima çok titiz davranmıştır. Bu sahada elde edilen muvaffakiyet, her memlekete örnek olacak derecede mükemmeldir.

Bu arada bir tek istisna kalmıştır: O da "Yunus Nadi" dir !

Bunun niçin ve nasıl mümkün olabildiği merakla tetkik edilebilecek bir mevzudur. İşin içinde çok ince Psikoloji meseleleri vardır.

Vaziyeti kavramak için evvelâ şurasını itiraf etmek lâzımdır:

"Yunus Nadi" nin memlekete hizmetleri vardır. İstiklâl harbi günlerinde Ankarada çıkan iki gazeteden birinin başında bulunmuştur. En mühim dakikaların acı ve sevincine çok yakından iştirak etmiştir. Ağa Han'ın cemaatı, nasıl doğduğu günün hediyesi diye kendisine ağırlığınca altın vermişlerse, "Nadi" de hizmetlerini, ağırlığından defalarla fazla altınla ödetmiştir. Fakat bu hizmetler her halde vardır. Bundan sonra, bir iki gün evvelki tahlilimizde anlattığımız gibi, "Yunus Nadi" nin sayısız şahsiyetleri vardır.

Şarlok Holmes, günün muhtelif saatlerinde nasıl kıyafet değiştirirse "Nadi" de şahsiyet değiştirir. Bu noktada cidden üstad'dır.

Her şahsiyete göre, ayrı bir ruhu vardır, ki karşıdan bakılınca mutlaka sizi aldatır. Çünkü meselâ merd adam veya iyi arkadaş göründü ise bu role kendisi de inanmıştır. Bunun için rolünü harika derecesinde iyi oynar.

Kimi, memlekete hizmet eden ~~kim~~ ve bu kadar iyi ve merd bir görünüşü olan kuvvetli bir gazetecinin şu veya bu ricasını esirgeyemez, kimi çekinir, kimi korka

Komisyon Kararı

Karar No: 2443

Karar T.: 10/Kânunusani/1340

Evvel emirde Matosyan matbaasında mevcut alât ve edevat ve makinelerle sair aksamının tahrir ve tesbitimi ile celp olunacak iki mütehasıs tarafından bilcümle alât ve edevat ve saireye takdiri kıymet ettirilmesi ve maliye şubesinde mezkûr makinelere mevzu varidatı gayrı safiye mikdarının tahkiki ve matbaanın müesses ve mevzu bulunduğu binanın da bedeli icarî şehrisinin kaç kuruştan ibaret olduğunun araştırılması karargir oldu.

İnzalar

Adet	Lira	Cins ve Eşya
1	1300	Vuraren Fransız Tağ Makinesi
1	2400	*Avsburg Hurufat makinesi (x)
1	2000	*Jülgen küçük Jansiyon (x)
1	1500	Gaz Motör
1	200	Dik Motör
1	200	*Küçük Pedal (x)
2	400	Hava gaz Motörü
2	600	*Kıvaz Bıçak makinesi, Büyük ve küçük (x)
1	80	Mürekep makinesi
2	50	Parga düz Stotlp takımı
1	50	Elektrik dinamosu 3.5 beygir kuv.
	8780	Yekün

Mükayese için N O T :

Matosyan Matbaasında:

	Lira
Avsburg Hurufat makinesi	700
Jülgen Fransız Hurufat makinesi	150
3 Pedal makinesi	250
1 Pedal (Büyük)	70
1 Bıçak makinesi	30

Liste : F

Mihren Matbaasındaki alât ve edevat:

Liste : D

Galatada Kurşunlu Han'da Hacı Polis Matbaası:

Adet	Lira	Cins ve Eşya
1	35	*Pedal Makinesi (Köhne)
1	18	İngiliz hurufat makinesi (Köhne)
1	15	Hurufat el pedalı (Köhne)
3	25	*Hurufat kasası ma hurufat
	93	Yekün

Tan Gazetesi 24.İlkteşrin.1937

Sayı: 894

No: 4/3

Beşinci Sahife: Günün Meseleleri Sütünü:

Gazeteciliğimizde münakaşa terbiyesi halkımızda münakaşa terbiyesi

Halkımızın gazetelere karşı görüşünde büyük bir değişiklik ve büyük terbiye tekâmülü var.

Cumhuriyet'in son küfürlü neşriyatı üzerine her taraftan okuyucular telefonla, mektupla, şifahen bize o yazılardan tiksindiklerini ve okumaya tahammül edemediklerini bildirdiler.

Münakaşanın küfürlüsü Meşrutiyetin ilk senelerindeki matbuatı yaraşırdı. Bugün artık siyasî terbiyesi tekâmül etmiş Türk okuyucusu bu kabil küfürlere tahammül edemiyor.

Gazetemizi de, gazetecilerimizi de terbiye ve islâh edecek olan halkın bu terbiyesi ve doğru görüşüdür.

-M.Zekeriya-

Vesika No: 3A 10

T. C.
Maliye Vekâleti Emlâki Emriye
Müdüriyeti
No: 1723

Ankara
20/Kânunuevvel/1339

İstanbul Tasfiye Komisyonu Riyasetine

5/Kânunuevvel/339 tarihli ve 141 No:lu telgrafnamenize cevaptır:

Aksaray vilâyetince bedeli muhasebei hususiyece tesviye olunmak üzere bir matbaa alât ve edevatı ıstırası talep olunduğundan, vaziyed olunan üç matbaadan birinin alât ve edevatına erbabı vukuf tarafından yegân yegân takdir ettirilecek kaymetinin ebna ve alât ve edevatı mezkûrenin cins ve mikdarlarına havi defterin de ısrası beyan olunur efendim. 20/Kânunuevvel/1339

Maliye Vekili Namına
Mehmet Muhlis
İmza

Serian Muhasebeye
24.Kânunuevvel

Takip Masasına
24.Kânunuevvel

Vesika No: 4 12

27/Kânunuevvel/1339

T.B.M.M.
Maliye vekâleti Emlâki Emriye Müdüriyeti
Bilâ No:

İstanbul Tasfiye Komisyonu Riyasetine

İstanbulda Fincancılar'da Amerikan hanında Emvali Metrükeden Matosyan matbaası alât ve edevatının ıstıcarına zuhur eden talip, hazineye müracaat ettiğinden; eşyayı mezkûrenin icarı, menafii hazineye muvafık olduğu surette icrası icabı ile peyderpey hazineye malûmat itası beyan olunur efendim.

Maliye Vekili Namına
İmza

Komisiyona havale

5/Kânunusani/1340

V. 15
Liste : C

Proödos matbaasındaki alât ve edevat :

Adet	Lira	Cins ve Eşya
1	6000	Rotatif Marnbolü fabrikasının hurufat makinesi
32	500	*Kasa ma hurufat
	6500	Yekûn

V. 16
Liste : D

Galatada Kurşunlu Han'da Hacı Polis Matbaası:

Adet	Lira	Cins ve Eşya
1	35	*Pedal Makinesi (Köhne)
1	18	İngiliz hurufat makinesi (Köhne)
	15	hurufat el pedalı (Köhne)
	25	hurufat kasası ma hurufat

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E. 3404

Yarın Gazetesi 9.Ağustos.1931 Sayı: 587

No: 35

Birinci Sahife; orta 5-6 sütun:

Bir Cibilliyetin Sicili !

Biz Meğer Kime düello teklif etmişiz !

Katımızdan aldığımız mektuptur:

Yunus Nadi beyin İstanbuldaki hayat ve tercümei haline ait neşrolunmakta olan silsilei makalât pek nakıstır.

Mumaileyh Mentеше sancağının Fethiye kazasının Seydiler karyesinden deveci Halil ağanın mahdumudur. Fethiye tüccarlarından Radoslu Hacı Mehmet efendi mumaileyhi kendisine besi (!)(bu tabir Radoslulara mahsus ve evlâtlık makamında kullanılır.) olarak Radosa sevketmiş ve mektebe göndermiştir.

Rados idadisinde her nasılsa mektepten tardedilmiş ve kapağı İstanbulda atmıştı. Hukuka intisap etmiş ve onu da ikmal etmeğe muvaffak olamıyarak ilânı meşrutiyete kadar Fethiyede bulunmuştu. Bu meyanda arzuhalcılık ile maişetini temine çalıştı. Fakat Çakırcalı namındaki âteşin bir hâkim vardı. İstidalarını yanlış yazdığından suratına fırlatırdı.

Yunus bey o vakit hayatının en genç bir devrini yaşıyordu. Yunus beyin qiftetellideki mahareti Fethiye'nin rândmeşrep, dergâh erbabınca ve gösterdiği iğna harekâtı hatıralarında canlı bir surette yaşıyor.

Fethiye'de davul ve zurnayı ancak kıptiler çalar ve Yunus bey de kıptilerle sıkı fıkı idi. Mumaileyh musikiden hoşlanır fakat, zevki selimi her nedense davul zurnayı pek okşardı.

Bundan da mumaileyhin kıptilerle bir münasebeti suhriyesi anlaşılmasın, Arif bey bunlar bir hakikattir, sizi irşad ederim. Beşiktaşta ikamet etmekteyim.

- Mehmet Nafiz-

Vesika No: 25

<u>Adet</u>	<u>Lira</u>	<u>Cins ve Eşya</u>
1	600	İngiliz hurufat makinesi ma Transmisyon
1	150	Fransız Jülyen hurufat makinesi
1	700	Avsburg hurufat makinesi
1	500	Vorçburg hurufat makinesi
1	300	Litograf makinesi
1	700	Vorçburg hurufat makinesi
1	250	3 adet pedal makinesi
1	70	Pedal makinesi (Büyük)
1	350	Tahminen bin kilo kadar hurufat ve kasa- ları
1	25	Prova tezgâhı
1	40	Silindir
1	25	Kırma makinesi
1	20	Volfrac
1	5	Su ile müteharrik pres makinesi
1	5	El presi
1	10	Bıçak
1	8	Kenarları yuvarlatmağa mehsus makine
3	100	İstampa makinesi
1	20	Cilde ait kanbur makine
1	6	Cilde ait kanbur makine
2	30	Makas makinesi
2	100	Bıçak makinesi
3	200	Pres
1	30	Cilt için yuvarlak makine
1	30	Bıçak makinesi
2	100	Kâğıt katlama makinesi
1	100	Dikme makinesi
2	50	Tel makinesi
1	5	Cilt için destere makinesi
50	200	Hurufat kasası ma hurufat
	<u>4729</u>	Umum Yekûn

Fincançalarda (Beybl Havz) arkasında kâin firarî Matosyan matbaası huzurumuzda kişad olunarak derununda bulunan alât ve edevata matbaai Osmaniyeden izam olunan zirde imzası mevzu Mihran efendi tarafından hizalareında muharrer kıymetleri vaz edildikten sonra tekrar komisiyon mühürüyle mezkûr matbaa temhir edilmiş olduğunu mübeyyin işbu zabıt varakası tanzim kilındı. 17/Kânunusani/1340

Tasfiye Komisiyonu memuru
Ferit

Eminönu merkezinden muavin
Talât

Balâdaki eşyalara tarafımdan ceman yekûn 4729 lira kıymet
takdir olunmuştur.

Matbaai Osmaniye usta başısı
Mihran

Tan Gazetesi 13.İlkteşrin.1937
Sahife: 5,Sütün: 1

Sayı: 883

No: 36

(Günün Meseleleri)

Ne demek İstiyorlar ?.

Nurenberg'te toplanan Nazi kongresinde söylenen nutukları, telgraflar bize kısaca verdiler. Şimdi gazetelerde tafsilâtını okuduğumuz bu nutuklardan Göbels'in nutkunda bizi alâkadar eden bir cümleye rastladık. Almanya Propaganda nazırı diyor ki: "Davamız İhistan'da, Avısturyada, Yugoslavyada, Bulgaristan, Yunanistan ve Türkiye'de muvaffakiyetle ilerlemektedir."

Almanların orta avrupa ve balkanlarda kuvvetli bir propaganda teşkilâtına malik olduklarını ve bu memleketleri gerek iktisaden, gerek siyaseten ele geçirmek için çalıştıklarını biliyoruz.

Fakat Fasizm davasının Türkiye'de muvaffakiyetle ilerlediğini söylemekten kastedilen manayı anlamadık.

Göbels ne demek istiyor ? . Yani; Türkiye'de Nazizm yayılıyor ve taraf-tar mı kazanıyor ?.

Türkiye Nazizme doğru mu gidiyor ?.

Anlamadık, biz kimsenin dahilî işleri ile alâkadar olmuyoruz. Almanya istediği rejimi kabul edebilir. Fakat Onun da Bizim dahilî işlerimize karışmasına tahammül edemeyiz ve lâkayd kalamayız.

Nazi davasının Türkiyede muvaffakiyetle ilerlemesine çalışmaları, Bizim dahilî işlerimize karışmaktan başka bir şey ifade etmez.

Almanya Propaganda nazırı, lütfen bu cümle ile ne demek istediklerini izah edebilir mi ?.

- M.Zekeriya -

Vesika No: ~~164~~ 27

T. C.
Maliye Vekâleti
Emlâki Emiriye Müdüriyeti
No: 1641

13.Şubat.340

İstanbul Tasfiye Komisyonu Riyasetine

49 No:lu ve 7.Şubat.340 tarihli tahrirata valâlarına;cevaptır:

Proödos Matbaası alât ve edevatı mübadeleye tabi Rumlar'dan Metrük olmasına ve bu kabil eşhasın emvali metrüklerinin satılmıyarak muhafaza edilmesi 20/Kânunusani/340 tarihli tahrirata umumiye muktezasından bulunmasına nazaran mezkûr matbaa alât ve edevatının alâ hale muhafazası zaruridir.

Ancak; Matosyan matbaasındaki alât ve edevattan henüz satılmamış olanlar da bedel mikdarı olan 3391 lira mukabilinde Yunus Nadi beyefendiye furuht edilmiş ve şu halde, müşarleyhin evvelce vezneiumumiye 73885/3077 No:lu ve 6/Şubat/340 tarihli makbuz ile teslim ettikleri 1375 No:lu ve 6/Şubat/340 tarihli tahriratta bildirilmiş Altı bin liradan salifülzikir 3391 liranın biltenzil mütebaki 2609 liranın reddi icap eylemiş olduğundan, mebalığı mütebakiye ile alât ve edevatı mephusenin Yeni Gün gazetesi idare müdürü Fahreddin beye teslimi esbabının istikmal ve neticesinin inbası beyan olunur efendim.

Maliye Vekili Namına

İmza

Mehmet Muhlis

Muhasebeye

16/Şubat/340

Kaydedildi

TDVİSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E. 3404

Tan Gazetesi 14.İlkteşrin.1934
Başmakale:

Sayı: 884

No: 37

Türkiyede yalnız Türk davası yürür.

-Ahmet Emin Yalman-

Nurenberg'te toplanan Nazi kongresinde Alman propaganda nazırı bay Göbels'in sarfettiği bir söz üzerinde hassasiyetle durmaya mecburuz. Göbels demiştir, ki: "Davamız Lehistan'da, Avusturyada, Yugoslavyada, Bulgaristan'da, Yunanistan'da ve Türkiye'de muvaffakiyetle yürüyor."

Arkadaşım M. Zekeriya, dün bu mühim meseleyi kendi sütününda ortaya atmış ve Göbels'in, bu sözlerden kasdettiği manayı anlatmasına lüzum göstermiştir.

Alman propaganda nazırının dikkate değen sözlerini nasıl tevil edeceğine bilmiyoruz. Bildiğimiz bir şey varsa o da Türkiyede muvaffakiyetle yürüyebilecek bir tek dava bulunduğudur. O da ancak öz Türk davası'dır.

Yabancı propagandalar dünyanın her memleketinde az, çok kök salabilirler. Türkiyede salamazlar. Bütün Türk milleti bu yolda yabancı tesirlere karşı aşıldır. Bize sirayet ettirilmek istenilen hastalığın en acı şekillerini çektik. Vücudümüzde bu nevi mikroplara karşı tam bir muafiyet hasıl olmuştur.

Bir ecnebi davasının bir memlekette "Yürümesi" şu demektir: O memleket kendi mukadderatına hâkim olmak, kendi işlerini kendi öz ihtiyaçlarına göre idare etmek imkânlarından mahrum bırakılır; "Dava" sahibi memleketin yedeğinde yürüyecek bir vaziyete düşürülür.

Nesillerce müddet Osmanlı imparatorluğu bu manada olarak yedekte yürüdü. Çünkü kendi vaziyetinin icaplarını görmeye, bunlara göre bir yol tutmaya kudreti yoktu. İş başında bulunanlar daima şunu düşündüler. "Kimin yedeğinde yürürsek bugünün müşkülâtından en zararsızca kurtuluruz?"

İş başına gelenlerin her birinde bir damga vardı. İngiliz, Alman, Fransız, Rus siyaseti taraftarlığı... "Filân adam Türk siyaseti taraftarıdır." demek hatıra bile gelmezdi. Çünkü böyle bir siyaset yoktu. Keyfi gidişten şikâyeti olanların emeli, İngiliz siyasetinin yedeğine girerek hüriyete kavuşmaktı. Çarlık Rusyasından gelen irtica tesirlerine karşı durmak isteyenler, Fransız bilgi ve kültüründe destek ararlardı. Yedekte yürümek gayretlerinin en büyüğü, Alman taraftarı İttihatçıların bu memleketi sır Almanyanın bir âleti şeklinde harbe sokmalarıdır.

Kumarçı zihniyeti ile yapılan hesap şu idi: Almanya harbi kazanacak, Biz de O'nun yedeğinde gitmemizin, kendimizi feda ederek yalnız O'nun menfaati ve muvaffakiyeti için çalışmamızın mükâfatı olarak tam istiklâle kavuşacağız ve Almanyadan, müsavfi bir müttefik sıfatiyle hürmetle muamele göreceğiz.

Yedekte yürümenin ne demek olduğunu harp günlerinde öğrendik: Almanlar Türkiye demegi bile fazla bularak Türkiyeye Enverland (yani Enver memleketi) isminde bir müstemleke gözü ile bakmaya başladılar. Türkiyeye gelen askerî sevkiyatın üstünde hep bu adres vardı. İmparatorluğu dağıtmak için o zamana kadar yapılan hiçbir propaganda misafir Almanların harp zamanında Araplar arasında Türk "Silâh kardeşlerini" karşı yaptıkları telkinler kadar faaliyet gösterememiştir.

Mütarekeden sonra da bu silâh kardeşliğinin manasını en acı bir surette öğrendik. ~~Enxaxx~~ Türkiye, Almanların gözünde suyu alınmış bir limon mevkiine düşmüştü. En acı günlerimizde varlığımıza ve şerefimize karşı en ağır hakaretler

Vesika No: 29

	Adet	Lira	Cins ve Eşya
	1	15	Yazıhane
	1	5	Etajer
	1	10	Kerevet
	1	10	Arabesk sigara sehпасı ma ayna
	1	8	Yazıhane
	1	10	Koltuk
	1		Sandalye
Heyeti	3	5	Elestor ma korniş
Tahririye	1	1	Hokka takımı ma teferruat
Odasında	3	20	Yazıhane
Bulunan	1	10	Dört ayaklı masa
E Ş Y A	1	5	Koltuk
	1	10	Kopya makinesi ma masa
	1	3	Ufak Dolap
	1	30	Salamandra sobası ma teferruat
	1	6	Sandalye
	1		Koltuk
	1	10	Kütüphane
Birinci	1	5	Uzun tahta masa
Katta Mer-	1	7	Saat
diven bağı-			
nda	2	6	İskemle (Mürettiphane)
	1	5	Soba (Heyeti Tahririye Odasında)
		181	Umum Yekün

Fincancılar'da Matosyan matbaasında bulunan eşyaya yüzseksenbir lira kıymet takdir edilmiştir. 16/Şubat/1340

Mezad İdaresi Muhammini

Tevfik

İmza

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi

No 2E. 3404

Demek ki ortada dünyanın en yüksek manevî mahkemesinin huzurunda tema-
miyle tasfiye edilmiş bir mazî vardır.

Bugün de "Nadi" kendi hareketlerinin müdafaa kabul eder tarafı olmadığ-
ını bildiği için Baba Tahir'in yasıtalarına bas vurmak ihtiyacını duyuyor. Netice-
de şunu ifade etmiş oluyor:

— İş hayatım ağıza alınmayacak şekildedir. Esrar perdesi altında saklı
sandığım hareketlerimi müdafaadan âcizim.

"Nadi" Bana: "Gazetemde yerin her vakit hazırdır." dediğini de inkâr
ediyor. Hayret etmiyorum. Çünkü, bunu itiraf ederse küfür ve tecavüze dayanan hücum
sistemi kökünden yıkılmış olacaktır.

Teklif Ankara Palas Bar'ında olmuştur.

X X

Nadi'nin dolaplarından birkaçını dünki sayımızda işaret ettik. Fakat
bunlar ancak birkaç misalden ibarettir. Bunları yazdıktan sonra, Buğday işleri hak-
kında ve köylüye yardım perdesi altında "Cumhuriyet" gazetesinde yapılan neşriyat-
a dikkatimizi celpettiler. Bu dolabın verdiği mahsulün de çok zengin olduğu söyle-
niyor.

SOMA LİNYİT madeni diye Nadi'nin diğer geniş bir işi var. Senede birkaç
yüzbin lira varidat bıraktığı söylenen bu işin teferruatını bilmiyoruz. Yalnız
şunu biliyoruz, ki devlet işletmesi altına alınan işler arasında SOMA madenleri
nasılsa gözden kaçmış olmalıdır. Bilhassa kömür madenlerinin devlet tarafından
işletilmesindeki hikmet şudur:

Memleketin en büyük bir servet menbainın yanlış galeriler açmak, grizo
patlamasından, yanmak yüzünden tehlikeye maruz bırakılmamasıdır.

SOMA linyit işi bu bakımdan ehemmiyetle tetkike muhtaçtır.

BOYABAD PETROL işinden ancak "Nadi" nin iktisadî alâkalarının geniş-
liğine bir misal diye bahsedeceğiz.

Beykoz'da servi burnundaki gaz depoları bundan birkaç sene evvel esrar-
engiz surette yanmıştı.

Tahkikat bu yangının kasden yapıldığını meydana çıkarmıştı.

Öğrendiğimize göre bu gaz depolarında Nadi'nin bir MUSEVÎ vatandaşı
ile ortak petrol işi yaptıkları anlaşılmış, yangının bazı vergi kaçakçılığını
gizlemek için ihdas edildiği tesbit edilmiş ve vesaik yangından kurtarılmıştır.

Bu vesikalar ve bu işe ait dosyanın şimdi sanayi umum müdürlüğünde bul-
unduğu öğrenilmiştir.

Bu dosyanın mahkemeye verilmesini ve bu işin efkârı umumîye önünde aydın-
latılmasını dileriz.

Nadi'nin bir de dillerde dolayan Rusya'ya ihracatın vesikaya tabi oldu-
ğu zamanlarda yaptığı bir vesika ticareti vardır.

Bu vesika ticaretinde Nadi'nin yüzbin liralık bir komisyon aldığını
söyliyenler vardır.

Vesika No: 23

16/Kânunusani/340

10/Şubat/340

İstanbul Tasfiye Komisyonu

Riyaseti

No: 188

1/586

Eminöni Maliye Tahakkuk ve Tahsil Şubesi Memurluğuna

İstanbulda Fincancılar yokuşunda kâin Matosyan matbaasının kâin bulunduğu binanın ve matbaada istimal olunan makinelere mevzu varidatı gayri safiyelerinin ve mezkûr binanın bedeli icarı şehrisi kaç kuruştan ibaret bulunduğunun bittetik âcilen işa'arı temenni olunur efendim. 16/Kânunusani/340

İstanbul Tasfiye Komisyonu

Reisi

İmza

Faruk

Aidiyeti cihetiyle Yenicami maliye şubesi

tahakkuk memurini valâsına

(Kânunusani 340

Eminöni tahakkuk müteferrika

14 / 17/Kânunusani/340

Yenicami müteferrika

18 / 17/Kânunusani/340

vilâyete yazılmıştır

23/Kânunusani/340 ve 11 No:

Aidiyeti cihetiyle Mercan maliye şubesi tahakkuk memurini valâsına

17/Kânunusani/340

Badelkayt iadesi 24/Kânunusani/340

Fincancılar yokuşunda vaki 50/1 Nollu ve Amerikan Misyoner şirketine ait Matosyan matbaasına Mercan tahakkuk şubesinde tahriri müstefabihe makineleriyle birlikte Otuzbirbin sekizyüz kuruş varidatı gayri safiye takdir edilip tahrir varakasının mülâhazat hanesine dahi 170 lira Matosyan ve 140 lira Boyacıyan matbaalarının bedeli icarı senevisi olarak gösterilmiştir.

Geçen seneki bedeli icarı senevisi dahi Üçbin Lira'dan ibaret bulunduğu indeltahkik anlaşılma ile iade ve takdim kılındı.

10.Şubat.340

Mühür ve İmza

İstanbul Mercan maliye

Şubesi

Kaydedildi

İmza

TDV İSAM

Kütüphanesi Arşivi

No 2E. 3404

BİR DOSTLUĞUN SAĞLAM TEMELLERİ

16 Ocak 1947

Sovyet muharriri Milonof, bizim vefalı dostluğuna ve büyük hâtırasına o kadar bağlı olduğumuz Lenin'in memleketimiz ve halkımız hakkındaki düşüncelerini hülâsa eden yazısı ile Türk gazetelerine yeni yılın en güzel hediyesini vermiştir. Lenin'in sözlerinde ve yazılarında kendine has ruh asilliği ile yanılmaz bir realizm birbirinden ayrılmaz. Emperyalizmin bitip tükenmez, durup durulmaz ihtirasları içinde hayat ve hürriyetini kurtarmak ve korumaktan başka birşey düşünmiyen bir ideal ve bir ihtilâl adamının ancak bir müdafaacı bulmak tabii idi. Fakat Lenin bununla kalmamıştır; Rusya'da yeni rejimin lideri olduğu vakit, bizim milli savaşımızı, sevmek ve övmekten başka birşey yapmıştır: Atatürkle birlikte yeni Rusya, yeni Türkiye münasebetleri geleneğini kurmuştur. Bu geleneğin ruhu, iki devlet münasebetlerini bir daha tezatlandırmamak, iki devlet birbirinden daima emin kılmak, devamlı ve bozulmaz bir dostluk ahengini, geçici her türlü menfaat ve his dalgalanışları üstünde tutmaktır. Lenin ve Atatürk ölmüşlerse, onların eserlerini ancak yürüten ve yükselten iki Şef İnönü ve Stalin başımızdırlar.

Milonof'un yazısında Lenin'i ilk defa 1908 Meşrutiyet inkilâbı ile alâkalanırken görüyoruz. Lenin İttihat ve Terakki'nin hareketini takdir etmekle beraber bu yarım zaferin iç harplere ve dağılışlara yol açacağını kestirmiştir. Gene o senelerde inkilâp hareketini serbest bırakmıyan bütün dış tecavüzlere karşı, meselâ Bosna-Hersek ve Trablusgarp meselele-

Türkler lehine cephe almıştır. Bundan otuz küsur yıl önce, Avusturya'nın suykastı sırasında, Balkanlar için söylemiş olduğu söz, bunca facialardan sonra, hakiki Türk inkilâbının hiç şaşmadan güttüğü politikanın düsturu değil midir : "Balkanlar hakkında yapılacak bir tek samimî teklif yalnız ve yalnız şundan ibaret olabilir : Balkanları Balkanlılara bırakmak! Balkan milletinin hayatını yabancı müdahalelerle altüst etmemek, Türk inkilâbının yürüyüşüne mani olmamak ! " Meşrutiyetin ilk yıllarında Lenin'in Balkanlar için düşündüğü, Cumhuriyet rejiminin ilk günlerinden şimdiye kadar bizim inandığımız ve gerçekleştirmek için elimizden geleni yaptığımız şeydir.

1921 de Moskova'da Sovyet Meclisinin toplantısında Lenin Türk delegeleri ile Sovyetler arasındaki görüşmelerden bahsederek demişti ki : "Birbirimizle anlaşmak imkânı kendini göstermektedir. Bu memlekete devamlı bir dostluk ve yakınlaşmayı en emin bir tarzda tahakkuk ettireceğiz." Lozan konferansı günlerinde de bir gazeteciye diyordu ki : "Milletlerin menfaatleri karşısında takibedilecek tek adaletli hareket tarzı böyle bir halde bu menfaatleri en geniş ölçüde tatmin etmek ve bu memlekette her türlü anlaşmazlık ihtimalini ortadan kaldırır şartlar yaratmaktır."

Bütün bunlar 20 inci asrın en büyük dâvalarından birini başaran eşsiz bir ihtilalcinin yeni Türkiye'yi ve yeni Rusya ile yeni Türkiye arasındaki münasebetleri, eserini muvaffak kılan prensiplere göre muhakeme etmesidir. Rus topraklarını ve bu topraklar içinde yaşayan halk yığınlarını, belki de tarihin en korkunç istilâ tehlikesinden kurtaran Stalin, eşsiz kudretini gene aynı idealizm kaynaklarından almıştır.

Sovyet - İngiliz - Amerikan birleşmesinden Türk görüşünün ne olduğunu öne süren Milonof'a, ilk Moskova konferansından beri bu gazetede ve memleket gazetelerinde çıkan birçok yazıyı biz de şahit olarak verebiliriz. İstilâya karşı savaşan bir milletin kahramanca fedakârlığına hayran olmamak

insanlığa yaşarmaz : biz ise, şimdi kendi vatanlarını ve hürriyetlerini kurtarmış olanların kendi vatanımızı ve hürriyetimizi kurtardığımız zamanlardaki düşünce ve hareketlerini unutmamışızdır. Bu dostluk geleneğini, daima hem karşılıklı menfaatlerimiz ve emniyetlerimiz, hem de ancak bir menfaatler ve emniyetler ahengine dayanan barış nizamı için temel saymakta devam edeceğiz.

Falih Rifkî Atay

Son Telgraf Gazetesi 28.Kasım.1946

Sayı:3578

No: 5

Birinci sahife,sütun: 5-6-7:

Mecburi bir cevap ve efkârıumumiye ile hasbihal: 1

"D.N." ve Cumhuriyet .

- Eğer halk partisinin madde ve mana haklarını kendisine iade etmek gerekse o hakkı İstanbulda tek başına omuzlarında taşıyan ve günün içinde gasıp vaziyetine düşen Doğan Nadi'nin,bu küçük milyonerin C.H.P.ne gazetesini,matbaasını,kırmızı konağını,apartıman ve arsalarını iade etmesi birinci şart olur.-

Yazan:Etem İzzet Benice

Doğan Nadi diye bir çocuk var.Malûm.Merhum Yunus Nadi'nin küçük oğlu.Muharrirliğe hevesli."D.N." remzi ile densiz vasfını da insana ilham eden bu çocuk aklınca espiri yapıyor ve şuna buna sataşmayı mizah,tenkid, ükte ve muhalefet sanıyor.

Bize de sık sık sataşır.Güler geçeriz.Hatta içlerinde:kendisini kulağından tutup adalet önüne götürebileceğimiz mahiyette kanunî suç olan sataşmaları da vardır.Bununla beraber:

— Bırak sarhosu kendi yıkılsın!

Sözünü yabana atar olmadığımız için bu çeşit kanunî teşrifata pek lüzum görmedik.

Bu şımarık,vaktinden çok önce de " Ayran elden,su gölden.." kabîlinden baba milyonlarına sahip olmuş küçük miras yedinin hakkımızdaki teşbih ve şahsî terbiyesizlikleri üzerinde ~~de~~ duracak değiliz.Hakaret muhayyerdır. Ancak bu küçük milyoner ve şımarık yazıcı,bir başka noktadan bizi kendisine cevaplandırmaya ve efkârıumumiye ile bir hasbihalde bulunmaya mecbur etmiş bulunuyor.

Yalnız "Densiz"i ve "Densizliği" değil bir zamanlar kendisinin gazetesinin başlandığı meshur Alman servisi "D.N.B." yi de hatırlatan"D.N." imzası ile "Son Telgraf" ı da tasrih ve tahsis eden fıkracığında şöyle diyor:

"— Fiyatlar müstesna her şey düşüyor. ve ...bu arada bilhassa Halk Partisi gazetelerinin satışları."

Bu tasrih ve tahsis fıkracığında adı geçen diğer arkadaşlarımızın nasıl bir mukabelede bulunacaklarını bilmeyiz.Fakat "Son Telgraf" adına bu şımarık mirasyediye bir ders vermek yerinde olur.

"— Fiyatlar müstesna her şey düşüyor." hükmü yerindedir.Bunun tek isbatı "D.N." dir.Eğer bu çocukta ve hatta fıkrasını yayınladığı gazetedede zerre kadar siyasî inan,şahsî karakter,meslek ahlâkı olsaydı top yekûn içinde buldukları düşüklük gayyasına yuvarlanmazlardı.

İstanbul Vilâyeti aliyesine

Beyefendi Hazretleri:

İstanbulda Fincancılar yokuşunda kâin olup Emvali Metrûkeden temhir olunan Matosyan matbaası derunundaki matbaa alât ve edevatını iştiraya talip olduğumuzdan muameleilâzimenin ifası için işbu arzuhali bendegânemizin tasfiye komisyonuna havale buyurulmasını istirham ederiz efendim.

Adres:

Pul ve İnzalar

1-. Fincancılar yokuşunda Amerikan hanında
mukim Danyel Ohanesyan

2-. Nişantaşında mukim Mahmut Celâleddin
Paşazade Mehmet Aziz bey

TDVİSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E. 3404

Tasfiye Komisyonu riyaseti
aliyesine

15/Teşrinisani/1339

Vali namına

Şemseddin

Vesika No: 5/4

Telgr. Ankara: 20/teşrinisani/339

İstanbul Tasfiye Komisyonu Riyasetine

Emlâki Emvali Metrûke meyanında satılık matbaa alât ve edevatı
olup olmadığının inbası

20/Teşrinisani/1339

Maliye Vekâleti vekili N.
Macit

Nuri beye

20/Teşrinisani

Vesika No: 6/3

Maliye vekâleti celilesine

C. 20/Teşrinisani 339 ve 19581 tele:

Üç matbaaya alât ve edevatiyle vaziyed olunmuştur. Satılıp satıl-
mayacağını iş'ar buyurulması

İmza

Vesika No: 3/7

Telgr. Ankara: 3/Kânunuevvel/339

İstanbul Tasfiye Komisyonu Riyasetine

Emlâki matbaa alât ve edevatı hakkındaki 518 20/Teşrinisani/339
telgraf ecavbının tesrii 3/Kânunuevvel/339

Maliye Vekili N.

Mehmet

Sizin Yaptığınız sadece Büyük harpte hem meb'usluklarını, hem de dalkavukluklarını, hem de vagon müsadese alıp tüccarlıklarını yaptığınız İttihat ve Terakki şeflerine:

— Düşenin dostu olmaz !

Demek kabilindendir. Ve sadece kötü İttihatçılığınızı ortaya koymaya yarar. Bu günlerinizde adınız etrafında bir kâğıt skandalı ve bir Semer ticaret davası da çıkıyor. İstanbul matbuatı ve Matbuat Cemiyeti birbirine karışıyor.

Sizden Matbuat Cemiyeti namına getirip parasını cebe attığınız kâğıtların parası isteniyor !

Türk köylüsünün boğazından kesip ordusuna verdiği paranın içinden Semer taahhüdüne girip çektiğiniz yüzbinlerin hesabı aranıyor ve yüksek zatınız bütün bu işleri yüzüstü bırakıp Ankaraya kaçılıyorsunuz.

Sözüme dikkat buyurun: Gidiyorsunuz, demiyorum, kaçılıyorsunuz, diyorum.

Sizi Büyük Türk inklâpçılarının karşısına çıkararak tesadüf iste bu firarınızdır. Yani ipliği pazara çıkan ve kendisine yeni bir macera, yeni bir ekmeğe kapısı arayan Yunus Nadi'nin firarı.

O zaman Samsun, Erzurum, Sivas, Ankara, taşı bile adam yapıyor; giriştiği büyük ihtilâl, inklâp ve istiklâl savaşı merhalelerinde her karşısına çıkandan, her insan ve her vasıttan istifade ediyordu. İşte, o vakit, yani Ankara,

— Gazete..

Vâ:

— Gazeteci..

Diye çırpınırken sizin orada bulunmanızdan da hiç şüphe yok ki istifade edilecekti ve dilmiştir.

Büyük, hışımlı ve haşemli Nadi, yüksek inklâpçı "!" ve dâhî gazeteci şimdi de yüksek zatınızı ve adınızı bir takım "Çimento, Petrol, Gazete, Orman, Kereste, Kömür, Demir, Matbaa, Taahhüt" gibi idaresi güç, ifadesi müşkül büyük işlerin başında veya gerisinde görüyoruz. Hattâ, sadece bunlardan bir teki, ki bir milyon lira sermayeli Matbaacılık ve Neşriyat Türk Anonim şirkettir. Eski dostunuz sabık Hıdıvin bankası ile alâkalı olarak kurduğunuz bu şirket ve onun hesapları hakkında birçok şeyler söylüyorlar ve.. diyorlar ki:

— Sayın bay Yunus Nadi acaba bu şirketin muhasebe defterlerini mütehasşıs bir heyetin gözü önüne çıkarabilir mi ?.

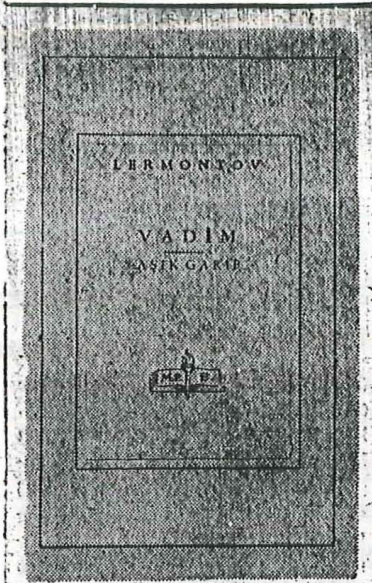
Müsade buyursanız da tarafîâlinizden tasfiyesi yapılan bu hesaplar bir tetkik gözünden geçirilse.

Bakınız, bendeniz Açık Söz'ün hesaplarının tetkikine nasıl razı oldum ve yüksek şahsınıza dünki yazımla bunu istida ettim.

Haydi siz de kendinizi gösteriveriniz.

Gösteremezsiniz değil mi ?.

Ve.. aslâ gösteremiyecsiniz. Buna Cumhuriyetin tediye başmakale hesaplarını da ilâve buyurabilirsiniz. Hattâ geçen yıl içinde çıkan bir makalemiz için: — Bir... ecnebi bankasından 10.000 lira almıştı. Diyorlar.

Fahri Kurtuluşun tavrında bahis mevzuu edilen kitabın kapağı

Meclise verilen iki taktırir

Fahri Kurtuluş soruyor: Lermontof'un «Aşık Garip» Türkiye'de nasıl neşredilmiştir? — Şefik Hüsnü'nün dosyası neden kayboldu?

Ankara, 9 (Telefonla) — Doktor Fahri Kurtuluş Meclise iki mühim sual taktıriri vermiştir. Bunların biri, klâsikler arasında Türklük aleyhinde neşredilen bir kitap, ikincisi de meşhur komünistlerden Şefik Hüsnü'nün (Devamı Sa: 3 Sü: 5 de)

TDVİSAM
Kütüphanesi Arşivi
No ZE. 3404

Vatan

10. Şubat. 1949

Künel

(Başı 1 İnçide)

dosyasının kaybolması hakkındadır.

Bu taktırirlerde ezclümle şöyle denilmektedir: «Rus muharrirlerinden Lermontof'un Vadim (Aşık Garip) adlı eseri Servet Öner tarafından dilimize çevrilmiş ve 1945 yılında Millî Eğitim Bakanlığının Dünya Edebiyatından Tercüme serisinin 26 ncı sayısı olarak yayınlanmıştır. Bu eserin önsözünde itiraf edildiği gibi Bu bir deneme eseridir, diye vasıflandırılmakta ve fakat «Köle köylülerin müstebitlere karşı ayaklanması çok realist bir tarzda yazılmıştır.» diye tahrikkâr bir ifade ile takdim edilmektedir. Edebi kıymeti olmayan bu kitabın dilimize çevrilmesi ve bunun içinde milletimizin aleyhinde sözler bulunması ve tarih sahnelerin tasvir edilmesi, vatanını seven ve Türklüğü ile iftihar eden herkese hüznün ve teessür vermektedir.

Taktırirde, eserden Türklük aleyhinde bazı parçalar nakledilmektedir. Bu arada (En sonunda savaş bitti. Rus sancakları Tuna kıyıları üzerinde dalgalandı) cümlesi de vardır.

Taktırir şöyle devam etmektedir: Bu kitap milletimiz aleyhinde harp edebiyatı örnekleri vermektedir. Dünyanın hiç bir yerinde karşılığı devlet hazinesinden ödenmiş ve hükümet elinde basılmış olan bir kitapta kendi milleti, kendi vatani, kendi varlığı aleyhinde bu kabil cümleleri taşıyan kitapların terclüme edildiği görülmemiştir. Bizde bunun yapılması, millî eğitim politikasında daimî surette kendisini hissettirmesini istediğimiz millî duygulara, tarih suuruna vurulmak istenen ağır bir darbedir. İlişik kanun teklifim bu sahada memleket ölçüsünde bir intibaha vesile olur mülahaza ile hazırlanmıştır.

Doktor Kurtuluşun kanun teklifinde bu kitabın klâsikler serisinden çıkarılması ve dağıtıldığı yerlerle Üniversite kütüphanesinden ve millî kütüphanelerden, mütalâa salonlarından toplattırılması istenmektedir.

İkinci taktırirde de ezclümle şöyle denilmektedir: Memleketimizdeki komünistlerin liderliğini yıllarca yapmış olan Şefik Hüsnü ile Bursa ve İstanbul'daki komünist arkadaşlarının mülga Ankara İstiklâl mahkemesince 926 daki muhakemelerine ait dosyayı ve evrakı tetkik etmek istediğimde, bu dosyanın hükümet tarafından tetkik edilmek üzere Meclisten istendiğine ve bugüne kadar iade edilmemesi esbabını incelediğimde, dosyanın İstanbul Adliye yangınında yapılmış olduğuna muttali oldum. Dosya 22. 11. 1947 tarihinde Meclisten istenmiş, İstanbul Adliye yangını 1933 yılının aralık ayında vuku bulmuştur. Bu itibarla:

1 — Dosyanın niçin ve ne sebeple alındığı,
2 — Hangi komünistin tekrar muhakemesi için bu dosyadan istifade edildiği,
3 — Bu dosyadan istifade edilerek rüyet olunan muhakemenin hangi tarihte başlayıp hangi tarihte bittiği.
4 — Dosyadan edilen istifadeden sonra dosyanın İstanbul Adliyesinde ne kadar müddet kaldığı.
5 — Bu vesikâlerin kimler tarafından elde tutularak yanmasına sebebiyet verildiği.
6 — Hükümetin Meclisten tetkik edilmek üzere başka dosya alıp almadığı.
7 — Tarihimizin bu pek mühim vak'asına ait bir safhanın mazinin tozları altında kaybolup gitmemesi için ne gibi tedbir düşünmek iktiza ettiğinin Başbakan tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını rica ederim.

Bendeniz, bu küçük adam, yani "Şantajcı" diye tavsif ve Türk efkârı umumiyesi huzuruna çıkardığınız elindeki kaleminden, hüviyetindeki dürüstlüğünden başka sermayesi olmayan bu mahlûk o 10.000 liranın 9.000 ini atıyorum, sadece 1.000 nini kabul ediyorum ve.. zatiâlinizden soruyorum:

— Benim muhasebe defterlerimde bir ecnebi bankasından alınmış 1.000 liralık değil, bir liralık dahi makale parası yoktur. Yüksek şahsınız bunu hangi hesapla ve hangi hüviyetinizle aldınız ?.

Buna da cevap verebilir misiniz ?... Görüyorsunuz ya, Nadi baba biz artık yetiştik, büyüdük, yutmuyoruz, hesap sormasını biliyoruz. Zaten senin de bizden gocunmanın tek sebebi bu ya ? Haklısın ve.. bizden korkmalısın. Çünkü genç kalemlerin ve genç hüviyetlerin yetiştiği Ankara caddesi elbetteki bir gün senin gibi binbir devirden arta kalan san'atlarını ifade çok mahir şantajcıları safra halinde kusup dışına atacaktır. Bundan korkuyorsun, genç hüviyetlerin, özbeöz inkılâp ve Kemalizm müridi olan gençlerin yetişip serpilmesinden korkuyorsun ve.. bunun içindir, ki siyasî hayatlarında hiçbir kusur ve kabahat atfına imkân bulmadığın bizim gibi mazisi, tertemiz inkılâp çocuklarının fakirliklerine rağmen koskoca bir gündelik gazeteyi nasıl bütün bir yıl ayakta tutabildiklerine şaşırıyor ve bunun sırrını da şantaj yapmamızda arıyorsun !

Ey büyük Nadi, ey koca heykel elbette ki, başka türlü düşünemezsin. Çünkü sen öyle yetiştin. Tek sıfatın ve sanatın sağdan, soldan para vurmaktır, şantaj yapmaktır. Bütün ömrün binbir türlü dalavere, şantaj kombinezonları kurmakla geçti. Hattâ meshur beyaz kadın tacirliği yapan Belçikalı heriften para çekmek için onunla bile el ele vermekten çekinmedin. Daima para iç ve dış hüviyetinle seni yendi ve sen ömründe bir tek defa bile olsa bizim sadece vasıta diye yüzüne bakıp geçtiğimiz geçtiğimiz parrayı venemedin ve.. ömrün oldukça venemiyeceksin.

Çünkü artık sen parasın, para sen. Bu iki nesç her çeşit hüviyeti ve kirliliği ile senin o bize muhterem diye mutlâka inandırmaya kalkıştığın şahsında mezç olmuştur. Görüyorsun ya koca Nadi, ikimiz arasındaki büyük hüviyet farkını. Biz kendi vicdan ve hüviyetimizin asıl tevazuu içindeyiz. Sen ise dış hüviyetine temamiyle zıd bir iç hüviyetle ve akla gelen gelmeyen bütün bir dalavere ve menfaat ihtişamı üzerine kurulmuş kardan bir abide gibi karşımızda oturuyorsun. Güneş bizim güneşimizdir, temiz, lekesiz, aşınmamış insanların güneşi seni eritecektir.. buna, kendine inandığın gibi inan.

Ve.. yine inan, ki açık Söz, siperde son helâl kanını akıtıncaya kadar süngübünü elinden bırakmayan bir kahraman gibi seninle, sehin gibilerle dögüşe dögüşe genişliyecek, büyüyecek, inkılâbın ve Kemalist rejimin halis, öz, içi dışı bir elemanı olarak hizmetini ifade devam edecektir.

Sakin, Türkiye Cumhuriyeti ve Türk efkârı umumiyesi senin yüksek kaleminden mahrum kalır.. diye tasalanma.

TDVİSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E. 3404

Vesika No: 1

5/Teşrinievvel/1339

İstanbul Vilâyetine

Mâruzu bendeleridir:

İstanbulda Fincancılar yokuşunda Amerikan hanında kâin olup Emvali Metrûke'den addi ile bu kere tahtı temhire alınan Matosyan matbaası derunundaki makinenin isticarına talip olduğundan; muamelei lâzimenin ifası hususunun tasfiye komisyonuna emir ve havale buyurulmasını istirham eylerim, efendim hazretleri.

Adres: Fincancılar yokuşunda kitabımukaddes
idarehanesinde

Pul
İmza
Tanil Veledi
Kalost

İktizası ifa olunmak üzere
tasfiye komisyonu riyaseti aliyesine
6/Teşrinievvel/1339

Vali namına
Şemseddin

Vesika No: 2

10/Teşrinievvel/1339

- KARAR -

İstanbulda Fincancılar yokuşunda (Beybl Havz) namındaki Amerikan binasının arkasında ve aynı bina müstemilâtından olan mahalde kâin (Matosyan) matbaası sahibi Vahan Matosyan'ın maale Ceneveye firar ettiği ve firarından evvel ikamet ettiği Nişantaşında Cabî caddesinde Meserret apartmanının 4 No:lu dairesinde elyevm mukim eniştesi Samoel Haratonyan'ın nezdinde bir miktar eşyası bulunduğu zabıta tahkikatından nümayan olmakla mezkûr matbayaya ve eşyaya vaziyed olunarak tahtim olunması ve eşyanın alelusul mahallen bilmüzayede furuh-tu karargir oldu.

Tasfiye komisyonu

Reis aza aza aza aza aza

Zapta geçmiştir

10/Teşrinievvel/ 1339

Vızgelirsiniz.

Açık Söz'de öyle gençler ve taptaze kalemler var ki..hepsi tertemiz, hepsi idealist ve..hepsi tepeden tırnağa Kemalist çocuklar,bunların her birinden kırk Yunus Nadi çıkar.

Beyhude böbürlenme ve vehme düşme.

Sus ve..Otur.Sırtımızdan kazandığın servetle şişirdiğin göbek sana yeter. Sen,ki bir sırtlansın,Sırtlanlar mezarlar arasında dolaşır ve insan naaşlarını didiklerler.

Kara sırtlan sen ise yıkmaya çalıştığın haysiyet,şeref ve namuslarımız üzerinde ulumaya kalktın.

Fakat,bu sefer karşına Arif Oruç değil,bir arslan,tertemiz bir arslan hesaplarını sana açan,fakat hesaplarını kendisine aslâ açamıyacağın bir arslan çıktı ve burnundan solumaya başladın.

İstedığın kadar solu ve ulu.

Yine görüşeceğiz.

Bugünden yarına allaha ısmarladık.

-Etem İzzet Benice-

Matbaanın Demirbaş Eşya Listesi:

<u>Adet</u>	<u>Cins Eşya</u>
6	Matbaa Makinesi
25	Mücellit Makinesi
2	Elektrik Motörü
1	Boya Makinesi
53	Mürettip Tezgâhı
4	Ayak Makinesi
1	Zimba Makinesi
1	Bıçak Makinesi
2	Kütüphane
6	Yazıhane
2	Soba
1	Koltuk
1	Ceviz ve sadef ufak masa
1	Etajer
	Kâğıtlar, kitaplar ve müteaddit tablolar, telefo

Balâda cins ve mikdarı muharrer eşya İstanbulda Fincancılar yokuşunda firarî Matosyan ef.matbaasında mevcüt olup muvacehemizde tâdad ve tesbit olunarak tahtim olunduğuna dair işbu zabıt tanzim kılındı. 19/Teşrinievvel/1339

Tasfiye Komisyonu Memuru

Mansur

Heyeti ihtiyariye âzası

Mustafa Sıtkı

Polis Memuru

2911

Mehmet Cemal

Not: Bu yerin anahtarı muhasebeci baydedir.

Açık Söz 26. İkinci Kânun. 1937 Sayı: 280 Birinci sahife
alt 1-2-3 ncü Sütün

Yunus Nadi'ye İkinci Mektup

Koca Nadi, sen en önce su eski dostun Abbas Hilmi paşanın bankasıyla alâkalı olarak kurduğun bir milyon lira sermayeli sirketin hesabını, sonra da bir makale yazmak için aldığın 10.000 liranın adını ver...

Bay Yunus Nadi,

Dün yazımı bitirirken:

— Sen kimsin ve ne hakla bana meydan okuyor, hakaret ediyorsun ?.

Demıştim. Yüksek şahsınız hakkında öğreneceklerimi öğrendim. Müsade buyurursanız sırasıyla arz edeyim:

Meğride doğmuşsunuz. Âbidin paşanın büyütmesi imissiniz. Radostaki medrese İ Süleymaniyyede birazcık okumussunuz. İstanbuldaki Galatasaray lisesinde okurken de kovulmuşsunuz ve o zamanın Babiâlisine, Baba Tahirin eline düşmüşsünüz.

Baba Tahiri hatırlayorsunuz değil mi ? Sizden "Meğrihim Keleşin İbrahim " adını alan ve yerine "Yunus Nadi " hüviyet ve ismini koyan Malûmatçı Baba Tahir, o sizi sultan sarayında kese kese altın çekmeye ve nişan taklit edip avrupalı seyyahlara satmaya, şantaja, para verenleri methe, para vermeyenleri zemme yani şahsımızda bulunmayan san'at ve sıfatlara alıştırmış. Bundan sonra hayatınız bir karanlığa gömülüyor. Uçsuz bucaksız bir karanlık. Yüz, vicdan, hüviyet karaması ifade eden bu karanlık içinde gölgenizi seçip takip edebilenler hakkınızda sadece şahadet parmaklarını dudaklarına götürüp susmakla iktifa ediyorlar.

Daha sonra meşrutiyet inklâbının gürültüleri ve.. Yaşa.. Haykırışları arasında fakat, ya bir inklâpçı, ya bir inklâp müridi gibi değil, bir macera ve şans kumarbazı gibi görünüyorsunuz.

Bu göze çarpışınızı takip eden yıllar içinde sizi Ebüzziya Tevfiğin "Tasviri Efkâr"ında ve Osmanlı imparatorluğunun ve imparatorun saray koridorlarında buluyoruz.. Bir takım Arap, Arnavut, Çerkes paşaların etekleri dibinde dolaşırken görülüyorsunuz. O vakit sizi tanıyanlar:

— Etek öpmesini çok iyi bilirdi, sonra yüksek ~~le~~ yüksek el öpmeye kadar yüksekselebilmmişti...

diyorlar. Etekten ele çıktığınız bu devir Türk kahramanlarının cephelerinde arslan gibi döğüştüğü ve zatiâlinizin de hem sultan Reşadın, hem Talât, Enver, Cemal paşaların ayrı ayrı dostluklarını yelif edebildiğiniz ve Mentеше mebusluğunu vagon tüccarlığıyla beraber yaptığınız büyük harp devridir.

Biz o zamanlar çocuktuk, rüştiyeyi henüz bitirmiş ve liseye geçmiştik. Bilmiyoruz, fakat anlatıyorlar, anlatanlar diyorlar, ki:

— Büyük harp bitti. İttihat ve Terakki şefleri kaçtılar. Arkalarından ilk haykıran Yunus Nadi oldu.

Bu böyle olmakla beraber hiç şüphe yok, ki zatiâlinizi Alemdarcı Cevat-tan, Peyamcı Ali Kemalden, Sabahcı Mihrandan ayırt ediyorum.

Propagandayı Yapan Kimdir ?.

Komünistler davaya fesad karıştırıyorlar.

Daha sekiz on sene evvel, İstiklâl mahkemelerinde aylarca sürünenler mi vatandaşları irticala itham edecekler ?.

(..Komünist propagandası yapan bir kadına sahifelerinde yer veren ve "Millî Hassasiyet" perdesi altında halkı, rejimlerine karışmadığımız dost devletler aleyhine tahrike çalışanların içyüzlerini tahlil ettik.

Hakikat meydana çıktığı için üstadlar artık ne yapacaklarını bilmez bir hale gelmişlerdi.

Dün bizi Faşistlikle itham ederken bugün "Mürteçisiniz!" diye feryad ederek meseleyi küfür vadisine sokmuş oluyorlar.

Mamafî şuracıkta, komünistler tarafından, kendilerinininkinden maida bütün rejimlere birer mürteci damgası vurulmanın eskimiş bir moda olduğunu kaydedelim.)

(Daha sekiz on sene evvel İstiklâl mahkemelerinde aylarca sürünenler mi vatandaşları irtica ile itham edecekler ?.

Komünist bozuntusu dönme kadınlar mı Türk halkına Kemalizmden bahsedecekler ?.

Bizim Demokrasimiz millî ahengi bozmağa çalışanlara derhal hadlerini bildirmeğe muktedirdir. Hakikî Demokrasi de budur.)

XX

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E. 3404

" Tesadüfün inkılâpçılar önüne çıkardığı zatîâlileri inkılâpçı olarak öğünecek değil, bunun tam tersine utanacak bir halde bulunduğunuzun halâ farkında değilseniz, bizler, yani bu inkılâbın yetiştirdiği çocuklar, bunu böylece size haber vermeliyiz. Bu bizim için mukaddes ve.. yerinde bir vazifedir."

" 1- Siz Baba Tahir'in gazetesinde "Sultan Hamit bin yaşa" diye yazıyordunuz. Sonra, meşrutiyete intikal ettiniz; "Yaşasın İttihat ve Terakki, yaşasın Sait Halim, Abbas Hilmi" diye haykırdınız.

Daha sonra sırasıyle: "Yaşasın Enver, Yaşasın Talât, yaşasın Cemal..." diye bağıldınız. Bütün bunlardan sonra da elinizdeki tek çanta ile Ankaraya gittiniz "Yaşasın İnkılâp" diye sesinizi ayar ettiniz.

" 2- Zatiâliniz inkılâpçılığın sadece poletikacılığını yapıyorsunuz, bizse sadece idealist müfritliğini ifa ediyoruz. Sizi belki milyonlar eden de aramızdaki bu hüviyet farkından geliyor."

" Bu vatanın sathında seninle ben, şununla bu arasındaki hiçbir imtiyaz farkı yoktur ve hiçbir zaman, hiçbir davanın istismarı sana bırakılamaz. Eğer şimdiye kadar bırakılmışsa meydanı boş bulduğunuz içindir."

" Fakat, biz senin bir zamanlar, yani üç beş sene evvel hele o güzellik kraliçeleri çıkardığın günlerde adın etrafında iskandala uğrayıp yüzüne bakılmaz bir hale geldiğini de hatırlıyanlardanız."

" Zatiâliniz daima bir sabun köpüğünden farksız, mevhum bir badiresiniz ve hele bizim safımızdaki dürüst yığından "SIFIR" notunu almış birisiniz."

" Onbeş senedir yüksek zatınızın nelere ve ne vasıtalara baş vurarak rakibiniz gazeteleri ezdiğinizi pek iyi bilenlerdeniz...ve bunu bizim gibi bütün Türk milleti de böyle biliyor.

Lütfen bir kerecik olsun otomobilinizden ininiz...bizim aramıza, yani halk arasına karışınız ve sizin için neler söylendiğini lütfen dinleyiniz. Eğer sık sık gittiğiniz avrupa kaplıcalarına azimetinizden doğan yorgunluğunuzu bir kerecik için de olsun böyle bir tetkike hasrederseniz, işittiklerinizden ötürü kulaklarınızı tıkar ve iki avucunuz yüzünüzdeki kızartıyı örtmiye kâfi gelmez."

" Ben ve bütün Türk milleti bu memlekette elli yıldır sağdan soldan dilenen, Sultan Hamitten başlayarak tarihin bütün devirleri içinde akla gelen ve gelmiyen müessese ve şahıslardan dilenen bir tek adam tanıyoruz. O'nun adı da sabık Keleşin İbrahim ve Lâhik Yunus Nadi'dir. ve...bu büyük, maruf dilencinin kara vicdanının hareket mihveri ve ilk dilendiği günden bugüne kadar kullandığı taktik daima karşısına çıkanın yüzüne elindeki bulaşık karayı sürmek olmuştur.

20.Birinci Teşrin.937

Sayı:4827

Sahife:3 ,Sütün: 4-5

Propaganda Yapan Kimdir ?.

Gürültünün içyüzünün meydana vuruyoruz !

- Bu yaygaradan maksadları,ötedenberi alet oldukları Komünizm propagandasını gizlemektir.

(... Yoksa sadece mevhum Faşizm propagandacılarına karşı değil,aynı zamanda senelerdenberi sinsi bir şekilde içimizde çalışan teşkilâtlı,müseccel komünist yardakçılarına karşı da bayrak açardık.)

(...Yabancı propagandalara karşı hassas olduklarını iddia eden bu baylar ve bayanlar niçin Komünizm propagandasını hesaba katmıyorlar ?.)

(...Niçin mi ?..Çünkü bizzat kendileri bu propagandaya alet olmaktadır.Faşizme flân çatmak acemice bir taktikten başka bir şey değildir:

Halkı yabancı bir rejimden korkutmak suretiyle ona,davasını güttükleri başka bir yabancı rejimi sunmaya çalışmak.)

(...Tarihi maddiyecilik hakkında broşür tercüme eden bayan Sabiha bunu ilim aşkıyla yaptığını söylüyor.Bu nasıl bir ilim aşkıdır,ki bayanın çıkardığı ve kitap olduğunu iddia ettiği bütün broşürler hep tarihi maddiyecilikten,Karl Marx'tan,Friedrich Engels'ten bahsetmektedir.

Dünyada tarihi maddiyecilikten başka görüş zaviyesi,Marx'tan başka iktisad üstadı yok mudur ?.

Acaba Komünizm propagandası yaptığı için hükümetçe kapatılan ve toplatılan "Projektör" mecmuasını da aynı ilim aşkile mi çıkar mıştır ?.)

(...Bu bayanın yazılarında,memleket sevgisinden,memleket endişesinden eser yoktur.)

(...Burada adamlar propagandalarından korkulduğu için değil,millî ahengi bozdukları için cezalandırılırlar.)

XX

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E. 3404

Bütün hayatı çevirdiği binbir türlü dalavere ve entrikanın mahsulü olan bu mevhum, sabun köpüğünden adama, yani zatiâlılarına sorarım:

— İma ve iddia ettiğiniz tarzda şantaj yaptığım adam ve müessesesi kimdir ? Bunu isbat etmelisiniz. Edemezseniz dünyanın ve Türkiye'nin en namussuz adamı siz olursunuz."

" Acaba Atatürkten para mı aldım da O'nu methettim ?.methettiğim ve bağlandığım bir başka hüviyet ve şahıs olmadığına göre kendilerinden - almadım ya- para almış veya istemiş olsam dahi sen ey büyük dilenci bunu bana çok mu görmelisin ?..

Cünkü, sen inklâp ve ihtilâlin ilk günündenberi her yandan durmadan dileniyorsun, Dilenmenden bıkmıyan bu memlekette kim kalmıştır ?.

Cumhuriyet gazetesi, zatiâliniz, muhteşem göbeğiniz, içine kurulduğunuz muhteşem kırmızı konak, hep o dilencililiğin mahsulü değil midir ? , hem de ta mahut "Matosyan" matbaasından başlayarak. Hatta son günlerde halkın dilinde dolayan bir 150.000 bin lira hikâyesi var ki, içyüzünü ben bilmiyorum, sen ne olduğunu lütfen efkârıumumiyeğe izah ediver.

Ey hışımlı ve haşımlı baba Nadi; sayı ile kendine gel ve gözünü ört aç. Karşında tepeden tırnağa kadar silâhı yalnız namus, haysiyet ve hüviyeti olan Etem İzzet Benice var !

Ortalığı baştan başa haraca bağliyan ve sığındığın maske altında bütün menfaat yollarını matbaana ve kasana bağliyan adam yani sen ne cüretle bana: "Para vermeyenlerin aleyhinde bulunmuşlar, para verenleri methüsenâ etmişlerdir." diyebiliyorsun ?.

Küçük, alın terinden biriken sermayesiyle ve büyük bir izzetinefs ve haysiyet endişesiyle koyulduğu işte hiçbir yardıma istinad edemeksizin muvaffak olma ve sadık bir inklâp elemanı olarak memleketine, rejime hizmet etmiye elden geldiği kadar çalışan namuslu bir vatan çocuğuna senin, yani Yunus Nadi'nin Çirkef ve iftira sıçratmasını, şantaj ~~istinad~~ istinad etmesinin ne ehemmiyeti olabilir ?..

Bilen seni de biliyor, beni de biliyor. İstersen ve cesaretin varsa reyîâm yapalım da alınacak neticeyi gör.

Hem bırak Açık Söz'ü, gazeteciliği şunu bunu, sadece bir Türk gençliği olarak senden soruyorum:

— Sen kimsin ve ne hakla bana meydan okuyor, hakaret ediyorsun ?.

O halde dur ve ..bekle. Ben kim olduğumu sana anlattım. Ayrıca sana da kim olduğunu ve senin böyle tafrafuruşluğa hakkın olmadığını anlatacağım. İşte o zaman senin ve gazetenin asıl paçavralığı meydana dökülecektir.

- Etem İzzet Benice -

20. Birinci Teşrin. 937

Sayı: 4827

Sahife: 3 , Sütun: 4-5

Propaganda Yapan Kimdir ?.

Gürültünün içyüzünü meydana vuruyoruz !

- Bu yaygaradan maksadları, ötedenberi alet oldukları Komünizm propagandasını gizlemektir.

(... Yoksa sadece mevhum Faşizm propagandacılarına karşı değil, aynı zamanda senelerdenberi sinsî bir şekilde içimizde çalışan teşkilâtlî, müseccel komünist yardakçılara karşı da bayrak açardık.)

(... Yabancı propagandalara karşı hassas olduklarını iddia eden bu baylar ve bayanlar niçin Komünizm propagandasını hesaba katmıyorlar ?.)

(... Niçin mi ?.. Çünkü bizzat kendileri bu propagandaya alet olmaktadırlar. Faşizme flân çatmak acemice bir taktikten başka bir şey değildir:

Halkı yabancı bir rejimden korkutmak suretiyle ona, davasını güttükleri başka bir yabancı rejimi sunmaya çalışmak.)

(... Tarihi maddiyecilik hakkında broşür tercüme eden bayan Sabiha bunu ilim aşkıyla yaptığını söylüyor. Bu nasıl bir ilim aşkıdır, ki bayanın çıkardığı ve kitap olduğunu iddia ettiği bütün broşürler hep tarihi maddiyecilikten, Karl Marx'tan, Friedrich Engels'ten bahsetmektedir.

Dünyada tarihi maddiyecilikten başka görüş zaviyesi, Marx'tan başka iktisad üstadı yok mudur ?.

Acaba Komünizm propagandası yaptığı için hükümetçe kapatılan ve toplatılan "Projektör" mecmuasını da aynı ilim aşkıyla mi çıkar mıştır ?.)

(... Bu bayanın yazılarında, memleket sevgisinden, memleket endişesinden eser yoktur.)

(... Burada adamlar propagandalarından korkulduğu için değil, millî ahengi bozdukları için cezalandırılırlar.)

XX

Açık Söz Gazetesi İkinci Kânun
25. Aralık 1937 Pazartesi Sayı: 279

No: 51

Birinci Sahife: Sütun: 3-4-5

(Yunus Nadi'ye Açık Mektup) adlı yazıdan bazı kısımlar:

-İlk feyzini Süleymaniye medresesinden alan sabık Kelesin İbrahim ve lâhik Yunus Nadi binbir dalavere ve düzenbazlıkla dolu hayatını unuttur da biz temiz inklâp çocuklarına nasıl dil uzatmağa cüret ediyor ? Kendisinden soruyoruz.-

-Açık Söz Kırmızı Konak'ta kurulan ve koridorları karanlığa uzanan bir "İŞ" evi değildir ki O'nun gibi kirli, O'nun gibi karanlık hüviyetli olsun.

Bay Nadi Dikkat et, karşında Arif Oruç yok!-

-Etem İzzet Benice-

Bay Yunus Nadi;

Dün adı "Cumhuriyet" olan gazetenizde Açık Söz, kendim ve mesaf arkadaşlarım hakkında çıkan yazınızı okudum. Eğer küfür, iftira, tezevir ve hakaretle dolu olan bu yazınız karşımızdaki aczinizin ve mevcudiyetimizin önündeki bunalmanızın ifadesi olarak kalsaydı bu hareketimden dolayı size sadece güler, hem de kahkaha ile güler, geçerdim.

İlk önce "Herif, küstah" filân gibi terbiyemizin ve mesleki telâkkilerimizin dışında kalan küfürlerinizi aynen ve olduğunuz gibi yüksekliğini iddia ettiğiniz sayın şahsınıza iade ettikten sonra müsaade buyurursanız bahsimize geçelim.

.....
.....

"Bay Nadi,

İşte en büyük manasızlığın ve gafın budur. Senin için şimdiye kadar birçok şeyler yazıldı, söylendi, bunların içinde haklısı da, haksız da vardı. Fakat, bugüne ve bu dakikaya kadar ne ben senin için bir şey yazmıştım, ne de sen benim için. İlk defa karşılaşıyoruz."

"Açık Söz, Kırmızı konakta kurulan ve içi dışını tutmıyan, koridorları, karanlığa uzanan bir "İŞ" evi değildir ki O'nun gibi kirli, O'nun gibi karanlık olsun."

"Açık Sözü'nün nasıl kurulduğu, niçin kurulduğu, hangi sermaye ile kurulduğu ve ne şartlar içinde çıktığı, nasıl devam ettiği herkesin malûmudur, neşriyatı gibi bütün muhasebesi de bütün Türkiye'ye açıktır."

"Ancak, acaba zatîlileri, yani bir zamanlar babıâli caddesinde "Şişman Badire" tavsifine lâyık görülen yüksek şahsınızda gazetenize ve muhtelif işler çeviren müessesenize ait hesapları bizim gibi herkesin gözü önüne koyabilir misiniz ?

Buna cesaretiniz var mı ? Cesaretiniz varsa hodra meydan."

Birinci Sahife: Sıkıyönetim komutanlığından tebliğ edilmiştir:

Sıkı yönetim bölgesi içinde genel güveni sağlamak görev ve sorumluluğu altında bulunan komutanlık, hududu içindeki illerde aşağıdaki tedbirlerin alınmasına lüzum görmüştür:

1-. Mahkûm komünistler veyahud müfrit komünist mefkûreli kimseler tarafından örtülü bir şekil altında kurularak memleket içinde içtimafî bir zümrenin diğerleri üzerinde tahakkümünü tesise ve mevcûd iktisadî ve içtimaf nizamları bozmağa çalıştıkları anlaşılan Türkiye sosyalist emekçi ve köylü partisi ile Türkiye sosyalist partisi merkez ve şubeleri ve mevcûd sendikalardan bu partiler veya onlardan aldıkları direktifle hareket eden kimseler, tarafımdan kurularak ve kendi maksadlarına göre sevk ve idare edilenleri ve İstanbul işçi sendikaları birliği ve İstanbul işçi klübü kapatılarak faaliyetlerine son verilmiştir.

2-. Bu partilerin fikirlerini yayan Sendika, Ses, Nur, Gün, Yığın ve Dost gazete ve dergileri ve bunların matbaaları kapatılmıştır.

3-. 9.Aralık.946 tarihli nüshasında belirmiş olduğu vechile memleketin siyasî ve hukukî nizamını bozma yolunda propaganda yapan Yarın gazetesi ve matbaası dört ay için kapatılmıştır.

4-. İrticaî mahiyette yaydığı fikirlerle emniyet bakımından zararlı görülen Büyük Doğu dergisi ve matbaası dört ay için kapatılmıştır.

5-. Komünist propagandasını taşıyan her türlü yazının sıkıyönetim hududu dahilindeki illere girmesi ve bu illerde basılıp satılması yasaktır.

Sıkıyönetim Komutanı

Korgeneral
Asım Tınaztepe

XX

Yaptığımız tahkikate göre, sıkıyönetim komutanlığına kapatılan partilerin liderlerinden Esad Adil ve Şefik Hüsnü ve tanınmış komünistlerden de birçoğu dün tevkif edilmişlerdir.

Bu partilerin merkezinde yapılan araştırmalarda birçok mühim vesikalar da bulunmuştur.

Hadiseye sıkıyönetim hâkimliği el koymuştur ve tahkikata başlamıştır. Vesikalar da ayrıca tetkik olunmaktadır.

"Haber" gazetesi, makalesinin bir yerinde de Nadi'nin dünki yazısına işaret ederek:

"— Nadi'nin bugünkü yazısı efkârı umumiyede müsbet bir intiba bırakmamıştır. Bu eski ve çok kullanılmış, hayide ve idealizmden mahrum, profesyonel gazeteci tâbiyesi, bugünkü münevver Türk camiası karşısında "Bismillâh" derken iflâsa mahkûmdur." demektedir.

Makalede, Nadi'nin bazen cüretinin, Kemalist imanı tam olan vatandaşları kızdıracak dereceyi bulduğu da ilâve olunmaktadır.

X

Dünki "Son Telgraf" gazetesi de "Sormak ayıp değil ya.." serlâvhasıyla Nadi'nin dünki yazısındaki bir noktaya işaret ederek, Nadi'nin izahat vermesini istemektedir. Son Telgraf müteakiben şu satırları yazmaktadır:

"— Bilmemek ayıp değildir. Fakat, öğrenmemek en büyük ayıptır! derler. Biz de bu sözden cesaret alarak Cumhuriyet gazetesinin başmuharriri 46 senelik gazeteci, 36 senelik mebus ve 36 bin defa fazilet nümunesi İş ve Poletika üstadı sayın bay Yunus Nadi'den bir noktayı öğrenmek ve tenevvür etmek mecburiyetini duyduk. Cüretimizi cehlimize atıf buyurarak bizi affetsinler. Baştan sona kadar nezaket, edebiyat, sanat ve yüksek polemik örneği ifade eden belîğ ve özel bir makalesinde Ahmet Emin Yalman'a bay Yunus Şöyle buyuruyorlar:

"— Senin gibilerin pek çoğunu mat etmeğe yalnız benim kalemim kâfidir. Unutmayın ki, benim kalemimden sonra koca Türk milletinin öz kuvveti en büyük husumetleri yakıp yıkmaya hazır ve kadirdir."

İşte idrakimiz bu noktada şaşaladı ve:

— Türk milletinin öz kuvveti Yunus Nadi'nin kaleminden sonra mı gelir, yoksa Yunus Nadi mi O kuvvetten sonraya kalır?... Acaba, bay Nadi kendi payına bir millî yazıcılık önderliği mi tasavvur buyuruyorlar da Biz bunun gafili miyiz?"

diye tereddüde düştük. Lütfen bay Yunus bu noktayı kendilerine has üstadane tarzı edaları ile izah buyurur, ne demek istediklerini anlatırlar mı?..

Maksad, sırf tenevvür ve bilmediğimizi öğrenmekten ibaret. O kadar."

Başlık: İki komünist partisi ile bunlara mensup altı gazete ve mecmua kapatıldı

Sıkıyönetim komutanlığının, bölgesinde genel güveni sağlamak endişesiyle dün aldığı tedbirler.

Kapatılan partilerin liderleri ile bir kısım mensupları yakalandılar.

Parti merkezlerinde yapılan araştırmalarda birçok mühim vesikalar ele geçti.

S E S Yığın Sendika Gün
Komünist propagandası yaptıklarından dolayı kapatılan mecmualardan dördü.

1.Ocak.946

Sayı:7676

No:74

Birinci sahife, orta sütun: 2-3

Gürcü iddiaları Ordu'da da derin infial uyandırdı.

Gürses gazetesi: " Tarihi adalet huzuruna yalancı şahid diye çıkarmasınlar, mahcup olurlar." diyor.

Ordu(31 A.A.)-.Bir kısım topraklarımız üzerindeki istekler ve bu arada iki gürcü profesörünün Ordu hududlarına kadar olan geniş yurd parçasına ait yersiz ve gülünç iddiaları bölgemizde de derin bir infial uyandırmıştır. Bu isteklerin Ordu halkı umumî efkârında uyandırdığı tepki, en güzel ifadesini bugün çıkan "Gürses" deki yazıda bulmaktadır. Ali Rıza Gürsoy bu baş yazısında şöyle demektedir: " Şimdi de Giresuna kadar mı ? O halde Türkün parolasını tekrarlıyalım. Mucip sebeplerini ister efsanelerden, ister fırsat ve kuvvetten alsınlar, şark hududlarından boğazlara kadar uzanan Türk vatanının Yirmi milyon Türkün nâşiyle süslenedikçe, bir karış toprak vermeyeceğiz. Şerefle ölmeyi ebedî hayatın için başlangıcı sayıyoruz." Muharrir yazısına devam ederek, evvelce tesbit edilen harp gayelerine hiçbir noktada uymayan ve milletlerin hürriyet ve istiklâlini garanti etmek sorumluluğunu üzerine almış büyük devletlerden biri bulunan Sovyetlerin bu gibi hakka, hürriyete tecavüz sayılan hareketlere baş olmasına bir mana veremiyoruz demektedir.

3.Ocak.946

Sayı:7678

No:75

Birinci Sahife; Sütun:4

(Yurdda İnfial ve Asabiyet)

Sürmeneliler, Rus isteklerine karşı bir miting yaptılar, Çıldırlılar, millî şefe telgraf çektiler.

Sürmene(A.A.) 2-.Dün beşbin kadar Sürmeneli, Türk toprakları üzerindeki yabancı isteklerini redetmek üzere büyük bir tezahtahürde bulunmuşlardır.

Küçük, büyük bütün Sürmene halkının baştan başa Türk bayraklarının dalgalandığı Cumhuriyet alanında yaptıkları bu toplantıda söz alan kasabalı ve köylü vatandaşlar, Türk vatanının ve bütünlüğünü korumak ve bir karış toprak vermemek hususunda bütün milletçe ifade edilen sarsılmaz azmi bir defa daha teyid ederek, gerekirse bu uğurda, millî şef İnönü'nün emri altında son damla kanlarına kadar savaşıacaklarını coşkun duygularla belirtmişlerdir.

Tan Gazetesi 27.İlkteşrin.1937 Sayı: 897
Birinci Sahife: 4-5-6 sütünlarda Büyük çerçeve içinde:

No: 50

TEMİZLİK MÜCADELESİ...

"Nadi işi kapanmıyacak, ince tetkiklerden geçecek.

Bazı gazeteler bahsin kapanmasını istiyorlar. Fakat bu işin kapanması Türk gazeteciliğinde kirli eller bulunmasına müsamaha etmek olur.

Bu gazeteciler buna razı oburlar mı ?
(Ankarada bulunan başmuharririmizden)-

Türk Gazeteciliğine Musallat olan bir ZORBA ve BELÂLI'ya karşı mücadele açtığımız gündenberi memleketin her tarafından takdir ve tesvik görüyoruz. Siyasî ve iktisadî hayatımızdadaki yegâne CİRKEF'in kurutulmasının ne kadar mühim bir rejim davası olduğunu bütün vatandaşlar takdir ediyorlar ki yazılarımız, mutad şekilde bir gazeteci kavgası değildir; siyasî ve iktisadî hayatta tam temizlik ve berraklık hasreti ile senelerdenberi milletin dikkatini ve düşüncesini isgal eden KIRLI BİR YARANIN KÖKÜNDEN tedavisine ait bir temizlik mücadelesidir.

Bu mücadelemiz iki baştan devam ediyor. Birini Biz idare ediyoruz. Nadi'nin gazetecilik denilen ve ancak idealistlere ve feragat sahiplerine ait mesleği ne gibi kirli ve şüpheli işlere vasıta edindiğini anlatıyoruz.

Fakat yapılacak diğer bir iş vardır ki, O'nu yapmaya bizim ~~kelimemiz~~ ve dilimiz varmıyor.

Bu kadar kirli bir ruhu tasvir için çamurlu kelimeler kullanmak lâzımdır ki, bu da herkesin elinden gelmez.

Mücadelenin bu kısmını Nadi'nin kendisi ikmal ediyor. Her gün çıkan gazetesinde kirli bir ruhun kusuntuları vardır, ki bunların karşısında Nadi'nin itiyad halinde okuyucuları bile burunlarını tıkıyorlar ve başlarını çeviriyorlar

Fakat aynı zamanda maskesiz bir Nadi'nin bütün RUHİ ÇIRKINLIKLARINI görüyorlar.

Karşımızdaki manzara, şahsiyetinin epeyce taraflarını her gün bir parça daha kendi bataklığına gömen bir zavallı'nın acınacak halidir.

Mücadelenin kendimize ait kısmında biz şimdiye kadar ancak davanın ana hatlarını işaret ettik.

Cumhuriyet koleksiyonlarında okuyucularla beraber gezintiler yapmaya ve maskeli olduğu için her göze birdenbire görünmiyen bazı yazıların içyüzünü ortaya koymaya henüz başlamadık.

Menfaat Canlısı Nadi'nin kirli iş hayatına ait tafsilâta daha henüz girişmedik.

Fakat bahsin bu kısımlarını ele almazdan evvel şimdilik fasıla vermeyi muvafık görüyoruz. Öbür gün millî bayramdır. Aynı zamanda memlekette yeni bir hükümet kurulmuştur. Biz bütün kuvvetimiz ve dikkatimizle millî meseleler üzerinde durmak isteriz.

Birinci Sahife Sütun:5-6

Sovyet İstekleri

İngiliz Basını:"Gürcü profesörlerinin tezi doğru ve tarafsız bir tartışmaya tahammül edemez."
diyor.

Ruslar bu profesörlerden birini taltif ediyorlar.

8.İkinci Kâmun.939

Sayı:5265

No:48

Başmakale: - Gazetecinin Vazifesi-

(Ben,ferd olarak flân mesele hakkında şöyle veya böyle düşünebilirim.Fakat yazı yazan adam olarak kendimin,arkadaşımın veya herhangi bir ekalliyetin değil,cemiyetin menfaatlerini göz önünden ayırmamaya mecburum.)

(Takip ettiğimiz yol,milletimiz için en iyi olduğuna inandığımız yoldur.)

(Şimdiye kadar aldanmadığımızı hayat ve hadiseler isbat etti.Bu,ileride hataya düşmek ihtimallerini azaltan kuvvetli ve kâfi bir vesikadır.)

-Nadir Nadi-

26.Eylül.939

Sayı:5523

No:46

Başmakale:-Varşova niçin mukavemet ediyor?-

(Hayır,hayır Varşovada yaratılan kahramanlık destanını lüzumsuz ve manasız bulamayız.)

(Vatan denilen mefhum insanlar arasında bir mana ifade ettiği müddetçe Polonyalılar,Varşovada yarattıkları kahramanlık destanının hatırasıyla beslenecekler ve bir gün gelecek özledikleri hürriyete tekrar kavuşacaklardır.

İdeal susturulur,fakat öldürülemez.Çünkü o vücutta değil ruhtadır.)

-Nadir Nadi-

1.Haziran.948

Sayı:8549

No:81

Başmakale: -Komünizm Buhran geçiriyor-

(Bu gidişle komünist partilerinin her yerde büyük krizler geçireceğini ve belki de milletlerarası teşkilâtın ikiye bölüneceğini tahmin etmek mümkündür.

Komünizm,ancak bağımsız bir enternasyonal kurabildiği takdirde benliğine kavuşabilecektir.)

-Nadir Nadi-

3.Ağustos.948

Sayı:8612

No:85

Başmakalenin sonundaki Not:

Sayın Sunucuya:

(Fakat fermanınızı basmıyacağım.Şimdiki kusurlu hali ile dahi basın kanununun beni koruduğuna inanıyorum.

Bu fermanı,benim cevabına sebep olan makalenizi neşrettiğiniz vasıta ile yayınladınız :

Lütfen mahkemeye başvurunuz.Hâkim,nasıl uygun görürse vaparız.)

Okuyucularımızın dikkatinin de bugünlerde bunlardan başka bir noktaya dağılmasını muvafık görmüyoruz.

Nadi istediğini yazabilir. Bu yazılarını temamiyle cevapsız bırakacağız. Çünkü zaten kendimizi onlara muhatap saymıyoruz. Nadi kendi kendini teşhir suretiyle bizim mücadelemizin mühim bir safhasını bizzat ikmal ediyor, ki Biz günün meseleleri ile uğraşırken o da çamurlar içinde tepinmiye devam ederse memnun oluruz. Fakat millî bayram ve Meclisin açılması münasebetiyle münakaşayı on gün için tatil etmezden evvel şu birkaç noktayı tesbit etmek isterim:

1-. Telefonla haber aldığıma göre, bay Nadi, bay Habip Edip'in vesikası hakkındaki sözümüzü tekzip için Habip Edip'in bir mektubunu neşretmiş, bu mektupta da böyle bir vesika mevcut olmadığı söyleniyormuş.

Vesika mevcuttur ve dün söylediğimiz mahiyettedir. Habip Edip, bundan bütün yakın arkadaşlarına bahsetmiştir. Ayrıca fotoğraflarını bastırmıştır. Fakat bunun üzerine Nadi, dünyayı, kendisine dar etmiş, buradaki işinden de çıkartmaya muvaffak olmuştur. Başu sıkılan, belki de mahrum bırakıldığı menfaat hissesine kısmen kavuşturulan zavallı adamın böyle bir mektup imza etmesini çok tabii görmek lâzımdır.

2-. Nadi'nin iddiasına göre, emniyet sandığı direktörü, Nadi'nin soğuk hava deposu muamelesiyle alâkası olmadığını söylemiştir. Burada alâka kelimesinin manasını tayin etmek lâzımdır.

Muamele elbette Nadi namına yapılmamıştır. Sarahatle yazdığımız gibi, mevhum şirket namına çevrilmiştir. O suetle, ki emniyet sandığı bugün karşısında kanunî muhatap bulamıyor. Fakat işi adım adım tertip eden, vadelerinde muameleyi yenileştiren ve emniyet sandığını, normal ihtiyatlı usulleri ve tetkikleri itibarıyla katiben maruz kalmıyacağına bir zarara uğratan adam, Nadi' dir.

Emniyet sandığı muhtaçları muhtekirlerin belâsından kurtarmak için kurulmuş hayırlı bir müessesedir. Böyle bir müessesenin (20) bin liralık zararı ile neticelenen muamele çok derinden tetkik edilmeğe değer. Alâkadar daireyi, her kim ise, hem sandığın menfaati, hem de umumî hayatımızın temizliği ve dürüstlüğü namına bu muameleyi tetkike davet ederiz.

3-. Nadi, dünki yazısında, çok dikkate değer bir şantaj yapıyor, diyor ki:

" Bana hücum inklâba hücumdur. Çünkü Ben bu işleri yapmışsam Bana Müsamaha gösterenler olmuştur."

Nadi bu tâbiye ile, işe sirayet edici bir mahiyet vermeğe ve işi kapatmak ihtiyacını uyandıрмаğa çalışıyor.

Halbuki vaziyet bir iki gün evvel tahlil ettiğimiz psikolojik bir mesaleden ibarettir. Hiçbir daire için çekinilecek bir nokta yoktur.

Kemlizm'in ahlâk ve fazileti namına "Nadi" meselesi kapanmıyacak, en ince tetkiklerden geçecektir.

"Türk-Islâm Birliği münshener Str. 51 6000 Frankfurt/m 1
Tel: (069) 25 33 52

4-. Jurnalcı ruhlu insanlar için hakikat bir engel değildir."Nadi" evvelki günki gazetesinde benim İstiklâl mahkemesinde imza ettiğim bir vesikadan bahsetmiştir.Bu söz o kadar çirkin bir yalandır,ki bunu tavşim için

Nadi'nin küfürbazlık hazinesine sahip olamadığıma bir an için teessür duyuyorum.İstiklâl mahkemesinde imza ettiğim hiçbir vesika yoktur.

Nadi'nin tasnif ettiği sözleri kaleme almam değil,en büyük ölüm tehlikesi karşısında bir saniye bile hatırımdan geçirmem tasavvur edilemez.

Vatanını ne kadar sevdiğini daima isbat etmiş olan bir Türk sıfatıyla Türklük tesanüdüne bağlılığım o kadar büyüktür,ki Türk Umumî hayatının temizliği ve dürüstlüğü namına daima "Nadi" lerle mücadele halinde bulunmam ve bu mücadelelerin icap ettirdiği fedakârlık ve feragatten nefsimi hiçbir zaman sakınmadım.

Elâziz İstiklâl mahkemesi reisi bay Mazhar Müfitten ve müddeiumumî bay Avni'den rica ediyorum.Benim mahkemede imza ettiğim vesika varsa lütfen malûmatlarını ilân etsinler.

5-.Bazı gazeteci arkadaşlar,"Bahsi kapayın,çirkin oluyor !" diye tenkid vetarizlerde bulunuyorlar.Bu bahsin kapanmasını istemek,türk gazeteciliğinde KIRLI ve ŞÜPHELİ ELER BULUNMASINA MÜSAMAHA ETMEK DEMEKTİR.Soruyorum:

BÖYLE BİR MÜSAMAHAYA RAZIMIDIRLAR ?..

Hiç şüphe yok ki "Nadi" dünyanın hiçbir gazetesinde sahifelerinde görülmemiş şekilde çamurlar saçıyor.Buna Tulumbacı küfrü diyemeyeceğim,çünkü eski günlerin bir nevi sporcusu demek olan tulumbacılar hakaret etmiş olmaktan korkarım.Ancak Ben bahsin bu cihetinden mesul tutulamam çünkü"Nadi"nin terbiye ve seciyesinden mesul değilim.

Fakat Kendi yaptığım mücadele,umumî hayatın temizliğine alâkası olan her Türk vatandaşının,mesleğini dürüst ve berrak görmek istiyen her gazetecinin sevinçle karşılanması ve benimsemesi lâzımgelen bir temizlik mücadelesidir.

Kemalizmin yüksek ahlakî kıymetleri ve faziletleri namına bir mücadeledir.Öyle ümid ediyorum,ki mesele gazete sahifelerinde kalmıyacaktır.

Fırkada,basın haysiyet divanında,Cumhuriyet mahkemelerinde bütün hesapları sonuna kadar görülecektir.

Kemalizm bir demokrasi rejimidir.

Her demokrasi rejiminde vatandaşların hususî menfaatlerini umumî menfaat çerçevesi içinde görmeleri,umumî menfaatin aleti olan bir gazteyi ve siyasi nüfuzu gizli ve kirli menfaatlere vasıta yapmamaları için mücadelelere girişmek lâzımdır. Bunların rahatsızlıklarını göze almak bir zarurettir.

-A.E.Y.-

22.Birinci Teşrin.937 Sayı: 4829

Birinci Sahife Sütün:5-6

Acaba bu vesikalara ne buyuracaklar ?.

- İçlerinde bize saldıranlar da olduğu halde,
müseccel komünistlerin propaganda neşriyatını göz önüne
koyuyoruz.

(Yazısı 6 ncı sahifede)

Not: Sabiha Zekeriyanın tercüme ettiği,yayınladığı
kitap ve borşürlerden sözler alınmıştır..

TDVİSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E. 3404

23.Birinci Teşrin.937 Sayı:4830
Birinci Sahife: Sütün:5-6

Bir vesika daha !

-Projektör-

Mahud projektör'ün,ilk ve son sayısının kapağı !
Sahife: 3

Propagandayı kim Yapıyor ?.

Vesikalar serisine bir daha ilâve ediyoruz.

Baştan aşağıya kadar Bolşevik propagandası yapmak
istiyen bu mecmuayı da onlar çıkardı !

Not: - Mecmuadaki bazı yazılardan misaller alınmıştır.-

9.Nisan.944 Sayı:7058 No:65

Başmakale: -Yapıcı Basın:3-

(Rejime candan bağlılığı olmayan, millî prensipleri
sadece oportünist bir zihniyetle kabullennmiş görünen zarar-
lı adamları iş başından uzaklaştırmadıkça bütün basın kanu-
nlarının eksik kalacağı şüphesizdir.)

(Mühim olan,Türk Basınının, millî vazifesini başarma
imkânlarından mahrum bırakılmaması, bilâkis bu vazifeyi daha
uygun bir şekilde başarmasının temin edilmesidir
Partinin ve Meclisin yürekten isteği de budur.)

-Nadir Nadi-

K A R A R

Esas No: : 949/191
Karar No: : 949/279
Savcılık No: : 949/6348
Yargıç. : Celal Kurelman 5686
Savcı Y. : M. Ali Dikel 7603
Kâtip : Ahmet Şaylı.

21. Mayıs 1949

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ : Hakkında Cumhuriyet gazetesinde neşr edilmiş olan yazıl ara müdahil Rize Millet vekili Fahri Kurtuluş tarafından verilmiş bulunan cevapları neşr etmemek sureti ile Matbuat Kanununun 48.ci maddesine aykırı hareket etmekten sanık "Cumhuriyet" gazetesi sahip ve başmuharriri Yunus Nadi oğlu Nazimeden doğma 1324 Doğumlu ve Fethiye'de doğmuş NADİR NADİ ve aynı gazete yazı işleri müdürü Ömer Fehmi oğlu Cemile'den doğma CEVAT FEHMI BAŞKUT haklarında yapılan açık duruşma sonunda:

Cumhuriyet gazetesinin 16/2/949 tarih ve 8806 sayılı nüshasının birinci sahifesinde (C.H.P. meclis gurubunda çirkin bir tecavüz) serlevhası ile ve 17/2/949 tarih ve 8807 sayılı nüshasının birinci sahifesinin baş sütununda (sayın softa) ve yine aynı nüshanın birinci sahifesinde (Kimdir bu mecnun) ve (Meclis kürsüsünden gâsılâtü ve protestolar) serlevhalar ile ve 18/2/949 tarih ve 8808 sayılı nüshasının birinci sahifesinde (Kudurmuş yobaza ikinci cevap) (Hangisine inenalım) (Kurtuluş şaşkın ve perişan) (Bay Fahri Kurtuluş) ve aynı nüshasının üçüncü sahifesinde bir dakika sütununda (Ekrinin imamlığı) ve 19/2/949 tarih ve 8809 sayılı nüshasının birinci sahifesinde (Şahsım istisna edildi diye susamam) (Fahri Tatavla kendisini dinliyecek bulamayınca) (Bay Fahri Kurtuluş) ve yine aynı nüshanın üçüncü sahifesinde Bir dakika sütununda (Kimdir obilin) ve 20/2/949 tarih ve 8810 sayılı nüshasının birinci sahifesinde (Çirkin hadise ve gençlik) (Ulusun Kurtuluş'a dair yazdığı baş yazı) (Gazete baş muharrir ve muharrirleri ne diyorlar) ve 21/2/949 tarih ve 8811 sayılı nüshasının birinci sahifesinin baş sütununda (komünizmle mücadele) ve 23/2/949 tarih ve 8813 sayılı nüshasının üçüncü sahifesinde bir dakika sütununda (Hoş geldin evimize) serlevhalar ile müdahil Fahri Kurtuluş hakkında neşr ettiği onsekiz yazıya karşı müdahil Fahri Kurtuluş tarafından imzası ile verilmiş olan onsekiz cevabın Ankara Birinci Noterliği vasıtası ile 25/2/949 tarihinde 2838 sayı ile ve 1/3/949 tarihinde 2932 sayı ile ve 1/3/949 tarihinde 2994 sayı ile ve 3/3/949 tarihinde 3066 sayı ile ve 4/3/949 tarihinde 3180, 3181, 3185, 3186 ve 3187 sayı ile ve 8/3/949 tarihinde 3421, 3422, 3423, 3425, 3426, ve 3427 sayı ile ve yine 8/3/949 tarihinde de 3452, 3453, ve 3454 sayı ile Cumhuriyet Gazetesi yazı işlerini fiilen idare eden Cevat Fehmi'ye Başkut'a tebliğ olunduğu halde mezkûr cevapların neşr edilmemiş olduğu sanıkların sureti iktarları ve noterlerin tebliğ meşruatları ile anlaşıldığı gibi bilirkişi tetkikatı neticesinde de 23/2/949 tarihli Cumhuriyet Gazetesini

20. Temmuz. 938 Sayı: 5095
Başmakale: (Yahudi Meselesi)

(...Bir hadise bizi musevi vatandaşlarımız için acı da olsa, bazı mühim meseleler üzerinde şimdiden düşünmeğe davet ediyor.)

Birinci sahife; sütün: 2-3

(Şehrimizde, musevi vatandaşların garip bir boykot hareketi nazarı dikkati celp etmiştir. Hadise şudur: Beyoğlu ve Tarabyadaki Tokatlıyan otellerinin sahibi M. Medoviç Avusturyalı bir Almandır. Vaktiyle Avusturya tâbiyetinde olan bu zat bayram ve tatil günlerinde müessesine, Türk bayrağı ile beraber Avusturya bayrağı da çekmektedir. Anglus'tan sonra tabiatıyla Alman tabalığına geçen Medoviç, otele KAlman bayrağı çekmeğe başlamıştır. Evvelce otel ve lokantanın en geniş müşteri kitlesini teşkil eden yahudi vatandaşlarımız, nedense, bu hadiseye sınırlanmışlar ve müesseseye boykot yapmışlardır. Şimdi artık Tokatlıyan salonunun meşhur müdavimleri ortada görülmemektedir. Echebi bir memleketteki siyasi tahavvülle ve o memleketin burada iş yapan bir tâbasının hareketine karşı gösterilen bu garip hassasiyet, şehrin birçok mahfillerinde tuhaf karşılanmıştır.)

12. İkinci Teşrin. 937

Sayı: 4850

Başmakale:

(İnkılabımızın istikrarını teyid edecek daha müessir tedbirler.)

(...Kendi rejimimizin selâmet ve istiklâlini muhafaza hususunda her hürriyet fikrini red etmekte tereddüdümüz yoktur.)

(...Onun için biz kendi rejimimize çok kıskanç bir titizlikle bağlıyız, ve O'na en ufak bir sarsıntı gelebilmesine karşı göz kırpmaz bir bekçisiyiz.)

-Yunus Nadi-

18. Aralık. 946

Sayı: 2022

No: 73

Başmakale: -Yabancı İdeolojilere karşı-

(İstanbulda gittikçe şiddeti artan komünist propaganda faaliyetine karşı sıkıyönetim komutanlığı harekete geçti.)

(Harp sona ereli bir buçuk yıl geçtiği halde, içinde yaşadığımız nazik vaziyet henüz ortadan kalkmamıştır.)

Tam tersine, etrafımızdaki müvazenesizlik havası daha da bozulmuş, yer yer beliren tehlikeler sınırlarımıza kadar yaklaşmıştır. (Bugün burada kısaca dokunmak istediğimiz nokta, umumiyetle komünist propogandası karşısında milletçe hepimize düşen vazifelere dairdir. (Gene tıpkı eski zaman dinlerinde görüldüğü gibi komünizmin yer yüzündeki yayılışı iki metoda dayanıyor: Propaganda yolu ile içerden, istilâ yolu ile dışardan.)

(Bu hakikatleri bir an olsun unutmamak hepimize düşen bir vazifedir. Milletçe bugün içinde yaşadığımız içtimaf şartlar, komünizm virüsünün aramızda tutunup yerleşmesine vakıa pek imkân veremez. Fakat unutmıyalım ki dünyanın pek nazik bir noktasında yaşıyoruz. (Bunları dikkatle yürütürken hayat şartlarını olduğu kadar manevî dayanak noktalarımızı da kuvvetlendirmeği ihmal etmemeliyiz.)

-Nadir Nadi-

ikinci sahifesinin dördüncü sütununda (Hoş geldin evimize) başlıklı yazıya verilmiş olan cevabın, taallük ettiği yazının iki mislini tecavüz ettiği ve diğer cevapların ise taallük eyledikleri yazıların iki mislini tecavüz etmemekte oldukları bilirkişi Faik Paran tarafından verilmiş bulunan 10/5/949 tarihli raporla tesbit edilmiş bulunmaktadır .

Sanıklardan Nadir Nadi cevapların geldiği tarihlerde yurt dışında bulunduğunu ve diğer sanık Cevat Fehmi Başkut ve sanıklar vekilleri de gazetede yapılan neşriyatın müdahil Fahri Kurtuluş tarafından mecliste söylenilmiş sözlerle cevap teşkil ettiğini ve cevapların toptan gelmiş olması dolayısıyla neşrine teknik imkân bulunmadığını ve cevapların hakareti tazammun eylediğini ve meccanen ilk çıkacak nüshada cevap vermek hakkının Devlet memurlarının vazifelerinden mütevellid hususat hakkındaki neşriyata münhasır bulunduğunu ve bazı yazılarda müdahilden ancak mahdud satırlarla bahis edilmiş olduğundan cevapların da bu kısma münhasır olması icap edeceğinin bilirkişi raporunda nazara alınmadığı gibi idhal edilen kısımların da raporda belirtilmediğinden ve bilirkişinin kelimeleri hesaplama muayyen bir kıstasa riayet etmemesi sebebiyle de neticenin yalnız çıkarıldığından bilirkişi raporunun şayeni kabul mahiyette bulunmadığını müdafactan bildirerek, cevapların neşredilmemesinin suç teşkil etmeyeceğini iddia etmiş iseler de;

Sanıklardan Nadir Nadi ^{min} cevapların ~~gıkdıgıxıxıxıxıxıxıx~~ cevaplarının yürütülmesinde yurt dışında bulunması Matbuat Kanununun 27 nci maddesinde gazete sahiplerinin sorumluluğunu mutlak bulunmasına göre Yargıtay 3 cü Ceza Dairesinin 3378/4008 sayılı ve 8/4/947 tarihli ilâm ile de teyid olunduğu üzere kendisinin sorumluluğunu kaldıracak bir sebep teşkil etmesi ve Matbuat Kanununun 48 ci maddesinin sarih hükmüne göre gazetede yapılan neşriyatın mecliste müdahil tarafından söylenilmiş sözlerle cevap teşkil ettiği iddiası müdafası da bu neşriyatla alakalı şahsın cevap hakkını iskat eder mahiyette bulunmaması ve cevapların toptan gelmiş olması dolayısıyla neşrine teknik imkân bulunmadığına madığına dair müdafada cevaplardan hiç birinin neşredilmemiş ve cümlesinin neşrinden imtina edilmiş olması ve yine cevapların hakareti tazammun eylediğine dair müdafada matbuat kanununun 48 ci maddesinde bu halde yapılacak muamelelerin açıklanmış olup sanıklar tarafından buna riayet edilmeyerek cevapların külliyyen neşredilmemiş olması ve meccanen ilk çıkacak nüshada cevap hakkını ancak Devlet memurlarına ve vazifelerinden mütevellid hususat hakkındaki neşriyattan mütevellid cevaplara münhasır bulunduğu müdafası da matbuat kanununun 48 ci maddesine ancak imzalı olmak ve alakalı yazının iki mislini tecavüz etmek kaydıyla teyid edilmiş bulunan diğer şahıslara ait cevap hakkının mevcudiyetinin de kabul edilmiş olup hadisede sanıklar tarafından bu cevapların neşrinden bila kaydışart imtina edilmiş bulunulması ve Bursa'da esnaf odasının vermiş olduğu cevabı ilk nüshasında neşretmiyerek daha sonra neşretmiş bulunan bir gazete hakkında Matbuat kanununun 48 ci maddesi mucibince verilmiş olan

4. Temmuz. 940

Sayı: 5800

No: 54

Başmakale: - Harbin ikinci safhası üzerinde düşünceler-

(Demek oluyor ki, dahiyane bir şekilde düşünülen bir plân, hiçbir arızaya uğramaksızın harfi harfine tatbik edilebilmiş ve harbin birinci safhası kapanmıştır.)

(Şimdi bütün dünya ikinci safhanın ne zaman ve nasıl başlayacağını büyük bir merak ve endişe ile bekliyor.

Bu son safhanın gayesini şu üç kelime ile ifade edebiliriz: İngiltereye pes ettirmek.

İngiltere bu sene pes demezse, avrupa, açlık ve sefalet içinde pek hazin bir kış geçirmeğe namzed gibi görünüyor.)

-Nadir Nadi-

Dikkat: Hitleri medh

27. Temmuz. 940

Sayı: 5823

No: 55

Başmakale: -Bizim Hürriyetimiz-

(Bizim hürriyetimiz ferdi değildir, millî'dir. Yani bu topraklar üzerinde hür olabilmek, her şeyden önce Türk olma ya bağlıdır. Kendini Türk duymıyan bir adam, bizim aramızda bizim haklarımıza malik bulunursa, biz rahatsız oluruz; rahatsız olmak ne kelime, hatta olmaktan çıkarız.

(Hürriyeti lügat manasıyla istediğini yapabilmek diye ifade edebilirsek, teker teker bizim hürriyetlerimiz cemiyetimizin hürriyetinden birer parçadır.

Bu itibarla biz; silâh omuzumuzda hududlarımızı beklerken, en şiddetli disiplin kaideleri altında en çok hürüz.)

-Nadir Nadi-

23. Haziran. 940

Sayı: 5789

No: 53

Başmakale: -Bir dekora dair-

(— Almanya, uğrunda harp ettiği gayeye artık ulaşmış, yirmiiki senedenberi kalbine akan yarayı, evvelki gün, Kompiyen ormanındaki tarih köşede temizlemiş bulunuyor.

Hakaret addedilen bir jest, aynı şartlar altında tekrarlanmak suretiyle mukabele görmüş, millî izzetinefs tatmin olunmuştur.)

-Nadir Nadi-

15. Birinci Teşrin. 939

Sayı: 5542

No: 47

Başmakale: -Bozgunculara karşı-

(Onaltı senelik Cumhuriyet tarihinin her sahifesi açıkça gösterir ki hükümetlerimiz millî istiklâl ve millî emniyeti daima her kıymetin üstünde tutmuşlar umumî poletikalarında bu esasan hiçbir zaman ayrılmamışlardır.)

(Her halde yürüdüğümüz yol, mevcut şartlar altında millî menfaatimize en uygun yoldur.

(İstiklâlin muhafazası, muhtemel tehlikelere karşı, icap eden tedbirleri düşünmek ve bulmakla kabildir.

Bu ise hiçbir zaman bazı fedakârlıkları göze almadan yapılamaz.)

-Nadir Nadi-

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E. 3404

bir mahkûmiyet kararının Yargıtay 3ü Ceza dairesi tarafından bozulmasına müte
dair ilâm mevzuunu işbu hadiseye şumukü mevcut görülememesi ve Yargıtay 3 ü
Ceza dairesinin 8820/2518 sayılı ve 15/3/949 tarihli tasdik ilâmının da bu
mülâhazayı teyyid etmekte bulunması sebebiyle varid bulunmamış ve yine bilirki-
şi raporu hakkında bazı yazılarda müdahilden önce mahdud satırlarla bahsedildi
olduğundan cevapların bu kısma inhisar etmesi icab ederken bu cihetin nazara
alınmaması ve hesaba ithal edilen kısımlarda raporda belirtilmediği ve kelime-
lerin hesabında muayyen bir kıstasa riayât edilmemiş olduğundan neticenin yal-
nış çıkarılmış olduğu iddialerile vaki itiraz da cevabın taallüeylediği yazının
iki mislini geçemeyeceği matbuat kanununun 48 ci maddesinde tasrih edilmiş olu-
bu hak kın mezkûr yazının bir kısmına hasar ve tahsisi kanunun kasdeylediği
hükme uygun bulunmaması ve bilirkişi raporunda hesaba ithal edilmiş olan kısım-
lar açıkça bildirilmiş olması ve gerek gazetede neşriyatın ve gerekse ~~xxxxxx~~
bunlara karşı verilmiş olan cevapların aynı kelime kıstasına göre hesaplanmış
bulunması sebebiyle varid görülmemiş ve bu itibarla sanık Nadir Nadi ve Cevat
Fehmi Başkud'un gazetelerinde hakkında neşrettikleri onyedi yazıya müdahil Fah-
ri Kurtuluş tarafından gönderilmiş (ve Ankara Birinci noterliği vasıtasile
Cumhuriyet gazetesi yazı işleri müdürlüğüne 3838, 3932, 3994, 3066, 3180, 3181
3185, 3186, 3187, 3421, 3422, 3423, 3425, 3426, 3427, 3452 ve 3453 sayı ile x
tebliğ edilmiş olan) on yedi cevabi matbuat kanununun 48 ci maddesine aykırı
olarak neşretmemiş oldukları sabit bulunmuş olduğundan ve her bir cevabın neşr
edilmemesinde de sanıkların kasıtları ~~teyyid~~ etmiş olduğundan talep veçhi
le sanık Nadir Nadi ve Cevat Fehmi Başkud'un mezkûronyedi cevaptan her bir ceva-
bı neşretmemekten hareketlerine uyan matbuat kanununun 27 ci maddesi delâletil
48 ci maddesi gereğince iki yüz lira ağır para cezasile cezalandırılmalarına
ve Türk Ceza kanununun 76 ci maddesi gereğince sanık Nadir Nadi ve Cevat Fehmi
Başkud'un onyedi suç cezası mecmuu bulunan ÜÇBİN DÖRTYÜZER LIRA AĞIR PARA CEZA
SİLE CEZALANDIRILMALARINA ve müdahil Fahri Kurtuluş tarafından Ankara birinci
noterliği vasıtasile 25/2/949 tarihinde 2838 sayı ve 1/3/949 tarihinde 3932
sayı ve 1/3/949 tarihinde 3994 sayı ve 3/3/949 tarihinde 3066 sayı ve 4/3/949
tarihinde 3180, 3181, 3185, 3186, 3187 sayı ve 8/3/949 tarihinde 3421, 3422,
3423, 3425, 4327, 4352 ve 4353 sayı ile Cumhuriyet gazetesine gönderilmiş olan
onyedi cevabın matbuat kanununun " 48 ci maddesi" hükmü dairesinde Cumhuriyet
gazetesinde neşrine ve Adli Harç tarifesi kanununun 50 ve 52 nci maddeleri ger-
ğince 1400 kuruş harcın Nadir Nadi'den ve 1400 kuruş harcın da Cevat Fehmi Baş-
kud'dan alınmasına ve duruşma masrafı bulunan 15 liranın da keza sanıklardan
müteselsilen tahsiline ve ancak sanıkların cezalarının teciline mani bir mah-
kûmiyetleri mevcut bulunmadığı anlaşılmasına mebni ve cezalarının tecilinde
ileride curüm işlemekten çekinmelerine sebep olaşğana mahkemece kanaat husu-
le geldiğinden T.C.K.nın 89 cu maddesi gereğince sanıklar hakkında hükme olunan
para cezasının teciline ve müdahil tar a fından tatbiki istenilen matbuat

25.Birinci Teşrin.937

Sayı:4832

Birinci Sahife;Sütün: 1-2

(Ahmet Emin Yalmana)

Ş iş ve kirli iş,yani sulistimal,yani derebeğlikle şunun ve bunun hukukunu gasp,yani nüfuzla menfaat istihsalı...

Bunları anlatmak istiyorsun değil mi ?.

Peki bir tek misal söylemez misin behey utanmaz,arlanmaz alçak herif !)

(Sen iftira ettiğini itiraf edecek cesareten de mahrum bir pespayesin.)

(Öyle bir mesele ihtimalini canlandırmaktan utanmıyacak kadar alçak bir herifsin.)

-Yunus Nadi-

26.Birinci Teşrin.937

Sayı: 4833

Birinci Sahife;Sütün: 1-2

(Müfteri,şimdi de inklâp ve rejime saldırıyor.)

(Müfterinin,son yazısı ile beni değil,benim yaptığımı iddia ettiği karışık işlere onbeş senedir göz yumduğunu anlatmak istediği rejimi,inklâbı itham ettiği çok açık ve çok sarih-tir.) (Inklâba,rejime,partiye,Kemalizme candan bağlı bir yurc

daş sıfatıyla bana düşen tek bir vazife vardır.Bu herifin bana hücum eder gibi görünerek asıl sinsî hedef ve maksadının rejim ve inklâba saldırmak olduğunu,memleket efkârıumumiyesine bir defa daha arz etmek isterim.

Inklâbın ve kanunun hâkim olduğu bu memlekette," Yunus Nadi'nin yıllardanberi şüpheli işlerden baş alan yegâne belâlı olduğunu" söylemek ve iddia etmek te başka hiçbir mana yoktur.

-Yunus Nadi-

18.Birinci Teşrin.937

Sayı: 4825

(Bir Nutuk Üzerine Koparılan Lüzumsuz Gürültüler)

İmza: XXX

Daha evvel Makine ile yazılmıştır.Dosyada vardır.

22.Birinci Teşrin.937

Sayı: 4829

Birinci Sahife: Sütün: 4

(Ahmet Emin Yalmana)

(..Haydi ben derebeği allesinden olayım.Ya sen kim-sin ?. Tekirdağında kazığa kakılmaktan kurtulmak için selâ-meti yalancaktan dinini değiştirmekte bulan yahudi fesadçı-sı Şabatay Sevin'in torunu değil mi ?.)

(..Kâmse farkına varmadan bir müddetdenberi sinsî sinsî yürütmeğe çalıştığın komünist propagandasına cereyan verebileceğine sanırsan şaşarım senin perişan akıl ve iz'a-nınan sefil şeytanlığına.)

-Yunus Nadi-

Son Telgraf Gazetesi 29.Kasım.1946 Cuma Sayı:3579

No: 54

Birinci Sahife,Sütun: 2-3-4

(Mecburî bir cevap ve efkârıumumiye ile hasbıhal: 2

" D.N." ve Cumhuriyet

- Doğan Nadi...Cumhuriyet Halk Partisinin ve hükümetlerinin her türlü desteklemesi,yardım ve ianesi neticesinde tevarüs ettiği büyük serveti ve "Cumhuriyet" deki hissesini en önce merd bir insan olarak C.H.Partisine iade etmeli,ondan sonra karşımıza gelmelidir.-

- Atatürkün ilk hediyesi 50.000Bin lira,- 500.000 Bin liralık matbaa binası- Emvali metrukededen alınan matbaa- Şu ve Bu ...

Alman ve faşist propaganda tekniği ile yakından ülfet peyda etmiş olanlar daima tek hedef üzerinde gayret sarfetmişlerdir:Memleket ölçüsünde namuslu,faziletli,vatansever,idealist tanınmış her vatandaşı,her şahsiyet ve müesseseyi yıkmak,halkın gözünden düşürmek,çürütülen ve yıkılan millî şereflerin cesedi üzerine basarak gayeye ulaşmak.

Beşinci kol da bu teknikten doğmuştur.

Bu yıkıcı,bozguncu,beşinci kolcu tekniğe daha yenisi ve ilerisi katılmadığı için şimdi bizim memleketimizde ve diğer ülkelerde de bu maksadı güdenler aynı usuller ile çalışmaktadırlar.

Küçük milyoner,yani Yunus Nadi merhumun küçük oğlu "D.N.B." pardon hep te bu yanlışlığı yapıyorum,"D.N." mi,densiz mi ne ise Doğan Nadi de hiç şüphe yok ki bu propaganda sistem ve tekniğinin yabancısı değil,

Maksad ve gayesini bilmem.Fakat,bu usule aşinalığını canlı ve yazılı örnekleri ile isbat ediyor.

Misurinin İstanbula gelişi sırasında Türk milletini,Türk Tarihini,Türk İstanbullu tezyif eden fıkrası bunun en kuvvetli bir belgesi olduğu gibi günlük yazı ve fıkra tecrübelerine mesnedlik eden de yine aynı yıkıcı,bozguncu,sistemli tekniktir.Yalnız garibi şu ki,bu çocuk kendisinin varis ve sahibi olduğu "Cumhuriyet" gazetesinde değil de "Tasvir" de bu çeşit yazılarını yazmaktadır.Niçin ?

Buna cevap vermek kendisi için güç,fakat bizim için pek kolaydır.Çünkü,"Cumhuriyet" gazetesi,yani Doğanın babadan kalma asıl gazetesi ve müessesesi olan "Cumhuriyet" bugün yıkılmaya ve her vesileden faydalanarak bozguna uğratılmaya ve kötülelmeye çalıştığı C.H.Partisinin ve hükümetlerinin eseri dir...de onun için.. Yunus Nadi merhuma

— Cumhuriyet..

Adını C.H.Partisinin ebedî lideri büyük Atamız vermiştir.50.000 liralık ilk sermayeyi yine 0 verip Nadi merhuma:

— Git İstanbulda bir gazete kur..

Diye Ankaradan İstanbula göndermiştir.

.....

12. Temmuz. 939

Sayı: 5447

No: 44

Başmakale: -Basın Birliği kongresi münasebetiyle: Matbuat-
(...Matbuat hürriyetinin cemiyete âzâmî fayda verebilmesini temin hususunda efkârı umumiyenin oynadığı rol kanundan da üstündür. En gizli fikir cereyanlarını derhal sezer. Kendi öz duygularını ifade eden gazeteyi ve gazetecileri hemen tanıır ve benimser. Cemiyetin menfaatine uygun bulmadığı neşriyatı şiddetli bir reaksiyonla karşılar. Bunun misallerini biz kendi hayatımızda her gün görüyoruz.)

(Bizzat matbuat hürriyeti şuurlanmadıkça, bu hürriyetten cemiyete âzâmî fayda temin etmek mümkün olabilir mi ?.)

(Şimdiden sonra matbuat hürriyeti, yalnız kanunun ve efkârı umumiyenin değil, o hürriyetten istifade edenlerin de kontrolleri altına girmiş bulunuyor.

Artık gazeteciler, sadece hâkime karşı mesûl, pasif birer vatandaş olmaktan çıkmışlardır.

Kendi vicdanlarına ve mesleklerine karşı ağır müeyyideler mukabilinde mesûldürler.)

-Nadir Nadi-

No: 38

26. Şubat. 938

Sayı: 4951

Başmakale: -İdeoloji kavgası mı, Millî menfaatler mi ?-

(...Şu halde:

- Asrımız ideoloji kavgaları asrıdır. Çarpışan Millî menfaatlerden ziyade fikirlerdir.

İddiası yanlış çıkıyor. Bugün aşırı sağ temayüller güden rejimlere Reaksiyondur diyemeyiz.)

(...Karşılıklı cephe alan kuvvetler, sadece Millî menfaat gayreti ile çarpışıyorlar.)

-Nadir Nadi-

No: 39

10. Mart. 938

Sayı: 4963

Başmakale: -Bizim Meselelerimiz.-

(...Ancak kendimize ait işleri tenkid ederken yabancı gözlükleri kullanmak hatalıdır. Bu adamlar bulanık görecekları için kendilerini okuyanların da kafalarını bulandırmaya çalışmış olurlar. Yabancı gözlük kullanan bir muharririn tenkidleri gayeye varmaya değil, başkalarının menfaatlerine hizmet etmeğe yarar.). (Cemiyetleri birbirine saldırtan meselelerin dünyanın başında arap saçı gibi karmakarışık bir halde toparlandığı bu sıralarda ortaya bir sürü nazariyeler atılıyor. Bu nazariyelerin ait oldukları memleketlere çok faydalı olabilirler. Bu, hiçbir zaman onların bir yerden diğer bir yere nakil ve idhalleri için kâfi bir sebep değildir. İnsanın sırtına göre yapılmıyan elbise, ödünç alınan elbise daima aksar.

Bizim yepyeni ve millî bir üniformamız varken bu hazır elbiseleri üzerimizde prova etmeğe kalkışmak çocukluk olur.

Dikkat edelim.)

-Nadir Nadi-

No: 40

29. Nisan. 939

Sayı: 5373

Başmakale: -Hitlerin Nutku-

(...Amerikanın Cumhurreisi, on gün evvel söylediğimiz gibi dünya efkârı umumiyesini Hitler aleyhine çevirmek, demokrasilere biraz kuvvet aşılacak ve mümkünse Almanya ile İtalyanın cüretlerini kırmak maksadıyla hareket etti. Acaba bunda muvaffak oldu mu ?. Hitlerin ateşli ve kendinden emin sözlerine bakılırsa...

Fakat, "Cumhuriyet" ilk sermayesi olan 50.000 Bin lirayı tüketti. C.H.Partisi ve hükümetleri ve büyük Ata daima başladıklarını muvaffakiyetle bitirmek azmine ve ruhuna sahip oldukları için tabii bugün Doğan Nadi'nin sahip ve varisleri arasında bulunduğu "Cumhuriyet" gazetesini behemehal devam ettirmek ve başarıya götürmek kararını muhafaza ettiler. İkinci yardım hamlesini bugün yalnız arsası ve binası 500.000 lira değerinde olan İttihat ve Terakki cemiyetinin umumî merkez binası Kırmızı Konak'ı kanunî formülüne uygun olarak Yunus Nadi beye, yani Cumhuriyete verdiler.

ve... yine o zamanın lüks, en büyük ve Rotatif makineye sahip olan "Matosyan" matbaasını Cumhuriyet müessesesi sudan ucuz bir baha ile emvali metruk malları arasında satın almaya muvaffak oldu !.. "Cumhuriyet" in nakdî sermayesi de 500.000 Bin lira ile sağlanarak müesseseye temelleştirilmek yolunda ilk adım atıldı.

.....

İşte, bugün Doğan Nadi bey, bir küçük prens edası ile büyük Atamızın C.H.Partisinin ve iktidarının parası, yardımı, her türlü maddî ve manevî ianesi ile kurulan "Cumhuriyet" gazete ve müessesinin muazzam gelirleri ve babadan kalma büyük servet hissesinin üzerine oturup başka başka gazetelerde C.H. Partisi, şahsımız ve gazetemiz aleyhine dolu dizgin neşriyat yapıyor.

C.H.Partisi ve iktidarı için de: şahsımız ve gazetemiz için de bundan büyük bir hayal sukutu ve bedbahtlık nasıl tasavvur edilebilir ?.

Gırtlığına giren ve midesine inen her lokmada C.H.Partisinin ve hükümetlerinin payı olan bir adamın bu kadar nankör ve nimetnasinas olabilmesi için ancak "D.N." densizi olabilmesi gerektir.

Hakikat bu iken, yani eline aldığı kalemde oturduğu sandalyeye, içinde yattığı karyolaya, dolaştığı odaya, barındığı matbaaya kadar her şeyde C.H.Partisinin ve hükümetlerinin maddî ve manevî yardım ve emek payı olan bir adamın şimdi ne yüzle bize:

— Halk Partisi gazeteleri..

Demesi, her vesilede bizi C.H.Partisine intisabımızdan dolayı sanki bir cürüm sahibi imişiz gibi halka jurnal etmesi, halkın gözünden düşürme çalışması yerinde ve haklı olabilir mi ?..

Doğan Nadi C.H.Partisinin ve hükümetlerinin her türlü desteklemesi ile, yardım ve ianesi ile tevarüs ettiği büyük serveti ve "Cumhuriyet" teki hissesini en önce merd bir insan olarak C.H.Partisine iade etmeli, ondan sonra bizim karşımıza, yani C.H.Partisinden ve iktidarından on paralık yardım görmemiş üste de daima o uğurda madde ve mana emeği halinde harcamış temiz, namuslu, faziletli, dürüst, riyasız ve idealsiz insanların karşısına geçmeli ve çekişme yetkisini iktisap etmelidir.

29.Nisan.939 Sayı:5373
Başmakale: -Hitlerin Nutku-

(...Amerikanın Cumhurreisi, on gün evvel söylediğimiz gibi dünya efkârıumumiyesini Hitler a^lfhine çevirmek, demokrasilere biraz kuvvet aşlamak ve mümkünse Alasnya ile İtalyanın cüretlerini kırmak maksadıyla hareket etti.Acaba bunda muvaffak oldu mu ? Hitlerin ateşli ve kendinden emin sözlerine bakılırsa bu suale müsbet cevap vermek güçtür.

Dünya efkârıumumiyesi, flân mesajın veya flân nutkun teşirinde kalıp ona göre cephe alacak kadar çocuk değildir artık. Demokrasilerin kuvvetlenmesi ise nisbi bir mefhumdur.)

-Nadir Nadi-

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E. 3404

No:41

2.Mayıs.939 Sayı:5376
Başmakale: -Yabancı Propagandaya karşı-

(...Propaganda öyle sinsi bir yılanıdır, ki giremeyeceği bir delik tasavvur edilemez.Onu ancak, uyanık bir vatan bekçisini n kanun ve kararname tanımayan, mahmuzlu topuğu ezebilir.)

(...Tehlike zamanlarında, bir hürriyet aşkının kanun hari ci yumruğu, herhangi bir makamın kanununa dayanan âciz hareketler ine şüphesiz tercih edilir.

Fransadaki kararnamelerin kâfi netice veremedikleri görül düğü zaman başvekil Daladiyenin başka yolda tedbirler arayacağı beklenmesin.)

-Nadir Nadi-

No:42

15.Mayıs.939 Sayı:5389
Başmakale:-Havayı Bulandırmıyalım-

(...Türkiye Cumhuriyeti totaliter devletlere karşı ideolo jik bir kin beslemiyor, ki henüz millî menfaatleri mevzubahs değilken, içinde mihverin düşmanları da bulunan demokrasi cephe- sini insaniyet namına vücüdü ile kuvvetlendirsin.)

(...Cumhuriyet hükümetinin millî emniyet meselelerinde geç kaldığını ve Türk matbuatı arasında yabancı menfaatler hesa- bına propaganda yapan gazeteler bulunduğunu ima eden bu iddiala: üzerinde ısrarla durmak, tahmin ediyoruz, ki daha ziyade o iddia- ları ileri sürenlerin aleyhine çıkacaktır.

Millî hürriyet bahsinde, Türk gazeteleri, hükümetin cesur ve itaatli yardımcıları olmuşlardır.)

-Nadir Nadi-

No:35

18.Ağustos.938 Sayı:5124

Başmakale:(Alman Manevraları)

(...Onun için, bazı telâş verici propagandalara rağmen biz Almanyanın harp istediğine inanmıyoruz.)

-Nadir Nadi-

3

"D.N.B." yine bir büyük pardon..- gözü kör olasıca harp içinde dilimiz ve kalemimiz bu Nazi servisinin adını demokrasyların zaferini sağlama uğrunda sık sık kullanılmaya alıştığı için kalemimiz hemen kayıyor-; "D.N." nin tabii bunu yapabilmesine imkân yoktur.

İmkân yoktur..

Çünkü..

Bunu anlamayı da yarına bırakıyoruz.

- Etem İzzet Benice -

7.Eylül.938

Sayı:5144

Başmakale: -Bir adam ve bir broşür-

(...Bunu okuyucularımın önüne sererken,garpten gelen her şöhretin kontrolsüz kabul edilemeyeceğini lüzumuna kanaat getireceklerini ümit ediyorum.)

-Nadir Nadi-

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E. 3404

Dikkat: Emil Lüdvig,hakkında

No:29

28.Haziran.938

Sayı:5073

Başmakale:(Yüz ellilikleri affedebilir miyiz ?.)

(... Refik Halid için "Güzel Yazar" demişlerdi.Beş altı sene evvel(Yani Yüz Ellilik olduğundan on sene sonra). intişar eden bir kitabına gördüm.Şimdi ki rejime atıp tutuyordu.

Bugün Refik Halid:

- Yaşasın Atatürk :

diyor.

Acaba samimimidir diye düşünebilir miyiz ?.)

- Nadir Nadi -

No:30

5.Temmuz.938

Sayı:5080

Başmakale:(Türk Olmak)

(... Kalpleri cemiyet için çarpılmayan insanları bir ağaçtan veya bir inekten ayırd edemeyiz.)

-Nadir Nadi-

No:31

8.Temmuz.938

Sayı:5083

Başmakale-Matbuat Meselesi: II-

(...Bizde matbuatın yarın için ümid verici,esaslı bir nizama kavuşabilmesi,şekilden ziyade ruhla işlemeğe bağlıdır.

Gazetecinin,hürriyeti nisbetinde geniş mesuliyeti de olmalıdır. Hürriyet ve mesuliyet mefhumlarını ahenkle birbirlerine bağlı-yabildiğimiz gün dünyanın en ileri matbuatlarından birini kurmuş oluruz.)

-Nadir Nadi-

No:11

8.İkinci Teşrin.937

Sayı:4846

Başmakale:

(Anadolu yaylasından dünya vaziyeti nasıl Görünüyor ?)

(...Hakiki bir görüşle şimdiye kadar,ki vaziyetlerde)
Japonya haklıdır,İtalya haklıdır ve Almanya haklıdır.)

(...İtalya şunu yaptı,Almanya bunu yapmak istiyor diyenlerin bu iddialarında hiçbir mana yoktur.)

-Yunus Nadi-

Yargıtay Başsavcılığına gönderilmek üzere Ankara Cumhuriyet
Savcılığı eli ile İstanbul 10.Asliye Ceza yargıçlığına

Temyiz eden: Müdahil Rize Milletvekili Dr.Fahri Kurtuluş
Aleyhine Temyiz edilen: Cumhuriyet gazetesi sahibi Nadir Nadi,Cumhuriyet ga-
zetesi yazı işleri müdürü Cevat Fehmi

- Temyiz Lâyihasıdır -

Büyük Millet Meclisinde,millet adına yaptığım vazife sırasında milletimin gurur ve haysiyetini rencide eden Rusça'dan terceme bir kitap ve komünizm propagandası yapan bir film hakkında Meclis ve grup başkanlığına verdiğim önergeler dolayısıyla Cumhuriyet gazetesinin bu önergeleri vermemden sonra aleyhimde vaki neşriyatına,yine bu önergeler münasebetiyle B.M.M. de yaptığım konuşmalar sırasında cevaplar verdim.

Cumhuriyet gazetesi bu defa Meclisteki konuşmamı hedef tutarak bana küfürler yaptı.Bu küfürlere gereken cevapları usulen noterlik vasıtasıyla adı geçen gazeteye gönderdim.Cevaplarımı gazete basmadığı için,matbuat kanununa muhalefetten dava açıldı.Neticede: Cevapların,kendisine ait yazının iki mislini geçip geçmediği mahkemece ehli vukuf tarafından tetkik ettirildi.17 cevabın kendisine taallük eden yazının iki mislini geçmediği,18 nci son cevabın taallük ettiği yazının iki mislinden 27 kelime fazla olduğu anlaşıldı.

Yargıç;17 cevabın hükmen basılmasına ve 18 nci cevabın iki mislinden fazla olduğu için basılmamasına karar verdi.

Cevap hakkı,gazete gibi umumî efkâra geniş olarak hitap eden bir vasıta karşısında;hakarete uğrayanın hukukî ve sarîh bir şekilde kullanacağı ve kendisini umumî efkârda aynı neşir vasıtasıyla müdafaa ve tamir edeceği bir hak'tır. 18 nci cevabım şu cihetten,taallük ettiği yazının iki mislinden 27 kelime fazla olmuştur: Gazete muharrirlerinden D.N. kendi sütununda soyadımı ermeni şivesinde tahrif ederek soyadımın delâlet ettiği manayı ermeni tarih mütehassıslarından sormamı,yazısının altına koyduğu bir izahla bildiriyordu.

Ecdadımın yaşadığı ve Türkiyenin Türk olduğu gündenberi,memleketimizin her yeri gibi,Türk olan Rize ve havalisini bu muharrir tıpkı (Rize ve havalisini) ermenistana ait topraklarımı gibi müdafaa eden ve öyle göstermiye çalışan Rusya gibi hareket etmiş ve tıpkı Rus emellerine hizmet eder insanlar gibi bir ruh haleti göstermiş olduğundan ve ailevî soyum içinde asla bir ermeni bulunmadığından;umumî efkâr muvacehesinde marûz kaldığım bu hakarete cevap verirken,millî duygularım galeyana geldiğinden cevabım bir az fazla olmuş.

Fahri Kurtuluş Cumhuriyet dâvası

**Tekziblerin matbuat ka-
nununa uygun şekilde
neşredilmediği iddiası i-
le açılan dâvaya dün
devam edildi**

Rize Milletvekilli doktor Fahri Kurtuluş tarafından Cumhuriyet gazetesi sahibi ve başmuharriri Nadir Nadi ile yazı işleri müdürü Cevat Fehmi aleyhlerine, tekzipleri mevzuat hükümlerine uygun olarak neşretmemekten dolayı yeni- den açılan matbuat dâvasına dün Asliye 10 cu Ceza Mahkemesinde başlanmıştır.

Dünkü celsede mahkeme heyeti: Yargıç Celâl Kurelmen, savcılık makamında Yavuz Fındıklı, zabıt kâatibi Ahmet Şayh'dan müteşek- kildi.

Salonda, ekserisi Cumhuriyet gazetesi muharrir, memur ve müs- tahdemler...

— Nefad rastgele bir rakam sö-
— Feki, kaç sayıya geçti?
— Bile saydım.
— Günleri değil, sayıyı dedi.
— Saymışsın! dedi.

Dâvanın bakılmasına dair olan savcılık iddianamesinden, İstanbul 10 cu Asliye Ceza mahkemesinin neşredilmeleri için kararı gereğince lûş tarafından Ankara Birinci No- teri vasıtasile gönderilen tekzip nununun 48 inci maddesi hükmüne göre aynı sahifelerin aynı sütunla- rında ve aynı puntolarla neşri ge- rektiği halde, bu mektupların «Ba- ti» başlığı altında neşre nesredil- diği bu suretle kanunun hükmü- ne riayet edilmediği iddia edilmek- te ve her cevabın kanunî şartlar- dahilinde neşredilmesine karar ve- rilmesi istenmekteydi.

Yargıç, evvelâ Nadir Nadiye sor- du. Nadir Nadi, şöyle cevap verdi:
— Biz bu hususta Matbuat Ka- nununun 48 inci maddesinin hü- kümlerinin yerine getirildiği kana- atindeyiz. Cevapları vüsulünü mü teakip ilk çıkan nüshadan itibaren neşrettik.

— Hangi tarihte?
— Hatırlayamıyorum.
Cevat Fehmi de aynı şekilde cevap vererek:
— Münterem mahkemenizin ka- rarını aynen yerine getirdiğimiz kanaatindeyiz...
Dedi ve tarihi hatırlayamadığını şöyle dedi:

Nadir Nadi ve Cevat Fehminin istilevabından sonra müdahil vekili avukat Halûk Uluğ, söz alarak şöyle dedi:

— Bu nesriyatta Matbuat Kanu- nunun 48 inci maddesinin hüküm- leri yerine getirilmemiştir. Çünkü: savcılık tekzipleri 4/6/949 tari- hinde gönderdiği ve bu cevapların 5/6/949 tarihinden itibaren neşre- dilmesi lâzım geldiği halde iki gün sonra yani 7/6/949 tarihinden itibaren nesriyata başlanılmıştır.

Bundan başka Matbuat Kanunu- nun 48 inci maddesine göre cevap- larda tashihat ve çıkarma yapma- dan aynı sahifenin aynı sütunla- rında, aynı puntolarla neşredilme- si icap ettiği halde böyle yapılmı- ştır.

Suiniyetlerine binaen, bu defa para, cezalarının tecil edilmemesi- ni rica ederiz.

Müteakiben söz alan sanıklar vekili Haydar Tören; Matbuat Ka- nununun 48 inci maddesinin iki müstakil sıkı ihtiva ettiğini, bun- lardan birisinin resmî makamların cevaplarına, diğerinin de şahısların tekzip mahiyetindeki cevaplarına müteallik bulunduğunu, iki sıkın aynı hükümde olmadığını söyledi ve izahı yaptı.

Söz alan Fahri Kurtuluş:
«— Matbuat Kanununun 48 inci maddesinin ikinci fıkrası der ki, aynı sahifenin, aynı sütununda, ay- nı puntolarla...»

Diye başladığı izahattan Millet Meclisinin, Matbuat Kanunu mü- zakerelerine ait zabıttan Adalet Komisyonu sözcüsü Şinasi Dev- rimin «Cevap hakkı» hakkındaki sözlerini okuyarak, Ali Rıza Türe- lin bir sorusu üzerine Şinasi Devri min vaziyeti tasrih ederek tekzi- bin aynı sahifede, aynı sütunda ve aynı puntolarla çıkacağı yolunda mütalâada bulunduğunu söyledi ve Cumhuriyet gazetesinin bir nüsha- sını göstererek:

«— Bu gazetedeki, birinci sahife- de benim hakkımda dört yazı çıkmı- ştır. Bunlara karşılık gönderdi- ğim yazıların dördünün de Lumlur gibi gazetelerin birinci sahifesine dâredilmesi lâzımdır. Bu meselede münakaşaya lüzum yoktur. Ben, kanunî hükümlerin yerine getiril- mesini arzu ediyorum. Cevapların ne şekilde neşredileceği, kanunda açık olarak yazılıdır... Hukuk profesörlerinden Sulhi Dönme- rin matbuat suçları hakkındaki eserindeki kayıtlar da bu hususu teyid eder mahiyettedir.» dedi.

Müdahillerle sanık vekillerinin Matbuat Kanununun 48 inci mad- desinin ruhu etrafında karşılıklı bir iki konuşmasından sonra, savcı ilk mütalâasını şöyle serdetti:

«— Sanıklar hakkında Matbuat Kanununun 48 inci maddesine muha- fefetten, yani mahkemece neşrine karar verilen cevapları, cevabın vusulünü takip edecek ilk nüshada aynı sahifenin, aynı sütununda, ay- nı puntolarla neşretmemekten do- layı bir kamu dâvası açılmış bu- lunmasına ve bu dâvanın neticelen- mesine binaen sanıklar vekili tara- fından cevabın aynı sahife ve sü-

Yeni Sabah

10. Temmuz. 1949

61

tunda ve aynı punto harflerle neş- redilmesi mecburiyetinin resmî ma- kamlardan yahut memurlardan gayri şahıslar tarafından gönderi- len cevaplara taallük etmediği yo- lundaki müdafaa, dâvanın esasını hal mahiyetinde bulunduğundan, şimdilik bu husus hakkında ara ka- rarı ittihazına mahal olmadığına, tevsi tahkikat hakkında talepleri olup olmadığının sorulmasına ve tebellüğ zarfı üstündeki imza ve tarihlerin kendilerine ait olup ol- madığı hususunun sanıklardan so- rulmasına karar verilmesini iste- rim.»

Savcının mütalâasını serdetme- sinden sonra, mahkeme iddia ve müdafaa hakkında neticede bir karar verileceğine göre talep veç- hile evvel emirde delâilin tesbiti- ne karar verdi. Tebellüğ zarfını Cevat Fehmiye göstererek Yargıç sordu:

— Bu imza sizin midir?
— Evet benimdir!..

Yargıç, tebellüğ zarfının üstün- deki ibareyi yükses sesle okudu ve zapta geçirtti. Bu tarih, haziranın dördünü gösteriyordu.

Bundan sonra tevsi tahkikat hak- kında bir talepleri olup olmadığı soruldu. Sanık vekillerinin müda- faa delillerini ibraz için mühlet is- temleri üzerine dosyanın tedkik ve müdafaa için mühlet verilmesi- ne ve duruşmanın 16 Temmuz 949 cumartesi günü saat 11.50 ye bi- rakılmasına karar verildi.

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E. 3404

Mahkeme sırasında meydana çıkan bu vaziyet dolayısıyla mevzubahs yazım üzerinde kendim 27 kelimeyi çıkararak yeniden yazdım ve yargıçlığa verecek diğer cevaplarımla birlikte basılmasına karar verilmesini veya gazetenin cevabımı, iki misline olduğu yere kadar basılmasının karar altına alınmasını istedim. Mahkemenin kararı bu 18 nci cevabımın basılmasını kaldırdığı için, cevap hakkı müessesesinin bizzat kanun elinde ihlâl edilmiş olduğu kanaatındayım.

48. Madde sarıhtir. Cevap hakkımı, yazının iki mislinden fazla olması ortadan kaldıramaz. Tatbikatta gördüğümüz örnekleriyle gazete şayet hüsnü niyet sahibi olsa idi, cevabı yazımı kendi yazısının iki misli olan yere kadar basar ve ötesini basmazdı. O zaman ben, kanun karşısında bir şey söyleyemezdim.

Lâkin; yargıcın büsbütün cevap hakkından beni mahrum bırakması, cevap hakkı müessesesini ihlâl ettiği gibi, 48. maddenin ruh ve esasına da uygun değildir. Şayet yargıcın kanaatı tasvip edilmiş olursa, benim 18. cevaba mesned olan gazetenin hakareti umumî efkâr karşısında cevapsız kalmış olur, ki bu dahi dünyada ve bizde cevap hakkı üzerinde makale yazan otoritelerin ilmi kanaat ve düşüncelerine aykırı düşer.

Hülâsa: 18. cevabımın taallük ettiği yazının iki mislini bulduğu yere kadar veya mahkemeye verdiğim 27 kelime çıkarılmış şekilde basılmasını kanunun bana verdiği haklara dayanarak istemekteyim.

Aynı zamanda yargıcın bu cevapları gazetenin basmaması üzerine 17 cevap için gazete sahibini 3400, gazete neşriyat müdürünü 3400 lira para cezasına mahkûm ettiği ve fakat bunları tecil ettiği kararından anlaşılmaktadır.

Tecil müessesesi yargıcın, sanık lehine, geçmişteki hali ve hali hazır durumu nazarı itibara alınarak bir daha aynı suçu işlemesi hali mevzubahs olmayacağı kanaati ile kullanılan bir hakkı takdirdir. Halbuki, bu gazete benim cevaplarımı basmadığı gibi daha evvel yine bu konuda bir suç işlemiş ve aleyhine açılan davada mahkûm olmuş ve o zaman da hüküm tecil edilmiş ve 8.9.948 tarih ve 48/362 sayılı bu dava, temyiz alâkalı dairesinin işi çok olması yüzünden ancak 23.3.949 tarihinde tasdik edilmiş, yazılarımı basmamak suçu gazetece bu hükmün kesbi katiyet etmesinden evvel işlenmiş olduğundan yargıç para cezalarını tecil etmiştir. Görülüyor, ki gazeteci daima suç işlemeye ve hakkında aynı suçtan bir mahkûmiyet kararı varken aynı suçu tekrarlamaktan çekinmeyen bir insandır. Bu itibarla; para cezasının tecili mahkemece yerinde bir takdir olarak kullanılmadığından; hükmün bu sebepler dolayısıyla bozulmasını talep ve istide eylerim.

G. Hacıoğlu, 2/4

Sabah: 17 Temmuz 1949

Fahri Kurtuluş "Cumhuriyet," dâvası

Tekziblerin ne suretle neşre-
dilmemesinin uygun olacağı bilir-
kişiye havale edildi

Rize Milletvekili doktor Fahri Kurtuluş tarafından Cumhuriyet gazetesi ve mesulleri aleyhine tekziblerin usulüne uygun olarak neşredilmemiş olmasından dolayı açılmış olan matbuat dâvasına dün Asliye 10 uncu Ceza Mahkemesinde devam edilmiştir.

Oldukça kalabalık bir dinleyici grubu tarafından takip edilen dünkü celsede davalılar, Nadir Nadi ve Cevat Fehmi ile vekilleri avukat Haydar Türen ve müdahili Fahri Kurtuluş ile vekili Haluk Ulug hazır bulunmuşlardır.

Duruşmaya taraflara tevsi tahkikat talepleri olup olmadığının sorulmasıyla başlandı.

(Devamı Sa. 7 Sü. 4 de)

Evvela davahlar vekili, müteakiben Fahri Kurtuluş, bir talepleri olmadığını cevapları verdiler.

Müteakiben savcı söz alarak esas hakkında:

«— Matbuat Kanununun 48 inci maddesinin ihlâl edildiği hususunda açılan bir dâvada tavazuzu gereken nokta, cevaba esas teşkil eden yazı ile cevabın aynı sahife ve aynı puntolarla yayınlanıp yayınlanmadığı meselesidir. Bu da teknik bir hususu teşkil ettiği için bu hususun bilir kişi marifetile tayinine karar verilmesi» mütalâasında bulundu.

Fahri Kurtuluşun istekleri

Savcının esas hakkında mütalâasını serdetmesinden sonra söz alan Fahri Kurtuluş, bilirkişiye lüzum kalmadan da yazılarla cevapların gazetenin aynı sahife, aynı sütunda ve aynı puntolarla neşredilmemiş olduğunun mahkeme de derhal kolayca anlaşılacağını, bununla beraber savcının mütalâası esas hakkında olduğu için iştirak ettiğini söyledikten sonra isteklerini ihtiva eden uzun dilekçesini okudu ve ekli iki cetvel ile beraber mahkemeye verdi.

Doktor, dilekçesinde ezcümle şöyle diyordu:

«— Gazete cevaplarımı mahkemenizin 21/5/949 gün ve 949/279 sayılı kararında tasrih edilmiş olduğu veçhile 48 inci maddenin dairinde basmamıştır.

Cevaplarım; tebellüğ tarihinden üç gün sonra neşredilmiştir.

Cevaplarım; taallük ettiği yazıların çıktığı sahife ve sütunlarda çıkmamıştır.

Cevaplarım, taallük ettiği yazıların yazıldığı aynı punto harflerle yazılmamıştır.

Cevaplarımın altına, kanun hükmüne gazete tarafından yeni mahiyette mütalâalar yazılmıştır.

Cevaplarımın muayyen kelimeler atlandığı gibi bir meşhur misradaki Müselman kelimesi yanlış olarak Müslüman yazılmıştır.

Hakkımdaki 17 yazı 6 nüshada çıktığı halde 17 cevabım kanununa muhalif olarak iki nüshada basılmıştır.

Gazete, hakkımdaki yazıları 7 sütun üzerine tertip etmişken, cevaplarımı 8 sütun üzerine tertip etmiş, gazetenin hacmını değiştirmiştir.

Bu şekilde infaz olunan bir hüküm, 48 inci maddenin sarîh mânâsı karşısında, infaz edilmiş olarak farz ve kabul etmeğe hukuken imkân yoktur kanaatindedir.

Kurtuluş, dilekçesinde 48 inci maddenin ruhu ve esası hakkında uzun boylu izahatta bulunmakta bu meyanda Büyük Millet Meclisinin 17-inci toplantısında 48 inci maddenin müzakere safhasından bahsettikten sonra şöyle demektedir:

«— Bu gazetede çıkan kaç yazı varsa, onlara verdiğim o kadar sayıdaki cevapların çıkacak nüshada aynı sahife, aynı sütun ve aynı punto harflerle yazılmak şartıyla o kadar adette olması icap ettiğini bildiren iki cetveli de yüksek mahkemenizi teferruatla yorumlamak ve gazetenin tevessül edeceği bütün gayri hukuki ve kaçamak yolları tıkamak ve durdurmak için takdim ediyorum.

Ancak; bu cetveller dairesinde basılan cevaplarımladır ki gazete hakkında 48 inci madde tatbik edilmiş bulunacaktır.

Savet gazete yüksek mahkeme-

bu gazete aleyhine ne kadar dava açılmak icap ederse o kadar dava açacağım ve bu iş için asla yorgunluk duymayacağım. Çünkü bu gazete, Türkiye Cumhuriyetinin bir hukuk devleti olduğunu, bir insan hakları devri geldiğini hatırlatmak ve kabul ettirmek benim meslimin ve zihniyetimin vazifesidir.

Matbuat hürriyetini, kendi menfaatleri hesabına dilediği gibi istismar eden bu gazetenin, kendi malik olduğu imkân ve şeraiti ve silâhi, vatandaşlarımızdan birisine çok gördüğü ve unumî efkâr karşısında aynı şartlar dahilinde hesaplaşmak efendiliğinden vatandaşlarımızı mahrum bırakıp vatandaşın kanun yoluna müracaata mecbur ettikleri ve kanun yolile de istihsal edilen cevap hakkını kanunun emri ve sarahati dahilinde yerine getirmedikleri gün, bu memlekette kanundan, demokrasi-den, insan haklarından, matbuat hürriyetinden bahsedilemez.

Kanunun sarîh ve şimdîye kadar her gazete tarafından lâyıki veçhile tatbik edilen 48 inci maddesini tatbik etmemekte ısrar eden ve bu suretle mahkeme kararını yerine getirmeyen bu gazete sahip ve mesulleri hakkında 48 inci maddenin 7 inci fıkrası gereğince tecziyelerini ve cevaplarının yeniden 48 inci maddenin 2 inci fıkrası gereğince «İlk çıkacak nüshasının aynı sahifesinin, aynı sütununda, aynı punto harflerle hiç bir ilâve ve tay yapılmaksızın» neşredilmesine ve gazetenin sahip ve mesullerinin daha böyle bir çok vatandaşlarımızı aynı suçu her zaman ve tereddütsüz işlemeleri tabii ahvalden bulunmasına binaen para cezalarının bu defa tecil edilmemesine ve zaten bundan evvelki mahkemede de haklarında tecil müessesesi kullanılmış olmasına rağmen bu defa da aynı suçtan yüksek huzurunuza gelmiş bulduklarına göre para cezalarının tecil edilmemesini ve suçluların kanunun tarif ve şümülüne giren suçlardan dolayı iddianame veçhile tecziyeleri ni talep ederim.»

Davalılar vekillerinin talebi

Fahri Kurtuluş'tan sonra davalılar vekili, 48 inci maddenin anlamı üzerinde evvelki izahatında ısrar ettiklerini, bilirkişiye, bütün cevapların aynı sütun ve sahifelerde çıkmasına imkân olup olmadığını sorulmasını istediğini bildirdi ve müekkillerinin duruşmadan varestede tutulmalarını istedi.

Bunun üzerine yargıç davalılara sıra ile sordu:

— Varestede tutulmanızı ister misiniz?

— Hayır geleceğim!

— Siz?

— Ben de geleceğim.

Bir ara kararı

Karşılıklı bazı konuşmalar sonra ara kararı için salon tedar edildi. İkinci celsede yargıç:

«— Cevapların aynı sahife sütunda ve aynı puntolarla ve ve tay olmaksızın neşredilip olmadıklarını ve bütün bunların bu şartlar dahilinde bir hada negri kabil olup olmadığını, kabul edilse, bu şartlar dahilinde kaç nüshada neşri bil bulunacağı hususunun bilirkişinin marifetile tetkik ettirilmesine İktisadi Yürüyüş gazetesi Arslan Tufanın bilirkişi o tayinine karar verildiğini tetti.

Bu karara davalılar vekilin tiraz yolu cevaplar vermesi için, Yargıç:

— Karar verilmiştir. dedi

Davalılar vekili de:

— Ben mahkeme kararının gunsuz olduğunu söyleyeyim.

Deyince, yargıç tekrar etti:

— Ben karar verdim! dedi.

Ara kararının bu şekilde yayın eden münakaşasından sonra bilirkişi tetkikatının 21 temmuz perşembe günü saat 11 de ymasına ve duruşmanın da 25 muz pazartesi saat 10 a ta karar verildi.

Doktor Fahri Kurtuluş tarafından Cumhuriyet gazetesi me ri aleyhine açılan neşrenin dâvasına yarın öğleden sonra Asliye Cezada başlanacaktır.

TDVİSAM

Kütüphanesi Arşivi

No 2E. 3404

Tan Gazetesi 24.İlkteşrin.1937
Birinci Sahife; 6 ncı Sütun:

Sayı: 894

No: 44

Kirli İşlerle Mücadele Etmekten Yılmıyorum.

Ahmet Emin Yalman'ın Yunus Nadi hakkındaki yazısı Beşinci sahifemizde-
dir. Ahmet Emin Yalman bu yazıda diyor, ki:

"Otuz senelik gazetecilik hayatımda Bana üç kişi "Dönme" dedi:

- 1-. Harp zamanında kirli işleri ile mücadele ettiğim harp zenginleri,
- 2-. Sait Molla ve Pehlivan Kadri.
- 3-. Yunus Nadi.

Hepsinde de saik birdir. "Çirkefe Taş Atma !" diyorlar. Evel ama, çirkefe Taş atmak ve bunu kurutmak fedakârlığını göze alacak vatandaşlara da ihtiyaç var!

Sahife: 5 Orta Sütun: Kirli İşlerle Mücadele Etmekten Yılmıyorum.

Otuz sene içinde gazetecilik namına menfalara gittim, Zindanlarda yattım. Fakat bunları fedakârlık saymıyorum. Vazife icabıdır. Memleket ve meslek hesabına yaptığım bir tek fedakârlık vardır: O da "Dönme" hitabına maruz kalacağımı bildiğim halde kirli işlerle mücadele etmekten yılmamaktır.

Okuyucularımdan özür dilerim. Biraz kendimden bahsedeceğim. Eğer ortada memlekete ve umuma alâkası olan bir mesele bulunmasaydı bunu yapmazdım. Fakat böyle bir mesele vardır.

Cumhuriyet gazetesi sahibi bay Yunus Nadi bunu ortaya atmıştır. Açık bir surette münakaşa edilmesi, memleketin siyasi ve içtimai hayatındaki olgunluk bakımından faydalıdır.

"Tan" da Nadi'nin menfaatına dokunacak yazılar çıkınca, Cumhuriyet gazetesinin sütunlarında evvelâ (Teşkilâtı esasiye kanununun Türklüğü) filân diye tehditli imalar çıkmıştır. Bunlar Beni susturmuş ve korkutmuş kifayet etmeyince bay Nadi, gazaba gelmiştir.

Çiğnenen menfaatleri ve Yüz'ünden sökülen maskesi sebebiyle şahlanarak söyle demistir:

— Sen Sus, Sen Türk değilsin. Sen Dönmesin. Ağzını açmaya hakkın yok.

Derebeği, hitabından sinirlenen bu zat, derebeğlik sıfatına ne kadar lâvık olduğunu isbat hususunda o kadar ileri gidiyor, ki bir vatandaşa Türklük sıfatını alıp vermekte kendinde bir hak ve imtiyaz vehmediyor.

Bay Yunus Nadi, Bana Türklük sıfatını çok görmekle ve "Dönme" demekle ne kastediyor ?. Bunu şöyle bir araştıralım. Cedlerim üç asırdanberi Türk ve müslüman camiasında yer almış, hep devlet hizmetinde ömür geçirmiş insanlardır. Bu camiaya üç asırlık bir bağlılığı ve hizmeti acaba kaç kişi filen isbat edecek vaziyette-
dir ?. Babam Osman Tefvik, Selânik askerî rüştiyesinin tarih ve yazı hocası sıfatıyla uzun seneler, müstakbel ordu erkânına muallimlik etmiştir.

Hayatının en büyük şeref hissesi, Atatürk'e dört sene hocalık etmiş ol-
ektir.

Vesika No: 112

Istanbul Millî Emlâk Müdürlüğü

Sayı: 5/550-89

1/10848

18.3.949

TDVİSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E. 3404

Muhakemat Müdürlüğüne

Istanbul

27.3.936 gün ve 4389-211 sayılı yazınızla Osmanlı Bankası tarafından firarî mirikelâm namî ile maruf madam Dora Matosyan ile kefilî Vahan Matosyan'a izafetle hazineден 4547 lira 47 kuruş istendiği bildirilmişti.

Bu davanın neticesinin bildirilmesi rica olunur.

Millî Emlâk Müdürü

İmza

Emin Puad

Aslı Gibidir

*Temyizce:
Red edilmiştir*

Vesika No: 110

1/ 6185

19.10.940

Müdüriyet Yüksek Makamına

Vahan Matosyan'a ait olan bu dosya tetkik olundu. Lozan'da teatî edilen mahrem mektuplar üzerinde İtalyan tabiiyetini iktisap edenlerin iade olunan emvali menkûle ve gayrimenkûleleri hakkında yapılacak muameleye, vekâletten gelecek cevaba intizaren bu dosyanın muvakkaten hıfzına müsadde buyurulmasını arz ederim.

Hıfzı
19.10.40

M.F. Memurlarından

İmza

Aslı Gibidir

Vesika No: 107

İsmi

Vahan Matosyan

Semti

Fincancılar yokuşu Nasuh
ağa hanı sokağı
(Amerikan Beybl Havz binası
arkasında)

Cinsi

Matosyan matbaası alât ve
Edevatı

Vaziyet tarihi:

10. Tesrinievvel. 339

Milâhazat

CUMHURİYET matbaasına
satılmıştır.

Devlet memuriyetlerinde kırk senelik temiz hizmeti olmaktan başka, Abdülhamidin en istibdadlı günlerinde Selânikte (Mütalâa) gazetesinin çıkararak o zaman için çok kıymetli bir tenvir vasıtasını yaratmıştır.

Fikret'in "Kılınç" gibi "Bahar Olsun" gibi, Servetifühun'da çıkamıyan yazıları, Cahid'in kavgaları, yeni gidişi müdafâa eden en münakaşalı yazılar "Mütalâa" da çıkmıştır.

Büyük babam alay emini, Emin efendidir. Cedlerim arasında tersane emini Hasan Ağa vardır, ki hususî menfaat dalavereleri ile dolu bir devirde bahriyede kurduğu dürüst ve intizamlı idareden; Cevdet tarihi takdir ve saygı ile bahseder.

Türk ve Müslüman camiasına asırlardanberi süren bir bağlılığa ve hizmete rağmen "Dönme" diye bir kelime kalmasının sebebi, Selânikte yaşayan bir takım vatandaşların kız alıp vermek suretiyle umumî camiaya karışmamalarındaki kara cehalettir. Bunu, ancak Osmanlı imparatorluğunun durgun, tefessüh etmiş içtimaf hayatı ile izah etmek kabildir.

Babamın nesli bu itiyadı yıkmağa başladı. Ondaki sonraki nesil, secaletin ve geriliğin mahsulü olan itiyada karşı şiddetle isyan duydu.

Akrabası arasında beğeneceği bir kız varsa bile bunu almıyarak evlenme yolu ile umumî camiaya karışmağa kıymet verdi. Bugün eski köhne içtimaf şartların en küçük bir izi bile kalmamış, mesele uzak bir tarihî hatıra haline düşmüştür.

Böyle olduğu halde lâik^{ve} ileri Türkiyede neden bu hatırayı gömüldüğü yerden çıkarmak istiyen bir Yunus Nadi zuhur edebiliyor ?.

Çünkü ortada kırılmış hususî menfaatler vardır.

Ben "Dönme" sözünü hayatımda çok mahdut defalar işittim. Bunu söyleyenler hep Türk vatanının, Türk milletinin umumî menfaatleri namına açtığım mücadelelerde, menfaatına dokunulan adamlardır.

Harp zamanında harp zenginleri idi. Mütarekede Sait Molla ve Refi Cevad' dı. ~~Şimdi de~~ Şimdi de Yunus Nadi bu kafileye karışmıştır.

Nadi: "Gazetecilikten çıkmalı !" diye bağırarak sükûte olan şiddetli ihtiyacını temine uğraşıyor. Gazetecilikte kimin hakkı ve yeri olmadığını ayrıca araştıracağım. Evvelâ şu garibeyi anlatayım. Ben gazeteciliğe bugün girmiş değilim. Adeta gazeteci doğdum. 9 yaşında "El Matbaası" "Baş Parmak ve şürekâsı" firmasıyla (Niyet) diye bir yazma gazete çıkarmıya başladım. Türk gazeteciliğine filen 30. senelik hizmetim vardır. Bu esnada tesadüf beni senelerce Yunus Nadi ile dirsek dirseğe getirdi.

"Dönme" diye Beni ayrı tutmağa, "Türklükte ve gazetecilikte yeri yok" demiye çok gariptir, ki bir dakika bile ihtiyaç duymadı. Harp zamanında o, matbuat cemiyeti reisi iken ben cemiyetin umumî kâtibi idim. Beraber çalıştık, yakın bir arkadaşlık içinde beraber vakit geçirdik. Bana kardeşçe bir lisanla yazılmış mektupları çoktur. Maltadan kurtulmamız takarrur edince Bana: "Yaşasın yeni kazanılmış hüriyet !" diye telgraf çekmek ve samimiyet göstermek ihtiyacını duydu.

Ermeni kaçakçılı meselesinde ADI çıkınca bunu örtbas etmemi Ben'den istedi. Umumî menfaate ait bir meseleye şahsî arkadaşlık karıştıramadım. İstediyini yapamadım. On sene süren sıkı ve samimî bir arkadaşlıktan sonra ilk defa aramız bozuldu. Ben gazetecilikten ayrı düşünce Nadi, defalarla:

Vesika No: 87
İstanbul Defterdarlığı
Sayı: 1/6185 ,2210

3.7.932

Eminönü Mal Müdürlüğüne

15.Mart.340 tarihli bir kıta mukavelename mucibince seneviAltıyüz lira bedel mukabilinde Cumhuriyet gazetesi sahibi Yunus Nadi baye icar edilen ve Teğri-nievvel.340 tarihinde zuhur eden yangında tamamen hasara uğrayan ve kısmen yangın-dan müteessir olan Matosyan'dan metrik matbaa alât ve edevatı hakkında maliye vek-âleti celilesinden şerefvarid olan 25.6.931 tarihli 855 No:lu tahriratı aliyede sağlam kalan alât ve edevatın bütün alât ve edevatı için evvelce verilmiş olan 600 lira icar bedelinden yangın tarihinden sonrasına ait 275 liranın bittenzil birinci senel icarına,altı senelik icardan kabili istimal kısımlara ait miktarın ilâvesiy-l e hasıl olan 1165 lira icara 2024 lira mülkiyet bedeli ile kısmen yangından mütees-sir olmuş bulunan ve teslimi vezne olunması lâzımgelen alât ve edevat bedeli olan 1725 liranın da ilâvesiyle ceman 4914 liranın defaten ve nakten alındıktan sonra mezkûr alât ifası emir ve iş'ar buyurulmuş olmakla bermucibi iş'ar 4914 liranın mumailayhten bittahsil,alât ve edevatın teslimi ve neticenin iş'arı beyan olunur efendim.

İstanbul Vilâyeti Eminönü Mal Md.ne
4/23495/538

Defterdar
İmza
Mustafa

11.7.932

Aslı gibidir

Vesika No: 109
İstanbul Defterdarlığı
Sayı: 2132

1.9.936

Eki: 1

Maliye Vekâleti Yüksek Katına

Millî Emlâk Müdürlüğü:

Millî Emlâk Müdürlüğüne yazılan 11.6.936 tarihli ve 32164/52/11474 sayılı emirlerinde mevzubahs olan Vahan Matosyan ve Dora Matosyan'ın hazinece vazıyed edilmiş malları hakkında tanzim olunan liste ilişik olarak sunuldu.

Dora Matosyan'ın kocası,Vahan Matosyan ile beraber 15.Temmuz.339 tarihinde İtalyan tabiiyetini iktisap etmiş oldukları ve hükümetimizce 24.Eylül.924 tarihinden itibaren İtalyan tabasından tanınması lâzımgelceği 27.3.929 tarihli ve 99 sayılı tahrirata yüksek katınıza arzedilmiş olduğu dosyanın tetkikinden anlaşıl-dığını saygılarımla arz ederim.

Defterdar
İmza

Bu tahrirata cevap geldi mi,
acele bildirilmesi ?.

24.3.939

R.Sarioğlu

Aslı Gibidir

Cevap gelmedi.

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E. 3404

" Benim gazetemde yer'in daima hazırdır.Gazeteciliğe avdet ihtiyacını duyduğun saniyede derhal gel." dedi.ve gazeteciliğim hakkında takdirli bir dil kullandı.Daha garibi var: Ben vakit gazetesinden ayrılıp "Vatan" ı kurduğum zaman Mehmet Karataş isminde bir adamın dönmelik hakkındaki bir beyannamesi üzerine eski ortaklarım Benim aleyhime,tıpkı bugün Nadi'nin yaptığı gibi hücumlarda bulundular.O zaman Nadi: " Bu ne rözalet ?" diyerek ortaya atıldı ve prensip namına, vakite karşı şiddetli bir mukabil hücum yaptı.

Menfaat meselesi karşısında bir adamın kendi kendini bu kadar inkâr ve tekzip edebilmesi iğrenilecek bir şeydir.

Ben,öğünmek itiyadında olan bir adam değilim.Fakat Nadi'nin yazıları karşısında bir defacık kaide haricine çıkacağım.Türk vatandaşı ve gazeteci sıfatıyla geçirdiğim,hayatta,vatana,en derin hayranı olduğum büyük şefe,kendi vicdanıma ve en sıkı bir meslek temizlik ve idealine sadık kaldım.Vatan ve meslek mücadelesi içinde geçen bütün bir hayatı kendi oğluma da,her Türk yavrusuna da örnek gösterebilirim.Amerikada tahsilde bulunduğum dört sene içinde,yalnız tahsilimi göze çarpacak bir şekilde yapmakla kalmadım.Gazete yazıları ve konferanslarla Türklüğü tanıtmaya ve sevdürmeğe,her taraftan gelen propagandalara karşı durmağa uğraştım.Doktora tezi diye "Türkiyede terakki hareketinin bir ölçüsü sıfatıyla Türk Matbuatı" serlâvhası ile yazdığım bir kitap,bir tez şeklinde kalmadı.Ayrıca basıldı ve bütün Amerika gazetelerinde uzun uzadıya bahıs mevzuu oldu.Karneci müessesinin,harbin içtimâf ve iktisadî tarihine dair neşriyatı arasında"Cihan harbinde Türkiye" ismindeki İngilizce ve harp zamanında Almanyada Gotha matbaasında çıkan "Türkiye" adlı Almanca eserim de aynı şekilde karşılandı.

Avdette Üniversitede Ziya Gök Alp'a muavin oldum.Mülkiyede istatistik muallim muavinliğine geçtim.Az sonra her iki müessesede istatistik profösörü oldum.Ali Kemal maarif nazırı iken Ben'i çıkarmak için istatistik dersini Üniversiteden kaldırdı. Bir taraftan gazeteciliğime kavuştum.(Tanin) in harp muhabiri sıfatıyla harp cephelerini dolaştım.Garp cephesinde hiçbir Alman harp muhabirinin yapmadığını yaptım. Diks Mut'dan Papaz ormanına kadar bütün cepheyi en ileri siperlerde baştan başa dolaştım ve Verdun üzerinde bir Alman harp tayyaresiyle uçtum. Okuyucuya: "Bulutlar arasında harp muhabirliği" diye bir makale hazırlamak için,canımı seve seve tehlikeye koydum.Tanin yazı işleri müdürlüğünden sabah,sonra vakit başmuharrirliğine geçince harp hırsızlıklarına ve dalaverelerine karşı gazetecilik cephesindeki yegâne mücadeleyi açtım.

Menfaatlerine dokunan harp zenginleri: "Dönme!" diye bağırıldılar ve kıyamet kopardılar.Mücadelede bir saniye için sarsılmadım.Fakat temizlik isteyenlerle ve vatanın sevenler tarafından da çok teşvik gördüm.Bu arada Celâl Bayar'ın adını hürmetle anarım.Bir gün emniyet sandığı karşısındaki (Vakit) matbaasının yegâne yazı odasına kadar Osman zade Hamdi ile beraber gelerek Bana taze cesaretim ve şevk verdi. Harp zamanında İttihat ve Terakki sistemine en çok hücum eden adam olduğum halde,Mütarekeden sonra İzzet paşa hükümetini candan tutan İttihatçıları haksız hücumlara karşı koruyan,millî birlik ihtiyacını ileri süren yegâne gazete Benim gazetemdi.

Saraya ve İtilâfçılara karşı pervasızca ateş açtım.Bir taraftan da İstanbul'a gelen her ecnebî muhabirin arkasına düşerek aтраfımızdaki ablukayı kırmağa

Bir yangın felâketi daha

3 Arsan. 948

Bu iş nasıl oldu bilmiyoruz. Fakat bu muammadır deyip işin içinden çıkılmaz. Akademideki durumları idarecilerin yakından takip etmeleri, bütün ihtimalleri derpis eylemeleri lazımdır.

YANGIN felâketleri, memlekette seri hallinde birini kovalayıp gidiyor. Dün Zeynebhanım konağı adile anılan meşhur tarihi bina - Fen ve Edebiyat Fakültelerini sine-sinde saklıyan - küllü oldu. Onu takiben Erenköy Kız lisesi, daha sonra Ankarada Milli Eğitim Bakanlığı binası bir anda mahvoldular. Şimdi de tarihi bir ayrıntı taşıyan ve memleketin büyük vakıflarına sahne olan bir saray, alev ve dumana sütunları arasında, mahvolup gitti.

Istanbul ötedenberi yangından çok zarar görmüştür. Sultanahmeddeki Adliye binasının yanması üzerinden on beş yıl geçtiği halde hşlâ yeni bir Adalet Sarayı yapılmamıştır. Güzel Sanatlar Akademisi binası gibi tarihi bir değer taşıyan eski Adliye binasının yanmakta olduğu sıralarda, tesadüfen Avrupaya bir tenezzüh seyahatine çıkan o zamanın Adliye Vekili Şükrü Saraçoğlu, Sirkeçiden kalın trenden yangını seyrede ede İstanbuldan ayrılmış ve seferini bir gün olsun tehir ederek bu felâketle ilgilenmek istememişti. Bu halin umumî etkârda ne kadar acı bir tesir bıraktığının en kesin delilli hâlâ bu vakıamın, daha dün olmuş gibi, hafıza ve hatıralarda canlı olarak mahfuz kalmış bulunmasıdır.

O muazzam yangının mes'ulü, senelerce tahkikattan sonra, bir hademe olarak görünmüştü. Edebiyat Fakültesi harabeye döndüğü vakit de galiba sorumluluk yine bir hademeye veyahud bir gece bekçisine yükletilmek istenmiş, Fakültenin daha büyük âmirlerine en ufak bir mesuliyet hissesi düşmemiştir. Hatâ işin garibi cezai bir karar değil, idari bir tedbir olsun alınmamış ve Fakülte erkânından birinin kınna bile hâle gelmemiştir.

İşler bu tempoda yürüdükçe yangınların önüne geçmek tabiatile kabil olmaz. Hele bu son âfette vaziyet çok dikkati çekecek bir mahiyet göstermektedir. Evvelâ yangın öyle gecenin geç saatlerinde çıkmış değildir. Henüz ortalık tamamille karar-mamış ve Akademi Müdürü odasından ayrılmamışken vukubulmuştur. Bir kadın hademenin, gazetelerde çıkan ifadeleri, üzerinde hassasiyetle durulacak

mahiyet taşıyor. Bazı talebelerin salonların ortasında ateş yaptıkları iddia olunuyor. Müddir ise yangının sebebini (mu-

amma) olarak ifade ediyor. Fakat bu muammanın gözülmesi vakfı artık gelmiştir. Oda orta-
(Devamı Sa., 3; Sü., 6 de)

(Başmakaleden devam)
(Başmakaleden devam)

larında ateş yakmak itiyadı bazı gençler arasında yerleşmiş ise idare bu kötü huyu önlemek için acaba hiçbir tedbir almamış mıdır? Şayed almussa bu tedbirler nelerdir? Hademe Naciyenin sözlerinden talebenin bu ateş yakmak işini müteaddid defalar yapmış oldukları anlaşılıyor. Bu durum karşısında idari veya cezai hiç bir tedbir alınmamış mıdır? Böyle hallerde muhakkak ki idare başında bulunanların mes'uliyeti vardır ve olmak ta lazımdır. Bu iş nasıl oldu bilmiyoruz. Fakat bu muammadır deyip işin içinden çıkılmaz. Akademideki durumları idarecilerin yakından takip etmeleri, bütün ihtimalleri derpis eylemeleri lazımdır. Bahusus ki Milli Eğitim Bakanlığı binasının yanmasından sonra bu işlerde komünist parmağının izleri olması ihtimali üzerinde durulmuştu. İddiasını maddi delillere istinad ettiremedi ve mücerred kavilde kaldı amma, Fahri Kurtuluş adında bir milletvekili yangınların hep komünistlerin eseri olduğuna dair ısrarlı ifadelerde bulundu. Vakıf Ankara savcısı ifadesine müracaat edince de hiçbir delilim yok demek suretile garib bir duruma düştü amma ne de olsa bu sözler bütün umumî etkârda bir izlenim uyandırmıştır. Şimdi bu yeni mekteb yangını tekrar aynı şüpheleri, bu defa daha haklı olarak, yeniden derrestirmiş bulunuyor.

Adliyenin incelemelerini normal tarzda yürüteceğine ve neticenin süratle alınacağına şüphe etmiyoruz. Yalnız işin idari cehlesi üzerinde de ısrarla durulmalıdır. İdare nihayet rahat koltuklarda oturarak her ay başında muntazaman para almakta ibaret değildir. Bugünün şartları içinde idarecilerin sorumluluğu büyüktür. Çok müteyak-kız ve uyanık davranmak gerektir.

Yanan bina memleketin tarihine karışmış azametli bir eserdir. Bir aralık Meb'usan Meclisi bu sarayda toplanmıştı. Altıncı Mehmed Vahideddinin işgal kuvvetlerinin şingülerine dayanarak kapattığı son Meclis toplantısını bu binada yap-

yeni sahne h
3 Arsan. 948

fedakârca uğraştım.Bu sırada Sait Molla ve Pehlivan Kadri,tıpkı bugün Nadi'nin yaptığı gibi "Dönme,Dönme ! " diye bağtıyorlardı.

Netice olarak evvelâ İstanbulda tevkif edildim.Sonra Kütahyaya sürüldüm.Daha sonra da ömrümün iki yılını Malta'da zindanlarında geçirdim.Memlekete dönünce;millî hükûmet Bana matbuat ve istihabarat umum mdürlüğünü teklif etti.Millî mücadele esnasındaki bu büyük itimad ve sevgi eserine çok sevinmekle beraber ancak;gazeteci sıfatiyle hizmet etmek istediğimi ve gazeteciliğin Benim için bir basamak değil hayatta son gaye olduğumu anlattım.

Ankarayı ilk ziyaretimde Beni Vaşinton sefirliği için hazırlamak arzusu olduğunu,fırsatı kaçırmak yazık olacağını anlattılar.Gazeteciliğe bağlılığında ısrar ettim. En büyük mükâfatım,Atatürk'ün çocukluk senelerinin ve uzun mücadele hayatının heyecanlı hikâyesini kendi ağzından dinlemek ve yazmak oldu.

Sonra garp cephesini baştan başa dolaştım.0 sırada hiçbir gazeteciye gösterilmeyen bir itimat ve yakınlık gördüm.Lozan konferansı sırasında bay Hüseyin Bektaş ile beraber mütercim sıfatiyle İsmet İnönü'nün maiyetinde bulunmağa memur edildim.Gazeteci sıfatiyle hadiseleri takip edebilmek için özür diledim.

Lozan sulhünden sonra,gazetelerde bir münakaşa devri başladığı zaman Ben,umumî menfaat prensibinin ve demokrasi düşüncelerinin sevki ile yazılar yazdım.Görüşlerim belki de bazan yanlıştı.Belki de istikrar bakımından zararlı idi.

Fakat bunların idealist bir gazetecilikten ve yurt sevgisinden başka hiçbir zaman hiçbir saiki yoktu.Bazı gazeteler kapatıldığı zaman (Vatan) istisna edildi.Büyük bir satış sahibi olduk.Bunu çekemiyenler arasında en evvel Nadi vardı.Hiçbir tezdirden geri kalmadı.Bir kusur diye bahsettiği İstiklâl mahkemesine çağırılış,en ziyade O'nun uğraşmaları neticesidir.Mahkeme çok tabif olarak meni muhakeme kararı verdi,ki bunun manası "Ortada muhakeme edilecek suç yok" demektir.Ankara İstiklâl mahkemesine de şahit sıfatiyle çağırıldım ve orada Ali Çetinkaya ile Necip Ali'den mesleğine sadık ve temiz bir gazeteci sıfatiyle nezaket ve iltifat gördüm.Bugün gazetecilikde idealim,mesleği İş gazeteciliğinden temizleme ve hükûmetin ve milletin itimadına lâyük bir hale getirmeğe kendi kudretim dahilinde uğraşmaktır.

Nadi hakkında yazılar,bu idealin telkin ettiği bir mücadeledir.

Her tarafta şu sözleri işittim:

— Çirkef'e Taş Atma.

İyi ama Çirkef'e Taş atmak ve bunu kurutmak fedakârlığını göze alan adamlara da ihtiyaç vardır.

Ben gazetecilik mesleği namına menfalarda dolaştım.Zindanlarda yattım.Fakat bunları bir fedakârlık saymıyorum.Tabif ve normal bir vazifedir.Memlekete ve gazeteciliğe karşı bir tek fedakârlığım vardır,ki o da hususî menfaatine dokunulanların"Dönme" diye iskat usullerine baş vuracaklarını ve yaygara koparacaklarını bildiğim halde; Kirli İşlere Kadar Mücadelen Yılmamaktır.

S. Akademisinin kâsden yakıldığı anlaşılıyor

4. Arisan. Euf

Yapılan keşif neticesi kasıt kanaatlerini takviye ediyor

3 kişi Millî Emniyetin raporiyle nezaret altına alındı. 79 kişi sorguya çekildi

Perşembe akşamı Fındıklıda vukua gelen ve şehrimizin tarihî binalarından biri olan Güzel San'atlar Akademisinin tamamen yanmasıyle neticelenen müessif yangın tahkikatına devam edilmektedir. Üç günlük tahkikat hâdisede bir kasıt bulunduğu hakkındaki kanaatı kuvvetlendirmiştir.

Bilhassa talebeden Nuri Erkoç adında bir gencin, hâdisede akşamı, mimarî bölümü hademelerinden Naciyenin elindeki faras içinde ucu yanmış büyük bir kâğıt parçası gördüğünü ve kadının bu sırada merdivenden inen iki gence çıkışmakta bulunduğunu duyduğunu söylemesi üzerinde ehemmiyetle durulmuş, sorgular biraz genişletilince hademelerden Naciye ve Sadiye de dahil olmak ve bir kısmı da talebe bulunmak suretiyle dün akşama kadar 79 kişinin sorgu altına alınması zarureti hasıl olmuştur.

Diğer taraftan bu sorgular neticesinde Nuri Erkoç'un nezaret altına alınmasına lüzum hasıl olmuş ve muhbir hakkında tahkikata başlanmıştır.

Naciyenin İfadesi
Hademe Naciye bildiklerini bir

arkadaşımıza şöyle anlatmıştır: «— Akşam üstü, temizlik yapmak üzere mimar Mehmet Alinin dershanesine girdiğim zaman, içeride birkaç talebe gördüm. Yere sigara izmaritleri atmışlardı. Fa-

(Baştarafı 1 inci sahifede)

manki gibi koridordaki elektrik kutusunun içine bıraktım.

Nuri Erkoç'un ihbarı tamamen yalandır. Yalan yere şahadet ederek çocukları yakmak istemem» demiştir.

Naciyenin, bu ifadesine rağmen, Akademi müdürü Burhan Toprak, «Yangın var!» sesine kostuğu zaman Mehmet Alinin odasının kilitli olmayıp açık bulunduğunu beyan etmektedir.

Mehmet Ali Kandan ne diyor?
Yangının odasında çıktığı söylenen mimarî şubesi öğretmenlerinden Mehmet Ali Kandan bir arkadaşımıza hâdisede hakkında şunları söylemiştir:

«— Çarşamba günü mesaimi bitirerek mektepten ayrıldım; perşembe günü de Suadiyede hususî bir inşaatla meşgul idim ve Akademiye uğramadım. Yangın sabah gazetelerden öğrendim. Yangının benim odamın duvarından çıkmış olması da beni ayrıca üzmektedir. Fakat surasını da belirtmek isterim ki, mevzu bahis oda yalnız bana ait değildir, asistanlar ve talebeler de odaya serbestce girip çıkabilirlerdi. Odaya yandaki dördüncü sınıf atelyesinden de geçilebilirdi.»

Tahkik heyetine de bu şekilde ifade veren Mehmet Ali Kandan'dan sonra Burhan Toprak'ın kayın biraderi ve öğretmen Mehmet Alinin asistanı Mahmut Bir'in ifadesinin alınmasına lüzum görülmüştür. Zira tahkikatın şimdiye kadar verdiği kanaate göre, odanın son çıkan, Mahmut Birdir. Hademe Naciyenin odayı kilitlediği ifadesi, bunu rakmen yangın yerine koşan B. Toprak'ın odayı açık bulması, oda kilitlendikten sonra Mahmut Bir tarafından açılarak içeriye girildiği hissini vermektedir.

Mahmut Bir dün isticvab edilecek nezaret altına alınmıştır. İlk tahkikat seyri gizli tutulmak icab ettiğinden alâkadarlar son derece ketum davranmakta tahkikat hakkında birşey söylememektedirler.

Yangından kurtulan kısımlar
Bir itfaiye ekibi dün de akşama kadar binanın enkazındaki küllerin söndürülmesiyle uğraşmıştır. Binanın alt katındaki amburların bir kısmı ve malzeme laboratuvarı yanandan kurtarılabilmiştir. Binanın ortada katta ki malzeme odası, zati dosyalama odası ve evciyle ka- mümkün olabile-

kat bunlar ayakla ezilmişti. Onlara çıkışım. Mehmet Ali beyin odası kapalı olduğu için anahtarla açarak temizledim, sonra, tekrar kilitledim. Anahtarları da her za-

(Devamı: Sa. 5 Sü. 6 da)

okula nakledilecektir. Mektep için lüzum olacak levazımın tesbit ve hallile meşgûlüz.

Önümüzdeki hafta içerisinde tedrisata başlanacaktır.

Binanın yeniden inşasını düşünmekteyiz. Bu hususta Bakanlıkta temas balindeyiz.

Dün geleceklere söylenen Güzel San'atlar Akademisi Umum Müdürü Vedat Fıratlı ve Bakanlık tetkik heyeti henüz gelmemiştir. *Edebiyat Fakültesinin Durumu*

Yangından zarar gören Edebiyat Fakültesinin vaziyeti hakkında malûmatına müracaat ettiğimiz Fakülte Dekan kâtabi Ethem Kutsan şunları söylemiştir:

«— Fakülte çok sükür yangını ucuz atlattı. Bazı camlarla çatının Akademi tarafında olan kiremitlerin bir kısmı kırılmıştı. Onları da tamir ettiriyoruz. Bu yüzden kapalı kalan fakülte pazartesinden itibaren derslere başlanacaktır.

Fakültemizde yangına karşı her türlü tedbir alınmıştır. 30 mart salı günü bir motopomp ihalesi yaptık. Bunun muamelesi bitmek üzeredir. Başına da itfaiyeden alınan birisi getirilecektir. Ayrıca hademelerden müteşekkil bir de ekip teşkilâtı yapıyoruz.»

Yaptığımız tahkikattan öğrenmiş bulunuyoruz ki geçen sene fakülteye en iyi cinsten bir motopomp alınmış fakat muattal bir halde bırakıldığından ve bu cihaz işletecek kimse bulunmadığı gibi akümülatörü de boş olduğundan Akademi yangınında hiç bir işe yaramamıştır.

Gece geç vakte kadar yangın yerinde savcı Hilmi Davaslıgil ve Mehmet Ali Dikkatli nezaretleri altında yapılan keşif neticesine ait rapor matbuata verilmemiştir. Bununla beraber sızan malûmata göre heyet yangında bir kasıt olduğu neticesine varmıştır. Yangının Mehmet Ali'nin odasından çıktığı muhakkak olmakla beraber çok kısa bir zamanda bütün binayı sarması binanın muhtelif kısımlarına kolay istil edici bir madde döküldüğü kanaatini vermiştir. Zira mütehassısların ifadesine göre başka cinsten bir kumda muhakkak surette yangın esnasında bir infilâkı icabettirirdi.

Diğer bir ihtimal de binanın muhtelif elektrik devrelerinde kontak oluşu merkezindedir.

Maamafih ilk yangın bir kontak eseri olmasa bile yangın başladık- tan sonra alevlerin elektrik tesisatına sirayet eden kontak yap-

Tasvir
4. Arisan. 948